

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 09839

TOYZNT MOL FARVOS?

Rivka Kwiatkowski-Pinchasik

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

רבקה קליינר קולס-ברחוביץ

טו'ז נט
כל אל
פארוואס ?

טאגבוועד פון א יינגל
פון לאדוושער געטה

געדרוקט אין די „לעכטע גייעס“ אונטערוּן נאמען
„וואען מיין וועלט איז אונטערלונג אונגען.“

די הילע געמיינט פון ש. למ

דערשינען מיט דער הילך פונעם טיפענדיעפאנד א"ג פון
קארל ראטמאן ביימ אלוואעלטלעכן יידישן קולטור-קאנגרעט
און
מיט דער הילך פון יידישן ליטעראטורי און זורנאליסטי פאראין
אין ישראל

**רבקה קויאטקאווסקי—פנומיסיק
טוויזנט מאל פארוואס?**

**RIVKA KVIATKOVSKY - PINCHASIK
TOISENT MOL FARVOS
(THOUSAND TIMES - WHY?)**

**Copyright by R. Pinchasik
Kiriat Bialik, Israel**

**נדפס בישראל תשל"א
Printed in Israel 1971**

[ווען מײַן וועלט איז אונטער גאנגען]

איך בין געבורין געווארן אין לאדזש. מיין פֿאָטֶער האט
געהאט אַ מאָנוֹפֿאָקְטוּרְגֿעַשְׁעַפְט אַין אָונְדוּזְעַר אִיגְּנָן הוֵיז,
וועוּ מִיר האָבָן גַּעֲוֹיִינְט. אַיך גַּעֲדַעְנָךְ גּוֹט מִין הַיִּם, דַעַט
הַוִּיפְּ, דַיְ שְׁכְּנִים, וּוּ מִין קִינְדְּהִיט אַין פֿאָרגְּאָגְּעָן.
צַיְ קָאָן מַעַן אָנְרוּפְן "קִינְדְּהִיט" — יַאֲרָן פּוֹן שְׁרָעָק,
שְׁטַעַנְדִּיקְן פְּחַד אָוֹן הַוְּנָגָעָר ?
אַיך וּוְיל בְּאַשְׁרִיבָן דַיְ אַלְעָ יַאֲרָן פּוֹן לִיְידָן, עַס זָאָל
ニישט פֿאָרגְּעָסְן וּוּעָרָן גַּאֲרְנִישְׁטָ פּוֹן דַעַר צִיְיט פּוֹן דַעַר
צְוִיְיטָעָר וּוּעַלְטָ-מְלָחָמָה, אַין דַיְ יַאֲרָן 45—1939, וּוּעָן דַיְ
דיִיטְשָׁן האָבָן פֿאָרְנוּמָעָן פּוֹילְן — אַ צִיְיט דַוְרְכְּגַעַלְעַט
אוּן דַוְרָךְ אַ קִינְדָּ.

אַיך האָב גַּעַנְדִּיקְט נִיְין יַאֲרָן, וּוּעָן דַיְ מְלָחָמָה אַין
אוַיסְגַּעַבְּרָאָכָן. דַאָך יַעֲדָע גַּעַשְׁעַנִּישׁ זִיְיט דַעַמְּאָלָט האָב
זִיךְ מִיר אַיְינְגַּעַרְלִיכְט אַין זְכוּרָן מִיט אָזָא שְׁטָאָרְקִיטָּ, אַז
דיִ צִיְיט וּוּעָט בְּלִיבָן אַין מִין זְכוּרָן אוּפְּנָן גַּאנְצָן לעַבָּן.

עַטְלָעַכְעַ וּוְאָכְן פֿאֲרָן אוַיסְבָּרוֹךְ פּוֹן דַעַר מְלָחָמָה האָב
אַיך גַּעַהְעַרט וּוּ מִין פֿאָטֶער האָט גַּעַבְעַט בַּיְ דַעַר מְוּטָעָר :
— אַסְתְּרָל, מִיר מוֹזֵן אַלְעָן פֿאָרְפָּאָקְן אַוְן אַוּוּקְ מִיט
קִינְדְּעָר, מִיר מוֹזֵן זִיךְ רַאֲטָעוֹוֹן, אַנְטְּלוּפְּן וּוּיִיט, וּוּיִיט פּוֹן
דיִ דִיְיטְשָׁן !

דיִ מְאַמְעַשִּׁי האָט גַּעֲוֹיִינְט, גַּעַקְוּקְט אָרִיף אָונְדוּ אַלְעָ
אוּן גַּעַפְּרַעְגָּט :

— וּוּ זָאָלָן מִיר לְוִיפְּן ? צַוּ וּמְעַמְּעַן ? אָפְשָׁר וּוּעָט דַאָך
צַוּ אַ מְלָחָמָה נִישְׁטָ קְוֻמָּעָן ?
דִּינְהַלְעָ אַיְן אַלְטָ גַּעֲוֹעָן זַעַקְס יַאֲרָן אָרִיהַלְעָ צְוּוִי.
יעַדְן טָאגְ פְּלָעָגְן דַיְ שְׁכְּנִים פּוֹן הוֵיז בַּי אָונְדוּ אָפְזִיצְן שְׁעהָן.

ארומראדען די לאגע ; דערצילט, וואס די דיטשן ווילן טאן
מייט אָלע יידֶן. געעהט :

— יא פֿאָרָן ? נִישְׁתַּפְּאָרָן ?

מיין פֿאָטָעָר האט גענומען פֿאָקָן די זַאֲכָן אֵין זַעַק אָוֹן
וּזְאַלְיוּס.

וואָי עַס וּזְאַלְטַ אִיצְּטַ גַּעַשְׁעַן, גַּעַדְעַנְקַ אִיךְ די אַנְגָּעַן
לייגטָעַ פֿעַק אַוְיףַ אָלַע בְּעַנְקָלַעַד אָוֹן טִישָׂן. די צָנוּינְפּֿגָעַן
ראָלְטָעַ טֻעַפְּכָעַר, קְוִיבָּעַר מִיטַּ סְעַרוּוִיסַּן אַרְוָמְגַעְפְּאַקְטָעַ
מייט שְׁטוּרַיִן.

דיינְהָלָעַ אָוֹן אַרְיָהָלָעַ האָבָן זַיְדַּ אַרְוָמְגַעְיָאָגַט אַרְוָוָם די
פֿעַק, בעַת אִיךְ האָבַ מִיטְגָּהָאַלְפַּן צְוֹזָמְנוּעָמָעַן די מְלָבָרָה
שִׁים פֿוֹן די שְׁעַנְקַ, גַּעַלְיָגַט די בִּיכְעָר אֵין קָעַסְטָלַעַד, די
בִּילְדָּעַר אַרְוָמְגַעְוּוֹיקָלַט מִיטַּ טִישְׁטָעַכָּר. אֵין שְׁלָאַפְּצִימָעַר
אַרְיִינְגְּגָעַטְרָאָגַן אָלַע פֿעַקְלָעַר, וְאָס די מְוַטָּעָר האָט גַּעַוָּאַלְט
איְבָּרְלָאָזַן בַּיְּ דַי בָּאַקְאָנָטַעַ פְּאַלְיָאָקָן.

אִיךְ בֵּין גַּעַלְאַפְּן פֿוֹן אֵין צִימָעַר אֵין צְוֹוִיטָן, גַּעַיְאָגָט
זַיְדַּ, גַּעַהָאַלְפַּן דָּעַם פֿאָטָעָר בַּיְּ דַעַר אַרְבָּעַט. נִישְׁתַּפְּאָרָן
שְׁטָאָנָעַן, אוֹ דָאָס אַלְץַ בָּאַדִּיטַט דָעַם סְוָףַ פֿוֹן אַונְדוּזָעַר הַיִּם.
יעַדְן פֿאָרָנָאָכָט אֵינוֹ גַּעַקְוּמָעַן די מְשָׁפָחָה ; אֵין מַאלַ דַעַר
פֿאָטָעָר יְחִיאָל מִיטַּ דַעַר מָוּמָעַ רָעָנָא, אוֹ אַנְדָעָר מַאלַ די
בָּאָבָעַ דְּבוֹרָהָלָעַ מִיטַּן זַיְדָן מְנַשָּׁה. דַעַר זַיְדָעַ האָט גַּעַבְעַטָּן
בַּיְּ אַלְעָמָעַן :

— בְּלִיְבָּט מִיטַּ אַונְדוֹן צְוֹזָמָעַן. גָּאַט אֵין אָוּמָעָטָם !
מִיר האָבָן שְׁוִין מִיטְגָּעָמָאָכָט אַ מְלָחָמָה פֿוֹן פֿיר יָאָר אָוֹן
אוֹיסְגָּעָלְיִוּזַט גַּעַוָּאָרָן. הַיִּינְטַעַן זַעַנְעַן אַנְדָעָרַ צִיְּתָן. עַס
וּוּטַע לְאָנְגַּג נִישְׁתַּפְּאָרָן. סִ'נְיִשְׁתַּפְּאָרָן וְוי אַמְּאָלַד. די וּוּלָט וּוּטַע
נִישְׁתַּפְּאָרָן אַונְדוֹן אָלַע אַוְמְבָרָעַגְעָן !

די בָּאָבָעַ דְּבוֹרָהָלָעַ מִיטַּ דָעַם זַיְדָעָנָם שָׁאל אַוְיָפַן קָאָפַן
הָאָט גַּעַקְוּקָט אַוְיףַ דַעַר מָאָמָעָשִׁי מִיטַּ אִירָעַ גַּוְטָעַ אַוְגָּאנָן
אוֹן גַּעַרְעַדְטַ שְׁטִילַ :

— מִיטַּ דַיְרַ, מיִין קִינְדַּ, בֵּין אִיךְ אֵין אַ מְלָחָמָה אֵין
עַרְגָּעַץ נִישְׁתַּפְּאָרָן... מִידַּ מְוֹזַן מִיטַּ גַּעַדְוָלַד אַבְּרָוּאָרָטָן
די צִיְּתָן.

אלע זענען געזעסן ביהם טיש אין גורייסן עס-צימער.
געטרונקען טיי, פֿאָרְבִּיסְן מיט געבעקס. ביהם אוועקגיאין
געווונטשן זיך אויפֿן קול מיט אַסְט האפֿענוונג: מיר זאלן
אויסגעלייזט ווערן פֿון יעדן שלעלכטס, פֿון אלע סכנות...
איך האב זיך צו געהערט צו די אלע רייד אין דער הים,
אויפֿן הויף און אין דער גאס. אין די נעצת האב איך נישט
געקאנט שלאָפֿן. געטראָכט, וואָס ווועט זיין מאָרגן. נאר
דינחלע און אריהלע זענען געשלאָפֿן. איך האב געוווסט,
או אוייך די מוטער אין שלאָףֿ-צִימָעָר ליגט מיט פֿאָרְמָאָכְטָע
אויגן און קאן נישט איינשלאָפֿן. געהערט ווי דער פֿאָטָעָר
גייט אָרום אַיבָּעָר די שטובן, געזען דורך דער אַיְפֿגַּעֲמָאָכְטָע
טער טיר פֿון מײַן קָאָמָעָר, ווי ער באָקוֹקָט אלע פֿעְקָלָעָר,
שריבিষט בריוו. צום ערשותן מאָל האט מיך אַרְוָמְגָּנוּמוּן
אַ פְּחָד: וואָס ווילָן די דִּיטְשָׁן מיט אָונְדוֹז טָן? יעדער
האט דערציילט, או זיך וועלָן באָרוּבָּן די יידֶן, זיך אַריַּסְט
טריבָּן פֿון די הייזער, וועלָן מאָכוֹן אַ געטאַ.

וואָס אַיז דָּאס אַ גַּעְטָאָ? — האָב אַיך געטראָכט. נישט
פֿאָרְשָׁטָאנְגָּן דָּאס ווֹאָרט, קִינְגָּאָלְפּֿרְיָעָר עַס נִישְׁתְּ גַּעַז
הערט. בייטאג האָב איך נישט געקאנט געפֿינְגָּן פֿאָר זיך
קִין אָרט. צֵי וועלָן מיר מזון אוועקגיאין פֿון אָונְדוֹזָעָר הַיִּם?

איך האָב מיר עַס גָּאָרְנוּישָׁט גַּעֲקָאנְגָּן פֿאָרְשָׁטָעלָן.
דער זומער-לאָגָעָר, ווּ אַיך האָב פֿאָרְבָּרָאָכְטָעָר די פֿעְזָע
רייען, אַיז פֿאָרְעָנְדִּיקָּט גַּעֲוָאָרָן אַיז גָּרְוִיסְטָר צָעְרוֹדְעָרוֹגָן.
די לערער האָבן וואָס גִּיכְעָר גַּעֲוָאָלָט מִיט אָונְדוֹז אַוּוֹקָפֿון
דאָרכָט. זיך האָבן מָוָרָא גַּעַהָאָט. אוֹ מִיר וועלָן בלִיבָּן אָז
אַ בָּאָן אַיז אַז ווֹאָגָן אָפֿילָו. קִינְגָּר פֿון די קִינְדָּעָר האָט
ニישט פֿאָרְשָׁטָאנְגָּן די ווֹעְטָעָר: "מִיר וועלָן דָּא בלִיבָּן
אַפְּגָּעָרִיסְטָן פֿון דער ווֹעְלָט".

קִינְגָּר האָט דַּעְמָאָלָט נִישְׁתְּ גַּעֲטָאָכְטָעָר, אַז מעַן דָּאָרָךְ
זיך גְּרִינְגָּן צּוֹם נִיעָם שְׂוִילִיאָר. אלע זענען גָּאָרְנוּמָעָן מִיט
גְּרָאָבָן גְּרִיבָּעָר. די מַעֲמָשִׁי האָט גַּעֲקְרִיפְּט עַטְלְעָכָעָר לְעוֹזָר
בְּיכָלָעָר, אלע האָבן אַבעָר גַּעֲרָעָט נָאָר ווּעָגָן דָּעָר מְלָחָמָה.
איך האָב קִינְגָּם נִישְׁתְּ גַּעֲוָאָלָט פֿרְעָגָן צֵי ווּלְאַיך נִישְׁתְּ

גין אין דער שול. איך האב געוואלט צוגיין צו מײַן חבר
מייעק, פרעגן אים וואָס ווועט טאן זיין משפה. איך האב
אבער געווארט ער זאל קומען צו מיר.
ווײַ קײַנְמַאַל נישט בין דעםָלַט בין איך געוזען גאנצע
טעג אין דער היַם.

דאָס האָט פֿאַסִּירֶט דעם ערשותן סעפֿטעמאַבער 1939.
עס אַיְזַן געווֹעַן פֿרִיאַטִיךְ נַאֲכַמְּטִיךְ. אָונְדוֹזְעַר טַרְיִי דִּינְסְטִיךְ
מיידיל יַאֲדֻוּיְגָא האָט גַּעֲרוּיָמַט דֵּי שְׁטוּבָן, ווי תְּמִיד פֿאַר
שְׁבָת, נִישְׁתְּ גַּעֲקָאנְט זַיךְ קִיְּין עַזְּה גַּעַבְנַי מִיט דֵּי פֿעַק זַאְכָן,
זַעַק מִיט צּוּקָר, רַיְּזָן, מַעַל אָוָן קַעַסְטְּלַעַךְ שְׁפִּיְּזָן, אַנְגָּעָן
שְׁטַעַלְט אָוּמְעָטוֹם. אַיְזַן אַלְעַ שְׁטוּבָן אָוָן אֲפִילּוּ אַיְזַן דִּי וַיְינְקָן
לְעֵן פֿוֹן לְאַגְּגָן קָאַרְיָידָאָר.

“מִיְּן גַּאַט, צַי ווועט דֵי מַלְחָמָה אַזְּוִי לְאַגְּגָן דְּרִיעָרָן? צַי
וועלְן מִיר אַמְּאָל דָּאָס אַלְצָן אוּפְּעָסָן? אַזְּאָ אָוּמְאַדְּעָנוֹנָגָן,
אַזְּאָ צַעְמִישׁוֹנָג” — האָט זַיךְ גַּעַרְעַדְטַץ צַו זַיךְ אַלְיָין.

אויך איך האָב נִישְׁתְּ פֿאַרְשְׁטָאַנְעָן, צַוְּלִיב ווֹאָס האָט
מִיְּן פֿאַטְעַר אַגְּגָעָקוּיפְּט אַזְּוִיְּפְּלִילְ פֿרְאַדְוּקָטָן, דֵי מַאֲמָעָשִׁי
איַז גַּאנְצָע טַעַג אַרְוָמְגַעְגָּגָעָן אַיְבָּעָר דֵי גַּעַשְׁעָפָּטָן, דָּעָרָן
נַאֲךְ מִיד גַּעַשְׁקָט נַאֲךְ פֿאַרְשְׁידַעַנְעַזְאָכָן פֿאַרְן שְׁטוּבָיקָן
גַּעַרְבוֹידָן.

וֹאָס הַיִּסְטָּט עַס, דֵי דִּיְּטָשָׁן ווּעָלָן דֵי יַיְדָן נִישְׁתְּ גַּעַבָּן
צַו עַמְּן? — האָב אַיְזַן דָּעַמְּאָלַט נִישְׁתְּ פֿאַרְשְׁטָאַנְעָן, כָּאַטְשָׁן
אלְעַ האָבָן ווּעַגְּן דעם גַּעַרְעַדְטַץ. מִיטְאַמְּאָל האָט זַיךְ פֿוֹן
רַאַדְיָא גַּעַהְעַרט אַז מַעַלְדוֹנָג אָוָן מִיְּן פֿאַטְעַר האָט מִיטָּ
בְּלִיְּכָעַ לִיפְּן אוּסְגָּרוֹפָן:

— סְיַהָּט זַיךְ אַגְּגָהְיוֹבָן!

אַיְזַן האָב פֿאַרְשְׁטָאַנְעָן, אַז עַס האָט זַיךְ אַגְּגָהְיוֹבָן דֵי
מַלְחָמָה. צַוְּאָמָעַן מִיט אַלְעַ בֵּין אַיְזַן אַרְאָפְּ אַוְיָפְּן הוֹיףְּ,
אַרְיִסְגַּעַקְוָת אַוְיָף דָּעַר גַּאַס פֿאַר אָונְדוֹזְעַר הוֹיזָן, איך האָב
אַבָּעָר נִישְׁתְּ גַּעַזְעָן קִיְּין זַעֲלָנָעָר, קִיְּין מִילְּיָטָר. נַאֲךְ מִיְּ
טָאגְּ האָט זַיךְ צַעְיָאָמְעָרט דָּעַר עַרְשְׁטָעַר לְסַפְּטַאָלָאָרָם.

אלע זענען אין גרים שרעך זיך צעלאָפַן אין לאָגָנוּ
טוייער-יזורכָּגָאנְג. די באַמְבָּעָס-אוֹפִּירִיסָן זענען געַקְומָעָן
פָּונְ ווַיְיט, ווַיְיט אָון אֵיךְ האָב נִישְׁתְּ גַּעֲפִילְט קִיןְ פָּחָד. די
מלְחָמָה אִיזְרָגָעָץ אַין די הִימְלָעָן, האָב אֵיךְ גַּעַטְרָאָכְט.
מיַט עַטְלָעֶכְע טָעַג שְׁפָעַטְעָרְ האָבָן זיך נְהַנְּרָט לְוַפְּטִ
אלְאַרְמָעָן, אַיְינָעָרְ נָאָכוּ צְוַיְיטָן. נָאָרְ יְעַדְןְ קְנָאָלְ האָטְזָ זִיךְ
מִיר אַרְיסְגָּעוֹזְיָן, אוּ בָּאָלְדְ וּוּלְעָן אַיְינְפָּאָלְן די הִיְזָעָר, די
גָּאָסְן, די גָּאָנְצָעְ שְׁטָאָטָם. אֵיךְ האָב שְׁטָאָרְ גַּעַצְטָעָרְטָ פָּאָר
דִּינְהָלָעָס אָון אַרְיָהָלָעָס גַּעַזְוָנָט. מיַט יְעַדְן זַעַם האָבָן זַיְיָ
אַנְגָּגָהָיָבָן הַוִּירְ צַוְּ וּוּיְינָעָן אָון קִיְּינָעָרְ האָטְזָ זַיְיָ נִישְׁתְּ גַּעָּרְ
קָאָנְטָ אַיְינְשָׁטְלִין.

בִּינְאָכָט האָט אָרְנוֹדוֹ אַיְינְגָּעוֹזָעָקָט אַרְשָׁעָ, אַטְוּמָלְ פָּונְ
דָּעָרְ גָּאָס. מִין פָּאָטָעְרָ האָטְזָ זִיךְ אַיְילִיק אַגְּנָעָטָן, אַרְאָפְּ
גַּעַלְאָפְּן פָּונְ די טְרָעָפְ אָון גְּלִיְיךְ צְוַרְיכָעָקָמָעָן אָן אַוְיָפְּ
גַּעַטְרִיְּסְלָטְעָרְ :

— אלְעַ אַנְטְּלוֹיְפָן! יְעַדְן אָון פָּאָלָאָקָן! די גָּאָנְצָעְ שְׁטָאָטָם!
אַ גִּיהְנוּמָ האָט זִיךְ גַּעַפְּנָטָם... די דִּיטְשָׁן קְוּמוּמָעָן אָן!
די מַאְמָעָשִׁי אִיזְרָגָעָץ זַוְּ אִים צְוַגְּעַלְאָפְּן אָון גַּעַנוּמָעָן בְּעֵתָן:
— אַנְטְּלוֹיְפָן! נָעַם דָּעַם רָוְקוֹזָאָק אָון לוֹיפְּ מִיט אַלְעָ
צְוַזְּאָמָעָן. אֵיךְ... אֵיךְ וּוּלְ בְּלִיבָּן מִיט די קִינְדָּעָר. די דִּיטְשָׁן
וּוּלְעָן די פְּרוֹיְעָן גַּאֲרְבִּישָׁתָן! זַיְיָ מִינְיָנָעָן נִישְׁתְּ אָרְנוֹדוֹ...
די מַאְמָעָשִׁי האָט אַזְוִי לְאָנְגָּגָהָיָבָן דָּעַם רָוְקוֹזָאָק, אַרְמָגְעַכָּאָפְּט מִיד
דָּעָרְ טָאָטָעָשִׁי האָט גַּעַנוּמָעָן דָּעַם רָוְקוֹזָאָק, צְוַגְּעַלְאָפְּן זַוְּ דִּינְהָלָעָן אָון
אָוָן צְוַגְּעַדְרִיקָט צָוְם הַאָרֶץ, צְוַגְּעַלְאָפְּן זַוְּ דִּינְהָלָעָן אָון
אַרְיָהָלָעָן, אַכְּאָפְּן גַּעַטְאָן זַיְיָ אַוְיָחָד די הִעְנָטָ אָון אַזְוִי מִיט
זַיְיָ שְׁטִיְין גַּעַבְּלִיבָּן, נִישְׁתְּ גַּעַקְעָנָט זִיךְ גַּעַזְוְגָּעָנָעָן זַיְיָ. דָּרְגָּנָאָר
אִיזְרָגָעָץ ערָן צַוְּ דָּעָרְ מַאְמָעָשִׁי. גַּעַוְאָלָט זִיךְ גַּעַזְוְגָּעָנָעָן, נָאָר
די מַאְמָעָשִׁי האָט גַּעַשְׁרִיגָן, אַנְטְּלוֹיְפָן אָון גַּעַשְׁטוֹפְט אִים דָּאָס
בִּיטְעָלָעָ מִיט גַּעַלְט אִין די הִעְנָט. מִיר אַלְעָ זַעַנְעָן אַרְאָפְּ צַוְּ
דָּעָרְ גָּאָס. גַּעַהְאָלָטָן זִיךְ פָּאָר די הִעְנָט, גַּעַגְּגָנָעָן צְוַזְּאָמָעָן.
יאַדוֹיְגָא אִיזְרָגָעָץ שְׁטָלְ נַאֲגַגְעַגְגָּגָעָן. די גָּאָס אִיזְרָגָעָן
שְׂוֹאָרֶץ פָּונְ מַעְנָטָשָׁן. אַלְעָ האָבָן זִיךְ גַּעַשְׁטוֹפְט פָּאָרָאָיס
מִיט פָּעַקְלָעָר אָון רַעַנְצָלָעָר אַוְיָחָד די פְּלִיאִיצָעָס. די גָּאָנְצָעָ

שטאט אנטלייפט. האב איך געטראכט, די גאנצע שטאט!
א מורה אייז מיר באנטאלן, ווי פון א שרפה זענען אלע
געלאפן. דער טאטעש האט זיך נאך אמאל מיט אונדז אַלע
צעיקוشت און שוין אייז ער נישטא! אויסגעמעיסט זיך מיט
אלע. פארשוועונדן אין דער געדיכטער מסע. אויף שטענ-
דיך אוועק. מער אייז ער נישט צוּרִיקְגָּוּמָעָן.

מיר האבן אויף אים געווארט אלע יארן. בייטאג און
ביינאכט. נישט געוווסט. וואס אייז מיט אים געשען, וו
ער אייז פֿאַרְלוֹיְרָן גַּעֲגָנָגָן.

ביין פרימאָרגן בין איך מיט דער מאָמעשי דעםאלט
געשטיינען און געקוקט ווי אלע אנטלייפן. וווען מיר זענען
צורייך אויף איין הוין, בין איך אַ מידער נאך לאָנג געשטי-
נען ביים פֿעַנְצָטָעָר. נישט געקאנט זיך לייגן אין בעט.
פֿאַרְשִׁידְעָנָע גַּעֲדָאָנָקָעָן האבן מיך געפֿינְיקָט. וו איז דער
טאָטָעָשִׂי אוועק? דעם קלִינְינָם רוקזאָק האב איך כמעט
נישט געזען צוישן די אַגְּעַשְׁתָּעַלְטָע קויבערס מיט וועש
און מלבותים, זיך און וואָלִין. דער טאטָעָשִׂי האט
געוואלט מיר זאָלָן אוועק צוֹזָאמָעָן. און אַיצְטָעָר זאָגָן אלע,
אוֹעַס איז שוין צוֹ שְׁפָעָט.

די דיטשן זענען דא!

איך מיט דער מאָמעשי און יַאֲדוּיָּגָא פון א זויט האבן
אַרְוִיסְגַּעְקָט פון הינטער די פֿאַרְהָאָנָגָעָן. געזען ווי
שטייך און מעכטיך עס איז זיעער אַרְמִי מיט טאנקען,
האָרָמָטָן, טראָנְסְפֿאָרְטְּמָשְׁינָעָן און מאָטָאַצְּקָלָעָן. טוּינָנִי
טער דִּיטְשָׁע זעלגעָר האבן אין אוֹנדְזָעָר שטאט אַרְיִינְמָאָרֶ-
שִׁירֶט. אויף זיעער פֿעַנְצָר זענען געזען האָקְנְקְרִיְץָן. יעדער
האט אויף זיין אַרְעָם געהאָט אַהֲקְנְקְרִיְץָן. אַלְעָ יַדְוָן האָבָן
מורא געהאָט פֿאָר דעם סִימָן. מיט פֿאַרְבָּרָאַכְעָנָע הענט,
דעַרְשְׁאָקָעָן און בלִיכְעָד, איז געשטָאָנָען די מאָמעשי און
יאֲדוּיָּגָא. זיי האָבָן קִיּוֹן וואָרט נישט אַרְוִיסְגַּעְקָצָאָט.

די מוטער האט מיר געגעבן אַ בײַטעלע מיט געלט
און געהיסן עס אוועקטראגן צו דער באָבע דבורההלו. מיר
האָבן נישט געוווסט. וואָס זי מאָכט אָון ווי עס פִּילְט זיך
דער זידע. גראָד אַיצֶת, האָט געזאגט די מוטער, ווען
קיינער וווײַסט נישט אַין דער פרי וואָס וועט זיין בִּינְגָט.
איָז דער זידע קראָנק געווואָרֶן. אָפֶשֶׁר אַינוֹ עַר קראָנק פֿוֹן
דאָגוֹת? קִיְּנְעֵר וווײַסט נישט ווֹסְאִין אַוּוּק דער טָاطָעַשִׁי.
ווער וועט אַיצֶת פֿירֶן דאס געשעפֶט? דער זידע אַינוֹ דָאָר
נָאָר אוּיף עַטְלָעַכָּע שָׁעה גַּעֲקוּמָעָן אַין גַּעֲשָׁעַפֶּט אָון פֿרִי
אוּוּקְגַּעַגְגָּעָן.

אַיך האָב אַים גַּעַטְרָאָפָּן אָן אַיְנְגַּעַהְיָלְטָן אַין טָלִית
זִיכְּן בַּיְּ אַ סְּפָּר. עַר האָט נִישְׁתְּ גַּעַוְּאָלֶט זיך לִיְגָן אַין בעט.
די מוטער האָט גַּעַוְּאָלֶט די באָבע דְּבוֹרָהָלוּ וְאַל נְעַזְּ
מען אִירָּעָז זַאֲכָן אָון קּוּמָעָן צו אָונְדָּז. אַוְיך דער פָּעַטָּעָר
יְחִיאָל האָט גַּעַוְּאָלֶט זַי בִּידְעָז נְעַמְּעָן צו זיך. דער זִידְעָשִׁי
וְוַיְל אַבָּעָר נִישְׁתְּ אַרוֹיסָס פֿוֹן זַיְן ווּוּינְגָן. בְּעוֹזָת הַשָּׁם —
הָאָט עַר גַּעַזָּגָט — וְוֻעַט די מְלָחָמָה זיך גִּיר עַנְדִּיקָּן. עַנְגָּי
לְאַנְד אָון פְּרָאָנְקִיְּדָז וְוַעֲלָן קּוּמָעָן צו הַלְּפָטְפִּילְעָן אָון מִיר
וְוַעֲלָן אַוְיסְגַּעַלְיוֹת וְוַעֲרָן!

דער זִידְעָז האָט גַּעַהְיָסָן דְּעַרְצִיְּלָן, אָן אַוְיך דער
פָּעַטָּעָר יְחִיאָל אָיז אַוּוּק. די מְוֻמָּע רָעָנָא האָט אַלְצָן אַיְזָן
בְּעַרְגְּעַלְאֹזֶט אָון מִיטְגַּעַגְגָּעָן מִיטָּן פָּעַטָּר. אַוְיך דער
פָּעַטָּעָר שְׂמוֹאָל אַיז אַנְטָלָאָפָּן יְעַנְּזָנָא מִיט זַעְלִיגָּן אָון
דוֹדְלָעָן. די מְוֻמָּע בָּעָלָא וְוַיְל אַוּוּקְפָּאָרָן קִיְּן טְשָׁעַנְסְּטָאָכָּאָו
צַו אִירָּעָזְהָא. זַי קָאָן אַבָּעָר נִישְׁתְּ גַּעַפְּינְגָּעָן קִיְּן ווּאָגָּן,
וְואָס זַאֲלָפָּאָרְגָּעָמָעָן אַוְיך אִירָּעָז זַאֲכָן. מִיט דָּרָ בָּאָן האָט
זַי מְוֹרָא צַו פָּאָרְנוֹן אַלְיָיָן. דָּרָר פָּעַטָּעָר האָט פָּאָרְפָּאָקָט אַ
ברְּוִיט אַיז אַ האַנְטָעָן אָרָן אַנְטָלָאָפָּן מִיט בִּידְעָז.

וְוי אַזְוִי האָבָּן אַלְעָגְלָאֹזֶט אַוְיך הַפְּקָר די ווּוּינְגָּעָן
מִיט אַלְעָגְלָאֹזֶט זַאֲכָן? עַס גַּיְעַן אַיצֶת אַרְוֹם אַסְדָּן
גְּנוּבִּים אַיְבָּעָר די הַיְּוּעָר אָוָן טְרָאָגָן אַרוֹיסָס די פָּאָרְפָּאָקָט
זַאֲכָן, דאס בעטְגַּעַוְּאָבָּט אָוָן דאס מְעַבָּל.

אַיך בַּין שְׁנָעָל גַּעַלְאָפָּן מִיט די לִיְדִיקָּע גָּאָסְן צְוִיקָּ

אַהֲרֹן. נִשְׁתַּחַווּ פָּאָר דִּי דִּיְתְּשֵׁן הַאֲבָא אַיר מָוֶרֶא גַּהְהָאָט. פָּוּן
דַּעַם טָאג, וּוָאָס דַּעַר טָاطָע אַיז צַוְּעַק, הַאֲבָא אַיר גַּעֲנוּמָעָן
הַיְּטָן דִּי הַיְּמָן. אַיר הַאֲבָג גַּהְהָאָט אַפְּחַד אַוְרַעַקְצָזְגַּיִן אַוְרַף
לְאַגְּנָג. עַס אַיזוֹ זַיְעַר אַוְמַעְטִיךְ גַּעֲוָאָרָן אַין אַוְנְדְּזָעָר הַוַּיְזָן.
דִּי שְׁכָנִים זַעֲנָעָן יַעֲדָן טָאג גַּעֲקוּמָעָן פְּרַעַגְן, צַיְּחָבָן מִיר
בַּאַקְוּמָעָן אַבְּרִיוֹן. אַיר הַאֲבָג נִשְׁתַּחַווּ פָּעַנְטַז זַעֲנָעָן צָוָם
שִׁישׁ עַסְוָן. יַעֲדָעָס מָאָל, וּוָעַנוּ אַיר הַאֲבָג גַּעֲקוּמָט אַוְרַף דַּעַם
לְעַרְוָן אַרטָּן, וּוּ דַעַר טָاطָע אַיזוֹ תְּמִיד גַּעֲזָעָסָן, תְּאַטְּ מִיר
גַּעֲשְׁטִיקָט אַין הַאֲלָדוֹן. אַיר הַאֲבָג נִשְׁתַּחַווּ פָּוָאָלָט זַיְעַנְעָן, נַאֲר
דִּי מַאֲמָעָשִׁי הַאֲטָט גַּעֲנָצָע טַעַג גַּעֲוּרִינְט.

דַּעַר שָׁכָן וּוּיְינְטְּרוּבִּי, וּוָאָס וּוּוִוִּינְטַז אַיבְּעַר אַוְנְדָּז, אַוְיְפָן
צַוְּיִיטָן שְׁטָאָק, אַיזוֹ שְׁטָעַנְדִּיק גַּעֲקוּמָעָן טְרִיסְטָן דִּי מַאֲמָעָן.
זַיְינָן פְּרַויִּה הַאֲטָט יַעֲדָעָס מָאָל אַיְבְּעַרְגָּעָחוֹרָת: „אַט, אַט מַאֲכָט
זַיְיךְ אַוְרַף דִּי טִיר אַוְן אַיְיָעָר מָאָן קָוָמָט צּוּרִיקִי.“

דַּעַר שָׁכָן וּוּיְינְטְּרוּבִּי הַאֲטָט גַּעֲרַעַדְטַז צַוְּ דִּי יִידָּן, וּוָאָס
זַעֲנָעָן אַגְּנָצָע טָאג אַרְוְמַעְגַּגְגָּגָעָן אַוְיְפָן הוּוִיפָּן אַוְן אַרְוּמָהּ
גַּעֲרַעַדְטַז דִּי לְאַגְּעָ. עַר הַאֲטָט גַּעֲזָגָט, אַיז פָּוּן דִּי דִּיְתְּשֵׁן
קָאוּ מַעַן אַיזוֹ עַרְגָּעָץ נִשְׁתַּחַווּ פָּנְטְּלִיפָּן, נַאֲר מַעַן דְּאַרְף זַיְךְ
בַּאַהֲלָתָן. נַעַלְמָן וּוּעַרְוָן! עַר הַאֲטָט אַוְרַף גַּעֲזָגָט, אַיז עַר דַּאֲטָט
אַזְאָא בַּאַהֲלָתָן, אַיז קִינְגָּרָא אַין דַעַר וּוּלְעָט וּוּעָט אַיִם
נִשְׁתַּחַווּ גַּעֲפִינְגָּן.

אַלְעַ אַבָּן גַּעֲרַעַדְטַז צַוְּ אַלְעַ אַוְן צַוְּ זַיְךְ אַלְיָין, אַיז „זַיְיָ“
וּוּעַלְן דִּי פְּרַויִּעָן מִיטָּ קִינְדְּעָר גַּאֲרַנִּישָׁט טָאָן, נַאֲר אַלְעַ
מַעֲנָעָר וּוּעַלְן זַיְיָ פָּאָרְשִׁיקָן. אַיז אַפְּשָׁר גּוֹט, וּוָאָס דַעַר טָاطָע
אַיזוֹ פְּרַיְעָר אַנְטְּלָאָפָּן! — הַאֲבָא אַיר אַסְכָּד מָאָל גַּעֲרַעַדְטַז
דַעַר מַאֲמָעָן. יַאֲדוּוִיָּגָא הַאֲטָט שְׁוִין אַסְכָּד מָאָל גַּעֲרַעַדְטַז מִיטָּ
דַעַר מַאֲמָעָן, אַיז זַיְיָ וּוּיל מִיטָּ דִּינְהָלָעָן פָּאָרָן אַיז דְּאַרְף, צַוְּ
אַיר מִשְׁפָּחָה, אַיזוֹ דִּי אַרְעָמָעָ דַעְרַפְּעָר וּוּעַלְן דִּי דִּיְתְּשֵׁן נִשְׁתַּחַווּ
קָוָמָעָן — אַיז זַיְיָ גַּעֲוָעָן זַיְכָּעָר. זַיְיָ גִּיְעָן נַאֲר אַיז דִּי
גַּרְוִיסְעָ שְׁטָעַט צַוְּ בַּאַרְאָבָעוֹרָעָן דִּי גַּעֲשָׁעַפְּטָן אַיז דִּי דִּירָוָת.
צַוְּ וּוָאָס זַאֲלָן קָוָמָעָן דִּי דִּיְתְּשֵׁן אַיז אַוְנְדְּזָעָר דְּאַרְף? צַיְּ
פָּעַלְטַז זַיְיָ קְרוּיטָה, אַדְעָרָ קְאַרְטְּאָפָּל?

יַעֲדָן טָאג אַיז גַּעֲשָׁעָן אַוְן אַנְדָּעָר אַוְמְגָלִיק.

אויף די גאָסן זענען צעקלעפעט געווארן מעלדונגגען, אָז
אלע יידן דארפּוֹן אַפְּגָעֶן זִיעָר צִירְוָנָג אָז גָּלֵד. וּוּן אַיְדָה
בֵּין גַּעֲגָנְגָעָן זִיךְ שְׁטוּלָן אִין דָּעַר רַיִן נָאָךְ בְּרוּיטַה, הַאָב אַיְדָה
די מַעֲלָדוֹנְגָעָן גַּעֲלִיְעָנָט. אָוּמָעָטָם זענען אַצְּלָלָכְעָן אוּפְּיָה
שְׁרִיפְּתָן צְעַקְלָעָפְּט גַּעֲוָאָרָן. אִין דָּעַר רַיִן נָאָךְ בְּרוּיטַה
דָּעַר דִּיְתְּשַׁעַר זַעֲלָנָעָר גַּעֲהִיסָּן אַלְעָיְדָן זַאְלָן אַרְוִיסְגָּיָן.
— רָאָס! — הָאָט עַר גַּעֲשָׂרִיעָן אָז אַיְינְגָעָקוֹקָט זִיךְ
אַיְן פְּנִים פּוֹן יַעֲדַעַר פְּרוּי אָז מָאָן.

— יַדְעַ, יַדְעַ! — הָאָט אַשְ׀יִיגְעָץ אַוְיסְגָּעָשְׁרִיגָּן. אַנְּזָה
גַּעֲוָיְזָן אוּפְּ אַיְינָעָם פּוֹן דָּעַר רַיִן, וּוּסְпָּאָט אַרְאָפְּגָעָלָאָט
די אוּיגָן, קִיְּינְעָר זָאָל אִים נִישְׁתַּחַת דְּעַרְקָעָנָעָן. דָּעַר ס.ס.מָאָן
אִין צָו אִים צְוָגָעָלָאָפְּן אָז גַּעֲשָׁלָאָגָן מִיטָּא גַּמְעָנָעָר בַּיִּיטַשׁ.
אָסְכָּד יַדְעַן זענען גַּלְיָיךְ אַוְועָגָעָגָנָעָן פּוֹן דָּעַר רַיִן, אַרְטַּ
בֵּין אַפְּבָעַר וּוַיְיטָעַר גַּעֲשָׁתָאָגָעָן אוּפְּ מִין אַרְטַּ
הַאָב אַיְךְ נִישְׁתַּחַת גַּעֲוָאָלָט אַהֲיָמְקָומָעָן. יַאֲדוּיָּגָא אַיְן אַרְוּמָּ
גַּעֲגָנָעָן מִיטָּא זַעַקְלָן אָז גַּעֲזָוְכָּט קְוִילָן. עַס אַיְן נִישְׁתַּחַת
אוּפְּ וּוּסְпָּאָס צָו קָאָכָן, אַרְיךְ די וּוּשָׁ קָאָן מַעַן נִישְׁתַּחַת וּוּשָׁאָן אַיְן
קָאָלָטָן וּוּאָסְעָר. אַזְוִי וּרְיַי דָּאָס פְּעַנְצָטָעָרָלָן פּוֹן דָּעַר בַּעֲקָרְרִיָּ
אַיְן גַּעֲפָנָט גַּעֲוָאָרָן, הַאָבָן זִיךְ אַלְעָיְגָעָן גַּעֲנוּמָעָן שְׁטוּפָן פָּאָרָ
אַוְיסָט. שְׁנוּלָה הַאָב אַיְךְ בַּאֲקוּמָעָן אַז הַיָּס בְּרוּיטַה גַּלְיָיךְ פּוֹן
אוּיְוָן אַרְיִיס. אַרְיךְ בֵּין אַהֲיָמְגָעָלָאָפְּן מִיטָּן בְּרוּיטַה, אַזְוּקָעָן
גַּעֲלִיגַט עַס אוּפְּנָן טִישָׁ אָז צְוִירְקָגְלָאָפְּן אַיְן דָּעַר רַיִן.

— הע, הע!... דוֹ הָאָט עַרְשָׁת וּוּסְпָּאָט בַּאֲקוּמָעָן אַ בְּרוּיטַ
— הָאָט גַּעֲשָׂרִיגָן אוּפְּנָן קָוָל אַז וּבִיבְּלָמִיט אַטְיכָל אַוְיָפָן
קָאָפָן. אוּפְּ אַיְרַגְעַשְׁרִי זענען צָוְרָאָפְּן צְוָגָעָלָאָפְּן עַטְלָעָכָ
בְּחוּרִים אָז גַּעֲוָאָלָט מִיךְ אַרְוִיסְלָעָפָן פּוֹן דָּעַר רַיִן.

דָּעַר זִיְידָעָ מַנְשָׁה קָאָן דָּאָד נִישְׁתַּחַת אַוְועָקָשְׁטָעָלָן זִיךְ צָוָיָ
זְאָמָעָן מִיטָּהוֹנְדָעָטָעָר מַעֲנְטָשָׁן, מַעַן קָאָן אִים חַלְילָה צְעָ
דָּרִיקָן. אוּפְּ די בָּאָבָעָ דְּבוֹרָהָלָעָ, אַזְוָאָכָעָן אָוּן קִלְיָינָעָ
וּוִי זִי אַיְן, קָאָן נִישְׁתַּחַת אָפְּשָׁתִיָּן שְׁעוֹהָן אִין דָּעַר רַיִן אָזְנָוָתָרָאָגָן
אוּפְּ אַ בְּרוּיטַה. אַיְךְ הַאָב עַס גַּעֲוָאָלָט בָּאָלָד אַוְועָקָטָרָאָגָן
צָוָמָ זִיךְ זַיְדָן מַנְשָׁה. יַאֲדוּיָּגָא הָאָט אַפְּבָעַר גַּעֲזָאָגָט, אַז זִי וּוּעָט

דאס ברוית אהינטראגן. ערשת איצט זע איך, וואס פאר א גוטע זי אייז.

נאך שעהן אייז זי צוריקגעקומווען. זי האט דארט געוואשן אוון גערוייט דיב טובן. שווין עטלעכע טאג גייט זי צו דער באבשוי רוימען. דיב אלטע מיכאלנאג, וואס אייז יארנ- לאנג געווען ביידער באבען, אייז מיט איך מאן אוווק אין דארף, זי אירע קינדער.

די שקאצ'ים פון אונדזער גאס שרײַען זי יאדויגאנ מיט חוווק: "יידישע דינסט, יידישע שמאטע". נאָר זי מאכט זיך נישט הערען. איצט רעדט זי שוין מער נישט ווועגן פאָרָן אין דארף. זי זאגט, אָז זאָגט, זי נאָר דער "פאָן" ווועט צוריקקומווען, ווועט זי אוווק מיט דינעהן. זי זויל זי באַהאלטן בי איר משפחה.

* *

עס אייז צונגוקומווען אָ נײַ אומגעליק! די דײַיטשן כאָפּן איצט יעדן טאג מענער אויף אָרבּעָט. זיִי כאָפּן זיִי אויף דער גאס אָון פֿירְן ערגצעצ'ווע אָוווק מאַשְׁין. אָדער קומען זוכּן אייז דיב טובן די וואָס באַהאלטן זיך אויס. אָיך האָבּ גענומען טראָכְטָן, אָז עס אייז גות, וואָס דער טאָטָעָשִׂי אייז אַנטְלָאָפּן. אָיך וואָלֶט דאס גָּאָרְנִישְׂת אָוִיסְגָּהָאָלְטָן, זיִי זאָלֶן כאָפּן דעם טאָטָעָשִׂי אָון אַוּקְפִּירְן אויף אָרבּעָט. וואָס הײַיט עס "כאָפּן"? זיִי אוויַי קָאָן מען עס כאָפּן מענטשָׂן אָון אַוּקְפִּירְן זיִי אויף אָ טאג אָרבּעָט אָון קִינְינְעָר ווַיְיסְט נִישְׁט, וואָס האָט מיט זיִי פָּאָסִירְט? דערנָאָר, זיִי אָונְדְזָעָר שָׁכְן וואָסְעָרְמָאָן האָט דערצְיִילְט, וואָס די דײַיטשָׂן האָבּן מיט אִים אָפְגָּעָטָאָג, גִּיט שווין קִינְינְעָר פֿון דיַיְיָ מענְטָשָׂן נִישְׁט אָרוֹיס אויף דער גאס. אָ סְךְ מַעֲנְטָשָׂן זענען פָּאָרְמִיטָאָג באָהָלָטָן. וואָס אייז שווין ווערט אָזָא לעָבָּן, אָז מען קָאָן אָפְילְוָן נִישְׁט אָרוֹיס דער גאס אָרוֹיסְגִּין? רעדן אִיצְט אָלָע פֿון פְּרִיְּן מאָרגָן בֵּינוֹ נַאֲכָט: אַנטְלִיְּפָן! נַאֲר אַנטְלִיְּפָן!

אלָע יַדְן האָבּן גַּעֲמוֹזָת אַנטָּאָן גַּעֲלָע לְאַטְעָס. דאס הײַיט אָמְגָן דודִצְיִיכָּן. אוויַי האָבּן באָפְילְוָן דיַיְיָיטשָׂן. אויף אָלָע גָּאָס זענען צַעְקַלְעַפְט גַּעֲוָאָרָן באַקָּאַנְטָמָאַכְוָנָגָעָן, אָז

ווער עס וועט אַרְוִיסָגֵין אָן אַ מַגְנִידּוֹדִ-צִיכִין, וועט באָ שטראָפֶט ווערָן מיט טויט. די מאָמָעָשִׁי האָט גַּלְיִיךְ גַּעֲקִוִּיפֶט אַ פַּעַל מַגְנִידּוֹדָס אָונְן אַוּוּקְגַּעַזְעַצְט זַיְךְ צַוְּאָמָעָן מיט יַאֲדָר ווַיְגַאנְן אַוְיפְּנוּיִינְן אוּרִיךְ יַעֲדָן בַּגְּדָן אָזָא גַּעַלְעַ לְאַטְעַ. יַאֲדָרוּגָא האָט אוּרִיךְ צַוְּאָיר קַלְיִיךְ אָונְן צֻום טִיבָּל צַוְּנָנִינִית אַ גַּעַלְעַ לְאַטְעַ. זַי הָאָט גַּעַזְאָגָט, אָזְן ווי לאָנגְן זַי לְעַבְטַן, האָט זַי פַּוִּין אָזָא זַאֲךְ נִישְׁתְּ גַּעַהְעַרְטַן.

„וואָי אָזְיִי קָאָן מעָן עַס, פָּאָר קְלִיְּן אָונְן גְּרִוִּיסְטְּ צַוְּקַלְעַפְּן אָזָא מַיאָוּסָעַ לְאַטְעַ אַוְיפְּן רַוְּקָן אָונְן אוּרִיךְ דַּעַר בְּרוּסְטַן?“ — האָט זַי גַּעַטְעַנְהַט אָונְן אָן אַוְיפְּהָעָר גַּעַזְיְּדָלָט די דִּיטְשָׁן. זַי האָט גַּעַזְאָגָט, אָזְן נַאֲרַן זַי אַלְיִין זַעַט גַּיְינְאִינְקוּפְּן. ווייל אוּרִיךְ די פְּרוּיְעַן כָּאָפְּן די סְ. סְ-מַעְנָעָר אוּרִיךְ אַרְבָּעַט. אַ יַּוְגַּעַ פְּרוּיְיַה קָאָן זַי שְׂוִין נִישְׁתְּ ווַיְיַזְן אוּרִיךְ דַּעַר גַּאֲסַן! בָּאַלְדַּסְטַן זַי צַוְּרַיְמָעַן די ווַיְיַגְּנָגַעַן פָּאָר די דִּיטְשָׁן, ווָאַסְטַּוּלְעַן קְוּמָעַן ווַיְיַגְּנָגַעַן אַיְן לְאַדוֹשַׁ.

★

לאָנְגַּע טַעַג זַעַנְעַן מִיר גַּעַזְעַמְן אָיָן דַּעַר הַיִּם אָונְן גַּעַזְעַ ווָאַרְטַּט אוּרִיפְּן טִאַטְעָשִׁי. אָזְיִי ווי עַמְצָעָר אִיּוֹ נַאֲרַן אַרְוִיְּפַּט אַוְיפְּ די טְרָעָפַּט, זַעַנְעַן אַלְעַ גַּעַלְאָפְּן צַוְּדַע טְרִיר. אַ סְּךְ מַעְנָעַ טְשָׁן זַעַנְעַן צְוִירְקְגַּעַזְקְומָעַן. זַיְיִה האָבָן מַעְרַ נִישְׁתְּ קִיְּין כּוֹחַ זַיְךְ אַרְמוֹצְוֹוָאַלְגָּעָרָן אַוְיפְּ די ווּגָן. קִיְּין שְׁטוּבַּן קָאָן מעָן אִין עַרְגָּעַץ נִישְׁתְּ קְרִיגָּן. אַיְן די נַעֲכַט שְׁלָאָרְפַּן די מַעְנָטָשָׁן אַוְיפְּ די פְּעַלְדָּעָר. דַּאֲסַעְן אִין גַּעַוּוֹרָן זַיְיָעַר טִיעָר אָונְן סְ-בִּיסְלַּגְעַט אִין שְׁנַעַל אַוְיסְגַּעַגְבָּן גַּעַוּוֹרָן. אַ סְּךְ מַעְנָטָשָׁן האָבָן פְּאַרְקוּפִּט זַיְעָרַע זַיְגַּעַרְלָעַד אָונְן דִּינְגַּי. לעַךְ צַוְּבָּקְוּמָעַן אַ נַּאֲכְטָלְעָגָעַר אָונְן אַ מִיטָּאָגַּ.

★

די מאָמָעָשִׁי האָט מִיךְ גַּעַשְׁקַט מִיט אַ זַּעַקְעַלְעַ שְׁפִּיְּזַן צֻום זַיְדָעָשִׁי: אַבְּיִסְלַּמְעַד צַוְּקָעָר, מַעַל, רַיִּין, זַיְיךְ אָונְן נַאֲרַן דַּעַרְעַ זַאֲכַן.

איְךְ בֵּין אַרְוִיסָגֵין אוּרִיךְ דַּעַר גַּאֲסַן אַ לְאַטְעַ. גַּעַגְּנָגְגַּעַן רַוְּאִיךְ מִיטַּן זַעַקְעַלְעַ אָונְן דַּעַר האָנָט. גַּעַקְוּקָט פְּאַרְאוֹוִיסְט, ווי

עס וואלט נישט געוווען קיין מלחהה, קיין דיטשן. יאדויגא האט געזאגט, איז קיינער וועט מיר גארנישט טאן, וויל איך האב אַ "גוטן אויסען". האב איך געפרעגט וואס הייסט דאס "א גוטער אויסען"? זי האט זיך צעלאכט און געזאגט, איז פאר גאט זונגען אלע גליך, נאך פאר די דיטשן, דרכן אלע האבן בלאנדע האר... איזוי ווי דו, מיין קינד.

די באבע דבורהלהע האט זיך זיעדר דערפרייט, וואס איך בין געקומען. באַלד אבער האט זי מיר געההיין אהיכימיגין. די מאמעשי איז גענג איברגעשראָקן, האט זי געזאגט און באַלד אַפְּגָעָהָקָט. אַרְיָע אַרְיָגָן זונגען געווארן פול מיט טרען. זי האט געמיינט די באבע דברוהלהע, איז די דיטשן קאנען אויך מיר לאָפָּן? פאר יעדער זאָך האבן מענטשן מורה באַקומוּן. פון דער גראַיסער שטוב, אַנְגַּעַשְׁטָלַט מיט ספרילִים-שענַק, איז אַרוֹסֶס דער זיידעשי אַין טלית. ער האט אויף מיר אַ קוק געטָאָן און געפרעגט:

"וואֹ האָסְטוּ דִין מְגַנְּדָה, חִימֵל?"
"איך... איך וועל נישט אַנטָּא אַ לְאָטָעַ", האב איך גע-
זאגט. "די דיטשן זועלן מיר נישט דערקענען."
דער זיידע מנשה האט מיר אַרְיָינְגָּפִּירְט אַין זיין צי-
מער. אַוּוּקְגַּעֲזַעַט זיך בַּי אָן אַפְּן סְפָּר. אלע מאָל אַין ער
געזעסְן בַּי אָן אַפְּן סְפָּר אַון גַּעַלְעָרָנט. טְרוּוּרִיק האט ער
געקוּט אַין מִינָּע אוֹיגָן אַון געזאגט:
— זאלסט זיך קיינְמָאָל נישט אַוְיסְכָּהָאָלָטָן אָן דו בִּיסְט
אַ יִיד. אַיזוי ווי אלע דָּאָרְפְּסָטוּ טְרָאָגָן דֻּעַם מְגַנְּדָה. דאס אַינוֹ
אַ יִידְשָׁעָר שְׂטָעָרָן.

איך האב געקוּט אויף זיין לאָנגער וויסער באָרד אַון
גָּאָרְנוּשָׁת גָּרְעָדָת. דָּאָן האט ער אַרוֹסְגַּעַנוּמָעָן אַ סְפָּר פּוֹן
דער שאָנק אַון אַרוֹסְגַּעַלְיוּנָט: "וְגַתְתִּי אֶת נְקָמָתִי בְּאָדָם
עַל יִדִּי עַמִּי יִשְׂרָאֵל".

— גַּעַדְעַנְקָסְטוּ דֻּעַם פָּסָוק? — האט ער מיר געפרעגט
— אִיצְצָת בִּיסְטוּ שְׁוִין אלְט צְעַן יָאָר. סְאַיז צִיטָט זיך נעמען
צָום לְעַרְבָּעָן.

אויך דער זיידעשי האט מיר נישט געוואלט לאָנג פָּאָרָה

האַלְטָן. בַּיִם אַזְעַקְגִּין האַט עֶר צו מֵיר גַּעֲזָגֶט : "אֲפִילּוֹ אֵין אַ מְלָחָמָה, מַזְוִי יַעֲדֵר יַד לַעֲרֵנָעָן תּוֹרָה. אַט יַרְצָה הַשֵּׁם, אַזְוִי וַיִּיְהֵי וּוּעַל גַּעֲזָנָט וּוּעָרָן, וּוּעַל אַיךְ מִיט דִּיר יַעֲדֵן טָג לַעֲרֵנָעָן, וּוּסְטַ קַוְמָעָן, חִימָל ?" — אַיךְ וּוּעַל קַוְמָעָן — הַאֲבָב אַיךְ גַּעֲנַטְפָּעָרט. כִּיהָאָב גַּעֲוּוֹסְט, אָז וּוּעַן דַּעַר טָאַטָּע וּוּעַט צְוַיְקַוְמָעָן, וּוּעַט עֶר זַיִן צְוַפְּרִידָן, וּוּאָס אַיךְ לַעֲרֵן בַּיִם וַיְדַעַשִּׁי.

★

עַס אַיז גַּעֲשָׁעָן אַ שְׂרָעְקַלְעַכְעַ אַארְ : פַּאֲרַנְאַכְט אַיז מִיט אַמְּאָל אַרְיִינְגַּעַקְמָעָן דַּי מַזְוָעָן דַּי מַיְאָז מִיטַּן פַּעַטְעָר מַאְקָס. זַי אַיז גַּעֲקָמָעָן אַ פַּאֲרַפְּרוּרְעַנָּעָן, אַיז אַ לַּיְיכָטָן זַוְמַעַרְמַאְנָטָל. אַיז דְּרוּיסָן אַיז גַּעַפְּאָלָן אַ שְׂבִּי אַיז עַס אַיז גַּעֲוּוֹזָן זַיְעָר קָאָלָט. אַוְיֵךְ דַּעַר פַּעַטְעָר מַאְקָס אַיז גַּעֲקָמָעָן אַן מַאְנָטָל אַיז אַן אַ חָוָט. זַיְיָ הַאֲבָב מִיט זַיְקַרְמַעְבָּרָאַכְט קְלִיְינָעָן וּזָאָר לַיְזַקְעָס.

דַּי מַאְמָעַשִּׁי הַאַט זַיְיָ אַוְיִגְעַנוּמָעָן אַ דַּעַרְשָׁרָקָעָנָע. וּוּאָס הַאַט פַּאֲסִירָט ? וַיִּגְיַיט אַיר דַּאַס אַרְוִיס פַּוְן דַּעַר הַיִּים אַן אַ מַאְנָטָל ? וּוּאָס פְּלוֹצִים מִיט רַעַצְלָעָךְ ? אַיךְ הַאֲבָב גַּעֲזָנָעָן אַז דַּי מַאְמָעַשִּׁי הַאֲלָט זַיְקַרְמַעְבָּרָאַכְט אַלְעָל כּוֹחוֹת נִישְׁטָא אַוְיִסְטָרְעָן אַיז אַ גַּעֲוַיָּין. דַּעַר פַּעַטְעָר מַאְקָס אַיז גַּעֲוּוֹן בְּלָאָס. אַוְעַקְגַּעַזְעַט זַיְקַרְמַעְבָּרָאַכְט דַּעַם קָאָפֶן, פָּלוֹזִים הַאַט עֶר אַ גַּעַשְׁרִי גַּעַטְוֹן :

— רָאוּס יַודָּע !

דַּאַס הַאַט עֶר נַאֲכַגְמַאְכָט, וַיִּי דַּי דִּיְתִּשְׁעָ זַעַלְנָעָר שְׁרִיְעָן אַיז דַּי בְּרוּיטְרִיְעָן. — אַוְיִס וּוּינְגָג, אַוְיִס הַיִּים... דַּעַר אַפְּיצִיר הַאַט אַוְנָדוֹן בְּאַפְּוּלָן אַיז צָעַן מִינְיוֹת צִיִּיט צַו פַּאֲרַלְאָזָן אַונְדוֹעָר הַוִּין, מִיטְגַּעַמְעָן נָאָר אַיזְנָאָרְעָנָצְלָ — הַאַט עֶר פַּאְמַעְלָעָן אַלְיָ אַוְיִסְדְּעַרְצִיְילָט. — ...פַּאֲרָן טִיוֹול אַפְּגַּעַה אַרְעוּוּת אַ לְעַבְנָן... פַּאֲרָן טִיוֹול — הַאַט עֶר גַּעַרְעַדְטָ צַו זַיְקַרְמַעְבָּרָאַכְט לִיזָאָה אַט פַּאֲרַדְעַקְט דַּאַס פְּנִים מִיט דַּי הַעֲנָט. זַי הַאַט נִישְׁט

געוווינט. קוים אַרְיוִסְגָּעֶרְעֶדֶט : איך וועל דאס נישט אַיבָּער-האַלְטָן. ניין !

— טִיעַרְעַע לִיאֹז — האַט די מאָמע גענוּמָען זַי טַרְיִיסְטָן
— דו בִּיסְטָ צְרוֹצָמָעָן מֵיטָ דִּיןָן מָאָן, דִּינְגָּעָ קִינְדָּעָרָ זַעֲנָעָן אִין
פָּאַלְעָסְטָנָעָ ! דו דָּאַרְפָּסְטָ זַיְןָ גְּלִיקְלָעָרָ ! גְּלִיקְלָעָרָ ! אִיר
וּוְעָטָ זַיְןָ מֵיטָ אָונְדוֹ ! וּוְאָסָ אִיןָ הִינְטָ וּוְיכְטָקָ אַחֲרֵינוּ ?
— סְדָוָם, סְדָוָם — האַט יַאֲדוֹוִיגָּא גַּעֲמָרְמָלָטָ צַוְּ זַיְןָ,
וּוְעָן זַיְןָ צְגַעַטְרָאָגָן צָוםָ טִישָׁ אַטְאַצְּ מֵיטָ טַיְיָ אָונָ קִיבָּ-
לָעָד.

זַיְןָ האַט אַסְטָ דָּרְקָ-אַרְצָן גַּעַהָאָט פָּאָרָ דָּעָרָ מָוּמָעָ לִיאֹזָ,
וּוְאָסָ אִיןָ גַּעַוְוָעָן דִּי רַיְיכְסְטָעָן אִיןָ דָּעָרָ מְשָׁפָחָה. אָוִרְךָ יַעֲדָן
קְרִיסְטָלְעָכָן יוֹסְטָבוֹב, וּוְעָן יַאֲדוֹוִיגָּא אִיןָ גַּעַפְּאָרָן אִיןָ דָּאָרָף,
הַאַט אִירָ דִּי מָוּמָעָ לִיאֹזָ גַּעַבְּרָאָכָטָ טִיעַרְעַעָ מְתָנוֹתָן. אִיצְטָ
הַאַט דִּי דִינְסָטָ רְחַמְנָהָט גַּעַהָאָט אַוִּיפָּה דָּעָרָ מָוּמָעָ, וּוְאָסָ האַט
מָעָרָ נִישְׁתָּ קִיְּןָ הַיִּיםָ, קִיְּןָ זַאֲכָןָ, גַּאֲרָנִישְׁתָּ. דִּי דִינְשָׁןָ הַאָבָן
צְגַעַנוּמָעָן דִּי פָּעַלְצָןָ, דָּאָסָ מְעַבְּלָ, אַלְעָ שִׁינְגָּעָ זַאֲכָןָ פָּוּןָ הַוַּיְןָ
אוֹןָ גַּעַהָיִיסָןָ זַיְןָ גַּיְינָ ? וּוְקָאָןָ עַסְטָ אַזָּאָ זַאָּקָ גַּעַשְׁעָןָ ? קִינְדָּעָ
קָאָןָ עַסְטָ פָּאַרְשָׁתִיָּןָ. אַלְעָהָאָבָןָ פָּאַרְשָׁתִיָּןָ, אָוּןָ דִּי דִינְשָׁןָ
וּוְעָלָןָ אַפְּטוֹןָ אַסְטָ צְרוֹתָ דִּי יַיְדָןָ, אַבְּעָרָ אַזָּאָ זַאָּקָ הַאַטָּ זַיְןָ
קִינְדָּעָרָ נִישְׁתָּ גַּעַקְעַנְתָּ פָּאַרְשָׁתְּעָלָןָ. דִּי מָוּמָעָ לִיאֹזָ הַאַטָּ דָּאָרָ
דִּי שְׁעַנְסְּטָעָ וּוְיַוְנָגָ פָּוּןָ דָּעָרָ גַּאנְצְעָרָ מְשָׁפָחָה. קִינְדָּעָרָ הַאַטָּ
נִישְׁתָּ גַּעַהָאָטָ אַזָּאָ סָאָלָאָןָ מֵיטָ אַזְּעַלְכָעָ לְאַמְפָןָ אוֹןָ בַּילְדָעָ.
פָּוּןָ בַּעֲרְלִיןָ הַאַטָּ זַיְןָ דִּי מָוּמָעָ לִיאֹזָ גַּעַבְּרָאָכָטָ. דָּאָרָטָ הַאַטָּ
גַּעַוְוִוִּינְטָ אִירָ גַּאנְצְעָ מְשָׁפָחָה. אָוּןָ דִּי מָוּמָעָ לִיאֹזָ הַאַטָּ שְׁטָעָנָ
דִּיקָ גַּעַרְעֶדֶטָ נָאָרָ דִּיְתָשָׁ. אָוִיךָ דִּי דִינְסָטָ אִיןָ בִּיְ אִירָ גַּעַיְ
וּוְעָןָ אַדִּיטְשָׁ. דִּי מָוּמָעָ לִיאֹזָ הַאַטָּ אַלְעַמְמָלָ גַּעַזְאָגָטָ : „נָאָרָ
זַיְןָ פָּאַרְשָׁתִיָּעָןָ אַרְדָּעָנָגָןָ אוֹןָ זַיְבָּעָרְקִיטִיָּטָ“. *

מיין חַבָּרָ מִילְעָקָ אִיןָ גַּעַקְוּמָעָן. לְאַנְגָּהָאָבָןָ אִיךָ
נִישְׁתָּ גַּעַזְעָןָ. וּוְעָסָ אִיןָ אַרְיוִסְגָּעֶרְעֶדֶטָ דִּי מְלָחָמָהָ הַאָבָןָ מִירָ
גַּעַהָאָטָ אַזְּוִיפָּלָ צְרוֹתָ אָוּןָ זַאֲרָגָןָ, אָוּןָ אִיךָ הַאָבָןָ נִישְׁתָּ גַּעַהָאָטָ
קִיְּןָ צִיְּטָ צַוְּגִינְיָןָ, כָּאָטָשָׁ עַרְהַאָטָ גַּעַוְוִוִּינְטָ אַוִּיפָּה דָּעָרָ
צְוַיְיִיטָעָרָ גַּאָסָ.

— שווין פון לאנג האב איר געוואלט קומען — האט ער
געזאגט — נאָר פון ערשות טאג פון דער מלחה מאַז די
מאָמע קראָנק געוואָרָן. אָזֶוּ ווי נאָר די דִּיטְשָׁן זענען אַריַינִי
געקומוּן מיט מאָטאָצִיכְלָעָן, מיט די גָּרוֹיסָעָה מאַשְׁינָעָן אוֹן
געוּער, אַזְּזִי אַינְגָאנְצָן גָּעֵל געוואָרָן.

ער האט דערציילט, אָזְּ אָלָעָ אַרְאָן אַזְּ זַיְן מַוטָּעָר קְרָאָנָק
געוּרָעָן. ווי עס אַזְּ אַוִּיסְגָּעָבָרָאָכָן די מלחה מאַז
יעַדְן טָאג געוואָרָן ערְגָּעָר, זַי קָאָן זַיְקָ מַעֲרָ נִישָּׁתָּה האַלְטָן
אוֹיף די פִּס. מִיר זענען גַּעַזְעָסָן אוֹיף די קְלִיְינָעָ טְרָעָפְּלָעָךְ
פִּון אָונְדוּרָ אַינְגָאנְגָּה. מִילָּעָקָה האַט מִיר אוֹיךְ דערציילט,
אָזְּ זַיְן פָּאָסְטָעָרָה האַט מִיט אָזְּ אַרְבָּעָטָעָרָה פִּון זַיְן פָּאָרְבִּיךְ זַיְקָ
געַטְיוּשָׁטָמִיט דָּעָר דִּירָה. ער האַט אַיְם אַרְיִינְגָּעָלָאָזָט אַזְּ
זַיְן ווּוִינְגָּן אַזְּ דָּעָר שְׂטָאָט. אָזְּ אַזְּ אַרְיִיבָּעָר אַזְּ דָּעָר פָּאָרִ
שְׂטָאָט אַזְּ צְוַיִּיְּ קְלִיְּנָעָ שְׂטִיבָּעָלָעָךְ. דָּאָרָט ווּוִינְגָּן אָלָעָ
אַרְעָמָעָ יַדְן. די דִּיטְשָׁן גַּיְעָן דָּאָרָט ווּוִינְיקָ אַיבָּעָר די
שְׁטוּבָּן. נאָר פִּון די בְּרוּיטִירְיָעָן ווּאָרְפָּן זַיְ אַרְיוֹסָט אָלָעָ יַדְן.
ער האַט מִיר אוֹיךְ דערציילט, אָזְּ אָלָעָ גָּאָסָן הִינְטָעָר
דָּעָר שְׂטָאָט ווּעָט אַינְגָעָפִירָט ווּעָרָן אַ גַּעַטָּא פָּאָר די לְאָ
דוּשָׁעָר יַדְן. דָּאָרָט ווּלְן אָלָעָ אַרְיִינְגָּעָטְרִיבָּן ווּעָרָן.

אַיצְּצָ ווּוִינְטָ מִילָּעָקָה ווּוִיטָ אָזְּ אַיךְ ווּלְ שַׁוִּין נִישָּׁתָּ
קָעָנָעָן צְוַיִּין צְוַיִּין צְוַיִּים — האַב אַיךְ בְּאַדוּוּרָט נַאֲךְ זַיְן אַזְּוּעָקָ
גִּיןָן. ער האַט מִיר אוֹיךְ דערציילט, אָזְּ אַבְּחוֹרָ מִיטָּן נַאֲמָעָן
אַרְיהָה האַט צְוַזְּמָעָנוּגָעָנוּמָעָן אַסְּדָקָה יְנָגָלְעָר אָזְּ מִידְלָעָךְ
אָזְּ זַיְיָ טְרָעָפָן זַיְקָ יַעֲדָן נַאֲכְמִיתָאָגָן אַזְּ אַשְׁוּלָעָ
זַיְיָ זַיְגָעָן הַעֲבָרְעָאִישָׁעָ לְדָעָר אָזְּ אַשְׁוּלָעָ
שְׁינָעָ, וּאָסָ דָּאָרָף זַיְן אַלְאָנְדָפָרָ אלָעָ יַדְן. מִילָּעָקָ אַזְּ
גַּעַוּעָן זַיְיָרָ צְוַפְּרִידָן, וּאָסָ זַיְיָ זַיְעָנָעָ אַזְּוָעָקָ פִּון דָּעָר שְׂטָאָט.
זַיְן פָּאָסְטָעָרָה האַט בָּאַקְוּמָעָן אַפָּסְטָן אַזְּנָעָמָדָר. צְוַיְ
גַּעַנְוָעָמָעָן אַלְעָרָעָר, וּאָסָ קָוָמָטָ יַעֲדָן טָאגָלָעָרָנָעָמָעָן מִיטָּאָם.
אוֹי, גּוֹט אַיְם אַזְּ עָרָקָן לְעָרָנָעָן! אַרְחָבָאָפְּיָלוּ נִישָּׁתָּ
קִיְּן פְּרִיעָרָ רְגָעָ צְוַיִּיְּעָנָעָן אַבְּוֹךְ. ער האַט מִיר אַלְצָ אַוִּיסְ
דָּעָרְצִילָט שְׁנָעָלָ, שְׁנָעָלָ, וּוְיִילָ אָזֶוּ ווי די מַאְמָעָ זַיְיָנָעָ לִיגָּט
שְׁטָעָנְדִיקָ אַזְּ בָּעָטָ, מַוְן ער זַיְן אַזְּ דָּעָרָ הַיִּם. אַפְּהִיטָן זַיְ.

★

עטלעכע טאג איז דער פטעטער מאקס אַרומגענאנגען
 איבער דער פארשטאָט און געזוכט פֿאָר אונדוּג ווינונג.
 ער האט געזאגט, אָז מען טאָר נישט וואָרטן, ביַז די דיטשן
 וועלן אונדוּג אַרוייסווארפֿן. אִיךְ האָב נישט געוווסט, אָז הינְ
 טער דער שטאָט ווינְט אונדערע אָ קְרוֹבָה. זֶי אַיז אַ שְׁנִיָּ
 דערין, הייסט צילאָ. דער פטעטער מאקס האָט דערציילְט, אָז
 זֶי האָט געהאלְפָּן געפֿינְגָן פֿאָר אונדוּג די ווינונג. צוּווִ
 שטובּן מיט ליכט אָן וואָסְטָר. דער פטעטער מאקס האָט גַּעַ
 זאגט, אָז דַּאס אַיז אַ גְּרִיסְטָגְּלִיךְ, ווַיְיַלְּ אַין אַ סְּדָרְתָּה
 אוּפְּן בָּאַלְוָת (אָ פָּאַרְשְׁטָאָט אַין לאָדוֹשׁ) אַין נִשְׁטָאָט קִין
 וואָסְטָר אָן דער ווינונג. די צילאָ ווינְט אוּפְּן דַּעַם וועלְבָּן
 הוּיָּה.

וּלְאַדָּעָק דער זוֹן פּוֹן דַּעַם הַיוֹזּוּעַכְּטָעָר, פִּירְתָּ אַיצְּצָ
 אַרְיְבָּעָר אַלְעָ אַונְדוּרָעָ זָאָכָן. ער האָט אַוְיְסְגַּפְּאַרְטִּיקְט אָ
 קְלִיְּנִינְעָם שְׁלִיטָן אָן האָט נִשְׁטָאָט קִין מְרוֹאָ פֿאָר קִיןְעָם,
 עטלעכע מְאָל אַין טָאגְּמָאָכְּט ער דַּעַם וועָגָן פּוֹן שְׁטָאָט צָוָם
 באַלְוָת. אִיךְ האָב באַלְדָּ פָּאַרְשְׁטָאָנְעָן, אָז דער הַיוֹזּוּעַכְּטָעָר
 מיט זַיְן מְשֻׁפְּחָה וועלְבָּן אַרְיְין אַונְדוּרָעָ זָוִינְגָּן בֵּין די
 מְלָחָמָה ווּעַט זַיְדָּ עֲבָדִיקָּן. זַיְן וועלְבָּן שְׁלָאָפָּן אַין אַונְדוּרָעָ
 בעטָן! עַסְן בֵּין אַונְדוּרָעָ טִישָּׁ? פָּאַרְוָאָס? פָּאַרְוָאָס דָּאַרְפָּן
 מִיר אַלְץָ אַיבְּעַרְלָאָן אָן אַוְיְקָגִין מיט אָ פָּעַקְעַלְעָ זָאָכָן?
 אִיךְ קָאָן דַּאס אַלְץָ נִשְׁטָאָט פָּאַרְשְׁטִין.

וּ שְׁוּעָר אַין אַונְדוּג גַּעַוּוֹן אַרְיְסְגָּוִין פּוֹן אַונְדוּרָעָ
 הַיוֹזָן! אִיךְ האָב מִיד נִשְׁטָאָט גַּעַקְעַנְטָ בָּאַרְוָאָקָן, כָּאָטָש אִיךְ
 האָב גַּעַוּוֹסְט, אָז אוּיד אַ סְּדָרְשָׁנִים זְעַנְעָן אַוּוֹקָ פּוֹן זְיִיעָרָעָ
 דִּירָות. עַס אַיְן נָאָר גַּעַוּוֹז פִּינְצָטָעָר, וועָן מִיר האָבָן דַּאָט
 לעַצְּטָעָ מְאָל גַּעַגְעָסָן אַין אַונְדוּרָעָ גַּרְוִיסְטָר עַסְּ-שְׁטוּבָ. אַלְעָ
 האָבָן זַיְדָּ אַנְגָּעָטָן ווּאָרָעָם אָן יְעַדְעָר האָט גַּעַנוּמָעָן אַין
 האָבָן אָ פָּעַקְעַלְעָ זָאָכָן. די מְוּמָעָ לִיאָזָה מִיטְּפָן פָּעַטְעָר
 זְעַנְעָן אָ נָאָכָט פְּרִיעָר אַוּוֹק אַין דַּעַר נִיעָר דִּירָה. אִיךְ בֵּין
 מיט דַּעַר מְאָמָע גַּעַגְעָגָעָן פָּאַרְאוֹיִס. מִיטְּאָמָלָהָה האָבָן מִיר
 אַנְדָּעָרָשׁ זַיְדָּ אַוְיְסְגַּעְוָיִין די גָּאָסָן אָן די מְעַנְטָשָׁן. מִיר האָבָן
 גַּעַטְרָאָפָּן עטלעכע באַקָּאנְטָע, אַבָּעָר זַיְהָאָבָן קְוִים אָ שְׁאָקָל

געטטען מיטן קאָפּ צוֹ דער מאַמע. צי ווילֶן זיי אונדזּ מער
נישט קענען? יַאֲדוֹוִינְגָּא מיט אַרְיָהְלָעָן אוּףּ דער האָנט אַזְּן
מיט דִּינְהַלְעָן אַיְזּ גַּעֲגָנְגָּעָן אַפְּגַּעַרְקָט פֿוֹן אַונְדְּזּ. אוּיךְ זַיְּ
הָאָט אוּףּ אַיר טַוֵּךְ גַּעֲטָרָאָן אַלְאָטָע. זַיְּעַר לְאָנְגּ זַעֲנָעָן מִיר
גַּעֲגָנְגָּעָן אַיבָּעָר פָּאַרְשִׁידְעָבָּעָגָסָן. עַס אַיְזּ גַּעֲוָעָן קָאַלְט
אַזְּן דער פָּרָאָסְטּ הָאָט גַּעֲשָׂנְטִין דָּאסּ פְּנִים. דַּי פִּסּ זַעֲנָעָן מִיר
גַּעֲפְּרוּרִין גַּעֲוָאָרָן. אוּיךְ דַּי מַאְמָע אַיְזּ קְוִים גַּעֲגָנְגָּעָן מִיטּן
שְׁוּעָרָן פָּאָקּ זַאָכָן. אוּףּ דער קְרִיאְצָוָנָגּ פֿוֹן דַּי גַּאֲסָן הָאָט דַּי
מַאְמָע גַּעֲנוּמָעָן אַרְיָהְלָעָן אוּףּ דַּי הָעָנָט. דֻּעָם גַּאֲנָצָן וּוּגָ
הָאָט יַאֲדוֹוִינְגָּא גַּעֲוָוִישָׁתּ דַּי אַוְיָגָן מִיטּן עַקְפָּן דַּיְעָרְטָוּ. זַיְּ
אַיְזּ מִיד גַּעֲוָאָרָן פֿוֹן טְרָאָגּ דִּינְהַלְעָן אוּףּ דַּי הָעָנָט. דַּיְ
טְרָאָמוּיְיָעָן זַעֲנָעָן גַּעֲפָאָרָן וּוּיְיָלְעָמָלָן, נָאָר מִיר הָאָבָּן מָוָאָ
גַּעֲהָאָט אַרְיָנְגִּיָּן אַפְּלִיּ אַיְזּ לְעַצְמָוּן וּוּגָגָן.

וּוּ וּוּלְן מִיר קָאָנָעָן לְעַבָּן אַיְזּ דַּי צְוַויִּיּ קְלִינְיָעָ שְׁטוּבָן?
אַיְזּ שְׁטוּבָן הָאָט דַּי מַאְמָע אַפְּגַּעַגְּבָן פָּאָר דַּעַרְ מָוּמָעָ לְיוֹאָ.
אַלְעָ זַאָכָן זַעֲנָעָן גַּעֲלָעָן אַיְזּ דַּי וּוּינְקָלָעָן אַיְזּ אַבָּאָגָן גַּעֲנָעָ
לְיִיגָּט. אַיְזּ דַּעַרְ שְׁטוּבָן זַעֲנָעָן פָּאָרָאָן נָאָר צְוַויִּיּ בְּעַטְנָ מִיטּ אַ
קְלִינְיָעָר שָׁאָנָק. דֻּעָם טִישָׁ מִיטּ דַּי בְּעַנְקָלְעָךְ וּוּטָם וּלְאַדְעָךְ
בְּרַעְנָגָעָן.

יַאֲדוֹוִינְגָּא הָאָט זַיְּרָ בְּאַלְדָּ גַּעֲנוּמָעָן צָוָם רְוִיְיָעָן, מָאָכוּן אַזְּ
אַרְדְּעָנוֹגָן. עַס אַיְזּ אַבָּעָר נִישְׁתְּ גַּעֲוָעָן וּוּ צְוּ לְיִיְגָן דַּי זַאָכָן.
הָאָט זַיְּ זַיְּ פֿוֹן אַיְזּ וּוּינְקָלָגְּלָגְּט אַיְזּ צְוַויִּיטָן. וּוּיְעָגָן אַיְזּ
גַּעֲוָעָן אַיְזּ דֻּעָם שְׁטִיבָל! אַזְּן דָּאסּ עַרְגְּסָטָע — דַּי קָעָלָט. וּוּיְ
אַזְּוִי וּוּלְן מִיר לְעַבָּן אַיְזּ בְּאַלְוָתָן? מִיר קָעָנָעָן דַּאְ נִשְׁתְּ קְיָיִ
בְּעַם, הָאָבּ אַיְזּ אַגְּנָצָן טָאגּ גַּעֲטְרָאָכָט. פָּאָרוּאָס, פָּאָרוּאָס
הָאָבָּן מִיר גַּעֲמוֹזָט אַרְיָיסָן פֿוֹן אַונְדְּזָעָר אַיְיָגָן הָרִוּזָן?
אַיְזּ הָאָבּ אַבָּעָר גַּעֲזָעָן, אַזְּ אַבְּנָדְעָר אַיְזּ אַסְּ סְקָעָרָגָר.
אַיְזּ דֻּעָם הַוִּיפָּן דַּעַרְ גַּמְינָעָן וּוּאַרְטָן מַעֲנְטָשָׁן אַיְזּ אַקְלִיָּן
צִימָעָרָל אַזְּן קָאָגָן דָּאסּ נִשְׁתְּ בָּאָקוּמָעָן. מַעֲנְטָשָׁן פָּאָרוּאָס
זַיְּעַרְ זַאָכָן, צְוּ קְוִיפָּן אַ בְּרוּיטָן. אַדְעָרָ אַבְּיָסְלָ קָאָרְטָאָפָּל.
אוּףּ דַּיְ רְאָגָן פֿוֹן דַּיְ גַּאֲסָן שְׁטִיעָן זַיְּ מִיטּ מַאְנְטָלָעָן אַזְּ

אנצוגן און ווארטן אויף אָ קונה. די פֿרײַעַן פֿאָרְקּוֹפֶן זִיְיעַרְעַן
טִישְׁטוּכְעָר אָן הַאנְטוּכְעָר, זִיְיגְּרַלְעַךְ אָן הַאנְטְּרַתְּאָשָׁן.

אייצט וויס איך שווין, אָן אַיך בֵּין אַין אָ גַעְטָא.

אַין דִּי גָּאָסָן גִּיְעָן אַרְוֹם נָאָר יִידָּן. די פֿאָלִיאַקָּן זַעֲנָעָן
אַרְיְבָעָר אָן דַּעַר שְׁטָاطָט, אָן דִּי יִדְיִישָׁן וּוּוִינְגָעָן. אָ סָדָּ
זַעֲנָעָן אַנְטְּלָאָפָּן אָן דִּי דַּעַרְפָּעָר. אַרְוֹם אָלָע גָּאָסָן זַעֲנָעָן
אוּפְּגַעַשְׁטָעלַט הַילְצָעָרָנוּ דַּרְעַנְגָּלָעָן אַרְוֹמְגַעְזִוְינְגָּבָעָן מִיטָּ
דְּרָאָטָן.

וּוְלִאְדָּעָק אָיז גַּעַקְוּמָעָן אָן גַּעַבְּרָאַכְּט אַונְדְּזָעָרָעָן זַעַק
מִיטָּ רִיְּה, קָאַשְׁע אָן קָאַרְטָאָפָּל. עַר הַאָט זַיִן צַוְּגַעְדָּעָקָט מִיטָּ
רוּיְּטָע קִישְׁנָס אָן מִיטָּ שְׁטוּרָי, אָן קִינְגָּרָה הַאָט אִים אַיְפָּן
וּוְגַּנְּשָׁט אַפְּגַעַשְׁטָעלַט.

די פֿרְויְ צִילָּא הַאָט גַּעַזְגָּט, אָן דָּאָס אַיך דַּעַר גַּרְעַסְטָעָר
אוֹצָר. מִיר דָאָרָפָן זַיִן גַּלְיקְלָעָד, וּוָאָס מִיר הַאָבָן אַזְוִיפְּלָיָל
פֿרְאַדְוָקָטָן אַנְגַעְגָּרִיטָן. מִיטָּ יַעַדָּן טָאג וּוּרְעָט אַלְץ טִיעַרְעָרָעָר
אוֹן דִּי קָרְעַמְּרָע בְּהַאָהָלָטָן דִּי זַאְכָן פֿאָרָן "שְׂוֹאָרָצָן מַאָרָק".
דָּאָס עַרְשָׁטָע מַאלָה הַאָבָן אָלָע הַיְינָט אַנְגַעְהוּיָבָן רַעַדְן פָּוּ
"שְׂוֹאָרָצָן מַאָרָק", אָן נָאָר אוֹפָה "שְׂוֹאָרָץ" וּוּעַט מַעַן זַיִן
איַינְשָׁאָפָּן עַסְּן.

די מַאְמָעָשִׁי הַאָט פֿאָר דַּעַר פֿרְויְ צִילָּא אַוְעַקְגַּעַלְיִיגְּט
אַחַלְקָה פָּוּ דַּעַר שְׁפִּיָּז, אַבְּעָר זִי הַאָט גַּאֲרְנִישָׁט גַּעַוּוֹאָלָט
נַעֲמָעָן. זִי הַאָט גַּעַזְגָּט, אָן קוּדָם מַוּן הַיְינָט דִּי קִינְדָּעָר.
זַי אָיז זִיְעָר אָגּוּטָע אָן אַיך וּוָאָס נִישְׁטָפָאָר וּוָאָס זַי אָיז
קִינְמָאָל נִישְׁטָפָאָל גַּעַקְוּמָעָן אָין אַונְדְּזָעָר וּוּוִינְגָּה. אַיך הַאָבָן
גַּאֲרְנִישָׁט גַּעַוּוֹסָט, אָן זַי אַיְזָאָר אַונְדְּזָעָר אָ קְוּזָנָע. אָן אָלָע
זַאְכָן הַעַלְפָט זִי אַונְדוּ אַרְוִיסָּה.

— וּוָאָס וּוּאָלָטָן מִיר גַּעַטָּאָן הַיְינָט אָן דַּעַר טִיעַרְעָר
צִילָּא ? — הַאָט אַפְּטָמָאָל אַיְבָּרְגָּעַחְוָרָט דִּי מַוּמָע לִיוֹא.
די עַרְשָׁטָע נַעֲכָת בֵּין אַיך מִיטָּ דִינְהָלָעָן גַּעַשְׁלָאָפָּן אַיִן
אַיך שְׁטִיבָל. זַי אָיז זִיְעָל, זִיְעָר אַרְעָם. הַאָט נָאָר אָ בעַט,
אָ שָׁאנְק, אָ טִישְׁלָמִיט אָ פֿאָר בְּעַנְקָלָעָךְ גַּעַהָאָט. אָין וּוַינְקָל

פון איר שטוב איז געשטאנגען אַ נײַ-מאַשין. אַ גאנצָן טאג איז זי געעסן ביַ איר נײַ-מאַשין אַן גענִיַּת רוקזעך. קלידי-נע אָן גרויסע. זי האָט מיר געזאָגט, אָז אַ סְדָּר פֿרְוִיעָן אָנָּטָלָה פון געטאָ אָזֶן יעדער דָּאָרָף אַ רוקזאָק, אלע יידָן לוֹפָן אִיצְט צוֹ דָעֵר רֹסְטְשָׁעֶר גַּעֲנָעֶץ.
 יעדָן טאג זענען אַז געטאָ גַּעֲמָעָן וּוְאָגָּס מִיט יידָן
 פון די קלִינְיַן שְׁטַעַטְלָעַךְ.
 — אִיךְ פֿאָרְשְׁטִי שְׁוִין גַּאֲרְנִישְׂט — האָב אִיךְ גַּעֲזָאָגָט צוֹ דָעֵר מָוֻעָד צִילָּא. זי האָט מיר געזאָגָט אִיךְ זָאָל זי נִישְׁטָרָוּפָן "פֿרְוִי צִילָּא", וּוְיִלְאָזְזִי רַעַדְתָּ מַעַן צוֹ פֿרְעַמְדָע אָז
 זי אַזְוָן דָאָר אָונְדוֹזָעָרָע אַן אַיְגְּגָעָנָע, אַ קְוּזָעָנָע.
 אַז געטאָ אָזֶן גַּעֲוָעָן אַ צְעִמְיְשָׁוָג. אַיְבָּעָר אָזֶן גַּעֲזָאָגָט לְאָפָּן אַז געטאָ אָזֶן אַיְבָּעָר גַּעֲלָאָטָם אַלְצָא אַזְוָן דָעֵר הַיִּם. אָז אַגְּדָעָר אַז גַּעֲלָאָפָּן קִיןְיָן רֹסְלָאָנד. עַס זענען אַפְּיָלוּ גַּעֲמָעָן בְּרִיוֹנוֹ פָּוּן זַי.
 אָז אִיךְ האָב נָאָר גַּעֲוָאָלָט לוֹפָן צְרוּיקָהִים. דָאָרָט האָב אִיךְ גַּעֲקָעָנָט אַלְעָ. דִי מַעֲנוֹתָן, די גַּאֲסָן, די קִינְדָּעָר פָּוּן הוֹיִת. אָז דָא אַז געטאָ אַז גַּאֲרְנִישְׂט דָא. אִיךְ בֵּין אַפְּיָלוּ נִישְׁט אַרְאָפְּגָעָגָאָגָעָן אוּפָּוּן הוֹיִת.

★

אַ לְאָנְגָּע צִיִּיט אַזְוָן דָעֵר פֿעַטְעָר מַאֲקָס אַרְוָמְגַעְגָּאָגָעָן אָז גַּעֲזָכָט אַ דִּירָה פֿאָר דָעֵר באָבָע דָבָוְרָהָלָעָ מִיטָּן זַיְדָן. אָז נִישְׁט גַּעֲקָאָבָט גַּעֲפִינָעָן. יַאֲדְוִוִּיגָא האָט צַוְּגָהָאַלְפָן פֿאָרָא-פָּאָקָן דָאָס בעַטְגָּעוֹוָאָנָט אָזֶן דִי מְלָבָשִׁים מִיטָּן קִירְגְּשָׁאָרִיר. וּולְאָדָעָק האָט אַלְצָא אַרְיְבָּעָר גַּעֲפִירָט אַז אָונְדוֹזָעָר דִירָה. עַר אַז אָפָּט גַּעֲקָוָמָעָן צוֹ אָונְדוֹז. מִיטְגָּעָבָרָאָכָט אַלְעַמְּאָל פֿוֹטָעָר, וּוּוֹרְשָׁט אָזֶן פְּלִיְישָׁ. גַּעֲהָאַנְדָּלָט אָזֶן גַּעֲמָאָכָט גַּוטָּע גַּעֲשָׁעָפָטָן. דִי באָבָעָשִׁי האָט אִים גַּעֲגָעָבָן אַ סְדָּר זָאָכָן צוֹ באָהָאָלָטָן. בַּיִּ אָונְדוֹז אַזְוָגָעָנָעָן קִיןְיָן אָרְטָה וּזְיִי אַוּעָקְצּוּלִיְיִזְן. אִיצְט זענען מיר אַלְעָ צְוֹזָעָמָעָן. דִי שְׁטוּב אַזְוָגָעָשְׁטָעָלָט מִיט אַוִּיסְלִיְיִגְּבָעָטָלָעָךְ, זַעַק אָזֶן קוּבָּעָרָס.

עס איז קאָלט, אוֹן קִין קוֹלֵן קָאנַעַן מִיר נִשְׁתַּבָּאָ
קָומָעַן.

די מומע צילא האט דערצ'ילט, אָז אַסְטַּמְּנָשֶׂן הוֹבָן
אוֹן פֿאָרְבָּרְעָנָעַן די קִירְ-שָׁעָנָק, שָׁוּפְּלָאָדָן פָּוּן די טִישָׁן:
אנְדָרָע פֿאָרְבָּרְעָנָעַן אלְטָע שִׁיך אָזָן קוֹיְבָּרֶס. זִי האט
שְׁטָעָנְדִּיק גַּעֲרָעֶדֶט צָו דָעַר מַאֲמָעִים מִיט אִיר שְׁטִילָעֶר אוֹן
רוֹאַיְקָעֶר שְׁטִימָע, אָז וּוֹעֵר עַס וּוֹילְ דְּעָרְלָעָבָן צָוּם מַאֲרָגָן,
מוֹזָאַלְ צָאָן כְּדִי אַיבְּעַרְצָוְלָעָבָן דָעַם הַיְינָמָט. זִי אַיְזָאַלְ
אוֹזָי שְׁוֹעָר — האט גַּעֲרָעֶדֶט די מומע לִזְאָ, אַסְטַּמְּנָשֶׂן
מעַן פָּוּן אִיר לעָרְנָעָן.

איַן אַיְינָעָם אַ טָּאג בֵּין אִיךְ גַּעֲגָנָגָעָן איַן דָעַר בעַיְן
קָעָרְיִי מִיט אָונְדָזָעָר הוֹיְזָדִינָסְט יָאוֹוִיגָא. אִיךְ הָאָב גַּעַד
הַאָלָפָן טְרָאָגָן די שִׁיטָל מִיט מַעַל. די בעַקְעָרִי אַיְזָאַלְ גַּעֲוָעָן
פּוֹל מִיט וּוֹיְבָעָר אָזָן מִידְלָעָן.

אַסְטַּמְּנָשֶׂן האָבָן גַּעֲקָוִיפָּט זַעַק מִיט מַעַל נַאֲךְ פָּאָר
דָעַר מַלְחָמָה, זַיְיַ וּוֹילְן נִשְׁתַּבָּאָן אַיְזָן די רִיעָנָן נַאֲךְ בְּרוּיטָן.
איַן דָעַר בעַקְעָרִי אַיְזָאַלְ גַּעֲוָעָן זַיְיַדְרָ פְּרִילְעָד. דָעַר אַלְלָאַט
טָעַר בעַקְעָרִי, מַלְךָ האָט עַר גַּעֲהִיסָּן, האָט די גַּאנְצָעָ צִיטָּת
אַפְּגָעָלָאָכָט פָּוּן די דִּיטָּשָׁן.

— מִיט יַדְן, האָט עַר גַּעֲזָגָט, קָאָן קִינְנָעָר נִשְׁתַּפְּרָן
קִין מַלְחָמָת. וּוֹילְן די דִּיטָּשָׁן נִשְׁתַּבָּאָן קִין בְּרוּיטָן,
בָּאָקָן אַלְעָלָ חָלוֹת אוֹן קוֹכְנָס אַינְדָּרוֹאָכָן. וּוֹאָס זָגָט אִיר
אוֹירָפָר הַיְטָלָעָס מַלְחָמָה? עַר וּוֹעֵט האָבָן המַנָּס סֻוֹף, אַיְידָעָר
מִירָן אוֹיסְבָּאָקָן דָאָס מַעַל! — האָט עַר גַּעֲלָאָכָט אוֹיפָן קוֹל.
עַר האָט דָרְצִיְּלָט אַסְטַּמְּנָשֶׂן פָּוּן דָעַר עַרְשָׁטָעָר מַלְחָמָה.
אַלְעָלָ האָבָן אַיְם גַּעֲקוּקָט אַיְמָיל אַרְיָן.

איַן דָעַר בעַקְעָרִי אַיְזָאַלְ גַּעֲוָעָן וּוֹאָרָעָם. דָאָס פְּרִישָׁע
גַּעֲבָעָקָס האָט גַּעֲשָׁמָעָקָט. מַלְךָ האָט גַּעֲזָוָנָגָעָן רֹוְשִׁישָׁע אָזָן
יַדְיָשָׁע לִידְלָעָד. וּוֹעֵן אַ וּוֹיְבָל אַיְזָאַלְ גַּעֲוָעָק מִיט אַקְיָבָעָר

פרישע ברויטן — האט ער א זאג געטאן : א גוטן אפעריט.
מאדים !

אויף די ווערטער האבן אלע געלאכט, ווי איך האב
שווין לאנג לאכן נישט געהרט. ווער אויז דאס היינט אין
געטא אַס „מאדים“ — אָז אלץ אויז געלבליכן אין דער הימן,
אין דער שטאָט !

ער האט געוווסט, אָז קיינער האט קיינמאָל קיין ברויט
ニישט געבאָקן. נאָר ער האט געזאגט, אָז דאס קאָן קיינעם
ニישט שאָטן.

יאדווינガ האט געלערנט דֵי פרויטן באָקן גרויסע, רוני
דייקע ברויטן, אֶזעלכע ווי זי האט אַמְּאל בִּי זַי אַין דָּאָרִי
געבאָקן. זי האט באַשְׁמִירַת דאס בְּרוּיט מִיט בוילְם, אַין
בָּאַשְׁאָטְן מִיט קִימְל. זי אַין געוווען אַ גְּרוּיסָע בְּרִיה אוֹרִי
יעדרער זאָך. די מִידְלָעַר אָזָן פרויטן האָבָן געבעטַן דָּעַם
בעקער מלְך, ער זאָל זַי אַוְיסְלָעָרְנָעָן מַאֲכָן שִׁינְעַז עַמְּעַז
לעַד אָזָן חָלוֹת. ער האט זַי אַבְּעַר אַרְיסְגָּעְדְּרִיטַץ צַו זַי
מייטן רוקן אָזָן געזאגט :

— די סודות פֿוֹן מִין פָּאָר גִּיב אַיך נִישְׁת אַוִּס קִינְעַט !
אלע ווילְן היינט וווערַן בעקערס אָזָן ווֹאָס ווּלְ אַיך טָאָן
נאָר דער מלְחָמָה ?

— דאס אויז דאס בעסטע פָּאָן אַין דער ווּעלְט —
האָט ער געזאגט. היינט זענען מִיךְ אֶלע מַקְנָא. עַסְפַּלְט
מִיךְ נִישְׁת. שְׁלָאָפָּן קאָן אַיך אוּפָּן באַקְאַיוֹוָן. הע, הע,
האָט ער געלאכט. נִישְׁת דערעלְבָּן ווּעַט אַ דִּיטְשָׁ מִיךְ
אַרְיסְצּוֹוָאָרְפָּן פֿוֹן אַ רִי ! אַיך קאָן לעַבְּן רק מִיט בְּרוּיט,
ברויט אַין לעַבְּן !

ווען אַיך בין אַהֲיִמְגַעְקֻומָּן מִיט דֵי בְּרוּיטַן, האָט דֵי
מְאַמְּעָשִׁי מִיךְ גַּעֲשִׁיקְט מִיט אַ בְּרוּיט צַו דער מְוּמָע צִילָא.
די מְוּמָע צִילָא האָט אַבְּעַר אַונְדָּן אַלְעַמְעַן גַּעֲגַבְּן צַו
פָּאַרְשְׁטִינְ, אָז מעַן טָאָר נִישְׁת אַוְיסְבָּאָקָן דאס גַּאנְצָע מַעַל.
קיינער ווּיסְט נִישְׁת, ווֹאָס ווּעַט זַיְן מַאֲרָגָן... כָּאָטַש דֵי

דייטשן ווארפן אָרויס פון די רײַען אוֹן עס איז קָאלט אַז
גָּאַס. דָּארפָן אַלְעַ גִּין אֵין די רײַען. נָעֲמָן אַלְץ, וְאָס "זַיִי"
גִּיבָּן. זַי אֵין גָּעוּוֹן זַיִיר קָלוֹג, האָט אַלְעַמָּאָל גַּעֲרָעֶדֶת, אָז
מעָן מוֹ אַוִּיסְבָּאַהָּאָלְטָן די פְּרָאַדְוָקָטָן. נָעֲמָן דָּאס פָּערְדִּ
פְּלִישׁ, אוֹן אַפְּילּוּ די בִּינְגָרָר.
איַצְטַ האָט זַיִק פָּאַרְשְׁפְּרִילִיט אַזְיָה, אָז די דיַיטְשָׁן
וּוְעָלָן בַּיִּיְאָלָעָן יִדְן אֵין גַּעַטָּא צָנוּעַמָּעָן דָּאס גַּעַטָּ.

דעָר פָּעַטְעָר מַאֲקָס מִיט דָּעָר מַרְמָעָ לְיוֹאָ זָעַנְגָּן אַוּוּקָ
גַּעַגְּאַנְגָּעָן פָּוּן אָונְדָּז, דָּאס הַיִּסְטָן, זַיִי זָעַנְגָּן אַוּקָגַעְפָּאָרָן.
זַי זָעַנְגָּן אַוּוּקָ מִיט אַגְּרוּפָעָ מִידְלָעָד אָז בָּחָרִים, וְאָס
וּוְילְן אַנְקוּמוּנָן צַו דָּעָר גַּרְעָנְגָּעָן. זַיִ אַלְעַ האָבָן גַּעַטְרָאָגָן
גַּרְוִיסְעָ רָוקְזָעָק אַוִּיךְ די פְּלִיכְצָעָס — אַזְוּלְכָעָ, וְאָס די
מוֹמָעָ צִילָּאָ נִיְּיסָט גַּאֲגְצָעָ טָעָג. אַלְעַ האָבָן אַפְּגָעְקִיפָּט הַרְיכָעָ
שְׁטִיוּוֹלָ פָּוּן די פָּאַלְיָאָקָן. זַיִי בַּרְעָנְגָּעָן אֵין גַּעַטָּא שְׁטִיוּוֹלָ
עַסְנוֹאָרָג, אוֹנוֹ פָּאַרְקִוְּפָן אַלְץ פָּאָר זַיִגְעָרְלָעָךְ, גַּאֲלָדְנָעָן
קִיְּטָעָלָעָד אַדְעָר רִינְגְּלָעָךְ. יַעֲדָעָר האָט גַּזְאָגָט, אָז די
מוֹמָעָ לְיוֹאָ האָט. גּוֹט גַּעַטָּאָן, וְאָס זַיִ אַוּוּקָ
דָּאָךְ גַּעַהָּאָט אָז אַיִּגְן הוּאָן וְאַיִּלְאָץ אָז גַּעַלְעָבָט וְאַיִּלְאָץ
אַקְיִוּעָרִין!

פָּאָרָן זַיִדְעָשִׁי האָט דָּעָר פָּעַטְעָר מַאֲקָס גַּעַדְוָנְגָּעָן אַ
דִּירָה, אִידְעָר עָר אֵין אַוּקָגַעְפָּאָרָן, גַּאנְץ נָעֲנָט צַו אָונְדָּז,
אוֹיךְ דָּעָר צְוִוְּיִטָּעָר גָּאַס. דָּאס אֵין אָז אלְטָה הוּאָן הַאַלְץ,
דָּאס וְאָסָעָר מוֹזָעָן שְׁלַעְפָּן פָּוּן הַוִּיתָן, פָּוּן דָּעָם אַיִּזְוּרְנָעָם
פְּלָומְפָּ. יַעֲדָן טָאגּ בֵּין אַיִּלְאָךְ גַּעַגְּאַנְגָּעָן צָום זַיִדְעָשִׁי בַּרְעָנְגָּעָן
אַפְּאָר עַמְּדָס וְאָסָעָר. דָּאס פְּלָומְפָעָן אֵין גָּעוּוֹן זַיִיר
שְׂוּעוֹרָ, וְיִילְאָן דָּאס וְאָסָעָר אֵין גָּעוּוֹן פָּאַרְפּוּרִיךְן. וְיִאָרְךְ
הַאָבָן גַּעַבְעָנְקָט צַו אָונְדָּזָעָר הַיִּים! אַלְץ אֵין דָאָרָט גַּעַוּוֹעָ:
איַצְטַ האָבָן מִיר גַּאֲרַנִּישָׁת, הַאָבָן אַיִּר שְׁטָעַנְדִּיקָ גַּעַטְרָאָכָטָן.
פָּאַרְוּאָס אֵין דָּאס אַלְץ גַּעַשְׁעָן? פָּאַרְוּאָס הַאָבָן מִיר אַלְץ
פָּאַרְלִוִּירָן אָז גַּעַמּוֹת אַוּוּקָ פָּוּן אָונְדָּזָעָר אַיִּגְן הוּאָן?
גִּין אֵין גַּעַטָּא! וּוּינְגָן הַינְּטָעָר דָּעָר שְׁטָמָט, אֵין בָּאָלָוט!

וואו איז דער טאטעשי ? אַ סְקָ מַעֲנְטְשָׁן, וּזְאָס זַעֲנָעָן גַּעֲלָאָפָן
צַוְּ דַעַרְ רֹסִישָׁעֶר גַּרְעָנָעֶץ, שְׁרֵיְבָן בְּרִיוֹו. פָּאָרוֹוָאָס קֻומָּט
נִישְׁטָ קִיןְ בְּרִיוֹו פָּוּן טַאָטָעָשִׁי ? פָּוּן אָונְדָזָעָרָעַ בְּאַקְאַנְטָעַ.
וּזְאָס זַעֲנָעָן צְוִירִיקְגַּעֲקְוָמָעַן, הַאָבָן מִיר זִיךְ דַעֲרוֹוֹסָט, אַז
זַיְהָ הַאָבָן דַעַם טַאָטָעָשִׁי אַין דַעַרְ הַיִם, כָּאָטָשׁ אַלְעָשׁ שְׁכָנִים
טְרוֹוְיְרִיךְ אַיזְ גַּעַוּעַן אַין דַעַרְ הַיִם, כָּאָטָשׁ אַלְעָשׁ שְׁכָנִים
זַעֲנָעָן אָונְדָזָה גַּעַוּעַן מַקְנָא, וּזְאָס מִיר הַאָבָן גַּעַוְוִינְט אַין
צְוִויִּי שְׁטוּבָן, אַוְן אָונְדָזָעַר דִּינְסָט יְאָדוֹיְגָא אַיזְ מִיט אָונְדָזָה
מִיטְגַּעַגְּאָנְגָעָן אַין גַּעַטָּא אַוְן זַיְהָ הַעֲלָפָט דַעַרְ מַאְמָעָשִׁי.
יְאָדוֹיְגָא הַאָט וּוֹידָעֶר גַּעַרְעָדָט מִיט דַעַרְ מַאְמָעָשִׁי, אַז
זַי וּוֹילְ אַזְוָעָק מִיט דִינְהָלָעַן. צְוִויִּי מַאלְ אַיזְ שְׁוִין אִיר בְּרוֹר
דַעַרְ גַּעַקְוָמָעַן פָּוּן דַאָרָף, זַי רְוָפָן אַהֲיִים. זַי הַאָט אַבְעָרָר נִישְׁטָ
גַּעַוְוָאָלָט אַזְוָעָק אַן דִינְהָלָעַן, אִירְךְ אַבְעָרָר זַיְהָ גַּעַרְעָנְטָ
פָּאָרְשְׁטָעָלָן אַזָּא נַזָּא, אַזְ מִינְ קְלִיְין שְׁוּעָסְטָעָרָלָן זַלְ אַזְוָעָק
פָּוּן אָונְדָזָה. זַי אַזְוִי וּוֹעַלְןְ מִיר קָאנָעָן זַיְהָ אַן דִינְהָלָעַן ?

★

פָּלוֹצִים אַיזְ דִינְהָלָעַן קְרָאָנָק גַּעַוְאָרָן. קִיְינָעָר הַאָט נִישְׁטָ
גַּעַוְוָסָט וּזְאָס אַיזְ מִיט אִיר גַּעַשְׁעָן. זַי הַאָט גַּעַקְרִיגְן הַיִּזְן.
גַּעַבְרָאָכָן אַגְּאַנְצָן טָאגְ, אַרְיךְ אַרְיהָלָעָן אַיזְ קְרָאָנָק גַּעַוְאָרָן
וּזְעָן מִיר זַעֲנָעָן גַּעַקְוָמָעַן אַין גַּעַטָּא. זַיְהָ שְׁוָאָכְקִיְיט אַיזְ
גַּיְדָא אַדְוָרָךְ. עָרָ אַיזְ גַּעַפְרִירָן גַּעַוְאָרָן וּזְעָן מִרְ זַעֲנָעָן אַרְוִיסָט
פָּוּן דַעַרְ הַיִם.

מִיט יְעַדְן טָאגְ אַיזְ דִינְהָלָעַן גַּעַוְאָרָן עַרְגָּעָר. דַי מַומָּע
צִילָא הַאָט גַּעַקְעָנְטָ יְעַדְן אַין גַּעַטָּא, אַוְן זַיְהָ אַטְ טַאָקָעָ
בַּאֲלָלָגְ גַּעַרְפָּן אַדְקָטָאָרִין. דַי דַאָקָטָאָרִין הַאָט גַּעַזְאָגָט, אַזְ
דָּאָס אַיזְ גַּאָר אַגְּאַנְצָן נִיעָיָן קְרָאָנְקִיְיט, אַוְן מַעַן מוֹ אַוְיסָוָאָרָטָן
עַטְלָעָכָעָ טָאגְ.

יְאָדוֹיְגָא הַאָט גַּעַוְוִינְט אַן אוּפָהָעָר. זַי הַאָט גַּעַזְאָגָט,
אַזְ שְׁוִין לְאַנְגָה הַאָט זַיְהָ גַּעַדְאָרָפְט אַנְטָלְוִיפְן מִיט דִינְהָלָעַן.
אַלְעָשׁ הַאָבָן גַּעַזְעָן, אַזְ פָּוּן אָונְדָזָעַר שְׁטוּבָן הַאָט יְאָדוֹיְגָא
לְיבָ נַאֲרָ דִינְהָלָעַן. זַי אַיזְ פָּאָרָ אִיר גַּעַוְעָן דַי גַּאָנְצָעָ וּוֹעַלְתָּ
דַעַרְ זַיְדָעָ מַנְשָׁה הַאָט אַבְעָרָגְזָאָט, אַזְ אַפְּיָלוּ יַעֲקָבָ הַצְדִּיק

האט יוספּן מעָר ליבשאָפּט אַרוֹיסְגָּעוּווִין, ווי די אַנדערע זי. ווי קאָן מעָן האָבָן אַ טעָנה צו אַ פְּשׁוֹטֶר פֿרְוי, אָז זי האָט דּוֹזָקָא דִינְהָלָעָן אַרְיִינְגָּעָנוּמוּעָן אַיְן הָאָרֶץ אָזָן ווַיֵּלֶז אַפְּרָאַטְעָוּעָן? די מַאֲמָעָשִׂי אַיְן אַרוֹמְגָּעָלָפָן זוּכָן רְפָאוֹת. אַ סְדָּך אַפְּטִיקָן זַעַנְעָן פְּאַרְמָאָכָט גַּעֲוָאָרָן. יַעֲדָע זַאַךְ האָט גַּעֲקָאָסְט וַיַּעֲרֵת טִיעָיר. אַיר בֵּין גַּעַשְׁטָאָנָעָן פֿוֹן אַינְדְּרָפְּרִי בֵּין נַאֲכְמִיטָּאָג נַאָּך אַ בִּיטָּל מִילָּך אַיְן דָּעָר רֵי. גַּעהָרֶט ווי מעָנְטָשָׁן האָבָן דָּעַרְצִילָּט, אָז אַ סְדָּך קִינְדָּעָר זַעַנְעָן קְרָאנָק אָזָן עָס אַיְן נַיְשְׁטָא פָּאָר זַי קִינְיָעָסָן אָזָן קִינְיָהָלִיפָּא אָזָן דִּיאָקְטוּרִים זַעַנְעָן אַנְטָלָאָפָן. צו דִינְהָלָעָן אַבָּעָר אַיְן יַעֲדָן טַאַג גַּעֲקוּמָעָן אַ דָּקְטָאָרִין, אָזָן דִּיאַמְּאָעָשִׂי האָט אַ סְדָּך זַאָכָן פְּאַרְקוּיפָּט כְּדִי צַו פְּאַרְשָׁאָפָּן אַלְזָן, ווֹאָס די דָקְטָאָרִין האָט פָּאַרְשְׁרִיבָּן.

די דָקְטָאָרִין האָט גַּעהָיִיסָן פָּאַוּלָאָוָסְקָא. יַעֲדָן טָאָג אַיְן זַי צַו אָונְדוּן גַּעֲקוּמָעָן. אַיר מָאָן אַיְן גַּעֲוָוָעָן אַ פָּאָלָאָק. עָר אַיְן גַּעַבְלִיבָּן אַיְן דָּעָר הָיִם מִיט דִי קִינְדָּעָר. יַעֲדָן פָּאַרְנָאָכָט גַּעַבְרָאָכָט עָס אָזָן רְפָאוֹת. זַי האָט דָעַרְצִילָּט דָעָר מָאָז מַעְשִׁי ווַעֲגָן אַירָעָ קִינְדָּעָר. גַּעוֹווֹין זַיְעָרָע בַּילְדָּעָר אָז גַּעַזְאָטָן. אָז זַי ווֹעַט גַּאֲדְנִישָׁת גַּעַשְׁעָן, ווַיַּלְזַיְהָ אָבָן אַ "גּוֹטָן אַוִּיסְעָן". אַלְעָ אַירָע בַּאֲקָאנְטוּ אָבָן אַיר אַגְּנָעָרְדָט זַי זַאָל גִּינְיָן אַלְיָין אַיְן גַּעַטָּא, ווַיַּלְזַיְהָ דִי מַלְחָמָה ווֹעַט לְאַנְגָּב בַּיַּשְׁטָדְרִיךְ אָזָן אַלְעָ יַיְזָן ווּוְלָן בַּאֲלָד צּוּרִקְגִּינְיָן אַיְן דָעָר שְׁטָאָט אַיְן זַיְעָרָע ווּוַיְנָגָעָן. גַּאט אַיְן הִימְלָ! ווֹאָס פָּאָרָא גַּלְיק ווֹאָלֶט דָאָס גַּעֲוָוָעָן, האָב אַיר גַּעַטְרָאָכָט.

די מַאֲמָעָשִׂי האָט שְׁוִין נִישְׁט גַּעהָאָט קִינְיָן כּוֹחַ זַי לוֹפָן אַיבָּעָר די גַּעַסְלָעָךְ זַוְּכוֹן אַבְּיִסְלָה הָאָנִיק אָזָן פּוֹטָעָר. ווי שְׁלָעָכְט זַי האָט אַרְיִיסְגָּעוּזָן! אַרְיָהָלָע אַיְן אוּרִיךְ אָזָן אַנְדְּרָעָר גַּעֲוָאָרָן. טְרוֹיְעָרִיךְ אַיְן גַּעֲוָוָעָן צַו זַעַן אִים אַגְּנָצָן טַאַג לִיגָּן אַיְן בְּעֵמָה. אַיְן שְׁטוּב אַיְן שְׁטָעַנְדִּיךְ קָאָלָט גַּעֲוָוָעָן, האָט עָר ווַיַּד גַּעַשְׁפִּילָט אַיְן בְּעֵמָה. פֿוֹן דָעַם טַאַג אָז ווַעַן דִינְהָלָע אַיְן קְרָאנָק גַּעֲוָאָרָן, בֵּין אַירָעָ בֵּין מִילְעָקָן נִישְׁט גַּעֲוָוָעָן. אַלְעָ זַאָכָן פֿוֹן די גַּעַשְׁעַפְּטָן האָב אַיר אַהֲיִמְגַעְבָּרָאָכָט. יַעֲדָע מָאָל, ווַעַן אַירָעָ זַרְעָ דָעַרְמָאָנָט, אָז עָס האָט זַרְעָ שְׁוִין

פָּנוּ לְאַנְגָּג אֲנְגָּהוֹיִבֵּן דָּאָס שָׁולִ-יָּאָר אָוּן קִינְגֶּר לְעַרְנְט נִישְׁט — הָאָט זַיְךְ מִיר אַוִּיסְגָּדָאָכְט, אָוּן צָוּם גָּלִיקָלָעָסְטָן בֵּין אַיְךְ גַּעֲוָעָן וּוֹעָן אַיְךְ בֵּין גַּעֲגָנְגָעָן יַעֲדָן טָאג אַיְן דָּעָר שָׁולְ. אַיְךְ הָאָב נִישְׁט גַּעֲהָאָט וּוֹעָן אַרְיִינְצָקוֹקָן אָפְּלָו אַיְוּ דַּי בִּיכְלָעָר, וּוֹאָס דַּי מַאֲמָשִׁי הָאָט מִיר גַּעֲקוֹיפְּט.

★

דִּיבְּהָלָע אַיְזָ אַוּוּקָגָעָפָּאָרָן מִיט יַאֲדוֹיְגָאָן אַיְן דָּאָרָת. וּוֹי נַאֲר עַס אַיְזָ אַיְר בְּעַסְעָר גַּעֲוָאָרָן, הָאָט דַּי מַאֲמָשִׁי גַּעֲדָוְנְגָעָן אַ פָּוָר. אַלְעָ אַיְרָע זַאֲכָן זַעֲנְעָן אַרְיִינְגָּלְיִיגְט גַּעַזְוָאָרָן אַיְזָ אַזְּאָק. יַאֲדוֹיְגָאָה הָאָט מִיטְגָּעָנוּמָעָן אַיְר גְּרוֹיְסָן קָאָסָטָן, וּוֹזָי זַיְהָאָט פָּנוּ יַאֲרָן בְּאַהֲלָלָן אַלְזָי, וּוֹאָס זַיְהָאָט זַיְד אַגְּגָעָזָאָמְלָט: דַּי קְלִיְּדָעָר, אַלְעָ מַתְהָנוֹת, וּוֹאָס זַיְהָאָט בָּאַקְוּמָעָן. זַיְהָאָט אַלְעָמָל גַּעֲזָאָגָט, אָז דָּאָס אַיְזָ אַיְר נַדְזָן. אַיְצָט אַיְזָ שְׂוִין אָוִיסְ הִיִּים! — הָאָב אַיְךְ אַס מַאֲל גַּעֲוָיְינְט אַיְזָ דַּי נַעַכְתָּ. דַּעַר טָאַטְעָשִׁי אַוּוּקָגָעָפָּאָרָן, דָּאָס בְּעַטְעָלָעָ פָּוָן דִּינְהָלָעָן אַיְזָ לִיְּדִיק גַּעֲוָאָר. יַאֲדוֹיְגָאָן אַיְזָ מַעַר נִשְׁטָא מִיט אָונְדָן. דַּי מַאֲמָשִׁי אַיְזָ אַרְוָמְגָעָנְגָעָן צָוָה פָּאַרְשִׁידְעָנָעָ בְּאַקְאַנְטָעָ בְּעַטְנָזָן זַיְהָאָט הַעֲלָפָן גַּעֲפִינְעָן אַז אַרְבָּעָת. עַס אַיְזָ גַּעֲוָעָן וּיְעַר קָאָלָט, אַבְעָר נַאֲר פָּאָרָת נַאֲכָת הָאָט דַּי מַאֲמָשִׁי אַיְינְגָּהִיצְט דָּאָס אַיְוּוּלָעָ כְּדִי אַפְּזָקָאָכָן אַבְּיִסְלָעָן. אַרְיָהָלָע אַיְזָ גַּעֲשָׁלָאָפְּנָן מִיט דַּעַר מַאֲמָשִׁי, וּוַיְיִלְעַר אַיְזָ גַּעֲפְּרוּרָן גַּעֲוָאָרָן אַיְזָ זַיְן בְּעַטְעָלָעָ אַס זַאֲכָן, וּוֹאָס יַאֲדוֹיְגָאָהָט גַּעֲטָאָן, הָאָב אַיְךְ גַּעֲפְּרוּוֹת צָוָאָכָן. דַּי מַומָּע צִילְיָאָהָט גַּעֲהָלָפָן אָונְדָן שְׁטָעַנְדִּיקָן. פָּאַטְשָׁ זַיְהָאָט זַיְהָאָט גַּעֲוָעָן אַיְינְעָ אַלְיִינְעָ אָוּן הָאָט שְׁוֹעָר גַּעֲרָבָעָת.

★

מִילְעָק אַיְזָ עַטְלָעָכָע מַאֲל גַּעֲוָעָן בַּי אָונְדָן. עַר הָאָט מַיְיךְ גַּעֲוָאָלָט מִיטְנָעָמָעָן אַיְזָ דַּעַר אַרְגָּאַנְיוֹזָאַצְיָה. עַר הָאָט דְּעַרְצִיְּלָט, אָז אַס חַבְרָה וּוְילָן אַוּקָגָעָנְגָעָן גַּעֲטָא אַוִּיְרָי דַּי פּוֹסְטוּ פְּעַלְדָּעָר, אָזָן מַאֲכָן דָּאָרָט אַ קְבּוֹצָה. זַיְיָ וּוּעָלָן פָּאַרְזִיְּעָן גַּרְינָס. עַסְן וּוּט זַיְיָ נִישְׁטָ פְּעָלָן. זַיְיָ לְעַרְנְעָן הַעַבָּ-

רעאיש, יידישע געשיכטע און א סד אנדערע זאכן. איך האב אבער נישט קיין ציט געהאט צו גיין אין ערגעז. ער האט מיר געזאגט, און די גאנצע ארגאניזאציע וויל נאך דער מלחהה פארן קיין פאלעסטינע.

זיין פאטען האט פאר אים צווגנווען א לעערער. יעדען טאג קומט ער צו אים. די מאמעשי האט זיך געזארגט, וואס ווועט זיין מיט מיר? איך האב דאך אפילו נישט געד האט קיין ציט אביסל צו ליענען, פון די ביכלעך, וואס איך האב געבראקט אין געטא. עס זענען געווען קינדרער, וואס זענען געגאנגען אין דער שול, נאך איך האב דאך נישט געקענט איבערלאזן ארייהלען אליאן אין שטוב!

דער זידיע מנשה אין געקומען יעדען טאג לערנען מיט מיר חומש. אויך מיט דערוואקסענע בחורימ האט ער געד לערנט.

יעדען טאג קאן געשהן א נס די מלחהה זאל זיך ענדי דיקון — האט ער אלעמאָל געזאגט, נאך לערנען תורה טאר מען נישט פארלאזן.

★

עס אייז געקומען א פויער פון דארף מיט א בריוול פון יאלדויגא. אויף א צעניטישט פאפריל האט זיך געשריבן מיט קرومע אוטיות, און גאט צו דענקען, דאס קינד אייז געזונט. בי זיין איין דארף אייז ואראעמ, וויל זיין האבן גענוג האלץ און שפגעער פון וואלד אングעוזאַמלט. זיך האט געשריבן מיר זאלן נישט איבערטראַכטן, וווען עס ווועט נישט קומען קיין בריוו. קינגער וויל נישט אַרוייס פון דארף. דער פויער האט דערצ'ילט, איז אלע האבן מורה פאר די דיטשן, וויל זיין געמען צו די פערד און אלע בהמות. זיין דערשראַקן אייז ער געווען, און האט געוואַלט וואס גיכען צוריקפֿאַרן. די מאמעשי האט אים באַצָּאלט 100 זלאַטעס פארן קומען איז וויתן וועגן מיט א בריוו, מיטגעגעבן אים א זעקלען צוקער, זיך און וואָרעמע זאָקן פאר דיבלהען און פאר דער גוטער יאדוויגא. מיר האבן זיך שטארק געפֿרייט וואס

דינהלהען איז וווארעם אוּן גוט איזן דארף. כאטש מיר האבן איזוי שטיך צו איר געבענט ! איז האב פארישטאנגען פארדי וואס יאדויגא האט דינהלהען מער ליב געהאט. ווי שין איז זי געוען איזן די קאלאירטער קלידעלער מיט שליעפֿן ! די האר האט איר שטענדיק יאדויגא אַרומגעפלאָכטן מיט בענדער אוּן געזאגט, איז זי איזן אַ לעבעדייקע לאַלְקָע, וואס זי גיטט אַרְום, רעדט. לאָכט אוּן זינגעט. פֿון דעם מאָג, וואס זי איז אַוועַַקְַַעְַפְַַאְַרְַן, שטיטט מיר דינְהַלְעַ שטענדיק פֿאָר די אוּיגַן. צו דעם ווונקל ווֹ דאס בעטל איז געלבליבן, האב איז נישט געקאנט צוּגִין. איזן יאדויגא ? וואס מאָכט אַיכְט יאדויגא ? — האב איז אַ סְדַּמְלֵל גַּעֲטְרָאָכְט, צי פֿאָרְדְּ קְוִיפֿט זי אוּיךְ די שְׁנִינוּ זָאָכְן אַוְיףְּ עַסְּן, אַזְוִי ווי די מאָרְ מְעַשְּׂיַ ? זי ווועט קִינְנָמָּל נִשְׁתְּ חַתְּ�הַ אַבְּן קִין הַיִּם. יאדויגא האט יְטַעַּדְקִיךְ גַּעַזְעַגְט. אַז זי וויל נִשְׁתְּ חַתְּ�הַ אַבְּן אוּאָז אַרְעַמְעַ, ווי זי אַיז. זי ווועט דינְעַן, אַרְבָּעַן, אַנוֹצָאַמְלָעַן גַּעַלְט אַזְנְטַעְדְּרַ זִין “אַ מעַנְטַשְׁ אַוְיפְּן אַיְגַּעַנְעַם בְּרוּיטַ”.

יעדֵן טָאגְ זַעַנְעַן גַּעַקְוּמָן טַרְאַנְסְפָּאָרְטָן פֿון דער שְׁטָאָט. די דִּיְתְּשָׁוּן האַבְּן לִוְיטְ אַ סְדַּר אַרְוִיסְגַּעַשְׁיקְט די יַידְן פֿון אַ סְדַּגְּאָסְן. אֶלְעָה האַבְּן אַנְגְּעַהוּבוּן רַעַדְן, אַז זי שְׁטָאָט דָּאָרְפְּ וּוּעָרְן רַיְין פֿון יַידְן, דָּאָס הִיסְטְּ בֵּי זִי : “יַידְן-רַיְין”. וואס האַבְּן דָּעַן די יַידְן זִי גַּעַטְאָן ? פְּאַרְוּוֹסְ מאָכְן “זִיְיַ” וואס אַמְּאָל אַנְדְּרָעְ צְרוֹת ? שְׁוּעָר אַזְנְעַן צו זַעַנְעַן די אֶלְעָה, וואס זַעַנְעַן אַיז גַּעַטְאָ גַּעַקְוּמָן ! אַזְנְעַן רַיְין זַעַנְעַן זִי גַּעַגְּאַנְגָּעַן. די דִּיְתְּשָׁוּן צַעַלְנָעָר האַבְּן זִי גַּעַיאָגְט. די יַידְיַשְׁעַ פָּאַלְיַצְּיַ אַיז מִיטְגַּעַגְּאַגְּעַן הַיִּטְן די אַרְדְּנוּבָּגָן. יַעַדְעַר האַט מִיטְגַּעַרְבָּאָכְט אַ פְּעַקְעָלָעָ, וואס ער האַט נַאֲר גַּעַקְאָנְטַ שְׁלַעַפְּן. וואס ווועט זִין מִיטְזִיעְרָעַ דִּירָות אַזְנְעַן זִאָכְן, וואס זִי לְאַזְנְ אַיבְּעַר ?

יעדֵסְמַאְל, וווען עַס אַזְנְגַּעַגְּאַגְּעַן אַ טַּרְאַנְסְפָּאָרְט פֿון דער שְׁטָאָט. זַעַנְעַן אֶלְעָה אַרְוִים פְּאָר די טַוְיַעַרְן, גַּעַוְיִינְט. וווען עַס זַעַנְעַן גַּעַקְוּמָן די גַּעַפְּרִוְיַעְנָעַ פְּרִוְיַעְן מִיטְ קִיבְּנַ

דער, אלע באשאָטן מיט שניַי. וואָס וועט אִיצְט זיין מיט
די אלע יידּן? — האָב איך געטראָכט. זיי ליגּן אַין די
שולֶׁן אויף דער ערֵד, אַדער זיכּן אויף די בענַק. די יידּן
קָוְמָעַן אָון קָוְמָעַן. וּוּ וּוּלֶׁן זַיִ אַלְעַ וּוּיְנָעַן? וּוּאָס וּוּלֶׁן
זַיִ עֲסַן? אַיְזָן דַּאֲךְ גּוֹט גַּעַשְׂעַן, וּוּאָס דַּעַר פֿעַטְעַר
מאָקס האָט גַּעַזְגַּט, אָזְן מָעַן דַּאֲךְ גִּינַּן אַין גַּעַטְאָ אַרְיַין,
איידער די דִּיעִתְשָׁן וּוּלֶׁן אַרְיוֹסְטְּרִיבִּין — האָב איך אַלְעַ
מָאֵל דַּעַרְמָאנַט. די שְׁכָנִים האָבָן גַּעַשְׂעַן אַהֲיוֹזְקָאָמִיטָעַט
יעַדְן טָאגּ האָבָן זַי גַּעַרְבָּעַנְגַּט פּוֹן דַּעַר "גַּמְינִיעַ" אַ קָּעֵסְלַעַט
מיט הייסְטַר זַוְּפַּן אָון זַעַק מיט ברוֹיט אויף אַ וּוּגְעַלְעַט.

די מאָמעשי האָט אַריַינְגַּעַנוּמָעַן אָן אלְטַן קָרָאַנְקָן יַיְדַּן,
געַלְיִיגַּט אַיְם אַין דָּעַם וּוּינְקָל, וּוּ יַאֲדוֹוִיגַּא אַיְוּ פֿרִיעַר גַּעַד
שְׁלָאָפַן. ער האָט נִישְׁתְּ גַּעַרְעַדְט צַוְּ קִינְעַם. מִיר האָבָן נִישְׁתְּ
גַּעַוּוֹסְט וּוּ ער הייסְטַר, פּוֹן וּוּנְעַן ער אַיְזָן גַּעַקְוּמָעַן. אָפְשַׁר
וועט דַּעַר זַיְדַּעַט מְנַשְּׁה זַיִךְ דַּעַרְמָאנַט, וּוּרְאַר אַיְזָן דַּעַר יַיְד —
הָאָט גַּעַזְגַּט די מָוּמָע צִילָּא. מִיר אַלְעַ האָבָן גַּעַזְעַן, אָזְן
דַּעַר קָרָאַנְקָעַר יַיְדַּה האָט פֿאַרְלִוִּירַן דָּעַם זְכוֹרָן. ער אַיְזָן
געַלְעַן אויף די טְרַעַפְטַּן פּוּנְעַם אַיְינְגָּאנְגַּט פּוֹן הַיּוֹן אָון גַּעַד
שְׁלָאָפַן, איידער די מאָמעשי האָט אַיְם אַריַינְגַּעַפְּרִיט צַוְּ אָונְדָּן.

עַס זַעַנְעַן צַוְּ אָונְדָּן אַריַינְגַּעַקוּמָעַן די מִעְנְטַשְׁן פּוֹן
הַיּוֹזְקָאָמִיטָעַט מיט אַ פְּרוּי. מִיטְן לְעַצְּטַן טְרָאַנְסְּפָאָרֶט אַיְזָן
זַיִ פּוֹן דַּעַר שְׁטָאָט גַּעַקְוּמָעַן. אַיְן דַּעַר לוּיְפְּנִינְשַׁ אָון יַאֲגַעַד
נִישְׁתְּ האָט זַיִ פֿאַרְלִוִּירַן אַיְרַ פֿאָטְעַר. זַיִ הָאָט אַיְם אַרוּמְגַעַד
זַוְּכַּט אַיְזָן אַלְעַ זַאֲמַלְפּוֹנְקָטַן אָון נִישְׁתְּ גַּעַקְאָנַט גַּעַפְּנִינְעַן.
די שְׁכָנִים האָבָן אַיְרַ דַּעַרְצִילַּט, אָזְן שְׁוִין עַטְלַעַכְעַ טַבְגַּלְגַּט
בַּיִּ אָונְדָּן אַן אַלְטַעַר יַיְד, וּוּאָס קִינְגַּרְעַד קָעַן אַיְם נִישְׁתְּ. די
פְּרוּי אַיְזָן מיט גַּעַוְוִין צַוְּגַּעַלְאָפַן צַוְּ דָּעַם קָרָאַנְקָן, גַּעַקְוּשַׁט
אַיְם. ער האָט זַי אַבְעַר נִישְׁתְּ דַּעַרְבָּעַט. זַי אַיְזָן צַוְּגַּעַפְּאָלַן
צַוְּ דַּעַר מָאָמעַשִּׁי, אַרוּמְגַעַנוּמָעַן אָון גַּעַקְוּשַׁט, גַּעַדְאָנַט.

גענומען איר פאטער צו זיך, אין דער של, וווע זיך געפינט
זיך און וווע זיך ווארט אויף אָ דירה.
די מאמעשי האט געזאגט, צו דער אלטער ייך אין
געבעך אָראָפּ פון זינען.

די לאנגע ווינטער-חדשים וועל איך קיינמאָל נישט
פארגעסן.

די מאמעשי האט אויספאָרקייפט די בעסערע זאָכוֹן,
כדי צו קרייפּן קאָרטאָפל און אייל. פֿאַרוֹואָס האָבן מיר אָזוי
פֿיל גוטע זאָכוֹן אַיבְּערגָּלָאָזֶט אַין דער היִם? — האט זיך
אָ סְךָ מְאָל גַּעֲזָאָגֶט צו דער מומע צילא. דאס געלט אָז
שְׁבוּל אויסגעגענָגָען אָזָן די מאמעשי האט נישט געקאנט
געפינען קיִין אָרְבָּעַט. די אַלְעַ ווֹאָס האָבן געהאָט אָ פֿאָרַ
הָאָבָּן געקאנט געפינען עפּעַס אָן אָרְבָּעַט. די מאמעשי האט
אָבָּער קיינמאָל נישט געאָרְבָּעַט ביִי פרעמדע. אין דער היִם
איָז דָּאָךְ אַלְעַ גַּעֲזָעַן! וווען איך האָבָּר דער מאָנט אָונְדוּעַר
וּוְוִינְוֹגָן אָזָן דער שְׁטָאָט אָזָן אַלְעַ שְׁיִינְעַן זאָכוֹן, ווֹאָס מִיר
הָאָבָּן געהאָט, האָבָּאָךְ שְׁוֵין אַלְיִין נישט געקאנט גַּלְיוּבָן,
אוֹ אַיךְ בֵּין אַמְּאָל גַּעֲשָׁלָאָפּן אַיְינְעַר אַלְיִין אָין אָ צִימָעָר.
שְׁטַעַנְדִּיקְ געהאָט אַלְעַ רְיִין אָזָן גַּרְיִיט. ווֹי שְׁיִינְעַן די
יּוֹמִיטְבוּם גַּעֲזָעַן אָזָן דער היִם! אָזָן גַּעֲטָה האָט דָּאָס אַלְעַ
אוֹיסְגַּזְוּן ווֹי אָ חָלוּם.

פאָמְעַלְעַךְ אָזָן דער שְׁנִי צַעְגָּאנְגָּעַן. די קָאַלְזָוָשָׁעַס פּוֹן
די גַּאֲסַן אַפְּגַּעַשׂ וּוּמָעַן. פֿאַרְמִיטָאָג אָזָן לַיְיכְטָעַר גַּעֲזָאָגֶט.
די קָעַלְט אָזָן אַפְּגַּעַתְרָאָטָן. פּוֹן די פָּעַנְצָטָעַר אָזָן אַרְאַפְּגַּעַעַ
רוֹנוֹעַן דָּאָס אִינְז. די קִינְדָּעַר אָרְאָפּ אַרְיִפְּן הוּיָה. נָאָר אַרְיִהָּלָעַ
אִינְז בְּלָאָס אָזָן קְלִיְּין גַּעֲלִיבָן, אַיךְ אָזָן די מאמעשי האָבָּן
אִים אַפְּגַּעַבָּן יַעֲדָע גֽוֹטָע זָאָךְ פּוֹן די "רַאֲצִיעָס". אַיךְ די
מוֹמָע צִילָּאָה האָט יַעֲדָעָס מְאָל פּוֹן דער גָּאָס אָ גֽוֹטָע זָאָךְ
מיַטְגַּעַברָאָכָט. מִיטְ יַעֲדָן טָאָג אִין ער גַּעֲזָעַן שְׁוֹאָכָעָר.
חדשים האָבָּן מִיר פּוֹן יַאֲדוֹיְגָאָן קְיִין בְּרִיוֹו נִשְׁטָאָבָּאָ
קוּמָעַן. ווֹעֵר קָאָן דָּאָס וּוּסָן, ווֹאָס הָעָרֶת זִיךְ אָזָן אָרְאָפּ —

האט יעדער פון אונדו אריינגעטראקט. אפשר איז דארט איז
הונגער ווי אין געטא? ווי שטאָרַק האט זיך מיר געוואָלט
ווײַדְעַר זען דינעהלען! די מאָמָעַשִּׁי האט אַיר בֵּילְדֶּל אַוּוֹעַךְ
געשטעלט אויפֿן טישל, אַבעָּר דאס בֵּילְדֶּל אַיז דָּאַר שְׂוִין
פֿון לאָנג! אַזְּן ווי זעט זיך אַיזטער אויס? האָב אַיך גַּעַז
טוֹאָכְּט אַזְּן זיך. אַזְּן ווֹאָס מאָכְּט יַאֲדֻוִּיגָּא? זיך אַיז דָּאַר שְׂוִין
אוֹן אלטָע, ווֹאָס ווֹעַט זְיַין מִיט דִּינְהָלָעַ, ווֹעַגְּן זְיַין אַמְּאל
קרָאנְק ווֹעַרְן? אַס סְּךְ מַעֲנְטָשָׁן האָבָּן דָּעַצְּיִילָט ווֹעַגְּן זְיַין
רָע מִשְׁפָּחוֹת, ווֹאָס זְעַנְעַן אַזְּן ווֹאָרְשָׁע, אַזְּן אַנְדְּעָרָע שְׁטָעָט
אוֹן קִין בְּרוּיוֹן קָומָעָן נִישְׁתְּ פֿון קִינְיָנוּם אַין פָּאָרְמָאָכָּט גַּעַז
טָא. אַפְּילּוּ אַין שְׁטָאָט קָאָן מָעַן נִישְׁתְּ צּוֹגִין אַמְּאל ווֹידָעָר
זְעַנְעַן דִּי גָּאָס, די דִּירָה. פָּאָרוֹאָס זְעַנְעַן מִיר פֿון אַלְעָ אַפְּיָיִלְּט גַּעַוָּאָרָן? פָּאָרְטְּרִיבָּן?

דָּעָר ווֹידָע מַנְשָׁה האָט אַבעָּר גַּעַזְגַּט, אַזְּן דָּאַרְךְ
זיך נִישְׁתְּ נַעֲמָעָן צָוָם האָרְצָן, ווֹאָס די דִּיְתְּשָׁן האָבָּן פָּאָרְךְ
מאָכְּט דָּעַם גַּעַטָּא, צָו ווֹאָס דָּאָרְפָּן יַיְדָן גִּין אַין דָּעָר שְׁטָאָט.
אַזְּן טָאָר זיך נִישְׁתְּ ווֹיְזָן אוֹיף דָּעָר גָּאָס? צָו ווֹאָס דָּאָרְפָּן
מִיר גִּין אַין אַונְדְּזָעָר דִּירָות, אַזְּן דָּאַרְט ווֹוַיְגָּעָן פָּרָעָמְדָע
מַעֲנְטָשָׁן? יַיְדָן האָבָּן שְׂוִין עַרְגָּעָר צִיְּטָן מִתְּגָּמָּאָכָּט —
הָאָט עַר אַלְעָמָּאָל גַּעַזְגַּט, זְעַנְעַן די שְׁכָנִים האָבָּן גַּעַרְעָדָט.
אַזְּן זְיַי קָאנְעַן שְׂוִין מַעְרָב נִישְׁתְּ אָוִיסְהָאָלְטָן די צְרוֹת. צָו
יעַדְעָר דָּעָר קָאָן גַּעַשְׁעַן אֹאָ נָס, אַזְּן די דִּיְתְּשָׁן זְאַלְן אַנְטָר
ליְפָן — הָאָט עַר אַלְעָמָּאָל גַּעַטְרִיסָּט. מָעַן דָּאַרְךְ זיך נַאֲרָר
שְׁטָאָרַק האָלָטָן.

אַין אַונְדְּזָעָר הוֹיְן האָבָּן אַלְעָ עַרְגָּעָר, אַזְּן די דִּיְתְּשָׁן
פָּאָרְשְׁפִּילְן אוֹיף די פָּרָאנְטָן אַזְּן די מִלְחָמָה ווֹעַט זיך גַּאֲרָר
זיך עַנְדִּיקָּן.

אַין די ווֹינְטָרְ-נַעַכְתָּ האָב אַיך אַס סְּךְ גַּעַלְיִיעַנְט. אַיך
הָאָב מִיר פְּרִי גַּעַלְיִיגְּט אַין בעַט אַזְּן גַּעַלְיִיעַנְט בֵּין שְׁפָעַט
אַין דָּעָר נַאֲכָט. זְעַנְעַן אַיך האָב אוַיסְגַּעַלְיִיעַנְט דָּאָס בּוֹךְ קְוֹאָ
וּוֹאָדִיס, האָב אַיך אַס סְּךְ גַּעַטְרִאָכָּט ווֹעַגְּן דָּעַם שְׁלַעַכְתָּס פֿון

נעראן. פאַרוֹוָאס האָט ער די מענטשן געפִּינִיקֶט, אוֹזֵי פִּיל
 צְרוֹת אֲפָגָעְטָאָן? פאַרוֹוָאס מאָכָט אַיִּין מענטש דעם צוֹוִיטָן
 שלעכְּטָס? הַיִּנְטָ אַיִּין אָנוֹ אַנדְרָעָר, אָן עַרְגָּעָרָהָרָה הַעֲרָשָׂרָה;
 אָ גַּרְעָסָעָר אָוּמָגְלִיק האָט ער פָּאָרָה מענטשן גַּעֲבָרָאָכָט! —
 האָב אַיְּךְ גַּעֲטָרָאָכָט. אָ סְדָּ אַנְדָּעָרָה בִּיכְעָרָה האָב אַיְּךְ גַּעַרְךְ
 לַיְעַנְטָ. לַיְעַנְגְּדִיקָּה די בִּיכְעָרָה פָּוָן זְשָׁוָּל וּוּרָעָן, האָב אַיְּךְ
 פָּוָן אַלְץ אָוֹן אַלְעַמְעָן פָּאַרְגָּעָסָן. שָׁוּעוֹר אַיִּין מִיר דָּצָן גַּעֲוָעָן
 צָו גַּלְיִיבָּן, אָזְעַרְגָּעָץ זַעַנְעָן פָּאַרְאָן בָּעָרְגָּאָן יְמָעָן, גַּרְוִיסָּע
 שְׁטָעָטָה! עַס האָט זִיךְרָה גַּעֲדָאָכָט, אָזְעַרְגָּעָץ זַעַנְעָן וּוּעַלְתָּ
 אַיִּין אָ גַּעַטָּא. אוֹיְךְ די מַאֲמָעָשִׂי האָט גַּעֲלִיעָנָט בִּיכְעָרָה אַיִּין
 די פָּאַרְנָאָכָטָן. אָוֹן אוֹיְךְ די מִומָּעָ צִילָּא. אָזְעָן אַלְעָ שְׁטוּבָּן
 זַעַנְעָן גַּעֲוָעָן בִּיכְעָרָה, וּוֹאָס יַעֲדָעָרָה האָט מִיט זִיךְרָה
 בְּרָאָכָט. אַלְעָהָבָן זִיךְרָה גַּעֲטָוִישָׂת מִיט די בִּיכְעָרָה. לַיְעַנְגָּנָן
 דָּעַקְעָטָה! עַס האָט יַעֲדָעָרָה פָּאַרְגָּעָסָן פָּוָן הוֹנְגָּעָר אָוֹן פָּוָן קָעָלָט. דָּעַר
 זַיְדָעָמָה מְנַשָּׁה האָט גַּאנְצָעָט טָעָג גַּעֲלָרָעָטָן. גַּעַנוּמָעָן עַטְלָעָכָע
 בְּחוּרִים אָוֹן פָּאַרְהָעָרט זַיְדָעָמָה אָזְעַרְגָּעָסָט. אוֹיְךְ ער האָט בַּיִּ
 די סְפָּרִים פָּאַרְגָּעָסָן פָּוָן אַלְעַמְעָן. אָזְעַרְגָּעָסָן הוּא הַזָּהָב
 גַּעֲוָוִינְגָּט אָ שָׁוֹחֵט. ער אַיִּין גַּעֲקוּמָעָן פָּוָן אָ קלִינִּי שְׁטָעָטָל
 מִיט אָ פָּרָוִי אָוֹן אָ סְדָּ קִינְדָּעָר. זַיְדָעָמָה זַעַנְעָן גַּעֲוָעָן זַיְעָרָ אַרְעָם.
 גַּעֲרָבָעָט אָזְעַרְגָּעָסָן קָאָפָּעָרָאָטָיוֹן אָזְעַרְגָּעָסָן בַּעֲקָרְרִיעָן. גַּעַנוּמָה
 גַּעַר אָוֹן גַּעֲשָׁלָעָט שְׁוּוּרָעָז וּקְאָזְעָן קָאָסָטָן. יַעֲדָן פָּרִיְּ
 מָאָרָגָן, זַעַנְעָן אַלְעָ וּזְעָנָן נָאָר גַּעֲשָׁלָאָפָּן, האָבָן מִיר גַּעֲהָעָרט.
 זַיְדָעָמָה זַיְדָעָמָה זַיְדָעָמָה. אוֹיְךְ בִּינְאָכָלָתָה האָבָן מִיר גַּעֲהָעָרט. אָזְעָן
 זַיְדָעָמָה זַיְדָעָמָה זַיְדָעָמָה. דָּעַר שָׁוֹחֵט האָט נִישְׁתָּה גַּעֲדָאָוָנוֹת. נָאָר טְרוּיְ
 רִיךְ גַּעֲזָוָנְגָּעָן, זַיְדָעָמָה זַיְדָעָמָה זַיְדָעָמָה.

לאָנָּג אַיִּין בַּיִּ מִיר נִישְׁתָּה גַּעֲוָעָן מִילְעָקָה. אַיְּךְ האָב
 אַנְגָּעָטָאָן עַטְלָעָכָע וּוּאָרָעָמָעָ סְוּוּטָעָטָרָס אָוֹן בֵּין אַרְוִיסָּ פָּוָן
 שְׁטוּבָּה. אַיְּךְ האָב זַיְעָרָ גַּעֲוָאָלָט וּוּיסָן, וּוֹאָס ערָמָאָכָט. אַיְּךְ
 בֵּין גַּעֲגָנְגָּעָן אַיְבָּרָה די קָאָלוֹזָעָם וּוֹאָסָרָה, וּוֹאָס זַעַנְעָן
 גַּעֲשָׁוּוּמָעָן אַיְבָּרָה די גָּאָסָן. אַוְמָעָטָוָם אַיִּין גַּעֲוָעָן שְׁמוֹצִיקָה.
 קִינְגָּעָר האָט נִישְׁתָּה גַּעֲרִינִיקָה. נִישְׁתָּה די הַיְּזָעָר אָוֹן נִישְׁתָּה

די וועגן. אלע זענען הונגעריך און קראנק. ווער זאל היטן
עס זאל זיין ריין? — האב איך געטראכט. איצט זאגן די
דייטשן, איז אלע יידן זענען שמוציך! זיי האבן דאך אונדז
פון די רײַנָּע דירות איז געטאָ אַרוֹיסְגֶּעֶטְרִיבָּן, און מילעקס
פאָטָעָר איז דאך דער ערְשָׁטָעָר געלאָפָּן איז געטאָ אָ
סְּרָמָּלָּה האָט די מְאֻמָּשִׁי גַּעֲזָּגָּט, איז זי התאָט מְוָרָאָט
האָט חְלִילָה בֵּי זַיִּינְשָׁטָּפָּסְּרָט עַפְּעָם, וואָס מְילָעָק וּוּיְזָט
זיך נישט אָזְוִי לאָנג.

ווי נאָר איך האָב אויפֿגעמאָכָּט די טיר, האָב איך דערְ-
זען, איז דאָס בעט פון זיין מוטעָר איז פָּאַרְדְּעָקָט מִיט אָ
שְׂוֹאָצְּזָן טָוָך. איך האָב פָּאַרְשְׁטָאָטָןָן, איז אָ גְּרוּזָס אָוְמְגָלִיק
איין בֵּי זַיִּינְשָׁטָּפָּסְּרָט.

— וואָס שְׂטִיסְטוּ בֵּי דער טיר, חַיִּימָל? — האָט זיין
פאָטָעָר שְׂטִיל גַּעֲזָּגָּט צו מִיר. — קָוָם אַהֲרָן, זַעַן זַיִּינְ.
מְילָעָק איין צו מִיר צְוַעַגְּאָנוּגָּן, נאָר גָּאָרְנִישָׁט גַּעֲזָּגָּט, איך
האָב נישט גַּעֲוָוָסָט, וואָס צו פרָעָגָן, וואָס דָּעַרְצִילָן, זַיִּינְ
פאָטָעָר האָט אַפְּגַּעַקָּאָכָּט אָ טָעַל קָאוּוּ. יְעַדְן אָנְגָּעָגָּסָן
אָ טָאָס. שְׁפַּעַטָּעָר זַיִּינְ אַוְיסְגַּעַפְּרָעָגָט, וואָס מְאָכָּט די מְאָ-
מְעָשִׁי אָוָן אַרְיָהָלָע.

אָיך האָב זיך דערְוּסָט, אָזְזָן מְילָעָק לְעַרְנָת נִישְׁט מָעָר,
וּוְיַי זַיִּינְ לְעַרְרָעָר האָט באָקוּמוּן אָ פָּאַסְטָן אִין אָ מאָגָּזִין
אוֹן קָוָמָט שְׁפַּעַט פון דער אַרְבָּעָט. זַיִּינְעַ בְּכָלְעָד לִיגָּן אִין
אָ וּוְיַנְקָל. מְילָעָק האָט מִיר דָּעַרְצִילָן, אָזְזָן עַר גִּיְּשָׁת נִישְׁט
מָעָר אִין דָּעָר אַרְגָּאַנְיָזִצִּיעָ. עַר אִין מָעָר נִישְׁט גַּעֲוָעָן
עַנְלָעָץ צו דָּעַם לְאַכְּעָדִיקָן מְילָעָק פון אַמָּל. איך האָב גַּעַ-
זָעָן, אָזְזָן עַר רָעַדְתָּ צו מִיר עַפְּעָם אַנְדָּרָשָׁה. אָוָן טְרָאָכָט וּוּגָן
אַנְדָּרָעָ זַאָכָן, וואָס עַר דָּעַרְצִילָט נִישְׁט.

מְאָרְגוּן וּוְעַל איך וּוְידָעָר קָוּמוּן, האָב איך גַּעֲזָּגָּט בַּיִּם
אוֹוּקָגִין. כָּאַטָּש איך האָב גַּעֲוָוָסָט, אָזְזָן עַר לְיִיעָנָת נִישְׁט,
האָב איך אִים אוֹוּקָגָעָטָרָאָגָן מִינְעָ בִּיכְעָר, וואָס איך האָב
אוֹיְסְגַּעַלְיִיעָנָת אָוָן די, וואָס כִּיהְאָב גַּעֲבָאָרגָט בֵּי די יִנְגָּלָעָך
פון אַונְדָּזָעָר הַוְּחָת.

עס איז בי אונדז געוווען אַ שײַינער אוֹן גְּרוּיסֶעָר סֶדֶר.
די גאנצע ציטט, וואָס מיר זענען אַין געטא האָט די מאָמעשי
קיינמאָל קיִין יומְטָב נישט געגְּרִיט, נאָר יעדֵן שבת אַ
וּוַיִּס טִישְׁטָעַךְ גַּעֲלִיגַּט. דאס אַין אַבעָר קיִין שבת נישט
געוווען. די מאָמעשי מיט דער מומע צילאָה האָבָן אַיְינְגָּעַ
רוּימְט די שְׁטוּב. אוֹפְּנָן טִישְׁ אָוִיסְגַּעַסְדָּרְט טַלְעָר מיט טַעַי
לְעַרְלָעַן, מְצֻוֹת אוֹן ווַיִּן, וואָס זַיְהָבָן אַלְיָין גַּעֲמָאָכָט מִיט
סְּאַכְּפָּרָן, עַסְּקִיְּוָוָאָסָעָר אוֹן צּוּקָּר. דער זַיְדָעָן אַין זַיְעָר
ゴוט געוווען. גַּעֲמָאָכָט מְרוּר מִיט חְרוֹסָת. דער זַיְדָעָן מְנָשָׁה
איַן גַּעֲזָעָן אַין ווַיִּסְן קִיטָּל אָוִיבְּזָאָן. נַעֲבָן אַים די באָכָע
דְּבוֹרָה לְהָלָע אַין אַיר שִׁינְגָּעָם סָאַמְעַטְעַנְעָם קְלִיָּד אוֹן מִיט
דער גְּרוּיסֶעָר גַּאלְדָּעָנָעָר קִיטָּט, וואָס זַי פְּלָעָגָט אַנטָּאָן נאָר
איַן אַ יּוֹמְטָב.

אוֹיךְ מִילְעָק אַין גַּעֲקוּמָעָן מִיט זַיְן פָּטָעָר. זַיְהָבָן
זַיְךְ דְּעַרְפְּרִיט, ווּנְעַן די מאָמעשי האָט זַיְן אַיְינְגָּלָאָדָן צַו
אוֹנדְזָעָר סֶדֶר. פְּלִיאִישָׁ אָוֹן מְצֻוֹת האָבָן זַיְן מִיטְגָּעָרְבָּגָט.
זַיְן פָּטָעָר האָט גַּעֲזָגָט, אָזֶן אַין נִשְׁתָּוֹן וּאַיְמָאָל, הַיְנָט
טָאָר קִינְעָר האָט גַּעֲזָגָט, קִינְעָר בִּיסְן פָּן אַ צּוּיִיטָן. פָּאָר
אַרְיָה לְעָן האָט עָר אַ שִׁינְגָּעָם מְתָהָנוֹ גַּעֲרָבָנָגָט: אַ וּאַרְיָעָם
פָּעָלָצָל. אַ סְּךְ יִדְן זַעֲנָעָן פָּן די קְלִיָּנָעָט טַלְעָלָעָךְ גַּעֲקוּמָעָן
אוֹן זַיְהָבָן פָּאָרְקוּיפָּט וַיִּעְרָעָז אַבָּן אוֹיךְ עָסָן.

אַיךְ גַּעֲדָעָנָק, אָזֶן דָּעָר זַיְדָעָן מְנָשָׁה האָט יַעֲדָעָס יָאָר
בַּיְ אַונְדָּז אַפְּגָעָרִיכָּט דָּעַם סֶדֶר, אַבעָר קִינְמָאָל האָט עָר
נִשְׁתָּוֹן אַזְּוִי שִׁין וּוְיִדְסָאָר, גַּעֲלִיעָנָט די הַגָּדָה.
עָר האָט גַּעֲזָגָט, אָזֶן אַין אַ יּוֹמְטָב אַין אַ מְצֻוֹת צַו זַיְן
פְּרִיאִילָעָךְ. אַ מעַנְטָשָׁ דָּאָרָף נִשְׁתָּוֹן צַוְּלָאָזָן צַו זַיְךְ עַצְבָּות. אַיךְ
הַאָבָן אַבעָר גַּעֲזָעָן, אָזֶן עָר אַין יָאָטְרוּיְרִיךְ גַּעֲוָעָן, וּאַס
דָּעָר טַאָטָעָשִׁי אַין נִשְׁתָּוֹט מִיט אַונְדָּז צַוְּזָאָמָעָן בַּיִּים טִיָּוָת. אוֹן
זַיְן פְּנִים אַין גַּעֲוָעָן בְּלִיְּכָעָר, וּוְיִלְעָמָאָל. מַן הַסְּתָמָם טְרוּיָּה
עִירָּת עָר וּוְיָסָאָלָע יִדְן זַעֲנָעָן אַין פָּחָד פָּאָרָן צַוְּרָר יִשְׂרָאָל,
איַן הוֹנְגָּר אוֹן אַין עַנְגָּשָׁאָפָּט.

אַיךְ אוֹן מִילְעָק האָבָן גַּעֲפָרָעָגָט די קוֹשִׁוֹת. דָּעָר זַיְדָעָן
שִׁי האָט גַּעֲלִיעָנָט די הַגָּדָה אַ סְּךְ לְעַנְגָּר וּוְיַעֲדָעָס מַאָל.

מייט זיין קלוגשאפט האט ער דערצ'ילט דערנאך אלץ, וואס יידן האבן מיטגעמאכט אין די פֿאָרגאנגענע ציינן. האבן מיר פֿאָרְשְׁתָּאָנְעַן, אָז נישט נָאָר בֵּי פֿרְעָהָן זענען מיר געוווען קנעכט. ווי לאָנגג משיח ווועט נישט קומען, וועלן מיר זיין קנעכט. מייט אָ סֶך אַמְנוֹה האט דער זִידְעָן מְנַשָּׁה אַרְוִיסְגָּעָר לִיעְנְטָן די ווּעְרְטָעָר: — בְּכָל דָּר וְדָר עֲמָדִים עַלְינוּ לְכָלוֹתנוּ וְהַקְדּוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְצַלְּנוּ.

זַיִינְעָר לְאָנְגָּג האט גַּעֲדוּירָט דָּר סָדָר. אַרְיָהְלָע אִין אַיִּינְג עַשְׁלָאָפָּן בַּיִם טִישׁ. דָּר זַיִידְעָשִׁי אִין נִישְׁתְּמִיד גַּעֲוָאָרָן פּוֹן אַוְיסְדָּרְצִיכְיָילְן צִיָּאָת מְצָרִים אָוֹן אלְעָגָסִים, וואס זענען אַמְּאָל גַּעֲשָׁן. די גַּאנְצָע צִיָּת האָב אַיך אָבָעָר נָאָר גַּעַטְרָאָכְט פּוֹן דִּינְהָלָעָן, וואס אִין אָין אַוְוִיְּתָן דָּאָרָף אָוֹן ווּיסְטָאָפָּר נִישְׁתְּמִיד, אָז אַין דָּר הַיִם אִין אָסָסָר.

יאַדוּיגָא טָוט אלְץ פְּאָר אַיר, אָבָעָר זִי קָאוּן דָּאָר אַיר נִישְׁתְּגָעַבָּן אֹזְזָא שְׂיִינְעָם יוֹסְטָבוֹ! אָוֹן דָּר טָטָמְעָשִׁי אִין אָזְזִי ווּיְיִתְ, אָז אָפְּיָלוּ אָבָרְיוֹן קָאוּן פּוֹן אִים נִישְׁתְּקָומָעָן. אִין אָוְנְדוּזָעָר הַוַּיְוַי אִין דָּר סְטוּרָוָשׁ גַּעֲוָאָרָן בְּעַלְהָבִית אָוֹן שְׁלָאָפָּט אִין אָוְנְדוּזָעָר בַּעַטְן. פְּאָרוֹאָס האָבָן מִיר גַּעֲמוֹזָט אָוּוּק פּוֹן אָוְנְדוּזָעָר הַוַּיְוַי אָוֹן קְוָמָעָן אִין אָסָסָר, עַנְגָּעָר דִּירָה?

וועגן די אלְעָגָלָא זַאָכָן האָב אַיך גַּעֲטְרָאָכְט אָוֹן ווּעַן דָּר זַיִידְעָשִׁי האט אַנְגָּהוּבָן מִיט אָשְׁטָאָרְקָעָר שְׁטִים צֹ לִיעְיָן: «בְּשִׁנְחָה הַבָּאָה בִּירוּשָׁלָם» — האט פְּלוֹצִים זַיִן קָוָל אַנְגָּהוּבָן צִיְּתָעָרָן. אַיבָּעָרָן פְּנִים זענען גַּעֲרָוָנָעָן טְרָעָרָן אִין דָּר לְאָנְגָּעָר, ווּיסְטָעָר בָּאָרְדָּ אַרְיָן.

דָּרְנָאָךְ האָבָן מִיר גַּעֲגָעָן קְנוּיְדָלָעָךְ, גַּעֲמָאָכְטָעָ פּוֹן קָאָשָׁע, אָוֹן אלְעָגָלָא פְּסַחְדִּיקָעָ מְאָכְלִים. אָפְּיָלוּ דִּי פִּישׁ, וואס די מְאַמְּעָשִׁי האט גַּעֲמָאָכְט פּוֹן גַּרְוִיפָּן, האָבָן גַּעֲהָאָט דָעַם זָעָלָן טָעָם. עַס אִין גַּעֲוָועָן אִין אַמְתָעָ סְעוֹדָה.

פּוֹן אלְעָגָלָא זַאָכָן האט זִיךְ גַּעֲהָעָרט דָאָס גַּעֲזָאָגָג פּוֹן חדָדָיא. פּוֹן דָּר צִיָּת, וואס מַילְעָקָס מַפְּאָמָעָשִׁי אִין גַּעֲשָׁטָאָרָבָן, האָב אַיך אִים דָאָס עַרְשָׁטָע מָאָל גַּעַזְעָן פְּרִילְעָךְ זַיְגָעָן. ער האט גַּעֲזָנָגָעָן די לִידָעָר, וואס ער האט גַּעֲלָעָרָנט אִין דָּר

אַרְגָּנִיזָצֵיַע. ווּעַן עַד הַאֲטַה הוֹיךְ אַוְיפָּן קוֹל גַּעַזְגַּעַן „עַם יִשְׂרָאֵל חַי, חַי, חַי!“ — האָבָן מִיר עַרְשֶׁת גַּעַזְעָן, ווּאַס פָּאָרָא שִׁינְעַן שְׁתִים עַר הַאֲטַה. מִילְעָקָמִיט זַיִן פָּאָטָעָר זַעַנְעַן נִישְׁט אַוּעָק שַׁלְאָפָן אִין זַיִיר דִּירָה. עַס אִין גַּעַזְעָן שְׁפָעָט בַּיִּי נַאֲכַט, אָוָן דַּעַר „פָּאָסְטַן“ שְׁטִיטַת מִיט אַבְּיקָס בַּיִּי דַּרָּאָטָן פָּוֹן טַוְיעָר. אִין דַּי הַיִּפְּחַט מַעַן אַוִיסְגַּעַלְאָפָט אַדְרוֹכְגַּנְגָּן אִין צַוְּיִיטָן הוֹיז. דַּוְרָךְ אַלְאַד אִין מַיְעָר קָאָן מַעַן אַרְבִּיבָּרְגִּיָּן אַוְרַף אַ צַוְּיִיטָן הוֹיךְ אָוָן מַעַן דַּאֲרָף שָׁוִין גַּאֲרְנוּשִׁת גַּיִּין אַיְבָּעָר דַּי גַּאֲסָן. מִילְעָקָמִיט זַיִן פָּאָטָעָר זַעַנְעַן גַּעַשְׁלָאָפָן בַּיִּים זַיִידָעָשִׁי.

★

דַּעַר גַּעַטָּא אִין פָּאָרְמַאְכָט גַּעַזְעָרָן. אַוְרַף דַּי גַּאֲסָן זַעַנְעַן אַוִיסְגַּעַלְאָפָט גַּעַזְעָרָן פְּלָאָקָאָטָן, אָז מַעַן טָאָר נִישְׁט אַרְוִיס פָּוֹן יַדְקָוָאָרְטָאָל. יַעֲדָעָר ווּאָס וּוּעַט אַרְוָמָגִין אַוְרַף דַּי גַּאֲסָן אַוִיסְעָר דַּעַם גַּעַטָּא, וּוּעַט בָּאָר שְׁטוֹרָאָפָט וּוּרָעָן מִיט טְוִיט. ווּעַן דַּי מַלְחָמָה אִין אַוִיסְגַּעַרְבָּאָכָן, הַאֲטַה יַעֲדָעָר גַּעַזְגַּטָּא, אָז אַלְעַז וּוּעַט זַיְק גַּיְד פָּאָרְעָנְדִּיקָן. עַס אִין שָׁוִין אַדְוָרָךְ אַ הַעֲלָב יָאָר, אַיְצָט זַאנְגָּן אַלְעַז, אָז דַּעַר דִּיְתָשׁ וּוּרְעַת ווּאָס אַמְּאָל שְׁטָאָרְקָעָר. זַיִן האָבָן נִישְׁט קִיְּין מוֹרָא פָּאָר קִיְּנָעָם צָו פָּאָרְמַאְכָן אָוְנְדוֹן אִין אַ תְּפִיסָה. אָז גַּעַטָּא מִיט דַּרָּאָטָן, מִיט בְּרִיקָן אָוָן נִישְׁט האָבָן קִיְּין אַרְבָּעָת, קִיְּין גַּעַלְט אַוְרַף צָו לְעֻבָּן. וּוּאָס וּוּעַט אַיְצָט זַיִן מִיט אַרְיהָלָעָן? אַוְרַף אִים אִין דָאָס גַּרְעַסְטָעָר רְחַמְנָותָה, הַאֲבָן אַיְךְ גַּעַטְרָאָכָט. עַד הַאֲטַה נִישְׁט מַעַר קִיְּין כּוֹחַ אַרְמוֹצְגִּין. גַּאֲנְצָעָט טַעַג לִיגְט עַד אִין בָּעַט. אָוָן דּוּוּקָא אִין שִׁין גַּעַזְעָרָן. דַּעַר שְׁנִיִּי אִין אַפְּגָעָשׂוּמוּמָעָן. אַלְעַז פָּוֹן אָוְנְדוּעָר הַיִּחְיָה האָבָן אַוִיסְגַּעַלְאָפָט דַּי פְּעַנְצְּטָעָר, עַס זָאָל אַרְיִין אַבְּיסָל לוֹפֶט. דַּי נָאָסָעָו וּוּנְעַט זָאָלן זַיְק אַבְּיסָל אַוְיסָטְרִיקָעָנָעָן. אַבְּעָר קִיְּנָעָר הַאֲטַה זַיְק נִישְׁט גַּעַפְּרִיט, וּוּאָס עַס אִין פְּלוֹצִים אִין מִיטָּן וּוּינְטָר וּוּאָרָם גַּעַזְעָרָן. אַלְעַז מַעְנְטָשָׁן זַעַנְעַן גַּעַזְעָן פּוֹל מִיטָּפָחָד, וּוּאָס דַּעַר גַּעַטָּא אִין גַּעַזְעָרָן פָּאָרְמַאְכָט. אַלְעַז האָבָן גַּעַרְעַט, אָז דָאָס אִין פָּאָר אָוְנְדוֹן

זיעיר, זיעיר שלעכט. נאר דער זיידעשי האט געזאגט, אzo
מען דארף זיך איבער דעם נישט זאָרגן. וויל — צו וואס
דאָרפּן יידּן גײַן אין דער שטאָט, אzo מען כאָפּט יעדּן, וואס
ווײַזט זיך אויף דער גָּסֶס, אָזָן אין אונדזערע דירות ווינגען
פרעמדע מענטשן. ער האט אלעלמאָל געזאגט, אzo יידּן האָבוֹ
שרין ערגעערע זאָכוֹן איבערגעלאָבעט. אָזָן עס קאָנוּ געשען אָזָא
נס, די דִּיטְשָׁנָן זאלְן אויף די פֿראָגְּנָטָן פֿאָרְשְׁפִּילָן אָנוּ בֵּין
נאָכָט אַנְטְּלוֹפִּין פֿון אַונְדָּה. ער האט יעדּן טָאגַ, ווי נאר ער
אייז אַלְפְּגָעָשְׂמָאנְגָּן, קָודְם אַרְוִיסְגָּעָקוֹקָט פֿון פֿעְנְצְשָׁטָר צָו
זָעָן, צָי דער דִּיטְשָׁעָר "פֿאָסְטָן" שְׁתִּיְתִּי נאר בֵּים טּוּיְרָפֿון
געַטָּא. גָּאנְצָע טָאגַ אִיז דער זיידָעָשִׁי גַּעֲזָעָסִן בֵּי גְּרוּיְסָע
סְפָּרִים מִיטַּא סְךָ יַיְדָן אָזָן הוַיְךְ אַוְיפּן קָוֵל גַּעַרְעַטְזָט צָו אַלְעָ
די ישועה אייז זייער נאָעָנָט, מען מוֹזִיךְ נאר שְׁטָאָרָק האָלָטָן
איַן גַּלוּיבָּן.

הײַנט אייז צָו אַונְדָּז גַּעַקְוּמָן מִילְעָק אָזָן גַּעַבְרָאָכָט אָ
הָאָלָב בְּרוּיְט אָזָן אַפְּעַקְעָלָעָ פּוֹטָעָר. דָּאָס אייז גַּעַוּעָן אַמְתָּהָנָה
פֿאָר אַרְחָלָעָן. זִיְּנָן פֿאָטָעָר האָט אַחֲרָה, וואס פֿאָרְקוּפֿט סָאָכָאָרִין אִין
דִּעְרָצְיִילְט, אָזָ ער האָט אַחֲרָה, וואס פֿאָרְקוּפֿט סָאָכָאָרִין אִין
די גָּאָסָן. זַיְּ בִּידְעָה האָבוֹן זַיְּךְ קָלִידְלָעָר אָזָן בְּעֵ-
רָעָטָן אַוְיפּן קָאָפּ אָזָן אַרְוִיסְגָּעָגָבָעָט זַיְּ דָּוְרָק די דָּרָאָטָן.
גַּעַקְוּפֿט אִין אַ גַּעַשְׁעָפּט פּוֹטָעָר אָזָן וּוּרְשָׁט. זַיְּ האָבוֹן גַּעַ-
פּוֹנְגָּן אֹזָא אַרְטָא אוֹיפּ אַ זִּיטְיכָּעָר גָּסֶס, ווּ מעַן קָאָנוּ אַרְיְבָּרָעָ-
קָרִיכָּן אָזָן קִינְיָנָר זַעַט נִישְׁטָן. אַיךְ האָבָּב נִישְׁטָן גַּעַקְאָנָט גַּלוּיבָּן
אִין אֹזָא זַאָר. די דִּיטְשָׁנָן שִׁיסָּן צָו יַעַדְן, וואס וויל אַרְיוֹסָפֿון
דָּעָר גַּעַטְאַ-צּוּוּמָ! מִילְעָק האָט דִּעְרָצְיִילְט, אָזָ אַלְץ אִין דָּא
איַן די גַּעַשְׁעָפּטָן. מַאְרָגָן וויל ער ווּידָעָר אַרְוִיסְגָּיִין אִין דָּעָר
שְׁטָאָט. זִיְּנָן פֿאָטָעָר האָט אַים אַבְּרָע אַנְגְּזָוָאָגָט, ער זַאָל דָּאָס
מַעַר נִישְׁטָטָן. די פּוֹטָעָר האָט ער נִישְׁטָט גַּעַוּאָלָט אַנְרִירָן.
גַּעַשְׁיקָט זַיְּ פֿאָר אַרְחָלָעָן. אַיךְ האָבָּב קִינְיָנָם ווּעַגְּן דָּעָם נִישְׁטָט
דִּעְרָצְיִילְט. ער האָט גַּעַזְאָגָט, אָזָ דָּאָס אִין אַ סּוֹד. אַפְּשָׁר
וּאָלָט די מַאְמָעָשִׁי אוֹיפּ די פּוֹטָעָר נִישְׁטָט גַּעַוּאָלָט צּוֹנְעָמָעָן,

ווען זי זוויסט, וואס עס האט געטאן מליעק, וואס וואלאט געוווען, ווען דער „פאסטן“ וואלאט אים חיליה געשאָסן ? מיטאמאל האבן אלע אין געטאן אַנגעהָריבּן דערציזילן, או עס וועלן אויפגעמאָכט ווען ר'יעסארן, אוֹן אַפְּילּוּ קִינְבּ דער וועלן אוּיר באָקוּמוּן אַרבעט. יעדער וועט בי זיין אַרבעט באָקוּמוּן אַ קָּרְטָע אַוִּיףּ לעַבְנֵס-מִיטְלָה. קִינְעָם וועט גַּאֲרְנוּיִשְׁטָט פֿעַלְן. אַפְּשָׂר אַיז גַּעֲרָבֶלְט דָּעַר זַיְדָעַשְׁיָה, ווען ער זַאֲגַט, אַזְּ אַלְעַ יַדְןּ וְוַעַלְןּ עַס אַיבְּעַרְקּוּמָעַן — האָבּ אַיךְ גַּעַר טְרָאָכְט. אַיךְ האָבּ אַבְּעַר גַּעַוְאָלְט צְרוּיקּ אַהֲיָם. אַין אָונְדָּה זַעַר הַוִּין. יעדער נָאָכָּט, ווען אַיךְ האָבּ מִיר גַּעַלְיִגְתּ אַין בעַט, האָט זַיְךְ מִיר דָּעַרְמָאָנָּט דָּעַר טְאָטְעָשִׁי אַון דִּינְהָלָע. ווֹידַעַר האָבּ אַיךְ גַּעַזְעַן וְוַיְאַדוּיְגָא גַּיִיטּ אַרְוּם אַיבְּעַר דִּ שְׁטוּבָן, שְׁפִילְטָזְדִּי מִיט אָונְדָּה. ווֹידַעַר האָבּ אַיךְ גַּעַזְעַן דִּ מְוֻמָּעַס מִיט דִּי פְּעַטְעָרָס, וְוַיְיַצְּצָן אַרְוּם טִישָׁ, וְוַיְיַרְוַיְסָעַד מִשְׁפָּחָה. אִיצְטָא אַיז קִינְגָּרָפָן זַיְיָ נִישְׁטָא. קִינְגָּרָר וְוַיְסָט אָפְּילּוּ נִישְׁטָזְזָה זַיְיָ זַעַנְעָן אַנְגָּעוּקּוּמָעַן, אַין דָּעַר נָאָכָּט. ווען אלע זַעַנְעָן פָּן גַּעַטְאָ אַגְּטָלָפָן. שְׁעהָן לְאָנָג בֵּין אַיךְ גַּעַלְגָּזָן, דָּעַרְמָאָנָּט אַלְץ אַון נִישְׁטָגּוּקָעָנט אַיְנְשָׁלָאָפָן.

מליעק אַיז אוּוּקָא אַין יְתּוּמִים-הַוִּין. וואס זַאְל אַיךְ טָאָן ? — האָט זַיְן זַיְן פָּאָטָעָר פָּאָרְעָנְטְּפָעָרְטָ פָּאָר דָּעַר מְאָמָעָשִׁי, וְוַיְיַעַר וְוַאֲלָט זַיְךְ גַּעַפְּלָט שְׁוֹלְדִּיקָן. — אַין דָּעַר פְּרִי גַּיִּזְיָה אַיךְ אוּוּקָא צַו דָּעַר אַרבעט, אַון ער בְּלִיְבְּטָ מִיר אַלְיָין אַין אַיךְ גַּעַזְעָקָט, שְׁטִיל גַּעַרְעָדָט וְוַיְיַשְׁתְּ גַּעַקְעָנָט אַיְנְפָהָיָבָן דָּאָס קּוֹל. אַיךְ האָבּ גַּעַזְעָן, אַוְ אַיז אִיצְטָא זַיְעַר שְׁלָעָכְט צַו זַיְן אַלְיָין. ער ווֹיל אַבְּעַר מִלְּיעָקָזְזָל לְעַרְנָעָן. אַין יְתּוּמִים צַו — האָט ער גַּעַזְעָקָט, זַעַנְעָן דָּא לְעַרְעָר אַון דָּעַרְצִינָר, יעדער פָּן זַיְיָ אַיז, וְוַיְיַצְּטָא צַו זַיְן קִינְדָּה. אַיךְ האָבּ דִּי רַיִּיד גַּעַהְעָרָט אַון גַּעַטְרָאָכָט, אַוְ מִלְּיעָקָזְזָל זַיְעַר אַומְגָלִיקָיְדָה, וואס אַפְּילּוּ אַיז גַּעַטְאָ האָט ער שְׁוֹן נִישְׁטָקִין הַיִּם. שלָאָפָט מִוְּטָ פָּרָעָמְדָעָ קִינְדָּעָה, וְוַאֲרָט אַ גַּאנְצָעָ וְוַאְךָ, דָּעַר

פאטער זאל צו אים קומען שבת. איך האב געוואלט באלאד צוגיין צו אים. די מאמעשי האט אבער געזאגט, אז עס איז בעסער איך זאל אויסווארטן און מיטגינן מיט זיין פאטער. די מאמעשי האט באקומען אז ארבעת אין שנידער-שפַּפְּ. איך האב געגעבן צו עסן אריהלהן. אראפָּגָּעָפְּרִיט אים אויפָּן הריף, אויף דער לויפָּט. ער איז זיער בליד געווארן, אז כוחות. באלאד האט ער געוואלט צוריק, אַ הַיִם. איך האב אים הוֹי אַ בָּאַלְעָמֵל גַּעֲטָרָגָן אַבְּעָר דִּי טְרָעָפָּ. גַּאֲרְנִישֶׁט וועגת ער, גַּאֲרְנִישֶׁט! — האב איך גַּעֲטָרָאַכְּט יעדעס מאל, ווען איך האב אים גַּעֲנוּמָעָן אויף די הענט.

די מומע צילא האט פאר דער מאמעשי געפונען די ארבעת. אין דער הימ איז אַסְט לִיְכְּטָעָר גַּעֲוָאָרָן. די מא-מעשי האט באקומען יעדן טאג אַ פְּאָרְצִיעָר בְּרוּיט אָן אַ זּוּפָּ. די זּוּפָּ האט זִי גַּעֲבָרָאַכְּט פָּאָר אַרְיהָהָלָעָן. אויך מאנכָּעָס מָאָל אַ טָּאָלָאָן אויף פְּרָאַדְוקָטָן. אַבְּיטָל הַאֲנָקִיק, מָאַרְמָעָלָאָד, אַ שְׂטִיקָל ווּוֹרְשָׁט. די מאמעשי האט פָּוּן די אלְעָ גַּוּטָעָ זָאָכָּן גַּאֲרְנִישֶׁט גַּעֲגָעָסָן. אוּ, וְיִ אַפְּגָּעָדָאַרְט אַיז גַּעֲוָאָרָן די מא-מעשי! דער וועגן צו דער אַרְבָּעָט אַיז אַ וְיִיטָּר. אַזְּוִי וְיִ דִי מאמעשי קומט אַהֲיִים מוֹזָן זִי וְוָאָשָׁן אַ וְוָעָשָׁן. דאס ערGSTUA אַיז דאס, ווֹאָס די באָבָע דְּבוֹרָהָלָע אַיז קְרָאנְק גַּעֲוָאָרָן. אָוּן די מאמעשי אַיז יעדן טאג נָאָך גַּעֲגָנְגָעָן צו אַיר אַפְּקָאָכָּן אַ זּוּפָּ. יַאֲדּוּיָּגָא וּזְאָלָט נִישְׁתְּ גַּעֲלִילִיבָּט, אַז די מאמעשי קָאָן אַזְּוִי שְׁוּעָר אַרְבָּעָט. זִי, יַאֲדּוּיָּגָא, האט דָאָך קִינְמָאָל בַּיִּ-נְאָכָּל נִשְׁתְּ גַּעֲרָבָעָט. אַסְט מְעַנְתְּשָׁן אַיז גַּעֲטָא הַאֲבָן אַגְּעָ-הַוִּיבָּן צו רָעָדָן, אַז די מְעַנְתְּרָאָרָה הַאֲבָן נִשְׁתְּ בַּאֲדָרְפָּן אַנְטָ-לוּפָּן, ווֹילִי די פְּרוּעָן קָאָנוּן דאס אלְעָץ נִשְׁתְּ אַוְיסְּהָאָלָטָן. אַיְצָט ווַיִּסְטְּ קִינְגָּרָן נִשְׁתְּ. ווֹאָס מעָן דָאָרָף טָאָן — האט יַעֲדָר גַּעֲזָגָט. ווֹרָ קָאָן דָעַן וַיַּן אַ קלְוָגָעָר אַיז אַזְּאָ צִיְּטָ?

מייט יעדן חודש, ווֹאָס אַיז אַדְוָרָה האב איך באָדוּיעָרט

מעדרער, וואס אין לעון נישט. אליך, וואס מיר האבן גען
לערכנט אַמָּאל, האב אַיך פֿאָרגענסן. אַיך האב מיר געבאָרגט אַ
ביכל פֿון געשיכטע אָונַן אַיבְּערגַעַשְׁרִיבַן אַ זַּוְיטֵל יַעֲדָן טַאג.
אַמָּאל אַ לַּיד, אַמָּאל אַ דַּערצְיַילְוָגֶן. אַ סְּךָ יַיְנְגָּלָעָךְ שְׁרִיבַן
אַיבְּער פֿון דַּי בְּיכְלָעַךְ, כְּדַי נִישְׁתָּפְּאָרגַעַסְּן דַּי אָותְּחוֹת. דַּי
מַאֲמָעָשִׁי הָאָט מִיר גַּעַזְגַּט, אָנוֹ נַאֲךָ יַעֲדָר מַלְחָמָה זַעַנְעָן דָּא
מַעֲנְטָשָׂן, וואס קַעַנְעָן נִישְׁתָּפְּשָׂרְיִיבַן, נִשְׁתָּפְּשָׂרְכְּבָעָן, וּוְיִיל
דַּעְרוֹוְאָקְסָעָנָעָה האָבָן נִישְׁתָּפְּשָׂרְקִין צַיְּטָרְלָעָן. דַּי יַיְנְגָּלָעָךְ
פֿון אַונְדוֹזָעָר הַוִּיפְּטָוִישָׂן זַיְּמִיט דַּי בְּיכְלָעַךְ, אַ סְּךָ לַעֲרָבָט
אַיְן שְׁוִין, כָּאַטְשָׂדָה דַּי לַעֲרָרָעָזְנָעָן אַנְטְּלָאָפְּן קִין וּאַרְשָׁע אָנוֹ
אַנדְעָרָע שְׁטָעַט. זַיְּיָ לַעֲרָבָעָן יַיְדִּישָׂן אָונַן הַעֲבָרָעָאִישׁ, וואס זַיְּיָ
הָאָבָן אַיְן דַּעַר שְׁטָאָט נִישְׁתָּפְּשָׂרְקָעָנָט. פֿרְיעָרָה האָב אַיך קִיִּי
נָעָם פֿון אַונְדוֹזָעָר הַוִּיפְּטָוִישָׂן אָונַן גַּעַקְוָמָעָן
אַ סְּךָ מַשְׁפָּחוֹת מִיט קִינְדָּעָר פֿון פֿאָרְשְׁדָעָן שְׁטָעָטָלָעָךְ.
יַעֲדָר דַּערצְיַילְט פֿון זַיְּן הַיִּים. זַיְּיָ זַאֲגָן, אָז בַּיְּ זַיְּיָ אַיְן
שְׁטָעָטָל, אַיְזָ פִּילְעָרָגָעָר גַּעַוּעָן. אַיְן דַּי רַיְעָן פֿון בְּרוּיטָ
קָאָרְטָאָפָּל אָונַן פְּלִישָׂה בַּיְּ אַונְדוֹזָה, אַיְזָ כָּאַטְשָׂא אַסְּדָר אָונַן יַעֲדָר
בָּאָקוּמָט זַיְּיָ שְׁטִיקָעָלָעָר בְּרוּיטָ, אָונַן בַּיְּ זַיְּיָ אַיְזָ גַּעַוּעָן אַ
גְּרוּיסְטָרָה הַונְּגָעָר.

פֿרְיעָרָה האָבָן מִיר דָאָס פְּלִישָׂה נִישְׁתָּפְּשָׂרְקָעָן. וּוְיִיל
דָאָס אַיְזָ גַּעַוּעָן פֿערְדָּס-פֿלִישָׂה. דַּעַר זַיְּדָעָה הָאָט אַבְּעָרָ גַּעַי
זַאֲגָט, אָז צַו רַאֲטָעָוָעָן דָאָס לַעֲבָן אַיְזָ אַמְצָוָה. דַּי דִּיטְשָׂן
וּוְיִלְן דַּאֲרָ אַומְבָּרְעָנָגָעָן אַלְעָאָן ! דַּאֲרָפָן אַלְעָאָן אַ מַלְחָמָה

פִּירְן מִיטְוָן שְׁוָנָא אָונַן בַּלְיִיבָּן לַעֲבָן.

מיַטְאָמָּאל הָאָבָן אַלְעָאָן אַיְזָ גַּעַטָּא גַּעַנוּמָעָן רַעֲדָן, אָז
דָאָס בְּעַטְעָ פְּלִישָׂה אַיְזָ פֿערְדָּס-פֿלִישָׂה. אַ פֿערְדָּ אַיְזָ אַ סְּךָ
רַיְנְגָּרָ פֿון אַנדְעָרָעָ בְּהָמוֹת. וּוּעָט קִינְמָאָל נִישְׁתָּפְּשָׂרְנָקָעָן
פֿון אַ שְׁמוֹצִיקָעָר כָּלִי. הַלוֹּוָאִי קְרִיְגָן מִיר יַעֲדָן טַאג אַזְאָ צַוְּרָ
טַיְלְוָגֶן ! — הָאָב אַיך גַּעַבְעָטָן. אַרְיחָלָעָה הָאָט וּיְעָרָ לְבָבָ דָאָס
פֿלִישָׂה, אָפְּשָׂר וּוּעָט עַד שְׁטָאָרְקָעָן וּוּעָרָן ! גַּאנְצָעָ טַעַג אָזָן
עַר גַּעַלְעָגָן אַיְן בְּעַט. גַּעַשְׁלָאָפָן שְׁעהַנְלָאָגָן. אַיך הָאָב אַ סְּךָ
מַאְלָ גַּעַהְעָרָטָן רַעֲדָן, אָז דַּי קִינְדָּעָר וּוּעָלָן אַזָּא לַעֲבָן נִישְׁתָּ
אוּיסְחָאָלָטָן. וּוְיִלְן אָז מַיְלָךְ אָז אָז פּוֹטָעָר קַאֲנָעָן קִינְדָּעָר

ニישט וויאקסן. איד האב דאך געוזן, או אריהלע ווערט וואס
אמאל קלענער.

די באבע דברהלהע איז פולציט געוווארן שווארך. אויפֿר
געעהרט אַרומצוגיין איבער דער שטוב, צוֹזָמְעַנְגִּילִיגָן די
זאָכָן, קאָכָן, אַיִינְקֶוּפָן. עס איז נישט געוען, ווער עס זאל
אַיר צוהעלפָן. אַיר האָב גַּעֲרִיכָּאַכְּטָה בְּרוּיט אַן גַּרְינְס פֿוֹן די
קַאַפְּעַרְאַטְיוֹן. דאס איז וַיְיֵעַר שַׁוּעַר גַּעַוּעַן, וַיְיֵילְדָּר שַׁרְבָּנָן
דַּעַשְ׀יַהַט אַן אַנדְדָּר קַאַפְּעַרְאַטְיוֹן גַּעַהַטָּם. אַיר האָב גַּעַד
מוֹסְטָ פַּאֲרְשָׁלִימָן אַרְיָהָלָעָן אַן אַוּוּקְגִּיָּן אַין דִּי רַיְיַעַן. די
שְׁכַנִּים הַאָבָן מִיר דֻּרְצִיְּלִיט, אַן אַרְיָהָלָעָן וַיְיַנְטָ אַלְעַמָּאַל,
ווען ער ווּקְעַט זִיךְרָאַוִּיךְ אַוְן רַופְּטָ דִּי מַאֲמַעַשִּׁי. ער ווּילְדָּר
זִיְּין אַלְיַיְן אַין דער שטוב. אַין דער רַיְיַעַד עַדְמָ קַאַפְּעַרְאַטְיוֹן
טִיוֹן אַיְזָן אַלְעַמָּאַל גַּעַוּעַן אַ גַּרְוִיסָּע אַוְמַאְרְדָּעָנוֹגָג. קַיְיָנָעָר
הַטָּט נִישְׁטָ גַּעַהַטָּט קִיְּין כֹּחַ שַׁהַעַן שְׂטִיְּין אַוְן וּוֹאָרְטָן, הַטָּט
יעַדְעַר זִיךְרָאַוִּיךְ פַּאֲרָאוִיס, גַּעֲרִיכָּט אַוְן אַפְּילָו גַּעַד
שְׁלָאָגָן. וַיְיַזְּרֵאֵל אַזְּיַהָּעַט דִּי שְׁטָבָה, קַאַכְּטָ פָּאַר דִּעְרָ בְּאַבְעָשִׁי אַ בְּרוּיטִיְּ
וּוְיַיְרָ רַוִּימָט דִּי שְׁטָבָה. אַיר האָב גַּעֲרִיכָּן דִּי רַאְצִיעַזְיָה
זַוְּפָ, אַדְדָּר אַ קָּאָוָעָ. אַיר האָב גַּעֲרִיכָּן רַחְמָנוֹת אַוְיָפָן זַיְדָעָ-
שִׁי, וּוְאָס מַוְּזָּר מַוְּשָׁשָׁן בַּיְדָ קִיר. עס אַיְזָן נִישְׁטָ גַּעַוּעַן
קִיְּין הַאָלִץ. דער אַוְיָוָן אַיְזָן גַּעַוּעַן אַן אַלְטָשָׁע, צַעֲרָאַכְּעָנָעָר.
דער זַיְדָעָשִׁי הַטָּט צַעֲקָלָאַטָּט דִּי בְּעַנְקָלָעָן אַוְן מִיטָּ קַלְיָנָע
שְׁפַעַנְדָּלָעָק גַּעַהַיִצְתָּ, גַּעֲבָלָאָזָן אַיְזָן אַוְיָוָן, דאס פַּיְיָעָר זַאל
זִיךְרָאַוִּיךְ צַעֲרָעָנָעָן. דאס שְׁטִיבָל אַיְזָן גַּעַוּעַן פּוֹל מִיטָּ רַיְרָ אַוְן
דער זַיְדָעָשִׁי הַטָּט גַּעַהַסְטָ אַוְן גַּעַשְׁטִיקָט זִיךְרָאַוִּיךְ.
קוּמוֹט דִּעְמָ זַיְדָעָשִׁי אַזְּוִיפָּלְלָ צְרוֹת ? — הַאָב אַיר אַ סְדָּמָאַל
גַּעַטְרָאַכְּטָ. ער אַיְזָן דָאַךְ שְׁטָעַנְדִּיקָט גַּעַוּעַן אַ פְּרוּמָעָר יַיְדָ !
גַּעַדְאָוָונָט בַּיְ טָאגָ אַוְן בַּיְ נַאֲכָט. אַוְיָר אַיְזָן גַּעַטָּא גַּעַלְעָרָנָט
מִיטָּ דִּי יִינְגָלָעָק פֿוֹן הוֹיָף תָּוָרָה. דִּי אַלְטָשָׁע מַעֲנָתָשָׁן אַיְזָן גַּעַד
ווען ערְגָעָר פֿוֹן אַלְעָ. וַיְיַזְּרֵאֵל אַבָּן נִישְׁטָ גַּעַקְעָנָט שַׁוּעַר אַרְ-

בעטן, הונגערן און אין דער הים אלץ טאן אלליין, וואשן וועש און קאכן. איך האב א סך מאל געזען ווי ער וואשן. פאמעליך האט ער געריבן יעדעס שטיקל. דאס וואסער איין געזען קאלט. פאר גנבן האבן א ברעטל האבן די דיטשן און רחמנות באשטראפט. מאנכעס מאל איין געזען א צוטילונג פון קוילן. קיינער האט אבער נישט געהאט קיין כוח א האבן טאג שטיין איין דער רייאויפן קוילן-פלאץ און דער נאך אהימשלעפֿן א שווערין זאק. אפיילו אפואשן זיך האט קיינער נישט געקנט מיט ווארטס וואסער. עטלאכע פון אונדזערע שכנים האבן זיך געוואשן אויף דעם הויף, ביי דער פלומפ. די באבשי איין אבער זומער געלגען אין בעט איינגעהילט אין א טור. איך איין שטנדיק געזען קאלט. איי וואס איין געווארן פון דער באבשי איין געטא!

די באב夷 דבורהלהע איין אווקגעהפרט געווארן איין א שפיטאל. וואס זאל זי נבעט טאן איין דער הים, איין בעט, ווען עס איין נישטאו ווער עס זאל זי אפהיטן? מיט עטלאכע טאג צורייך, ווען איך בין געקומען מיט א זוקעלע קארטאל, האב איך געזען, ווי דער זידעשי זיכט ביים בעט מיט א שיסל וואסער און וואשט מיט א טיכעלע דאס פנימ פון דער באבשי. זי האט מער נישט געקאנט אלליין זיך וואשן. איין אן זומער וואסער זענען געלגען אריער זאכן. איך האב פאר-שטאנגען, איז דער זידעשי וואשט זוי, ווען קיינער זט נישט. איצט דאונות ער נאך ווען די באבשי שלאלט. עסן — עסט ער זיעדר וויניק. איך ער איין זיעדר שוואר געווארן. אלץ האט ער אווקגעהבן פאר דער באבשי. די מאמעשי איין אַרומגעאנגען צו פארשידענע מענטשן, געבעטן, זיי זאלן העלפֿן די באבשי אינאָרדענען איין א שפיטאל. זי האט געזאגט צום זידעשי, איז איז א שפיטאל קומט יעדן טאג א דאקטאָר. עסן איין צו דער צייט. איך זיעברע וועש באקומוּן אלע קראנקע. אפיילו איין מאל איין דער וואך איין גוט אנטאן א ריבען זאָר. פון דער צייט, וואס די באבשי

איו קראנק געווארן, האט ער מער מיט מיר נישט געלערטנט. ער האט נישט געהאט מעד קיין כוחות. אויך די אעלע בחור-רים, וואס האבן בייס זיידעשי געלערטנט תורה, קומען נישט מע. דער זיידעשי איו געוזען אין טלית בי די גרייסע ספרים, ווען די באבשוי איו געללאפַן. מיט א ווינגענדיין ניגון שטיל תפילה געזאגט.

איך בין געוזען בי מילעken איינן יתומיכ-הויז. מיט זיין פאטער בי איך דארט צוגעגןגען. דאס ערשטע מאל בין איך איזו וויתט אוווקגעגןגען פון דער הים. אויפֿן וועג אין יתומיכ-הויז האב איך געוזען לאנגגע, שמוציקע גאָסן. אומעטום זענען אַרומגעגעגעגען שמוציקע, אַפְּגעריסע-גע, אַפְּגערידארטע מענטשן. אויך דער לִימָאנָגָוּסְקִיעָגָגָאָס, ווֹ מִירָהָבָן גַּעֲוָוִינֶט, זענען געוזען געמיינרטע הייזער. וואס וויתער מיר זענען אוועק פון געטאַ, האבן מיר געוזען אלטע, הילצערנעם הייזולעך מיט אויסגעהאָקטע שויבּן. פֿעַנְצֵ-טער-ילעכער פֿאַרְשְׁטוּפְּטָע מיט טיכער און שמאמטעס. אלץ האט אויסגעזען אַרְעָם און שמוציק. פון ווֹאנָעָן זענען די אַלְעָ מענטשן געקומען אין געטאַ? פון דער שטאט צי פון קלינינע שטעטלעך? — האב איך געוזאלט פרעגן בייס פֿאַטְעָר פון מילעק. ער איו די אַגְּנְצֵעָ צִיְּטָ גַּעֲגָנְגָעָן מיט אָן אַרְפְּגָעָ לאָזְטָן קָאָפּ. קִיְּין וּוֹאָרֶט נִישְׁט אַרְפְּגָעָרְעָדֶט. כָּאַטְשָׁ ער האט געהאט אַ גוֹטָן פֿאַסְטָן, איו ער שטענדיק געוזען זיינער טרוּעריק. פֿאָר מילעken האט ער געטראגן אַ פֿעַקְעָלָע מיט עסנווארג: אַ שָּׁאַכְטָעָלָע מיט צוֹקָעָר, אַבְּיסָל מַאֲרַמְּעָלָאָד אָן האַנְיק, וואס ער האט זיך אַנְגָּזְעָמָלְט.

אין יתומיכ-הויז זענען געוזען נאר עלטערע קינדרער פון אַים. עס אייז דארט רײַן. זיי לערבען ווי אלעלמאָל אָוָן אַפְּיָלוּ גִּימָנָאָסְטִיקָאָמָּכוּן זַיִּי, לערבען זיך אויך זיינגען! די לערער פֿאַרְנָעָמָעָן זיך מיט זַיִּי אָן הַיְּתָן אָפּ. מילעק האט זיך מיט זיין פֿאַטְעָר זיינער דערפֿרְיִיט. איך האב געוזען, ווי זיינע אויגן זענען נאָס געווארן. איך האב

גלאיך געוזען, איז ער וויל צוריק אהיכם. איך בין אַרומגען
גאנגען אַיבערן פעלד בײַם יתומיט-הויז און געוזן די שטובן
פֿון די קינדער.

איצט, ווען דו וויסט דעם וועגן, קומ אָפְטער, האט
AMILUK געבעטן, ער האט אונדו צוּגעפרט צו דער הכשרה,
וואס איז געווען נישט ווית פֿון זיין שטוב.

איך האב געהרט, זוי זיין זינגען העברעהישן לידער,
און נישט געלובילט, איז זוי האבן זיך אַז אַנדערש לעבען
געמאכט.AMILUK האט מיר געוזאגט, איז נאָר דער מלחהה,
וועט ער זיין איז אַ קבוצה, נאָר דערויל האבן זוי אַים
נאָר נישט געוואָלט אַריינגעמען.
אַ סְקִידֶן אַין געטאָ האבן געונמען אַ שטיקל פעלד
און פֿאַרְזִיַּיט ציבָּל, אַוגְעָרְקָעָס אַן קַארְטָאָפְּל

מענטשן האבן זיך פֿון זיין אויסגעלאָכט, געוזאגט:

— ביז אַ בלעטל וועט אויסוואָקסן, וועלן די דִיטְשָׁן
געמען אַ סְוָף. אַ שאָד אוּזְעַצְוָלִיגָן די כוֹחוֹת אַן אַרְבָּעָתָן
מייטן לעָרָן מאָגן. די פָּאַלְיאָקָן וועלן באָלְד צוּרִיקָומָעָן אַין
זַיְעָרָע הַיְיָמָעָן אַן צוּנָמָעָן די עָרָד.

איך האב אַבעָר שווין נישט געלובילט, איז די מלחהה
וועט זיך אַמְּאָל ענדיקן. איך האב דזוקא געטראָכט, איז עס
איוֹ גוֹט, וואָס עס ווּאַקְסְט אַבְּיסְל גְּרִינְס אוּיפְּ דִי פֿעלְדָּעָר.
ווען איך מיט זיין פָּאַטְעָר האבן זיך געונגענט מיט אַים,
האָב איך געוזען, איזAMILUK וויל מיטגִּיגָן אהיכים. ער האט
אַבעָר גַּאֲרְבִּישָׁט געוזאגט. אוּזְעַכְּעַלְיִיגָּט די מַאֲרְמָעָלְדָּעָה
וואָס דער פָּאַטְעָר האָט אַים גַּעֲרָאָכְט. גַּעֲוָוָגָן.

די הייזן זענען מיט יעדן טאג געוווארן גרעסער. מיט אַ
יאָר צוּרִיק, האָב אַך געטראָכט אַין זיך, זענען מיר געווען
איַן דָּאָרָף אוּיפְּ פֿרִישָׁעָר לוֹפְּט. דער טַאַטְעָשִׁי איַן יעדן
פֿרִיעִיטִיק גַּעֲקוּמָעָן מיט מתנוֹת, אוּיך די משפהה איַן געווען

אין דעם זעלבן דארף. שבת זענען אלע געוזען אין וואלאד און פֿאַרבעונגס. איצט איזו שיין קינגער נישטא מעז מיט אונדו. אין געטא איזו נישטא קיין ביימער, נישט קיין פֿיגל. אפשר קאנען פֿיגל אין אָ געטא נישט זיין ?

אויף די פֿעלדער אין זי זיטיקע געלסלאך און זעגן איזו גריין און ליכטיק. אָ סְקָ מִעְנְּצָן גִּיעַן שבת אַרְוֵס אויף די פֿעלדער, כדִּ זעַן די חַבְרָה פֿוֹן דַּעֲרָ הַכְּשָׁרָה. ווי זי אַרְבָּעָן, זינגען און האָבוֹן אָ סְקָ לְעָבָן. אַיךְ האָבָּא אַבְּנָעָר נִישְׁט גַּעֲקָנוֹט גִּיעַן צוֹ מִילְעָקָן אַלְיָין אָוֹן אַרְיָהָלָעָן האָבָּא אַיךְ נִישְׁט גַּעֲקָנוֹט מִיטְנָעָמָן. שְׁלַעְפָּן אִים דֻּעָם גַּאנְצָן וּרְוָגֶן האָבָּא אַיךְ נִישְׁט גַּעֲקָנוֹט. גּוֹט האָט גַּעֲטָאָן דִּ מְאַמְּשָׁעִי, וּוֹאָס זַי האָט אַוּעָקָה גַּעֲקָנוֹט. דִּינְהָלָעָן מִיטּ יַאֲדּוּיָּגָן. אַיךְ פֿעלְטָ דַּאֲרָט גַּאֲרָי נִישְׁט ! קַיְיָן בְּרִיוֹן האָבוֹן מִיר שְׁוִין לְאָנָּגָן נִישְׁט באַקּוּמוֹן. אַבְּעָר יַעֲדָעָר פֿוֹיעָר האָט דַּאֲרָז זַיְן עַד אָוֹן קָאָן פֿאַרְזִיָּעָן וּוֹאָס נָאָר עַר וּוְילָ. עַסְּן פֿעלְטָ דַּאֲרָט נִישְׁט קַיְיָנָעָם אָוֹן קַיְיָיָן נָעַר דַּאֲרָף נִישְׁט שְׁטִיָּין אָוֹן דַּעֲרָ רַיָּי אַהֲלָבָן טָאגָן נָאָר אָ בִּיסְלָ קַאֲרָטָאָפָּל. אָפִילָו אַיךְ גַּעֲטָא וּוּאֲקָסָט. כָּאַטְשָׁ יַדְן וּוּיַסְן נִישְׁט וּוּי אַזְוִי מַעַן אַרְבָּעָט אויף אָ פֿעלְטָ. אַיךְ וּוּיַסְן דִּינְהָלָעָן אַיְוֹ נִישְׁט הַוּנְגָעָרִיךְ, האָבָּא אַיךְ אָ סְקָ גַּעֲטָרָאָכָט. וּוֹעֵן אַיךְ האָבָּא גַּעֲקָוּקָט אויף אַיךְ בִּילְלָל. אַיךְ האָבָּא זַי גַּעֲוָאָלָט זַעַן !

יעדע נאכט האָט די מְאַמְּשָׁעִי אַרְוִיסְגַּעַנוֹמָעָן דֻּעָם אלְבוֹם מִיטּ די בִּילְדָעָר. גַּעֲקוּקָט אויף די בִּילְדָעָר פֿוֹן טַאַטְשָׁעִי, פֿוֹן דִּינְהָלָעָן, וּוֹעֵן זַי אַיְזָן נָאָר אַקלְיָין מִידְעָלָעָן גַּעוּוֹן. יַעֲדָעָט מָאָל גַּעֲרָעָדָט צוֹ דַּעֲרָ מָוָעָ צִילָא : אַיצְט אַיְזָן זַי שְׁוִין גַּאֲרָא גַּרוֹיסְעָ פֿרְיַילָּין ! די מְאַמְּשָׁעִי פֿלְעָגָט שְׁטַעַנְדִּיקָן נָאָר אָנָּין דַּעֲרָ הַיִּם וְעַדְן, אָוֹ דִּינְהָלָעָן וּוּעַט זַיְן אַשְׁיַּנְהָיִיט, וּוֹעֵן זַי וּוּעַט אוּיסְוּאָקָסָן. דָּאָס הַיִּסְטָם, אָוֹ וּוֹעֵן זַי האָט גַּעֲזָגָט אַ פֿרְיַילָּין " האָט זַי גַּעֲזָעָן דִּינְהָלָעָן נָאָר שְׁעָנָר וּוּי אַלְעָ מָאָל. וּוֹעֵן טַאַטְשָׁעִי האָט די מְאַמְּשָׁעִי וּוּיַנְיָקָ גַּעֲרָעָדָט. נָאָר אַיךְ די נִעְכָּט האָבָּא אַיךְ גַּעֲהָרָט אָ סְקָ מָאָל די מְאַמְּשָׁעִי וּוּיַנְיָקָן. אַיךְ האָבָּא גַּעֲזָעָן, אָוֹ די מְאַמְּשָׁעִי האָט שְׁוִין נִישְׁט קַיְיָן כּוֹחַ שְׁוּעוֹר

זו ארבעתן. איך האב געהאָט אַביסל צייט, בין נישט ווערן קראָאנְק. אליע אין געטָא ווערן דאָר קראָאנְק!

אין דעם טאג, וואָס איך האב געהאָט אַביסל צייט, בין איך געלאָפּן צו דער הכהֶרֶה. אויף די פעלדער אונטערן געטָא. איך די יינגלעָך פֿון אונדזער הוֹיפּ, סענדערן אין ליִ-זער זענען מיט מיר מיטגעגאנגען. זיי זענען געקומען פֿון זעלעוֹו אָוּן זדונסקאַ-וואָאָלָא. זיי זענען שוּין לאָנג נאָך דער בר-מְצֻהָה, אָוּן זענען נישט גרעסער פֿון מיר. אָזַי ווי מיר זענען געקומען אויפּן מאַרְזִישָׁן, זענען מיר אַריַין צו מילעָקָן אָוּן שפֿעטער צוֹזָאמָעָן אַרְוִיס צו דער קְבוֹצָה. אויף די פֿעל-דער זענען אויסגעווואָקָסָן אלָעּ גְּרִינְסָן, וואָס די געטָא-מענטשן האָבָן פֿאַרְזִיזָיט, אָוּן וואָס אלָעּ קִיבּוֹצִים האָבָן גֵּעָרְפָּאנְצָט. אָוּמְעָטוּם אִין גְּרִין אָוּן בְּלִיט. די אלָעּ, וואָס האָבָן גְּזַעְזָאָגָט, אָט, אָט, אִין אוַיס מְלָחָמָה, האָבָן באַדוּערָט, אָוּן זַיִ-הַאָבָן נישט געהאָט קִיְּן גַּעֲדוֹלָד צו ערְדָּ-אַרְבָּעַט. די רָאָ-צִיעָס זענען וואָס אַמְּאָלָל קְלַעַנְעָר גְּעוּוֹאָרָן. אויף מִיטָּאָג פֿאָר יְעָדָן אִין צְוֹגְעַטְיִילָט גְּעוּוֹאָרָן אָן בִּיסְלָל קָאַרְטָאָפְּלָ-וּוּאָסָעָר מִיט גְּרוּוּפָן. שְׁעהָן שְׁטִיעָן אַלְעָ אִין דער רַיִּי פֿאָר דער קִיר, נַאֲך אָזָא "כְּלָאָפּוֹס". בֵּין מַעַן אִין אַהֲיִמְגַעְקּוּמָעָן אִין עַס קָאָלֶט גְּעוּוֹאָרָן.

יעדָעַס מַאְלָל פְּלַעַגְט אָונְדוּן מִילְעָקָעָפָעָס מִיטְגַּעַבָּן פֿון פֿעַלָּה. אַמְּאָל אָ בִּינְטָל רַעַטָּעָר. אָן אַנְדָּעָרָש מַאְלָל האָט עַר מִיר גַּעֲגַעַבָּן אָ פֿאָר קָאַרְטָאָפְּלָ. איך האָב זַי אִין די הוֹיוֹן-טָאַשָּׁן אוַיסְבָּאַהָאָלָטָן אָוּן אַהֲיִמְגַעְטָרָגָן.

גרָאָד דעם שבָּת ווּן מִיר זענען גַּעַקְוּמָעָן, האָט מִילְעָקָעָפָעָס אָונְדוּן גְּזַעְזָאָגָט, אָוּן באָלָד ווּעַט פֿאַרְקּוּמָעָן אָ פֿיְיַעַרְבָּג אָוִיף דער הַכְּשָׂרָה, אָוּן עַר קָאָן מִיט אָונְדוּן צְוִגְיָין אָהָיָן. מִיר זענען אַרְוִיס אוַיפָּן פְּעַלָּד נִישְׁט ווִיְיַט פֿון זַיִּין הוֹוִין. פֿון דער ווּיְיַטְנָס האָט מַעַן גַּעַזְעָן די דְּרָאָטָן פֿון געטָא. דערַנְאָך זענען שוּין

געוווען גרויסע, פוטטע פעלדער. אין די פאראלאזען האבן צערנע הייזלעך האבן פארשידענע ארגאניזאציעס געמאכט קבוצות. ער האט מיר גענזאגט, אז אין געטא זונגען פארצאן א סך פֿאַרטִיִּיעַן אָוֹן דֵי דָּעָרְוָאַקְסָעָנָעַ קָוָמָעָן צַוְּ דֵי אַרְגָּאַ נִיאָצְיִיעַס פָּוֹן זַיִּעַר יְוָגָנָט. אין דער קָבּוֹצָה וּוּ מִיר זַעֲנָעַ גַּעַקְוּמָעַן, זַעֲנָעַן מִיר אֶלְעָ גַּעַשְׁטָאנָעַן אִין אַ זַּיִּיט אָוֹן זַיִּד צַוְּעַקְוּקָט וּוּ זַיִּ שְׂטִיעַן אָזְוִי אַיִּזְרִיעַן. עַס אִיז גַּעַוְועָן אַ פִּיעַרְוָנָג גַּעַוְוִידָמָעַט הַעַרְצָל אָוֹן בַּיַּאלִיק. דֵי מִידְלָעַךְ זַעֲנָעַן גַּעַוְועָן אַנְגַּעַטָּאָן אִין וּוּיְסָעַ בַּלוֹזָקָעַס אָוֹן האָבָן גַּעַוְונָעַן הַעַבְּרָעָאַישׁ לִידָּעָר. וּוּיִּט אַיְבָּרָעָן שַׁתְּחַת הַאַט זַיִּד גַּעַטְרָאָגָן זַיִּעַר קָוָל. אַ דָּעְרְוָאַקְסָעָנָעַר בְּחוֹר הַאַט דָּעְרְצִילָּט וּוּזָגָן הַעַרְצָלָעָן, וּוּלְכָעָר הַאַט גַּעַשְׁרִיבָּן, אָוֹ יִדְזָן מוֹזָן הַאָבָן אָז אַיִּיגָן לְאַנְד אָוֹן אַלְיִינָן עַס אַוְיְבָּיוּיָן. „אַם תַּרְצֹו אַיִּז וּוּאַגְּדָה“ — הַאַט דֻּעָר רַעַדְנָעָר גַּעַזָּאָגָט בַּיָּמִים סָוף אַוִּיפְרָעָה הַעַבְּרָאַישׁ אָוֹן פֿאַרטִּיטְשָׁטָט אַוִּיפְרָילִישׁ. דֵי בִּילְדָּעָר פָּוֹן הַעַרְצָל, אַ. ד. גַּאֲרָדָאָן אָוֹן טְרוּמְפָעַלְדָּאָר זַעֲנָעַן אַוִּיפְגָּעָה אַנְגָּעָן גַּעַוְוָאָרָן אַוִּיפְרָא מִוְיָאָר, אַרְוָמְגַעְפָּצֶט מִיטָּגְרָנִינָעָ צַוְּוִיָּגָן. דַּעֲרָנָאָד הַאָבָן אֶלְעָ גַּעַטְאָנָצֶט אַ הַוּרָה. אַיִּין רַאַד הַאַט זַיִּד אַרְיִינָגָעָ רִיסָּן אַיִּן צַוְּוִיָּטָן. אֶלְעָ אַרְוָם הַאָבָן גַּעַוְונָעָן, וּוּעַס וּוּאַלְטוֹ נִישְׁתְּ גַּעַוְועָן קִיְּין דִּיְתְּשָׁן, קִיְּין מְלָחָמָה. דֵי מְעַנְעָר, וּוּאָס זַעֲנָעַן גַּעַקְוּמָעַן פָּוֹן גַּעַטָּא, הַאָבָן מִסְתְּחָמָא גַּעַוְוָסָט, אָוֹ אַזְאָ פִּיעַרְוָנָג וּוּטָזְזִין. אַ סָּךְ הַאָבָן גַּעַוְוִינִינָט, הַעַרְנָדִיק וּוּ דֵי חַבְרָה פָּוֹן דֻּעָר הַכְּשָׁרָה הַאַט גַּעַוְונָגָעָן „עַם יִשְׂרָאֵל חַי“ שְׁפָעַט, פָּאָרָן אַוְעָקָגִין, הַאָבָן אֶלְעָ גַּעַוְונָגָעָן דֵי „הַתְּקוֹוָה“. גַּיִּד זַעֲנָעַן מִיר גַּעַלְאָפָּן אַהֲיִים אַיְבָּרָעָן פָּעָלָה, דָּרְךְ דֵי הַיְּהִיפָּ, וּוּילְיִּאלְיִּזְרְאֵל דֵי גָּאָס אַיִּז שְׁוִין גַּעַוְועָן צַוְּ שְׁפָעַט זַיִּד צַוְּ וּוּיִּזְרְאֵל. דֵי דִּיְתְּשָׁן שִׁיסָּן דָּאָךְ צַוְּ אֶלְעָ, וּוּאָס גִּיעַעַן אַרְוָם פֿאָרָן נָאָכָט. מִרְ הַאָבָן אַבָּעָר גִּישְׁתְּ גַּעַוְזָאָלָט צַוְּלִיקָגִין פְּרִיעָר, וּוּ לְאָנָגָע עַס אַיִּז גַּעַוְועָן דֵי פִּיעַרְוָנָג. דָּאָס מַאְלָה הַאַב אַיִּד גַּעַיְתָּ בְּרַעְנָגָט אַ בִּיסְלָ רַעְטָעָכָר. אַבָּעָר וּוּ נָאָר אַיִּךְ הַאַב אַוִּיפְרָעָה גַּעַמְעָכָט דֵי טִיר, הַאַב אַיִּךְ דָּעְרְוָעָן אַ פּוֹלָעָ שְׁטוּב מִיטָּמָעָ טְשָׁן. אֶלְעָ שְׁכָנִים פָּאָרוּוִינָט. אַוִּיפְרָעָר עַד אַנְגַּעַצְוָנָדָעָן לִיכְטָ.

“וואס איז געשען? וואס טוט זיך דא?” — האב איך
געפרעגט. קיינער האט מיר נישט גענטפערט.

קיינמאָל וועל איך דעם טאג נישט פֿאַרגעסן.
אוּרִיהַלְעַ איז געשטֶאָרבָּן.

ער איז אַיִינְגַּעַשְׁלָאָפָּן נאָךְ מִיטָּאָג, וווען איך בֵּין אַוּוּעַ
אַיְן יְתֻמְּמִידְהֹוִין. ווי לאָנָּג עָר אַיְן גַּעֲוָעַן אַיְן גַּעֲקּוּמָעַן אַיְן
דַּעַר פְּרִי אַרְיָהְלָעַן אַרְוִיסְפִּירָן, האָב איך אַנְגַּעַהוּבָּן שְׁרִיעָן
אוּיפָּן גַּאנְצָן קוֹל. נאָךְ קִינְמָאָל האָב איך אוּזִי נִישְׁת גַּעַד
שְׁרִיגָּן. די מָוּמָע צִילָּאָה האָט מִיךְ גַּעֲנוּמָעַן צוֹ זַיךְ אַיְן שְׁטוּב
אַרְיָין, אַרְוִיפְּגָעַלְיִיגְט אוּיףְּ אִיר בעט. די שְׁכָנִים זְעַנְעַן מִיט
מִיר גַּעַבְּלִיבָּן אָזְן אוּיךְ די יִנְגְּלָעַךְ פָּוֹן הַוִּיפְּ. די מַאֲמָעַשִּׁי אַיְן
אוּוּקְּעַגְּאַנְגָּעַן מִיט דַּעַר מָוּמָע צִילָּאָ אַוִּיפְּן בִּיתְהַקְּבָּרוֹת.
פֿאַרְוּוָס, פֿאַרְוּוָס אַיְן אוּרִיהַלְעַ גַּעַשְׁטֶאָרְבָּן? ער אַיְן דָּאָךְ
נִישְׁת גַּעֲוָעַן קְרָאנְק? קִינְמָאָל האָט עָר נִישְׁת גַּעַזָּגָט, אָז
עֲפָעָס טּוֹט אִים זַוְּיִ. איך האָב גַּעַהְעַרט, אָז סְךְ קִינְדָּעָר
הַוִּיבָּן זַיךְ אוּיףְּ אַיְן דַּעַר פְּרִי מִיט פִּיבָּר. אוּרִיהַלְעַ האָט אַבָּעָר
קִינְמָאָל נִישְׁת גַּעַהְעַט קִין הַיִּזְׁזִ. אִים אַיְן שְׁטַעַנְדִּיק גַּעֲוָעַן
קָאָלְטָן...

די גַּאנְצָע נַאֲכַט האָב איך גַּעֲוָיִינְט. אַלְעַמְּאָל דַּעַרְמָאָנְט,
אוֹזְ דִּי מַאֲמָעַשִּׁי אַיְן גַּעַגְּבָּן אִיר מַאֲרָמְעָלָאָד, הַיְיָוָן
אוּיסְגַּעַשְׁמִירָט אוּיףְּ בְּרוּיט. אוּרִיהַלְעַ האָט אַבָּעָר נַאֲר גַּעֲגָבָן
אָ בִּיס אָזְן האָט בָּאָלְד צְרוּיק אַוּוּקְּגָעַלְיִיגְט. פֿאַרְוּוָס האָט
אוּרִיהַלְעַ אוּפְּגַּעַהְעַרט עַסְן? די דָּאָקְטָאָרָין, ווֹאָס אַיְן אַפְּרָא
מָאָל גַּעֲוָעַן בַּיִּי אַרְיָהְלָעַן, האָט גַּעַזָּגָט, אָז אַיְן גַּעַטָּא אַיְן
נִישְׁטָא קִין רְפּוֹאָת פָּאָר קִינְדָּעָר. נַאֲךְ דַּעַר מַלְחָמָה וּוּלְן
אַלְעַ שְׁלָאָפְּקִיְּטָן אַוּוּק. גַּאנְצָע טָעַג אַיְן עָר, נַעֲבָר, גַּעֲלָעָן
אַיְן בעט אָזְן גַּעַשְׁלָאָפָּן. בֵּין ער אַיְן אַיִינְגַּעַשְׁלָאָפָּן אוּיףְּ
שְׁטַעַנְדִּיק.

וֹאָס וּוּטָן זַגְּן די באָבָעַשִּׁי? — האָב איך גַּעַטְרָאָכְט.
מעָן טָאָר אִיר גַּאֲרַנִּישְׁט וּוּגְן אָזְאָ אַוְמְגָלִיק דַּעַרְצִיְּלָן. אוּיףְּ

דער זידע מנשה דאָרַף וועגן דעם נישט וויסן. כאַטש ער
וועינט זיינער גאנענט צו אונדז, קומט ער נישט די לעצטע
צייט. דער וועג אין שפיטאל מאכט אים זיינער מיד. וואס
וועט זיין, ווען דער טאטעה שי וועט צורייקומען און זיך
דערוויסן, אָז אַרְיהַלְעָ אֵין שׁוֹין נִשְׁתָּא ?

אין שנידער רעדסארט, וו די מאַמעשי האָט געאָרבּעַט.
האָט מען געמאָכט אָ שולעכּל פֶּאֲרַ קִינְדָּר. די קִינְדָּר האָבָּן
באַקְוּמָעַן יעדן טאג אָ זופּ מיט אָ פֶּאֲרַץְיָאָ בְּרוּיט. מיר ערְדָּן
גען אַבְּיסָל אָז שְׁפִילָן זיך. די גְּרָעַסְטָרָעַ קִינְדָּר באַקְוּמָעַן
אָרְבּעַט. פְּרִיעָר, ווען די מאַמעשי אָז וועק אָזְרָעָסָרָט,
פלָעָג אִיך קְוּמָעַן אָ סְךּ שְׁפָעַטָּר. אִיך האָבָּג גַּהְאַלְפָן אָזְנָ
מאָגָזִין צוֹאָמָעְנְלִיְיגָן די פְּעַקְלָעָר אָזְן די צְוָדָאָטָן. אָ פָחָד
אָז אַיְיך מיר גַּעַפְּאָלָן, ווען אִיך בין גַּעַבְּלִיבָן אַינְדָּרָהִים
און גַּעַזְעַן דָּאס לִיְדִיקָע בְּעַטְלָ פָּוּן אַרְיהַלְעָן. די מאַמעשי
פלָעָג אִים אַלְעַמָּאָל בְּיִינְאָכָט אַרְיִינְגְּנָעָמָעַן צו זיך. זיך האָט
געַהְיָתָן ער זָל וַיַּן צְוָנְעַדְקָט מִיט דָּעַר דָּעַק. אִיך האָבָּ
אלְגָמָאָל מָוָרָא גַּעַהְאָט אַוּוּקְצָוְגִּין פָּוּן דָּעַר הַיִם. לאָז אִים
אלְיִזְנָ. אִיצְט האָבָּ אִיך מָוָרָא גַּעַהְאָט צוֹ בְּלִיבָן אָין שְׁטוּבָ.
בָּאַלְדָּה האָט זיך מיר דָּעַרְמָאָנָט אַרְיהַלְעָן, דָּעַרְבָּאָר דָּעַר טָאָטָעָ
שי אָזְן דָּאוּן דִּינְהַלְעָ אָזְן יַאֲדוּיָּגָא, וּוּלְכָעָ שְׁרִיבָן שְׁוִין לְאָנוֹגָ
נִשְׁתָּ קִין בְּרִיוֹוָל. ווען מיר זָעַנְעַן גַּעַקְוּמָעַן אָזְנָ גַּעַטָּא, האָבָּ
אִיך נִשְׁתָּ גַּעַוּוֹסָט וַיַּן אַזְוִי וּוּלְכָעָ מִיר לְעַבָּן אִין צְוּוִי קְלִינְיָעָ
שְׁטוּבָן. אוֹיך בַּיִ אַונְדְּזָעָרָעָשׂ סְכָנִים זָעַנְעַן די שְׁטוּבָן לִיְדִיקָע
גַּעַוּוֹאָרָן. די קִינְדָּר זָעַנְעַן גַּעַשְׁטָאָרָבָן. אוֹיך די אַלְטָעָ מַעַנְ-
טָשׁוֹ. וואָס ווּעָט זִין ? וואָס ווּעָט זִין ? — האָבָּ אִיך אַזְוִי
אַרְיִינְגְּעַטְרָאָכָט אָזְן די נְעַכְתָּ אָזְן נִשְׁתָּ גַּעַקְאָנָט אַיְנְשָׁלָאָפָן.
גַּעַהְעָרָט וַיַּיְדָר דִּיְתְּשָׁעָר פָּאָסָטָן קְלָאָפָט מִיט די שְׁטִיוֹוָל,
גַּיִיט אָזְהָן אָזְן צְוִירָק אַיְבָּרָ דָּעַר גָּאָס. ער האָט גַּעַהְיָת די
יַיְדָן בַּיְתָאָג אָזְן בְּיִינְאָכָט, קִינְדָּר זָל נִשְׁתָּ אַנְטְּלִוָּפָן.

עס זענען פארבי לאנגע חדשים. און יעדער טאג איז געווען ענלאיך צום אנדרען. די מאמעשי איז וואס אמאל שוואכער געווארן. קווים געגאנגען צו דער ארבעט איז שנידערשאָפ. א סך ייִזְנַ פּוֹן אונדער הוי זענען אַרְוִיסְנֶעָה שיקט געווארן אויף ארבעט.עס זענען געקומען אַנְדְּרֵעָה פּוֹן דִּיטְשָׁלָנָה, וואס זענען נישט ענלאיך צו קיין יידן. זיִי קענען אַפְּילָו נישט רעדן יידיש. קינעער פּוֹן זיִי האט אויך נישט געווסט וויהין זיִי זענען אַנְגְּעָקְוּמָעָן.

צו מילעken בין איך מאנכעס מאל געגאנגען מיט דער מאמעשי, וויל זיין פֿאַטְעָר איז פֿלוֹצִים קְרָאנְק גְּעוֹאוֹרָן.

איַן איינעם אַטְגָּה האָבָּן מענטשָׁן אַגְּהָבוֹן דָּרְצִילָן, אָז די דִּיטְשָׁן ווילן אַרְוִיסְנִיקָן אַלְעָ קִינְדָּר פּוֹן גַּעֲטָא. קינעער האט נישט געווסט פֿאַרְוָאָס פֿלוֹצִים קִינְדָּר? די מאמעשי האט זיך זיִיר דָּרְשָׁאָן, האט פֿאַרְפָּאָקְט מִינְיָן זאָכוֹן איַן אַקְוִיבָּרָל אָזָן אוֹזָעָק מִיטָּר אַין יְתּוֹמִים הויִין, באַהָאָלָטָן מִיר צוֹישָׁן די קִינְדָּר. מילעקס לעערין האט מַרְאָה גַּעַחַאָט מִיךְ אַרְיִינְצָוָן. זיִי איַן אוֹזָעָק מִיטָּר מאמעשי צו דער פֿאַרְוָאָלְטָעָרָין, צוֹאָמָעָן מִיטָּר מילעקס.

— “דאָס איַן מִין חַבָּר?!” — האט ער זיך גַּעֲבָעָטָן, “זָאָל

ער זיין איַן אַונְדָּרָר שְׂטוּבָּ?”.

איַיצְט וויס אַיך, אָז דָאָס איַן געווען אַגְּרוֹיס אָוּמְגָלִיק דָאָרט אַהֲנְצָגָוִין. אַסְטְּ קִינְדָּר האָבָּן זיך אַין גַּעֲטָא אַוִיסְט באַהָאָלָטָן אוֹיפְּ בּוֹידְעָמָעָר אָזָן איַן דִּי קָעְלָעָרָם. דָעַם צוֹוִיטָן טָאגָ, וואס אַיך בין געווען איַן יְתּוֹמִים הָרוֹתִין, אַין אַין פֿרִיְּ מַאְרָגָן צוֹגְעָפָּרָן אָזָן אוֹיטָא מִיטָּר דִּיטְשָׁן אָזָן עַס אַין נישט געווען ווֹ צוֹ אַנְטְּלִיְּפָן. אַיך האָבָּן גַּעַוָּאָלָט מִיטָּר מילעken צוֹ רִיקְלְוִיפָּן איַן גַּעֲטָא, פֿאַרְשְׁוִינְדָּן פּוֹן דָעַר רַיִּ, אַבְּעָר די דִּיטְשָׁן האָבָּן אַרְמוֹגְעָרִינְגָּלָט דָאָס פֿעַלָּה, גַּעַהְיָתָן אָזָן אַלְעָ זָאָלָן בְּלִיבָּן אוֹיפְּן אָרט. די קִינְדָּר זענען גִּיךְ אַרְיִינְגָּעָ שְׁטוֹפָט גַּעַוָּאָרָן איַן די אוֹיטָאָס אָזָן מִיר זענען גַּעַפָּרָן צוֹ דָעַר באָן.

מאמעשי טִיעָרָע, האָבָּן אַיך איַן הָאָרְצָן גַּעֲוִינִינָה, וואס ווּעָסְטוּ שָׁאוֹ, ווֹעַן דָו ווּעָסְטָ קְוּמָעָן אָזָן מִיד נִשְׁטָ טְרָעָפָן?

אווי האט אויך מילעך געטראקט און קיין ווארט נישט גען
קאנט אַרויסערען. זיין פאטער איין דאך פון לאנג שוין
קראנק. אלע קינדרער האבן געווינט. מיר האבן געהאלטן
דאס ברויט און דאס עסן, וואס די דיבישן האבן אונדז געד
געבן און אלע געטראקט וויאוי און וויהין צו אנטוליפן,
צוריקלויפן אין געתא. מיטאמאל, ווען די באן האט גערירט,
האט מיך מילעך אַ שליעפ געטאן צום פענץטער און געזאגט:

שפריניג!

ער אייז דער ערשטער אַרויסגעשפֿלונגגען. איך האב זיך
קויים אַרויסגעשטופט דורךן פענצעטערל, און באָלד האב איך
דעעהרט אַ שאָס. איך האב אַנגעהיבן לוייפן פֿלאָויס.
געמיינט, אָז פֿאָר מיר לוייפט מילעך. לאנג בין איך אווי
געלאָפּן. איך בין געליבן אָן כוחות און אַרייניגעפֿאלְן אין
אָראָו. אָרום אייז קיינער נישט געווען. מילעך... מילעך,
ביסטו? — האב איך שטיל גערופן. מורה געהאט אויפֿצּוּ
הויבן דאס קול. וואס וועל איך אַיצּט טאָן אַיינער אלְין?
פֿון דער וויאטנס האב איך דערזען פֿעלדער מיט תבוואה.
הויכע בערג אַנגעלִייגט מיט בִּינְטְּלָעֵך שטרוי. פֿון ביידע
זיטין ראוו האב איך דערזען לאָנגעה, בריעט פֿעלדער. קיין
דייטשן — קיין דראָטן!

איך האב פֿאָרשטאנגען, אָז איך בין אָין אָדראָף. פֿון דעם
העמד האב איך שנעל אַרְאָפֿגֶעָרִיסָן די געלען לאָטָע אָון
אַרייניגעטערען אין זאמָד. אַרויסגעקלִיבָן זיך פֿון ראוו אָון
פאָמְעַלְעָך, פֿאָמְעַלְעָך גענווען זיך שאָרָו, זיך געורךט אויפֿן
בוריך. דאס הארץ האט מיר שטאָרָק געלְאָפּט, כאָטש אָרום
אייז קיין מענטש נישט געווען. איך האב זיך דערגענטערט
צו אַ הויפּן שטרוי. פֿאנְגְּאָנדְרְגַּעַשְׂאָרָט די בִּינְטְּלָעֵך, אַריינִ-
גרורךט די פֿיס, צוגעפֿאלְן מיטן קאָפּ צו דער ערְד.

★

איך געדענְק נישט ווי לאָנג איך בין געלעגן אַיינער
אלְין אין שטרוי אַיינגעגרָבָן. צי בין איך אַייניגעשלְאָפּן?
איינמיטן דער נאָכָט האב איך זיך אויפֿגָעוּוּקָט. איך האב
געוואָלָט וויאַנְעָן, אין האָלוֹדוֹ האט מיך געשטיקט, נאָר אַפְּילָוּ

ווײַינְגָן האָב אִיךְ נִשְׁתַּגְעַנְתֶּן. צֵי וּוּעַלְן מִיד אִיצְטָכָאָפָּן דִּי
פּוֹיעַרְים אָזָן אַוּוּקְפִּירְן צַו דִּי דִּיטְשָׁן? אַין קָאָפְּה האָט גַּעַד
רוֹישֶׁט. פֿאָרְשִׁידְעַנְעַ בִּילְדָּעַר זַעַנְעַן דּוֹרְכְּגָעָלָפָּן דּוֹרָךְ מִינְעַ
אוּיגַן. אַ טְּרִונְקָן וּוּאַסְטָרָן? וּוּ נְעַמְתָּ מַעַן כָּאַשְׁ אִין טְּרִונְקָן?
וּוּ גּוֹט אַיְן מִיר גַּעַוְוָעַן אַיְן גַּעַטָּא! אִיךְ בֵּין גַּעַוְוָעַן צַוּזָּמָעַן
מִיטְ דָּעַר מַאֲמָעַשִּׁי! צְוִילְיבָּן וּוּאַס בֵּין אַיְן אַוּוּקְ אַיְן יְתּוּמִיםְ
חוֹזֵן? — האָב אִיךְ אָז אַרְיְהָהָעָר גַּעַרְעַדְטָן צַו זַיְךְ. וּוּאַס וּוּעַט
אִיצְטָ זַיְינְ מִיטְ דָּעַר מַאֲמָעַשִּׁי אָזָן מִיטְ דָּעַר מָמוֹעַ צִילְאָן? וּוּעַרְ
וּוּעַט גַּיְינְ אַיְן דָּעַר רַיְ אַלְצָן אַהֲיְמְבָרְעַנְגָּעַן? וּוּ אַיְן מִילְעַקְ
אַהֲיְגָעְלְקָומָעַן? אִיךְ האָב אַוִּיסְגָּקְוָט דָאָס פָּעַלְדָּן דָּעַר
נָאָכָט אָזָן קִיְּנָעָם נִשְׁתַּגְעַזְעַן. זַיְיָ האָבָן אַיְם נִשְׁתַּגְעַדְרָן
שָׁאָסָן! נִיְיָן! — האָב אִיךְ וּוּידָעָר אַנְגָּהָהוּבָן וּוּיְינָעָן אָזָן.
בָּעָטָן צַו גַּאַטָּן, אָזָן זַיְיָן אַיְם קִיְּן שְׁלַעַכְּטָס נִשְׁתַּגְעַזְעָן.
קִיְּין שְׁלַעַכְּטָס זַיְיָן מִיטְ אַיְם נִשְׁתַּגְעַזְעָן!

★

אַינְדָּעָרְפִּרי האָב אִיךְ פּוֹלְצִים דּוּרְפִּילְט, וּוּ עַמְעַצְעַר
שְׁלַעַפְּט מִידְ פָּאָרְן אַרְבָּל. אִיךְ האָב אַוִּיפְּגָעְמָאָכָט דִּי אוּיגַן
אוּן דָּעַרְזָעָן אָזָן אַלְטָעָ פּוֹיְעַרְטָעָ מִיטְ אַ בְּרִיְּתָן טַוְר אַוִּיפְּן
קָאָפְּ. וּוּרְעַטְ בִּיסְטוּ אַפְּן זַעַנְעַן בִּיסְטוּ גַּעַקְוָמָעַן? — האָט זַיְ
אַ פְּאַרְוּוֹנוֹנְדְּעַרְטָעָ אַוִּיסְגָּעְרָעָטָגָט. שְׁטַילָן אָזָן מִיטְ אַ פָּחָד האָט
זַיְ גַּעַפְּרָעָגָט: בִּיסְטוּ אַיְדָן? זַאְגָּ דָּעַם אַמְתָּה! אִיךְ האָב גַּעַד
קוּקָט אַוִּיפְּ אִיר, נִשְׁתַּגְעַזְעַטָּה, וּוּאַס צַו עַנְטָפְּרָעָן אָזָן אַנְגָּעָ
הַוְּיָבָן וּוּיְינָעָן. דִּי טְרָעָן האָבָן זַיְדָן אַלְיָן גַּעַגָּסָן פָּוּן דִּי
אוּיגַן. אִיךְ האָב גַּעַוְיִשְׁתָּאָן גַּעַוְיִשְׁתָּאָן גַּעַוְיִשְׁתָּאָן
אוּן נִשְׁתַּגְעַזְעַט זַיְדָן מַעְרְ צּוּרִיקְהַאְלָטָן. כְּבָויִ, כְּבָין אַנְטָ
לְאָפָּן פָּוּן... פָּוּן...

— שאָן! — האָט דִּי פּוֹיְעַרְטָעָ גַּעַזְעַט — אָזָן אַוִּיפְּגָעָ
לִיְּגַטְ מִיר דִּי הַאַנְטָ אַוִּיפְּן מוֹיל. פָּוּן דָּעַר פְּלִיצְעָ אַרְאָפְּגָעָ
רִיסְן דִּי גַּעַלְעָ לְאַטְעָ מִיטְן אַוִּיפְּשָׁרִיפְּט „יּוֹדָעָ“ אָזָן אַרְיְנָגָעָ
לִיְּגַט אַיְן אִיר טָאַש אַגְּנָטָעָן פְּאַרְטָוח.

אִיךְ האָב אַיְגָגָאנְצָן פְּאַרְגָּגָעָן, אָזָן מִיטְ דָּעַר לְאַטְעָ בֵּין
אִיךְ דָּעַם גַּאַנְצָן וּוּגְגָעָלָפָּן. וּוּ גּוֹט האָט זַיְגַּעַטָּן, וּוּאַס
זַיְ האָט זַיְ אַרְאָפְּגָעָרִיסְן, עַס וּוּאַלְטָ דָאָךְ גַּעַקָּאנְט אָזָן אַוְמָ

גליק געשען, וווען עמעצער וואלט בי מיר געזען א געלע
לאטטע אויף דער פלייזע.

— ליג דא שטיל און ריר זיך נישט פון ארט — האט
די פוייערטע געזאגט צו מיר און איז אוועק.
אייד האב געציגערט פאר שרעק. וואס מיינט די פוייד
ערטער מיט מיר צו טאן? אפשר ווועט זי צורייקומען מיט
אייד מאן און פירן מיך אין דער פאלצייז? אדרער אוועק-
טריבין? ווי הייסט דאס דארף? — האב אייך די גאנצע
ציט געטראקט. אפשר צורייקלויפן איז געטא?
עס האט לאנג נישט געדוויערט און די פוייערטע איז
צורייקומען מיט א קענдель טיי. געגעבן מיר א שטיק
ברויט מיט וויסון קעו באשמירט.
— עס, עס... — האט זי שנעל גערעדט צו מיר און
שטילער צוגעגעבן:
קיינער וויסט נישט, איז דו ליגסט דא. ביינאכט
וועל אייך קומען דיך נעמען.
דאס קענDEL טיי האב אייך מיטאמאל אויסגעטראונקען,
אבער קיין ביטן נישט געקבנט אראפשליגען. א גאנצן
טאג בין אייך געלעגן איז דעם בארג שטרוי. ארויסגעקוקט
צווישן די בינטעלער. געזען, ווי די שקאצץ נעמען צוואץ
מען די געבודגעבע בינטעלער קארן און וארפזן זי ארכוף
אויף וועגעגעער. די פוייערטע האבן געזונגען הויד מיט א
קווייטשענדיק קול און זיעיר געלעכטער האט זיך געטראגן
איבערן פעלד, ווי עס וואלט קיין מלחהה נישט געזען. די
אנגעפאקטע וועגעגעער זענען אפגעפארן. אנדערען זענען
צורייקומען ליאדיקע. די גאנצע צייט, וואס אייך בין גע-
ווען איז געטא האב אייך קיין זומער נישט געזען. דאס
גרוייסע פעלד, דער ליכטיקער הימל, דאס אלץ האט מיר
דעראמאנט דעם לעצטן זומער, וווען מיר זענען נאך אלע
געזען צואמען איז א זומער-זווינונג. די זון האט מיר גע-
שטעגן די אונגן, אייך האב נישט געקבנט פארטראגן די
ליךטייט. איז דעם בארג שטרוי באהאלטן, האב אייך נישט
געהאט קיין לופט צו אטטעמען. דאס ברויט איז געלעגן נעבען

מיר און איך האב נאר געווואלט שלאָפַן און שלאָפַן.
יעדעם מאָל האָט זיך מיר אָן אַנדער בילד געוויין.
איין מאָל דאס יתומים-הויז מיט די קינדער, אָן אַנדער מאָל
די באָן מיט די פֿאַרְקֿאַלְפֿטְעַ טִירֶן, אַ פֿינְצְטּוּרְעַ אָן שְׁמוֹרַ
צִיקָּע. וווען האָט דאס אַלְץ פֿאַסְיְּרַט ? — אַיך האָב געוויינט
שְׂטִיל, קִינְגְּעַר זָלְגַּנְשְׂטַחְעַן. פֿאַרְוָהָזְבַּן אַיך אַוּוּקְפַּן
דעָר הַיִּם ? ווֹאָס ווֹעַט אַיצְצַט זַיְן מִיט דַעַר מָאֻמְשֵׁי ? ווֹ
איָן מִילְעָק אַהֲנְגְּעַקְוּמָן ? ווֹאָס האָט מִיט אַים פֿאַסְיְּרַט ?
וּוְדַעַר האָב אַיך גַּעַהְעַרְתָּא שָׁאָס פַּן "פֿאַסְטַן" אָן אַיבָּרְעַי
געַחוֹרְתַּא אַוְיפְּסְנִי : עָרְלַעְבְּט ! עָרְלַעְבְּט ! זַיְהַאְבָּן אַים
ニישט דערשאָסן !

דאָס ברויט, ווֹאָס די פֿוּיְעַרְטַע האָט מִיר גַּעַגְעַבָּן, אָין
גַּעַלְעַגְן אַין שְׁטוּרְיַי, גַּעַוְאָרְן ווֹאָס אַמְּאָל גַּרְעַסְעַר אָון גַּרְעַי
סְעָר. אַ וּאָ, וּוֹי גּוֹט ווֹאַלְטַדְעַן גַּעַוְעַן, ווֹעַן די מָאֻמְשֵׁי
וּוֹאַלְטַ אַזְוִי פִּיל בְּרוּט גַּעַהְעַט ! אַיך האָב גַּעַוְאַלְט צְרוּקִיָּי
לוֹיְפַן אַין גַּעַטְא צַו דַעַר מָאֻמְשֵׁי אָן צַו דַעַר מָוֹמָע צִילְאָ.
וּוֹי קָאָן אַיך אַבְעָר צְרוּקִיגַּיִן אַין גַּעַטְא אָן אַלְאַט ! דַעַר
קָאָפְּ האָט מִיר גַּעַבְרַעַנט אָן פָּאָר די אוּיגַן אַיְזַן פֿינְצְטּוּרְעַ
גַּעַוְעַן. אַיך מוֹז אַיצְצַט ווֹאַרְטַן אוּיפְּ דַעַר פֿוּיְעַרְטַע, זַי
הַאָט דָאָך גַּעַזְאָגָט, זַי ווֹעַט צְרוּקִיקְוּמָן — האָב אַיך
געַטְרַאַכְט. אַיך בֵּין אַיְנְגַּעַלְאָפַן.

★

איָן דַעַר פֿינְצְטּוּרְיִישׁ פַּן דַעַר נַאֲכַט האָט מִיד עַמְעַי
צעָר גַּעַצְוִיְּגָן פָּאָר די העַנְטַט. אַיך האָב אוּיפְּגַּעְמַאְכַּט די אוּיגַן.
דַעַרְזַּעַן די פֿוּיְעַרְטַע שְׁטִיְּנַן נַעֲבָן מִיר. נַאֲר אַיך האָב שְׁוִין
פָּאָר אַיר נִישְׁט מָוָרָא גַּעַהְעַט. זַי הַאָט מִיר גַּעַגְעַבָּן צַו טְרִינְיַי
קָעַן הַיִּסְעַד מִילְך פַּן קָעַנְדָּל אָן שְׂטִיל גַּעַזְאָגָט : — קָוּם.
אַיבָּר אַ פֿינְצְטּוּרְן ווֹעַג האָט זַי מִיד גַּעַפְּרַט. מִיט
גְּרוּוּס שְׂרַעַק בֵּין אַיך אַין דָאָרְפִּי גַּעַלְאָפַן, נִישְׁט גַּעַוְוּסְט
וּוֹאָס ווֹעַט מִיר זַיְן, ווֹעַן אַיך האָב שְׁוִין נִישְׁט קִינְעַם.
אַיך האָב נִישְׁט גַּעַקְעַנְט גַּלְוִיבָּן, זַי די אַלְטִינְקָעַ מִינְט
דאָס אוּיפְּ אָן אַמְתַּה, ווֹעַן זַי הַאָט שְׂטִיל גַּעַרְעַט :

— אַרְעָמָע קִינְדָּעָר, לוֹפֶן אַלְיִין אֲרוּם אַיבָּעָר דֵּי פָּעָל־
דָּעָר, וּוֹאָס פָּאָרָא צִיְּטָן גַּעוּוֹאָרָן? וּוֹ וּנְעָנָן דִּינְעָ, דֵּי
מָאָמָע, דִּינְעָ מַשְׁפָּחָה? אָנוֹ, קָוָם גִּיכְעָר, גִּיכְעָר!

דֵּי פִּיס הָאָבָן זִיר בֵּי מִיר גַּעֲפָלָאנְטָעָרט. דָּעָר קָאָפָּ
הָאָט גַּעֲבָרָעָנט. אִיךְ הָאָב קְוִים אַנְגָּעָאנְט אַירָעָ טְרִיט.

— וּוֹי רַופֵּט מַעַן דֵּיר, יִינְגָּל? — הָאָט זִי פְּלוֹצִים גַּעַר
פְּרָעָגֶט אָוָן גְּלִיְיךְ אַ זָּאָג גַּעַטָּאָן: יוֹזָעָק... יוֹזָעָק הַיִּסְטוֹ!

גַּעַדְעָנָק!

זַי הָאָט מִין צְוָגָעָפִירָט צַו אַ קְלִילִינָעָר גַּעֲבִידָע, אַרְוּמִי־
גַּעֲקוּקָט זִיר אַיְן אַלְעָ זַיְתָּן. דָּעָרָנָאָךְ מִיט אַ שְׁלִיטָל אַוְיָפִי־
גַּעֲמָאָכָט דֵּי בְּרִיטִיטָע הַילְצָרָנָע טִיר אָוָן גַּעֲמָרָמָלָט:

— אָנוֹ, קְרִיךְ אַרְיִין... דָּא אַיְן שִׁיעָר, פָּאָק זִיךְ אַרְיִין
אַיְן שְׁטוּרְלִי... רַיר זִיךְ נִישְׁתָּפָן אַרְטָן! שָׁא... זַי הָאָט מִיר
צְוָגָעָלִיְיגָט דֵּי הָאָנָט צָוָם קָאָפָּ אָוָן שְׁטִיל גַּעֲרָדָט: הַיְּזָה
הָאָסְטוֹ... דָּעָר קָאָפָּ בְּרָעָנָט בֵּי דֵיר אָוָן דֵי הַדָּגָנָט... דָּוָה
אַרְעָם יִינְגָּל... הָאָב נִישְׁתָּפָן. מָאָרָגָן בְּרָעָנָג אִיךְ דֵיר
עָסָן. זַי הָאָט נִעְבָּן מִיר אַזְוּקָעָלִיְיגָט אַ שְׁטִיק בְּרוּטָאָן
אַיְן אַזְוּקָעָ. אִיךְ הָאָב גַּעֲהָרָט וּזַי הָאָט מִיט אַ פָּאָרָקָעָר
פָּאָרָמָאָכָט דֵי טִיר.

אִיךְ הָאָב פָּאָרְשָׁטָאָנָעָן, אָוָן זַי הָאָט מָוָאָ פָּאָר אַירָעָ
שְׁטוּבִילִיט, פָּאָר וּוּמְעָן הָאָט זַי דָּאָס מָוָאָ, פָּאָר וּוּמְעָן
הַיְּתָן זַי זִיךְ? — הָאָב אִיךְ גַּעַנְוָמָעָן אַרְיִינְטָרָאָכָט. זַי אַיְן
שְׁנָעָל אַנְטָלָאָפָּן זִיךְ זַיְתָּר. דֵי הַיְּזָעָר זְעָנָעָן מִן הַסְּתָם אַירָעָ,
אוּרָק דָּעָר גַּרְוִיסָּעָר הַוִּיחָ, דֵי וּוּרְטָשָׁאָפָּט. אָוָן קִיְּין דִּיְתָשָׁ
הָאָב אִיךְ אַיְן עַרְגָּעָץ נִשְׁתָּפָן גַּעַזְעָן.

★

אִיךְ גַּעַדְעָנָק נִשְׁתָּפָן וּוּפְלָל צִיְּטָן אִיךְ אַדְוָרָד פָּוָן מִיְּן
קְוּמָעָן אַיְן שִׁיעָר. אַ סְּדָךְ טָעָג בֵּין אִיךְ גַּעֲלָעָג אַיְן אַ פָּאָתָן,
צְוָגָעָדָעָקָט מִיט אַ בְּרָעָט אָוָן בְּיִנְאָכָט אַיְן שְׁטוּרְלִי. יַעֲדָעָס
מַאְלָ, וּוּעָן דֵּי פּוּיְעָרָטָע פְּלָעָגָט קְוּמָעָן, פְּלָעָגָט זַי אַיְן דָּעָר
פִּינְצָטָעָר גְּלִיְיךְ טָרָעָפָן זַי מִיְּן בָּאַהֲלָעָטָעָנִישָׁ. אַוְיָף זַי
מָאָרָגָנס נַאֲךְ מִיְּן קְוּמָעָן אַיְן שִׁיעָר הָאָט זַי אַרְיִינְגָּעָלְרָאָכָט

א טעפל טי, הייסע קאָרטאָפֶל אַין אַ בְּלֻכְּעָרֶן שִׁיסְעָלָע אַין
גערעדט צו מיר גוטע רייד:
עַסְנָן דָּאָרְפְּסְטוֹן, עַסְנָן... דֵּי מַעֲרָן לִיגַּן דָּאָ פָּוּן נַעֲכָנוּ,
אוֹן דָּאָס בְּרוּיט.

מייט אַ נַּאֲסָטְיכָּל הָאָט זַי מִיר גַּעוֹוישַׁט דָּאָס פְּנִים אוֹן
די הענט.

אַיך האָב גַּעֲטְרוֹנְקָעָן פְּנוּעָם עַמְּרָע וּאֲסָעָר מִיט אַ בְּלֻעָּ
כְּעַרְנָעָר שַׁעַפְתָּ אַין בֵּין גַּעַשְׁלָאָפָן. האָב דֵּי אַוְינָן נִישְׁתָּ גַּעַז
קָעָנָט עַפְעָנָעָן. בָּאַלְדָּ זַעֲנָעָן זַי וּוֹידָעָר צַוְּעָפְפָאָלָן. צַי בֵּין
אַיך קְרָאָנָק גַּעוֹוועָן? צַי אַיְזָן עַס גַּעוֹוועָן דֵּי שְׁרָעָק, אַזְוָן
פְּוַיְעָרְטָעָן זָאָל מִיר נִישְׁתָּ אַרְוִוִּסְטְּרִיבִּין? אָפְשָׁר לְאַזְוָן זַי
מִיר פָּאָךְ לִיגַּן נַאֲךְ אַ טָּאָג אַין זַי וּוּעָט מִיר הַיִּסְן גַּיְינָן? —
אוֹן גַּעוֹוועָן מִין אַיְינְצִיקָּעָר גַּעַדְאָנָק. אַיך האָב דָּאָרְ גַּעַזְעָן,
אוֹן אַיך דֵּי בְּאַלְעָבָאָסְטָעָה הָאָט מְוָאָר.

★

אַין אַיְינָעָם אַ טָּאָג, לִינְגְּדִיק אַזְוָן אַין פָּאָס, האָב אַיך
דָּעָרְהָעָרָט שְׁפִילָן. דָּאָס אַיְזָן נִישְׁתָּ גַּעוֹוועָן קִיְּוָן חָלוּם. אַ פִּידָּל
הָאָט גַּעַשְׁפִּילָט אַין אַ גַּעַזְעָנָג הָאָט אַפְּגָעָה לִילְכָּט אַיְבָּעָרָנוּ
הַוִּיְתָן.

אַיך בֵּין אַרְוִוִּס פָּוּן פָּאָס, פְּאַמְּעָלָעָד צַוְּעָשָׂאָרָט זַיְד
צַוְּדָעָר וּזְאָנָט, דָּוָרָךְ אַן עַפְעָנָונָג אַרְוִוִּסְגָּעָקוּקָט. וּוָאָס קָוְמָט
דָּאָ פָּאָר? וּוּוּ בֵּין אַיך? האָב אַיך זַיְד גַּעַפְרָעָגָט. וּוָאָס אַיְזָן
מִיט מִיר גַּעַשְׁעָן אַזְוָן לְאַגְּנָעָ צַיְּוִית? אַיך האָב גַּעַעַן אַ הַוִּיְתָן
פְּול מִיט פְּוַיְעָרְטָעָס אַין לְאַגְּנָעָ קְלִיְּדָעָר. דֵּי מַעֲנָעָר זַעֲנָעָן
גַּעוֹוועָן אַגְּגָעָטָאָן, וּוּי אַרְוִיְּ יְוָמִיטָוּב. אַרְוָם לְאַגְּנָעָ טִישָׁן
זַעֲנָעָן זַיְד גַּעַזְעָסָן. אַיְינָעָ פָּוּן דֵּי יְוָגָעָ פְּרוֹיְעָן הָאָט גַּעַטְרָאָגָן
אַ וּוִיסְ קְלִיְּדָ אַין אַוִּיף דָּעַם קָאָפְתָּ אַ קְרָאָנִץ מִיט בְּלָוְמָעָן.
דָּאָס אַיְזָן מַנְיָהָסָתָם אַ כָּלה — האָב אַיך אַ טְרָאָכָט גַּעַטָּאָן.
זַיְכָעָר אַיְזָן בֵּי זַיְד אַחֲתָוָה! פָּוּן בְּרִיטָעָ שִׁיסְלָעָן האָבָן
זַיְיָ גַּעַגְעָסָן. הוֹיְךְ גַּעַלְאָכָט. אַלְעָה האָבָן צַוְּזָאָמָעָן גַּעַזְגָּעָן...
אַיך האָב אַרְוִוִּסְגָּעָקוּקָט אַוִּיף דָּעַם הוֹיְךְ אַין האָב גַּעַזְגָּט,
גַּעַפְתָּ, וּוּי דֵּי שְׁקָצִים האָבָן זַיְד גַּעַנוּמָעָן פָּאָר דֵּי הענט, זַיְד

אויסגעשטעלט אין אָראָד אָוּן אַן צוֹווִיטָן רָאָד דֵי
מיידלעך. זַיְהַ אָבָּנוּ גַּעֲטָאנְגֶּט אָוּן אָן פָּלְטָעָר פּוּיעָר הָאָט
גַּעֲשְׁפִּילָט אוּרִיף אַפִּידָּל. דָּאָס גַּעֲלִיכְטָעָר אָוּן גַּעֲזָאנְגֶּה הָאָט
זַיְהַ גַּעֲטְרָאָגָן אַיְבָּעָרָן הוּאָרָן אַן דִּי הוּכָּעָ קָוָלוֹת. אַיךְ הָאָב
נִישְׁט גַּעֲקָעָנְטָ פֿאָרְשָׁתִיָּה, וַיְהִי אָבָּנוּ זַיְהַ דָּאָס נִישְׁט קִיְּנָ
מוֹרָא פֿאָרָדִי דִּי דִיְתְּשָׁן? דָּעָר זָקָן נַעֲבָן דָּעָר כְּלָה הָאָט
הַוִּיךְ גַּעֲזָאנְגָעָן:

...אָונְדָּזָעָר לְאָנָּה, אָונְדָּזָעָר לְאָנָּה, הַיְּת אָונְדָּזָ גָּאטָ. מִיט
דִּיְן גַּעֲנָאָד!

אַיךְ הָאָב מוֹרָא גַּעֲהָאָט לְאָנָּג צַו שְׂטִינָן בֵּי דָעָר וּוְאָנָּט
אָוּן אַרוּסְּקָוֹן. אָפָּשָׁר וּוְעַט פֿלְוִצִּים עַמְּצָעָר וּוְעַלְּן אַרְיִינִ-
גִּין אַיְן שִׁיעָר? אַיךְ בֵּין צַוְּלִיק אַרְיִין אַיְן פָּאָס, אָבָּעָר
אַיךְ הָאָב גּוֹט גַּעֲהָעָרָט זַיְעָר גַּעֲזָאנְגֶּה אָוּן דָּאָס פֿרְיִילְעָכָע
גַּעֲלִיכְטָעָר. עַס הָאָט מִיר פֿאָרְקָלְעָמָט בַּיִּם הָאָרֶץ. אַיךְ הָאָב
נִישְׁט גַּעֲוָאָלָט וּוְיִנְעָן.

קִיְּנָמָאָל אַיְן גַּעֲטָא הָאָב אַיךְ דָּאָר נִישְׁט גַּעֲוָיִינָט. אָבָּעָר
הָאָב שְׁוִין נִישְׁט גַּעֲקָעָנְטָ אָפְּהָאָלָט דִּי טְרָעָרָן. וּוְיִדְעָר הָאָב
אַיךְ גַּעֲנוּמָעָן דֻּרְמָמָנָגָעָן דָּעָם טָאָגָן, וּוְעַן אַיךְ בֵּין גַּעֲשְׁפָרָנוֹ-
גַּעַן פָּן דָעָר בָּאָגָן. אַיךְ בֵּין אַיְן אָן דָאָרָף צַוְּשִׁין פּוּיעָרִים,
עַס פְּעָלָט מִיר נִישְׁט צַוְּעָסָן, אָבָּעָר עַס אַיְן דָאָר עַרְגָּעָר וּוּ
אַיְן גַּעֲטָא! אַיְן דָעָר הָיִם הָאָב אַיךְ דָאָר גַּעֲקָעָנְט אַרְיוֹסָ
אוּרִיף דָעָר גָּאָס, זָעָן מַעֲבָשָׁנָן! אַיְן אִיצְטָ טָאָר דָאָר קִיְּנָמָעָר
נִישְׁט וּוְיִסְן פָּוּן מִיר, עַס אַיְן אָסָוד, אַז אַיךְ לְעָבָן! פֿאָרוֹוָאָס
טָאָר אַיךְ נִשְׁטָ לְעָבָן? פֿאָרוֹוָאָס וּוְילָן דִי דִיְתְּשָׁן נָאָר דִי
יִידְזָן אַיסְהָרָגָעָנָעָן?

אַזְוָלְכָע גַּעֲדָאָנְקָעָן וּזְעָנָן מִיר קִיְּנָמָאָל בֵּי אִיצְטָ נִישְׁט
אַיְינְגָעָפָּאָלָן. וּוְעַן דִּי פּוּיעָרֶטָע אַיְן שְׁפָעָט בִּינְאָאָט אַרְיִינִ-
גַּעֲקוּמָעָן, הָאָב אַיךְ זַיְהַ אַיסְגָּעָדְרִיָּה צַוְּדָעָר וּוְאָנָּט. אַיךְ
הָאָב נִשְׁט גַּעֲוָאָלָט זַיְהַ וּוְסָן, אַז אַיךְ הָאָב גַּעֲוָיִינָט. זַיְהַ
אַיְן דָאָר גּוֹט צַוְּמִיר. זַיְהַ בָּאָהָאָלָט מִיר אַוְיסָ, אָוּן מִיט אַ
פְּחַד הַיְּתָ זַיְהַ, אַז קִיְּנָעָל זָאָל פָּוּן מִיר נִשְׁט וּוְסָן. זַיְהַ
הָאָט עַפְעָס שְׁטִיל גַּעֲמָרְמָלָט צַוְּדָעָר זַיְהַ. אַלְעָמָאָל רְעַדָּת זַיְהַ
זַיְהַ. אַזְוָקְגַּעֲלִיגִּיגֶט אַפְּעָקָל אַיְן אָטְיכָל פֿאָרְפָּאָקָט, אָוּן אַיְן

ארויס. איך האב געהערט, ווי זי האט פאָרְרִיגֶלֶט די טיר. דאן האב איך אויפגעמאכט דאס פֿעַקֵּל. עס האט געשםענט מיטן ריח פון אַ קוכּן. איך האב איינגעבעיסן און פון לאָנג שווין אַזָּא גוֹטָע וְאַך נִשְׁתַּגְעַט אַזְּנַט אַין מְוַיל. יַא, דאס האט געמוֹזֶת זַיְן אַ חֲתוֹנָה! — האב איך זיך געטראָכֶט. זַי, די אלטּע פּוּיעַרְטָע, האט מיר אַ חָלָק גַּעֲבָרְעָנְגַּט צַו פָּרוֹזּוֹן.

*

דער זומער אייז אַדְוָרָך. עס זענען אַנְגַּזְקֻמָּעָן קָאַלְטָע טָעָג. נַאֲך עַרְגָּעָר אַיְז גַּעַזְעָן אַיְז דִּי נְעַכְּט. דער רַעֲגָן האט גַּעַלְאָפְּט אַיבָּעָרָן דָּאַך, עס האט אַרְיִינְגַּעַדְוָוָגָעָן דָּוָרָךְ די בְּרַעְטָעָר. די פּוּיעַרְטָע האט אַרְיִינְגַּעַבְּרָאָכֶט זַעַק, צַוְּגַּעַדְעָקֶט מַיך. אַיְז דִּי פִּינְצְטָעָרָע קָאַלְטָע נְעַכְּט בֵּין אַיך גַּעֲלָגָן אַוְנִי טָעָר די זַעַק אַזְּנַט גַּעַצְיְּטָעָרָט. נְיַשְׁת גַּעַקְעַנְט זַיְך דָּעָרְוָאָרָעָט מַעַן, נְיַשְׁת גַּעַקְעַנְט אַיְינְשָׁלָאָפְּן. פָּאַרְשְׁידָעָנָע גַּעַדְאָנְקָעָן האָבָּן מַיך גַּעַמְאָטָעָרָט, נְיַשְׁת גַּעַלְאָזָט روֹעָן. ווי לאָנג וְוַעַל אַיך דָּא אַזְּוִי לִיגָּן? צַו דער פִּינְצְטָעָרָנִיש האָב אַיך זַיְך צַו גַּעַוְוִינְט, אַבְּעָר גַּאנְצָע טָעָג זַיְן אַלְיָין האָב אַיך נְיַשְׁת גַּעַקְעַנְט. וּוַיְפַל מַאֲלָה האָב אַיך מִיר גַּעַטְרָאָכֶט, אַז שַׁוִּין בְּעַד סַעַר צַו אַנְטְּלוֹיפָן פָּוּן דָּעַם פִּינְצְטָעָרָן שִׂיעָר.

אַבְּעָר בְּאַלְדְּ האָט מִיר דאס האָרֶץ גַּעַזְעָנָט. אַז מַעַן טָאָר נְיַשְׁת לוֹפָן. וּוְעָר וּוְיִסְטָט וּוְאָס קוּמָט פָּאָר אַיְז דָּעַם דָּאָרָף, וּוּעָן די פּוּיעַרְטָע האָט אַזְּוִי מְוֹרָא! אַיך האָב באָ מְעָרָקֶט, אַז וּוּעָן זַי אַיְז אַרְיִינְגַּעַמְעָן בִּיטָּאָגָה, האָט זַי צַו מִיר נְיַשְׁת גַּעַרְעָדָט. זַי האָט עַפְעַס גַּעַזְוַכְּט אַיְז דִּי וּוַינְקָלָעָן. אַרְיִיסְגַּעַטְרָאָגוֹן אַיְז אַטָּאָפְּ, אַדְעָר אַקְוִיבָּר. אַטְעָפְּלָה הַיִּסְעָ קָאַרְטָאָפְּלָה האָט זַי אַלְעָמָל בֵּי מִיר אַוְוַעְגַּעַשְׁטָעָלָט אַזְּנַט אַיְז בְּאַלְדְּ אַזְּוּעָק. אַיְינְמַאְל אַיְז מִיטַּן טָאָג אַיְז צַו מִיר דָּעַרְיָה גַּאנְגָּעָן אַיך קָוָל פָּוּן הַינְּטָעָר דָּעַר וּוּאָנָט:

— אַוְוַעְק... אַוְוַעְק... קָרִיךְ אַרְיָין אַיְז פָּאָס... דָּעַק זַיְך צַו מִיטַּן בְּרַעְטָל! גִּיךְ! גִּיךְ! דָו... רַוְּחַ נְיַשְׁת דִּין מַאְמָעָן... קִיִּי נַעַם פָּוּן דִּיןְנָעָ... די הַינְּטָזָוָן הַיִּנְּטָזָוָן אַוְמָעָטָוָם...

מִיטְאָמָל אַיְז דִּי שְׁלָאָפְּקִיטָט פָּוּן מִיר אַזְּוּעָק. וּוְאָס אַיְז

מיט מיר געוען? — האב איך מיך אלין געפרעגט. ווי
אוזי בין איך אפגעלאגן טאג און נעכט אין שטרוי? איך
בין ארויס פון די זעק און גיך ארייניגעשפֿרונגגען אין פאס.
דאס דעקל אַריַַבְּערְגָּלִיגְט אַיבְּעָרְן קאָפֶ. איך האב נישט
געוואָלְט טְרָאָכְטָן וווער איז געקוּמעָן אַין דָּאָרָת. ווּאָס ווּילְן
זַיִן? צַי זענְעָן נַאֲך אַנדְעָרְעָ יַדְעָן אַין דָּאָרָת אַוְיסְבָּאָהָאָלְטָן?
זַאֲלָן זַיִן זַוְּכָן! זַאֲלָן זַיִן! מֵיך ווּעָלָן זַיִן נִישְׁט גַּעֲפִינְעָן!

איך האב נישט געקענט לאָנג ליגָן אַין פָּאָס. איך בין
ארויס. צַוְּגַּעַנְבָּעַט זַיִן צַו אַוְינְקָל אַון דָּוָרָך אַוְ עַפְּעַנוֹנְג
צַוְּשָׁן דִּי בְּרַעְטָעָר אַרוֹיסְגַּעַקְוָקָט. גַּעַזְעָן אַוְיְפָן הַוִּיכְמָה אַרוֹמָה
גַּיִן צַוְּיִי מַעְנָעָר אַין הוַיכְעָ שְׂטִיוֹלָה, וּוּאָרְעָמָה יַאֲקָעָס. צַי
זענְעָן דָּאָס אַירָעָ זַיִן?

מייטאמָאל האָב איך דָּעָרְזָעָן אַגְּרִינְעָם מַונְדִּירָ פָּוָן אַ
דייטְשָׁ! אַיְצָט האָב איך פָּאָרְשְׁטָאָגָעָן, פָּאָרְוָאָס דִּי באָ
לְעַבְּאָסְטָעָ רְעַדְט אַזְוִי וּוּיְנִיק אַון אַיִן שְׁטַעְנְדִּיק דְּעַרְשָׁאָקָן.
אַירָע זַיִן חַבְּרָן זַיִך מִיט דִּי דִּיְיטְשָׁן! אַיך בין שנעל צְרוּרִיךְ
אַרְיִין אַין פָּאָס. עַס האָט זַיִך מִיר גַּעַנוֹמָעָן מִישָּׁן אַין קָאָפֶ.
איך האָב פְּלוֹצִים דָּעָרְזָעָן דִּי בְּאָבָע דְּבוֹרָהָלָע. דָעַם זְיִידָעָשִׁי.
וּוּאָס טּוֹט אַיְצָט דִּי מַאֲמָעִי? וּוּי נַאֲרָ איך האָב דָּעָרְזָעָן
דָעַם דִּיְיטְשָׁה, האָב איך זְיִידָעָ גַּעַעַלְגָּן דָעַם גַּאנְצָן גַּעַטָּא! וּוּי
לאָנג בין איך אַזְוִי גַּעַלְגָּן? איך האָב דָּאָרָ נִישְׁט גַּעֲוּוֹסָט
וּוּאָס טּוֹט זַיִך מִיט מִיר!

פְּלוֹצִים האָט וווער גַּעַנוֹמָעָן רָוקָן בְּרַעְטָעָר. איך האָב
דְּעַרְהָעָרט אַשְׁאָרָה. בִּידְעַהָעַט האָב אַיך צַוְּגַּעַלְגִּיט צָום
פְּנִים. גַּאֲרְנִישָׁט גַּעַוְאָלְט הַעֲרָן, נִשְׁטָח זַיִן. איך האָב אַבָּעָר
דְּעַרְהָעָרט עַטְלִיכְעָן וּוּרְטָעָר. שְׁטִיל האָט עַמְּצָעָר גַּעַנְעָט
יִידְישָׁ. איך האָב שְׁוִין לאָנג נִישְׁט גַּעַהָעָרט אַיִדְישָׁ וּוּאָרָט!
דאָס זענְעָן יַדְעָן אַרְיִין אַין שְׁיִיעָר — האָב אַיך גַּלְיִיךְ פָּאָרָ
שְׁטָאָגָעָן. דָאָס הַאֲרָץ האָט בֵּי מִיר שְׁטָאָרָק גַּעַזְעָטָה. אַיך
הַאָב אַבָּעָר גַּעֲוּוֹסָט, אַז אַיך טָאָר קִיּוּן וּוּאָרָט נִישְׁט זַאֲגָן.
אוֹן אַפְּיָלוֹ אוֹיֵף אַרְגָּע טָאָר אַיך נִישְׁט אַרוֹיסְ פָּוָן מִין באָ

העלטעניש, פון פאס. אַ פַּחַד אֵין מִיר באָפָּאַלְן. אַיךְ האָב
בישט געווווסט וואָס צוֹ טָאָן. באָלֶד אֵין שְׁטִיל גַּעֲוָאָרְן. אֵין
צָוְגַּעַדְעַקְטָּן פָּאָס, אָזְוִי ווי אַיךְ בֵּין גַּעֲזָעָסָן, בֵּין אַיךְ אַיִינְיָן
געַשְׁלָאָפָּן.

ווען אַיךְ האָב מִיר אוּפְּגַּעַוּעַקְטָּן, אֵין שְׂוִין דָּוָרְךָ דַּי
לְעַכְעַר פָּוָן דַּי בְּרוּטָעָר אַרְיָין דַּי לִיכְטָן פָּוָן טָאָג. אֵין אַ
וַיְינְקָל האָב אַיךְ דָּעַרְזָעָן אַ יִיד מִיטָּן אַ יִינְגָּל. שְׁטִיל אָרוֹן
פְּאַמְּעַלְעַךְ הָאָט עַר גַּעֲזָעָסָן: «מוֹדָה אַנְיָ לְפִינְיק». דָּאָס
יִינְגָּל הָאָט נַאֲכַגְּזָאָגָט: מַודָּה...

— אַ פְּאַטְעַר מִיט אַ זָּוָן — האָב אַיךְ אַ טְּרַאְכָּט גַּעַטָּאָן.
זַיִי זְעַבְעַן גַּעֲזָעָסָן ווי אַיְנְגַּעַרְאָבָן אֵין שְׁטוֹרְיָי אָוֹן האָבָן
פְּאַמְּעַלְעַךְ גַּעֲגָעָסָן. שְׁטִיל גַּעֲרִיוּשָׁעַט מִיט דַּי צִיָּן.
אַיךְ האָב מַעַר נִישְׁתְּגַעְעַנְתָּן זַיִ אַיְנְהַאָלְטָן אָוֹן פָּוָן
דעָר וויִיטָּנָס גַּעַפְּרַעְגָּט:

— וועָר זְעַנְתָּ אַיךְ? צַי זִיְּתָ אַיךְ אַוְיךְ אַנְטְּלָאָפָּן פָּוָן
לאָדוֹשׁ?

דעָר מָאוֹן מִיטָּן יִנְגָּל האָבָן זַיִד אַרְוּמְגַעְקָוָקָט אָוֹן באָלֶד
בָּאַהָאָלְטָן דַּי קָעָפָן אַין שְׁטוֹרְיָי. נַאֲךָ אַ פָּאָר מִינְוֹת שְׁוֹוִיְיגָן
הָאָב אַיךְ דָּעַרְהָעָרט אַ דָּעַרְשָׁטְקָט קוֹל:
— ...יִנְגָּל... בִּיסְטוֹ אַלְיָין דַּא בָּאַהָאָלְטָן? מִירָן באָלֶד
אוּזָעָק פָּוָן דָּאָנְעָן... דַּו זָאָגָן נָאָר... וועָר הָאָט דַּיְיךְ דַּא אַרְיָין
געַלְאָזָט?

אַיךְ האָב דָּעַרְקָעָנָט דַּי טְרִיטָּפָן דַּעָר באָלְעַבָּאָסְטָע אָוֹן
שְׁנוּעָל אַ זָּאָג גַּעַטָּאָן:

— שאָ... מגִיאִיט! באַהָאָלְטָן זַיִ!

די פְּוַיְעַרְטָע הָאָט אוּפְּגַּעַרְגִּלְטָע דָּאָס טְרִיל פָּוָן אַ
צְוֹוִיְיטָעָר ווָאנְטָן אָוֹן גַּעַרְוָפָן מִיד פָּוָן אַ זִיְּתָ:
— יְזָעָק! יְזָעָק... אָנוֹ נָעַם דָּאָס עָסָן, דָּאָס טְעַפְּלָגָעָ
קָעָכִץ. — זַי הָאָט שְׁוֹעָר גַּעֲזָפָצָט. — שְׁלַעַכְטָן, יִנְגָּל,
שְׁלַעַכְטָן. מִיט גְּרוּיִיסָע, טְיִיעָרָע מַאֲשִׁינָעָן זְעַנְעָן זַיִ גַּקְוָרִ
מַעַן, גַּעַפְּאָרָן אַיבָּעָרָן דָּאָרָף. עַמְצָעָן גַּעֲוָוָכָט. —
זַי אֵין גַּעֲוָעָן זַיִעָר פְּאַרְזָאָרגָט. צַי זְעַנְעָן אַירָע זַיִ מִיט
זַיִ מִיטְגַּעַפְּאָרָן? זַי אֵין צַוְּמִיר צָוְגַּעַגְּנָגָעָן, אלְעַמְּאָל

ארוי-פֿגּוּלִיגַט די האנט אויפָן קאָפּ אָוֹן שטיל געזאגט : עס... עס... דעַק זיך אַיבָּעֶר מֵיט די זעַק... ס'קּוּמֶט באָלְד אַ שְׁטָאָרִ קער רעגן.

באלְד אַיּוֹ זַי אָוּעָק. פֿאָרוֹאָס אַיּוֹ זַי גַּעֲקוּמָעַן דָּוָרָךְ אָן אַנְדָּעָרָעָר טִיר ? — האָב אַיך גַּעֲנוּמָעַן אַרְיִינְטָאָכְטָן. אַיך האָב גַּעֲהָעָרָט וַיַּי פֿאָרִיגְּלָט די קִיְּטָ אַרְוָם דָּעַם בְּרָעַט. גַּעֲזָעַן דָּוָרָךְ אַ שְׁפָאָרוֹנוּ וַיַּי גִּיְּטָ פֿאָמְעָלָעָךְ אָוּעָק צַוְּ דָעַר גַּרְוִיסָּעָר גַּעֲבִידָעָ, וַיַּי וּוֹוִינְטָ מַזְהָסָתָם מֵיט אַירָּ משְׁפָחָה. יָא, אַלְּיךָ האָב אַיך שְׁוִין פֿאָרְשָׁטָאָנָעָן. אַירָּעָ זַי גַּיְיָעַן צְוּזָעָמָעַן מֵיט די דִּיטְשָׁן זַוְּן אַיבָּעָרָן דָּאָרָה. זַי האָט שְׁטָאָרָק מַוְּרָא פֿאָר אַירָּעָ זַיְן. אַבָּעָר וּוּעָמָעָן זַוְּן די דִּיטְשָׁן ?

— האָב אַיך זַי אַלְּיָוִן גַּעֲפְּרָעָגְט.

די, וּוָאָסְטָה אַבָּן זַיְן שְׁטוּרִי בְּאַהְאָלְטָן, הַאַבָּן קִיְּין שָׁאָרָךְ נִישְׁתְּ גַּעֲטָאָן. אַיך האָב נִישְׁתְּ גַּעֲקָעָנְטָ מַעַר זַיְין אַיְּן דָעַר בְּאַהְעַלְתָּעָנְשָׁיָשׁ. גַּעֲנוּמָעַן דָּאָס טָעַפְּלָ מִיטָּן וּוּאַרְעָמָעַן גַּעֲקָעָץ אָוֹן צְוּגָעָגָנָגָעָן צָוְם וּוַיְנָקָלָ, וַיַּי וָסָ אַיְּן גַּעֲזָעַסְטָן דָעַר מִיטָּן יִנְגָּלָ. דָעַלְאָנָגָט זַיְן דָאָס טָעַפְּלָ אָוֹן אַ רְיִיפְּטָל בְּרוּיטָ.

— עס, — האָט דָעַר פֿאָטָעָר גַּעֲזָאָגָט צָוְם זַוְּן אָוֹן דָעַרְ לְאַנְגָּגָט אִים דָאָס טָעַפְּלָ. אַלְּיָוִן האָט עַר גַּעֲנוּמָעַן בְּיִסְטָן דָאָס רְיִיפְּטָל. שְׁטָאָרָק אַוִּיסְגָּעָהוּגָעָרָט זַעְנָעָן זַיְן גַּעֲוָעָן. דָאָס יִנְגָּלָ האָט גַּעֲוָאָרָעָמָט די העַנְטָן בְּיִם הַיִּסְטָן טָאָפְּ. פֿאָמְעָלָעָךְ גַּעֲזָוָפְּט דָאָס גַּעֲקָעָץ. זַיְן גַּעֲקוּוּקָט מִיטָּן יַעַדְן שְׁלָנָג אָוֹן בְּאָלְדָן דָאָס טָעַפְּלָ צְוּרִיקָגָעָבָן דָעַם פֿאָטָעָר. דָעַרְנָאָךְ האָט יַעַדְעָרָ פָּוָן אָוְנָדוּ גַּעֲטָרָנוּקָעָן הַיִּסְעָ טַיְּ פָּוָן קַעְנָדָלָ. אַ וּוֹאָרָט הַאַבָּן זַיְן מַוְּרָא גַּעֲהָאָט אַרְיִיסְצְׁוּרָעָדָן. אַין דָעַר לִיכְטָ פָּוָן טָאָגָ האָב אַיך גַּעֲזָעָן וַיַּי דָאָר אָוֹן אַפְּגָעָרָטָן זַיְן זַעְנָעָן. נַאֲכָן עַלְּן האָט דָעַר יַיְדָ שְׁטִילָ גַּעֲבָעָנְשָׁטָט. עַר האָט זַיְן אַרְיִפְּגָעָשְׁטָעָלָט אָוֹן גַּעֲדָאָוָונָט. דָאָס יִנְגָּלָ האָט פֿאָמְעָלָעָךְ נַאֲכָגָזָאָגָט. אַיך האָב זַיְן צַוְּן זַיְן צְוּגָעָקָוּקָט אָוֹן גַּעֲטָאָכָט :

אָפְּשָׁר אַיּוֹ דָאָס אַלְּיךָ אַ חְלוּם ?

מִיטָּאָמָל האָט דָעַר מִאָן אַ זַּאְגָּ גַּעֲטָאָן : מִדָּאָרָף גִּינְ...
קָוָם, קָוָם... עַר האָט אַ צַּיְגָעָטָאָן דָאָס יִנְגָּלָ צַוְּן בְּרָעַטָּר

פון דער וואנט, פאנאנדערגערוקט זי און פאמעלעך זיך
אַרוּסְגָּעָרָקֶט.

— וויהין גיט איר? ... וואס ווועט זיין, וווען די פוייעז
רים ווועלן אייך כעפּן? — האב איך געוואַלט פרעגן. אבער
דער ייד האט צוגעליגט די האנט צום מoil, אַ צײַיכָן געטאָן,
כיזאָל שווייגן. איך האב קוּם דערהערט די שטילע ווערט

טער: מיר זאלן זוכה זיין צו דער ישועה...
וואַי לאָנג האב איך אַ ייד שווין נישט געזען! איך האב
געוואַלט אַ סְדֵּן זאָכוֹן בי זיי פרעגן, נאָר זיי האָבוֹן קײַין
וואָאָרט נישט געוואַלט אַרוּסְרָעָדָן. זי אַזְוִי זענען זיי אַריַין
איַן דעם שייעַר? האב איך גענוּמָען אַרְיִינְטָראָכָטָן. אָפְּשָׁר
זענען זיי אַיְיךְ דָא גַּעֲקוּמָעָן, וווען איך בֵּין קְרָאנְק גַּעֲוָעָן,
געַלְעָגָן איַן הַיִּצְחָאָק, גַּאֲרְנִישָׂט פָּאָרְשָׂטָאָ
געָן? זוֹ גַּיְעָן זיי אַרוּם אַיבָּעָן דָאָרָת? ווֹ באַהָאָלָּטָן
זַיְיַי זַיְקָ? אַ סְדֵּן פָּאָרְשָׂידָעָן גַּעֲלָאָקָעָן האָבוֹן זַיְקָ מִיר גַּעַר
פלְאַנְטָעָרָט איַן קָאָפּ. וואָס ווועט זַיְיָן? זַיְיַי לְאָנָּגָן וּוּלְאָיָר
זַיְיַי לְגַנְגָּן איַן דער פִּינְצְטָעָר איַן שְׁטוּרָי? זַיְיַי לְאָנָּגָן ווועט
נאָר דּוּיְעָרָן די מְלָחָמָה? איך האב זַיְקָ דּוּרְמָאָגָט איַן זַיְיָי
דּוּשָׁי, זַיְיַי עַר האָט גַּעֲזָאָגָט, אַז יַעֲדָעָ רְגָעָ קָאָן גַּעֲשָׁעָן אַ
נס. אָפְּשָׁר, אָפְּשָׁר ווועט אַיצְטָ גַּעֲשָׁעָן דּוּרָ נָס?

טעג און נעכֶט זענען אַדוֹרָה. איך האב קִינְנָמָל נִישְׁט
גַּעֲוָוָסְט וּוֹי לְאָנָּג אַיְזָן אַ טָּאגָן! וווען איך בֵּין גַּעֲזָוָנָט גַּעֲוָאָרָן
און דער קָאָפּ האָט מַעַר נִישְׁט גַּעֲבָרָעָט פָּוֹן ווּיְתִיק, האָב
אַיךְ אַגְּגָעָהָיִבָּן אַרוּמָגִיאָן אַיבָּעָן שִׁיעָה. איך האב זַיְקָ
צַוְּגָעָוָוִינָט צוֹ דּוּרָ פִּינְצְטָעָרָנִישָׂ אַז מִיטָּמָאָל דּוּרְזָעָן
זַאָּכוֹן, ווּאָס איך האב פְּרִיעָר נִישְׁט בָּאַמְּרָקָט. אַז דִּי ווּינְקָרָ
לְעַזְנָעָן גַּעֲוָונָן צְעַהָאָגָעָן שְׁנוֹרָן מִיטָּשׁוֹאָמָעָן, פַּעֲקָלָעָר
צִיבָּל, גְּרוּיסָעָ לִיְּמָעָנָע טָעָפּ, אַרוּמָגָעָבָונָדָן מִיטָּלְיוֹונָט.
עַס האָט גַּעֲשָׁמָעָטָ פָּוֹן זַיְקָ מִיטָּפָאָוִידָלָע. אַז דּוּרָ עַרְדָּ
זענען גַּעֲלָגָן אַיְנְגָעָגָרָאָבָן קָאָרְטָאָפָּל, באַדְעָקָט מִיטָּשְׁטוּרָי.

שפיטער האב איך געוזן אַ פאָס מיט זוייערקרויט אוֹן
זעללעך אַנגעלאַיגט אַין אַ זייט.

דאָס אַיּוֹ נִישְׁתְּ קִין שִׁיעֵּר. דֵּי פּוּעֶרֶתֶעֶת הַאלְּטָ דָאַ
דאָס עַסְּן, וּוָסְׂזִי הַאֲטָ אַנְגַּעֲגַרְיִיט אַיִּיף דָעַר צִיטְ פָּוּנְדָּר
מְלֻחָּמָה — האָב איך גַּעֲטָרָאַכְּ.

פּוֹנְקְטַ אַזְוִי וּוּ דָעַר טָאַטְעַשְ׀י הַאֲטָ צַוְּגַעְגַּרְיִיט זַעַק מִיטָּ
שְׁפִּיאַן. נָאָר מִיר הַאֲבָן אַלְּצִי אַיבּוּרְגַּעְלָאַזְטַ אַין דָעַר הַיִּםְ
אוֹן אַוּעַךְ אַין גַּעֲטָאַ.

יאָ, יָאָ, האָב איך צָום סּוֹפְּ פֿאַרְשְׁטָאַנְעַן, דָעַרְפָּאָר טָאַקָּעַ
קוּמֶּט דָאַ קִינְעָרַ נִישְׁתְּ אַרְיִין.

אַיּוֹן דֵּי עַרְשְׁטַע טָעַג הַאֲטָ מִיךְ גַּעַשְׁתִּיקְטַ אַ פְּחַד, אַזְ
אַטָּ, אַטָּ, וּוּעַט עַמְּעַצְּעַר אַרְיִינְקָומָעַן, וּוּעַט מִיךְ גַּעַפְּנִינְעַן אוֹן
אַרְיִיסְטְּרִיבִּין! אָפְּשָׁר דָעַרְפָּאָר בֵּין אַיְדַּיְקָאנְקַ גַּעַוּאָרָן.
לְאַגְּגָ נִישְׁתְּ גַּעַקְעַנְטַ זַיְדִּי אַיְפְּהִיבִּין אוֹיְפִּי דִּי פִּיסְ.
אַיּוֹן האָב דָוָרְ דִּי עַפְּעַנוּנְגַּעַן צַוְּיִשְׁן דֵּי בְּרַעְטָר אַלְּצִי אַפְּטָעַר אַרְיִיסְ
גַּעַקְוֹטַ אַיּוֹן גַּעַזְעַן צַוְּיִי גַּרְוִיסְעַן, שְׁטָאַרְקָעַ שְׁקָצִים זַיְדִּ
אַרְוָמְדְּלִילְיִעַן אַיבּוּרַן בְּרִיְּתַן הַוִּיהָ. זַיְיָ, דֵי מַוְּטוּר זַיְעַרְעָן,
הַאֲטָ כְּמַעַט וּוּגַן זַיְיָ נִישְׁתְּ גַּעַרְעַדְתַּן. צַיְיָ הַאֲטָ זַיְיָ מַוְּדוֹא גַּעַזְ
הַאֲטָ פָּאָר זַיְיָ? צַיְיָ הַעֲרַשְׁתַּן צַוְּיִשְׁן זַיְיָ נִישְׁתְּ קִין שְׁלָוָם? —
הַאָב איך אַסְּךְ מַאְלָ גַּעַטְרָאַכְּתַּן. וּוּ שְׁוּעָר אַיְזָן צַוְּיִן אַונְ
טָעַר אַ רִיגְלָ אַ גַּאנְצָן טָאגְ! גַּאֲרַנִּישְׁטַן, נָאָר אַרְיִיסְקָוָן
דָוָרְ דִּי שְׁפָאָרָעַס אוֹיְפִּי פְּעַלְדָעַר אַרְוָם! אַיּוֹן האָב גַּעַזְעַן
דאָס דָאָרָף. קְלִיְּנָעַ הַלְּצָעַרְנָעַ הַיְּוּלָעַךְ. גַּעַזְעַן זַיְיָ
פּוּיעַרְיִים גַּיְיַעַן אַרְוָם אַיּוֹן צְעַרְשָׁעַן מַלְבוֹשִׁים. זַיְעַרְעָן
קִינְדָעַר זַעַבְעַן גַּעַזְעַן דָאָרָן דָעַרְשָׁאָקָן. נִישְׁתְּ אַיְין מַאְלָ
הַאָב איך זַיְיָ זַיְדָאָל גַּעַזְעַן אַרְוָמִיאָגָן זַיְדָאָל שְׁפִּילָן.
אַבְּעַר צָום עַרְגָּסְטַן אַיּוֹן מִיר גַּעַזְעַן אַיּוֹן בְּעַכְתַּן. אַיּוֹדְ
גַּעַלְעַגְן אַיּוֹן שְׁטָרוֹי אַרְיִינְגַּעְפָּאַקְטַּן אַיּוֹן נִישְׁתְּ גַּעַקְעַנְטַ אַיְנִי-
שְׁלָאָפָן. אַיּוֹ פְּלָעַג זַיְדָ סְכָדָר דָעַרְמָאַנְעַן דֵי מַאְמָעַשִּׁי, דֵי
הַיִּם אַיּוֹ דָעַרְ שְׁטָאַטְ, אַיּוֹ אַזְוִי טְרָאַכְטָנוֹדִיקְ פְּלָעַג אַיּוֹ אַיְנִי-
שְׁלָאָפָן. וּוּ גּוֹט אַיּוֹ גַּעַזְעַן צַוְּזַעְן אַרְיִהָלָעַן אַיּוֹ חַלּוֹם. עַרְ
הַאֲטָ גַּעַלְעַבְטַן. אַרְוָמְגַעְגָּאַגְעַן, גַּעַרְעַדְתַּן!

★

איך האב נישט געוווסט קיין חשבון פון טאג. נאר וווען די באַלעבאָסטע איז אַריינגעקמען איז אַ רײַנעם גער שטייפטן שערצ אויַפּן געלימלטן קליעיד, האב איך פֿאָר שטאגנען, איז עס איז מַן הסת� ווונטיק, אַיר יומְטַוב. וווען זי איז פֿאָרבלִיבּן בַּיִ מַיר אַ בִּיסְלַעֲגָעָר, האב איך באָלד געוווסט, איז אַירעַ זַיְן זַעֲגָעָן ערְגַּעַץ אַזּוּק. דָּאוֹ האָט זַי מַיךְ גַּעֲנוּמָן אוּסְפֶּרְעָגָן:

— וווער איז דִּין מַאמְעָ ? דַּעֲצִיל, פָּוֹן ווֹאֲגָעָן בִּיסְטָו גַּעֲקוּמָן ? וַיִּאָלֵט בִּיסְטָו ?

הָאָב אַיךְ אַנְגַּהְיוֹבּן דַּעֲצִילְוּן:
— איך האב געהאט אַ שׂוּעָטְעָרְלַעַד. דִּינְהַלְעַה האָט זַי גַּעֲהַיְסָן. אַונְזָעָר דִּינְסָט, אַידְוַיְגָא האָט זַי שְׁטָאָרָק לִיב געהאט. זי איז גַּעֲוּוּן זַיְעַר אַ שִׁין מִידְעָלָ...

איך האב גַּעֲוָאָלַט אַוְיסְדַּעְצִילְוּן, איז יַאֲדוּגָא אַיז מַיט אַיר אַזּוּק אַין דָּאָרָף צַו אַיר מַשְׁפָּחָה. אַבעָר באָלָד האָבָן מַיר טְרָעָרְן גַּעֲנוּמָן רִינְגָּעָן פָּוֹן דַּי אַוְיגָן. איך האָב מַוְאָר גַּעֲרִיכָּן ווֹעֲגָן דִּינְהַלְעָן. אָפְּשָׁר האָבָן דַּי פּוּעָרִים נִישְׁתְּ גַּעֲוָאָלַט זַי האָלָטן אַיז פֿאָרְטִיבָּן ? אַודְּ דָּא, אַיז דַּי דַּעֲרָפָעָר, האָבָן אַלְעַ מַוְאָר פָּאָר דַּי דִּיטְּשָׁן אַוְן ווִילְן נִישְׁתְּ זַעַן בַּיִ זַיְקָיַן יַדְן.

— אָנוֹ, ווֹיַן נִישְׁתְּ — האָט דַּי באַלעבאָסטָע גַּעֲרָעָדָט

צַו מַיר מִיט אַ סְכָּן רַחְמָנוֹתָה.

איך האָב זַי צַו אַיר צַוְּגָעָוָוִינַט. גַּעֲוָוָסָט, איז זַי ווֹעַט מַיר קַיְן שְׁלַעַכְּטַט נִישְׁתְּ טָאָן. האָב איך דַּעֲצִילְט ווֹעֲגָן טָאָטָעָשִׁי, ווֹאָס אַיז ווַיִּיט אַזּוּק אַוְן דַּי מַמְשָׁעִי האָט פָּוֹן אִים אַפְּילָו קַיְן בְּרִיוֹן נִישְׁתְּ בָּאָקְמוּנָן. וַיִּזְיַי אַרְבָּעָט שׂוּעָר אַין אַז שְׁנִידְעַרְעַסָּרָט אַוְן ווֹאָשָׁט ווֹעַשְׁ בִּינְאָכָט. אַז איך בֵּין אַלְעָמָל גַּעֲגָנְגָעָן אַין דַּי רִינְגָּעָן בָּרְגָּעָן אַלְזָן אַחֲיִים. אַבעָר ווֹעַר ווַיִּסְטָט, ווֹאָס טָוָט אַיצְטָט דַּי מַמְעָשִׁי, ווֹעַן זַי מַוְן ווֹעֲגָן אַלְעָמָן זַאֲרָגָן, אַלְזָן אַלְיַיְן אַיְנְשָׁאָפָן.

וֹעַן איך האָב גַּעֲנוּמָן דַּעֲצִילְוּן ווֹעֲגָן אַרְיהַלְעָן האָב

איך ווידער אַנגעההויבן וויינגען אויפֿן קול. נישט געקבנט זיך אַיינהָאלטן. ער איז דאך נישט געווען קראנק! עס האט אים נישט געפֿעלט קיין עסן! מיר האבן אים אלץ אָפִי געגעבן!

די אלטיטשקע איז געזעסן מיט אָן אַראָפְּגָּלָאָזָּטָן קאָפֶן.
עפֿעס געמורמלט צו זיך.

— שא... שא... יוזעך, ווינן נישט, יינגל, זיך ווועסט נאך צו דייניקע צורייקומען. — פֿאָמְעָלֶד אָן שטיל האט זיך גערעדט. מיטן טיכל געווישט מיר דאס פֿנים. גאט ווועט שטראָפֶן די אלעָ, וואָס פֿינְיָזְקָן אָוּשָׁוְלְדִּיקָעָן מענטשן. באָלֶד ווועלֶן זיין אלְיַזְנִין לויְפֶן אַיבָּעָר די ווועגן הונגעָרִיךְ אָן באָרוּעָס! גאט איז אָן אַברָּעָמָה אַרְצִיקָעָר, אָ גַּעֲרָכְטָעָר!

יעדֵן זונטיק האט זיך מיר געבראָכָט אָן עַמְּרָעָ ווָאָסָעָר. זוֹ גוֹט איז געווען זיך כָּאָטָש אַיְגָּמָּאָל אִין דָּעָר ווָאָך אָפְּצָוּאָשָׁן מיט ווָאָרָעָם ווָאָסָעָר! בְּיַמִּים אָוּעָקְגִּיאָן האט זיך צוֹ מיר געזאָגֶט: אלעָ דיינְיַע זָאָכָן לְיִגְּאָרְיִזְנִין אִין עַמְּרָעָ. זיך האט מיר געבעָרָנְגָּט אַלְיָקוֹן שְׁפָעָנְצָעָר אָן לְאַנְגָּעָ, ווָאָך דְּעַמְּעָז הַוִּיּוֹן. ווֹעֵן זיך אַיְזָן אָוּעָקְגָּעָנְגָּעָן, האָב איך זיך געווֹאָשָׁן, זיך אַיבָּעָרָגָּעָטָן אָן גַּעַדְאָנְקָט גַּאָט, וואָס איך האָב געפֿונְגָּן אָמְעָנְשָׁן, וואָס באָהָאָלָט מִיר אוֹיסָן זָאָרגָט פָּאָר מִיר.

מיט יעדֵן טאג איז די קעלט געוואָךְ גַּרְעָסָעָר. דער זוינט האט געריסְן דעם דאָך. די ברעטער האָבָן גַּעַסְקְּרִיפְּטָמָן. איך האָב געמיינְט, אָז די הילצְעָרָנוּ בְּחוּדָה ווועט אַיְנְפָאָלָן. איך האָב אַרְוִיְגָּעָצְיָגָן אַיבָּרָן קָאָפֶן די זָעָק אָן גַּעַצְיָטָעָט פָּוֹן קָעָלָט. מַאֲמָעָשִׂי, האָב איך צו אַיר גערעדט אִין די פְּנִיצְטָעָרָעָ נְעָכָת, ווי לְאַנְגָּג ווּעָל אַיך דָּא לִיגְנָן אִין שְׁטוּרִי אָזָן מִיסְט? פְּאַרְוּאָס מָזוֹ אַיך זיך פָּאָר אַלְעָמָעָן אוֹיסָט באָהָאָלָט? אוִי, וואָס מָאָכָן די יִידְזָן, ווּלְכָא לִוְיְפָן אִין די נְעָכָת אַיבָּרָן דָּאָרָף אָזָן קִינְגָּרָר ווִיל זײַן נִישְׁט אַרְיִינְלָאָזָן? אפשר טָאָר איך זיך נִישְׁט באָקְלָאָגָן? אפשר איך דער

מאמעשי און דער מומע צילא ערגער ווי מיר און זי האבן
ニישט וואס צו עסן ? אבער איך קאן שוין מער נישט אויס-
האלטען ! ניין ! איך וויל ארויס אויפן רעגן אין פעלד !
וועהין אנטלייפט מען, ווועהין קאן מען אנטלייפן ? וו... .

★

אין איינער א נאכט האט א שטאַרְקָעֶר רעגן גענומען
גיטן פון דאך, קלעפּן אין די ווענט. פונדעַרְוִיטְנָס האב
איך געהרט דונערס און פֿלוֹצִים, טראָך ! איך בין צוּגַעְפָּלָן
צוּ דער ערְד, דערהערט אָזָא קָנָאָל, אָזָאָה האָב מֵיר מִיט
ביידע הענט פֿאַרְשְׁטָעַלְטָדְיַן. די קָאַמְּעָר אַיְזָאָבָר
ニישט אייניגעפּאָל. לאָנגְגָּזְעָסְן דער רַעֲגָן אָזָן פֿוֹן
דאָך אַיְזָאָרְאַפְּגַעְרְוָנוֹן וּוּאָסָעָר. איך האָב זִיךְרָוּקָט אַיְזָאָב
דער פֿינְצְטָעַר פֿוֹן אַיְזָאָבָר אַיְזָאָנְדָרָן. אַיְזָאָבָר
איך נישט גַּעוּוֹאַלְט אַרְיְינְגִּין. וּוּעָן איך האָב זִיךְרָוּקָט אַיְזָאָב
מאָנָט די צִיטְט, וּוּעָן איך בין דארט גַּעַלְגָּזָן, האָט זִיךְרָוּקָט
אַגְּעָהָיִבְּן מִישְׁן אַיְזָאָבָר אַיְזָאָבָר שְׂוִיסָט האָט מִיר
בָּאַגְּאָסָן. יְדָעַס מָאָל, וּוּעָן עַס אַיְזָאָבָר בָּאַפְּאָלָן אַיְזָאָבָר
הָאָב איך מֵיר גַּעַחְזָרְטָד וּוּעַרְטָעַר פֿוֹן זִיךְרָוּקָט. עַר פֿלְעַגְט
שְׁטוּנְדִּיק זָאָגָן : אַמְּעַטְשָׁמָן הָאָבָן אַשְׁטָּאַרְקָעָםְוָה !
בְּסִים, גְּרוּיסְעַ נְסִים וּוּעָלָן נָאָר גַּעַשְׁעָן אָוּמְרָן אַוְיסְגָּעַ
ליְיִזְט וּוּרְעָן ! איך האָב אַיְזָאָבָר זִיךְרָוּקָט גַּעַזְעָן אַיְזָאָבָר
בִּים טִיש מִיט סְפָּרִים. אלְעַמְּאָל זַעַנְעָן זִיךְרָוּקָט זַעַוְעָן אַפְּן.
וּוּ אַיְזָאָבָר דַּעַר זִיךְרָוּקָט ? עַר אַיְזָאָבָר אַלְטָא אַוְן קְרָאנְק.
וּוּרְעַל וּוּטַט אַיְזָאָבָר ? — האָב איך גַּעַטְרָאָכָט. וּוּעָן איך
בִּין אַיְנְגַעְשְׁלָאָפְּן, האָב איך אַיְזָאָבָר זִיךְרָוּקָט גַּעַזְעָן אַיְזָאָבָר
זִיכְרָוּקָט די בְּחוֹרִים פֿוֹן הוּרְפָּאָן זִיכְרָוּקָט. אוּיךְ מִיט מִיר
הָאָט עַר גַּעַלְרָנָט. איך האָב אַבְּעָר שְׂוִין פֿוֹן לאָנגְגָּזְעָסְן
פֿאַרְגָּעָסְן.

נָאָר אָזָאָל נָאָכָט אַיְזָאָבָר לִיְכְּטָעַר גַּעַוְאָרָן צַו זִיכְרָוּקָט
אַיְזָאָבָר פֿינְצְטָעַר עַר קָאַמְּעָר.
זָאָלָן זִיךְרָוּקָט נָאָר לְאַזְנָאָבָר אַרְטָה, אָזָאָבָר דַּי מִלְחָמָה

וועט זיך אפשר אין איינעם אַ טאג ענדיקן. אָזוי האט דאָך
שטענדיק גערעדט דער זידעשי.

★

איך האב זיך שטאָרָק דערשראָקָן, ווען איך האב
איינמאָל מיטאָג-צִיִּיט, ווען עס איז נאָר געווען לְכִטְיכִּין,
דעָרָה-הָעָרָת, ווי עמצעער רוקט אוּרוּק דעם ריגל. וואָס קאָן
דאָס זַיְן ? אֶבעָר, גָּאָט צוֹ דְּאנְקָעָן, עס איז אַריִין דֵּי בָּאָרָה
לעֲבָסְטָע אָוָן איך האב זיך גְּלִיאַר בָּאָרוֹאִיקָט.
זַי אֶיעָר גְּעוּוֹעָן שטאָרָק צַעְטוּמָלָט אָוָן האט גַּעַד
רעֶדֶט זַיְעָר גִּיר :

— יְזֹועַק ! לְוִיחַפְּשָׁנָעַל, באַהֲלָתוֹ זַי אַין מִיסְטַּבָּאָרָג
בַּיָּמִים שְׁטָאָל. דָּעַר דָּאָך אַין צְעָבָרָאָכוֹן. בָּאָלֶד וּלְבָלֶן קְוּמָעָן
שְׁכַנִּים אִים פָּאָרִיכָּתָן. דָּאָס גְּאנְצָעָדָרָף אַין פָּאָרָגָאָסָן, אָנוֹ
נָעַם דָּאָס בְּרוּיַּת אָוָן לוּרַף !

זַי האט אוּיפְּגַעַמְאָכָּט אַ טִּרְלָ פָּוָן אַ זַּיְיט אָוָן איך האב
זַי אַרוּסְגַּעַשְׂאָרָט אוּיפְּן הָוִיחַ. דָּעַרְזָעָן אַ בָּאָרָג פָּוָן מִיסְטָן.
מִיטָּ בְּרַעַטָּר אַנְגָּעַלִיְּגַטְּעָן אַין אַ זַּיְיט. שְׁפָעַנְעָר אַוְן קְלָעָ
צָעָר. מִיטָּאָמָּאָל האָב איך דָּעַרְזָעָן צְוִישָׁן דֵּי בְּרַעַטָּר אַ
פָּאָר אַרוּגָּן. דָּעַרְהָעָרָת, ווי עמצעער רופְּטָמִיךְ : קְרוּם, יִנְגָּל...
רוֹק זַיְ אַריִין אַין מִיסְטָן... האָב נִישְׁתָּמוֹרָא... דָּאָס הָאָרָץ
הָאָט מִיר אַנוּגָּהוּבוֹן שְׁטָאָרָק צוֹ קְלָפָוָן. איך האָב דָּעַרְזָעָן
דָּעַם זְעַלְבָּן יִדְמִיטָן יִנְגָּל, וואָס האָבוֹן זַיְ אַמְּאָל אַרְיִין-
גַּעַכְאָפָּט אַין קָאָמָעָר. שְׁטִיל האָב איך זַיְ נִעְבָּן זַיְ אַוּוּקָ
גַּעַזְעַטָּן.

— בִּיסְט נָאָר אַלְצָן קָאָמָעָר ? — האָט דָּאָס יִנְגָּל
געַפְּרָעָגֶט מִיט אַ צִּיטָּעָרְדִּיק קָול. סָאָרָא גְּלִיק צוֹ לִיגָּן אַוִּיחַ
אַ זַּיְכָּעָר אָרט ! מִיר... מִיר... לִינְגָּן דָּאָך גְּאַנְגָּצָעָ צִיִּיט אַין
מִיסְטָן... פָּאָרְוּוֹאָס האָט דִּיר דֵּי פּוּיְעָרְטָעָ אַרוּסְגַּעַטְרָבִּין ?...
— שְׁווֹיְגָן, יַאֲסֻעָלָעָן... מַעַן טָאָר נִישְׁתָּרוּדָן. זַיְ קָאָנָעָן
נָאָר חֲלִילָה דָּעַרְהָעָרָן... — האָט דָּעַר יִד זַיְ שְׁטִיל אַפְּגָעָרוֹפָן.
— בָּאָלֶד וּוּעַט מַעַן גַּיְן אַין וּוּאָלֶד... זַאל נָאָר אַבְּיִיסְלִ פִּינְצָן
טָעַר וּוּרָן.

ער האט גערעדט פאמעלעך, יעדעס ווארט באזונדער און האט זיך אַרומגעקוקט אֵין אלע זײַטן צי עמעצער הערט נישט.

איך בין געוזען צוישן די קליעצער און געוזען אַס פריערים גיין אייבער די בלאטעס. זיי זענען געלביבן שטיין בי דער קאמער. איך האב גלייך פֿאָרְשְׁטָאנְגָּן, אֹן זיי זעהן געקומען פֿאָרְיכְּטָן דעם דאָך.
— שוין מוז מען אוועק פון דאנען, — האט דער ייד גענומען ולען מיט אַ צִיטְעַרְדִּיקָעָר שטיטם — פריערים גײַען שטענדיק מיט זײַערע הינט. זיי קאנען חיליה אונדז אויסשפֿרֶן.

שטייל און פאמעלעך האבן מיר זיך אַרְוִיסְגָּרְוָקָט פון דער באָהעטלעניש צוישן די קליעצער, אַדְוָרְכְּגָּשְׂאָרָט זיך אַרְוָם דעם גְּרוֹיסְן מִיסְטְּרָבָּאָרגּ בַּיִ דַּעַר שְׁטָאָל. די ערְד אַיְן געוווען צְעֻוַּיְקָט. איך האב קוּם געקענט אַרְיְבָּרְגִּיְּן די בלאטעס. דער רעגן האט ווֹידְעָר אַנְגָּעוּהִיבָּן גִּיסְט אֹן איך קאמער געגבען אָן אַלְטָן דִּיקְּן שְׁפָעַנְצָעָר. ערְגָּרְעָר אַיְן גַּעַר ווֹעַן מִיטְן יִינְגָּל. ערְהָאָט נִישְׁתְּגָּעָנְט גִּיאַן אַיְן דַּי גְּרוֹיסָע קָאָמָשָׁן, אַלְעָמָאל זענען זיי אַיְם אַרְאָפְּגָּעָפָּלָן פָּוּן די פִּיס. איך האט ווֹעַן מיט ווֹאָסָעָר זענען מיר געגאנְגָּען. פָּאָר גְּרוֹיס שׂוֹעַק אַפְּיָלוּ זִיךְּ נִישְׁתְּגָּעָנְט אַרְמְגָעָקָקָט. אַוְיְסְגָּעָמִיטָן די הייזער, די הינט זאָלָן חיליה נִישְׁתְּגָּעָנְט אַנְהָוִיבָּן בַּילְּן. ווֹיל אַיְן אַ דָּאָרָף, ווֹעַן אַיְן הָוָנְט הָוִיבָּט אָן צַו בַּילְּן, נִעְמָעַן איך אַנְדְּעָרָע בַּילְּן אָן דָּאָס האט דָאָך גַּעֲקָנְט בַּרְעַנְגָּעָן אוּרָף אָונְדָּז אָן אָוְמְגָלִיק!

איך האב געוזען, אֹן דער ייד קען דָאָס גַּאנְצָע דָאָרָף. ערְקָעַן אַלְעַן ווֹעַגְּן אייבער די פֿאָלְדָּעָר אָן ערְהָאָט אָונְדָּז צְגָּעָפְּרָט צַו אַ וּאָלָד. אַרְוָם אַיְן גְּרוֹועַן פֿינְצְּטָעָר אָן שְׂטִיל. איך בין שטיין געלביבן בַּיִים וּוֹאָלָד אָן מָוָרָא גַּעַהָאָט אַרְיְינְצְּוָגִיָּן.

ニישט וווײיט פון דאנען איז א באהעלטעניש... איזן אַ גראָבוּ... — האט דער ייד שטיל גערעדט... — דארט קאָז אונדוֹ קײַינער נישט געפֿיבען. — ער האט אַנגָעַנוּמָען יַאֲרַסְעַלְעַן מיט אַיִין האנט אוֹן מֵיר מיט דער צוֹוִיטַעַר, אוֹן פָּאַמְּעַלְעַר זעַנְעַן מֵיר אַריַין צוֹוַישַׂן די בִּימְעַר. אַ גָּלִיכְעַר אַוְיִסְגָּעַטְרַעַנְעַר וּוּגַג האט גַּעֲפִירַט טִיפְּפַעַר אַיִין וּאַלְד אַרְיַין. פָּוֹן די צוֹוִיגַן אַיִין אַרְאַפְּגַּעַרְוַעַן סִיוֹואַסְעַר. דער ייד אַיִן אַבְּעַר גַּעַגְּנַעַן מיט אַ זִּיכְעַרְן טְרַאַס פָּאַרְאַוִּיס, האט מיט די הענט אַוּקַגְּשַׁאַרְטַּד די צוֹוִיגַן אַיִן גַּעֲפִירַט אונדוֹ בִּידַע.

בַּיִּי אַ בְּרִיְּתַעַטְצַוְוָאַקְסַעַנְעַם בְּוּם האט דער ייד זיך אַפְּגַּעַשְׁתַּעַט, אַרְאַפְּגַּעַבְּוִיגַן זַיך צוֹ דער ערֶד, גַּעֲשַׁאַרְט עַפְּעַס מיט די הענט אַיִן דער פִּינְצְטַעַר, דער נַאֲרַ אַוּוֹקְגַּעַנוּמָעַן אַ בְּרַעַט. ער אַיִן אַרְיִינְגְּקַרְאַכְן אַיִן אַ גְּרוּב אַיִן מיט יַאֲסַעְלַעַן אַרְאַפְּגַּעַשְׁלַעַפְּט. אַ צָּאוֹן האט מֵיר גַּעַקְלַאַפְּט אַיִן אַ צָּאוֹן פָּאַר קַעַלְט אַיִן פָּאַר שְׁרוּק. דער ייד האט אַנְגַּעַץ צוֹנְדוֹן אַ שְׁוּוֹבְּעַלְעַ אַיִן אַרְיִינְגְּלַיְגַּט אַיִן אַ טָּאַפְּ מִיט שְׁפַעַנְעַר. אוּרִיף אַמְּבוֹת אַיִן לִיכְטַיק גַּעַוְאַרְן, אַבְּעַר גַּלְיַיך האט דער ווִינְטַ פָּאַרְלָאַשְׁן דַּאס פְּלַעַמְל. האט דער ייד ווִידַעַר אַנְגַּעַצְוֹדוֹן אַ שְׁוּוֹבְּעַלְעַ, אוֹן דַּאס מָאַל האט זיך צַעַצְוֹדוֹן אַ פִּיעַרְל. אַירְהַאְבָּדְרוֹעַן אַיִן דֻּעַם רָאוּ בְּרַעַי טָרַע, דַעַעַס, מְלֻבָּשִׁים, טַעַפְלַעַן אַיִן טַלְעַר.

— גַּאט צוֹ דָאַנְעַן, אַרְיִיבְּרַגְּעַקְוּמָעַן דֻּעַם וּוּגַג — האט יַאֲסַעְלַעַס פָּאַטְעַר אַפְּגַּעַעַטְעַט — בָּאַלְד וּוּלְעַן זַיִן גַּעַבְּאַקְעַנְעַן קַאַרְטַּאַפְּל. זַאֲלַ נַאֲרַ דַּאס הַאַלְץ זַיך צַעַבְרַעַנְעַן. פָּוֹן די טַאַשְׁן האט ער אַרְיִסְגַּעַנוּמָעַן אַ פָּאַר מְעַרְלַעַן אַיִן גַּעַגְּבַּעַן אַונְדוֹ צוֹ עַסְן.

— עַסְטַ, יַאֲסַעְלַעַ, חַיְמַל... בָּאַלְד וּוּטַעַט מַעַן זַיך דָעַר... וּוּאַרְעַמְעַן — האט ער אַונְדוֹ גַּעַמְנַטְעַט.

פָּוֹן טָאַפְּ אַיִן אַבְּעַר גַּעַגְּנַעַן אַ רְוִיך. דַּאס הַאַלְץ אַיִן גַּעַוּעַן נַאֲס, קַרְים זַיך גַּעַרְבַּעַט. אַירְהַאְבָּדְרוֹעַן, דָעַר אַטְעַם אַיִן בַּיִּמְרַ פָּאַרְקַלְעַט גַּעַוְאַרְן. אַירְהַאְבָּדְרוֹעַן בְּכִיוֹן גַּעַנוּמָעַן קִיְּעַן דַּאס בְּרוּיט, וּוֹאָס אַירְהַאְבָּדְרוֹעַן גַּעַהְאַט

באַהאָלֶן אִין טָאַש פּוֹן שְׁפֻעַנְצָעַר, אַפְּגַעֲבָרָאַכְן אַ שְׂטִיק
פָּאָר יַאֲסָעַלְעַן. עָר הָאָט דָּאָס בְּרוּיט נִישְׁת גַּעֲגָעַן, נָאָר
גַּעֲשָׁלוֹגְגָעַן. בָּאַלְד הָאָט עָר זִיךְ אַזְוּקְגַּעַלְיִיגְט אַוְיפּוֹן בְּרָעַט,
אַרְאַפְּגַעֲצָוִיגְן דֵּי פְּאַרְבְּלָאַטְּיִקְטָעַ קָאַמְאָשׁוֹן, זִיךְ אַיְינְגַעְוּוַיְקָלְט
אִין אַ דְּעַקְעַ אָזְן אַיְינְגַעְשְׁלָאָפְּן.

זִין טָאַטְעַ הָאָט אִים גַּעֲרָוּפְן, זִיךְ גַּעֲבָעַטְן בַּיְ אִים:
— יַאֲסָעַלְעַ... שְׁלָאָפְּ נִישְׁת... בָּאַלְד וּוּעַט זִין אַ הַיְסָעַר
קָאַרְטָאָפְּל... מְדַצְּרָף זָאָגְן «קְרִיאַת שְׁמָעַ», שְׁלָאָפְּ נִישְׁת.
דָּאָס יַיְנְגַל הָאָט אַבְעַר גַּאֲרָנוּשְׁת גַּעֲהָרָט.

אַיךְ הָאָב נִישְׁת גַּעֲקָאנְט אַיְינְשְׁלָאָפְּן. דֵּי בִּימְעַר הָאָבָן
גַּעֲרָיוֹשְׁטַט. דָּעַר וּוִינְט הָאָט גַּעֲבָרָאַכְן דֵּי צְוַיְיָגָן. פּוֹל מִיט
שְׁרָעַק הָאָב אַיךְ אַרְוִיסְגַּעֲקוֹטְט פּוֹגָעַם רָאוּ אַין דָּעַר פִּינְצַ
טֻעַרְנִישְׁט. דָּעַר יַיךְ הָאָט מִיר גַּעֲגָבָן אַלְאָגָגָן בְּגָד. אַיךְ הָאָב
אִים אַגְּעַטְאָן אַוְיפּוֹן שְׁפֻעַנְצָעַר אָזְן נִישְׁת גַּעֲקָעַטְן זִיךְ
דָּעַרְוֹאָרְעָמָעַן. עָס הָאָט מִיר גַּעֲנוּמָעַן שְׁטָעַכְן אִין דֵּי זַיְיטָן
אוֹן אִין דָּעַר פְּלִיכִיעַ, דָּעַר קָאָפְּ הָאָט גַּעֲגָלִיט אָזְן אַיךְ הָאָב
שְׁוִין גַּעֲוּסָטַט, אָזְן וּוִידָּעַר הָאָט זִיךְ אַ קְרָאנְקָהִיטַט צָוּ מִיר
צְוַעַטְשְׁעַפְּטַט. דֵּי בִּימְעַר זָעַנְעַן פָּאָר מִינְיָעַ אַוְיָגָן וּוָאָס
אַמְּאָל גַּרְעָסָעַר גַּעֲוֹאָרָן. מִיטְאָמָּל הָאָט זִיךְ מִיר אַוְיָסָעַר
וּוִיְזָן, אוֹן דָּאָס זָעַנְעַן מַעֲנַטְשָׁן, אַסְדָּ מַעֲנַטְשָׁן! בָּאַלְד וּוּעַלְן
זַיְיָ קְמוּעַן אָזְן אַונְדוֹן כָּאָפְּן!

— מַגְּלִיטַט... אָט דָּא... זָעַנְעַן זַיְיָ שְׁוִין! — הָאָב אַיךְ
גַּעֲרָעַדְטַט פּוֹל מִיט שְׁרָעַק.
— קִיְינְגָעַר אִין דָּא שְׁוִין נִישְׁטָא — הָאָט דָּעַר מַעֲנַטְשָׁן
מִיר בָּאָרוֹאִיקָּט. — הָאָב קִיְיָן מוֹרָא נִישְׁתָּה, חַיִילָן. — זִין
קוֹל אִיזְן גַּעֲוּעַן דָּעַרְשְׁטִיקָט, וּוֹי עָר וּוֹאָלְט גַּעֲלִילִיפְּעַט.
— אַסְדָּ יַיְדָן זָעַנְעַן דָּא גַּעֲוּעַן. אַפְּלִוּ אַ משְׁפָחָה מִיט
קִינְדָּעָר. נָאָר דֵּי פּוֹיעָרִים הָאָבָן זַיְיָ פְּאַרְטְּרִיבָן! וּוֹי, וּוֹי,
הָאָט דָּעַר יַיךְ שְׁוֹעַר גַּעֲיִפְּצָט. גַּעֲבָלָאָזְן אִין פִּיעָר פּוֹן
תְּאַפְּ אָזְן כָּוחְ גַּעֲדַעְכָּעַט:
— אוֹי, דֵּי אַסְטָמָעַ, דֵּי אַסְטָמָעַ...

— און וו זענען זייל אלע? זואס איז מיט זייל גע-
וואָרָן? — האָב אַיך דעם מענטש אויסגעפֿרעהט. אַ רְחַמְנוֹת
הָאָט מִיר אַרְוּמְגַעְנוּמוּן אַרְיֵף דַּי פַּאֲרִיאָגְטָע פָּוּן וּוָאָלָד.
פַּאֲרוֹוֹאָס הָאָט מעַן זייל אַפְּילָו אַין דַּי רָאוּן נִישְׁתְּ גַּע-
לאָזֶט לִיגַּן?

— זייל זענען זייל צעלְאָפָּן, חַיִּים, וּוּרְ קָאָן דָּאָס ווִיסְן
וּוּ? — הָאָט עַר צִיטֻעָרְדִּיק גַּעֲרָעְדַּט. — דַּי דַּעֲקָעָס אָוּן דַּי
זָאָכָּן אַיבְּרָגְעָלָאָזֶט. אַפְּילָו דַּי טַאֲרְבָּעְלָעָךְ מִיט זָאָלָץ אָוּן
מִיט קָאָשָׁע? אֹוִי, רְבּוֹנוֹ שְׁלַׂעַלְמָם, גָּאָט אַין חַיִּים! — הָאָט
עַר מִיטְאָמָּל אַרְוִיסְגַּעַשְׁרִיגָּן אָוּן גְּלִיכָּר אַפְּגַּעַהָאָקָט. שְׁטִיל
גַּעַבְּלִיבָּן. פָּאַמְּעָלָעָךְ גַּעַבְּלָאָזֶן דָּאָס פִּיעָר.

— אַ נְס אַין מִיט אָונְדוֹ גַּעַשְׁעָן, חַיִּים, אַ נְס —
הָאָט עַר טְרוּיְעָרִיךְ אַנְגַּהְוִיבָּן דַּעֲרְצִילְלָן. — אַ פָּאַסְטָעָלָל
הָאָט אָונְדוֹ אַפְּגַּעַרְאָטָעָוּט. גַּעוּוִין אַ בָּאַחַלְטָעָנִישָׁ אַין
מִיסְטִיבָּאָרג. דָּאָרָט גִּיטְ קִינְעָרָט צָו! יָעַדְן טָאָג בְּרַעְנָגָט
עַר אָונְדוֹ אַ פָּאָר קָאָרְטָאָפָּל, אַ פָּאָר שְׁוּעְבָּעְלָעָךְ. אָפְשָׁוּ...
אָפְשָׁר — הָאָט עַר גָּאָר שְׁטִיל אַרְוִיסְגַּעַרְעָדַט — אַין דָּאָס
אַ יִדִּישְׁ קִינְד... פָּאַרְשָׁטָאָלְטָל פָּאָר אַ פָּאַסְטָעָל! עַר... עַר...
זָאָגָט אַלְעָמָּל, אַזְזָאָרְגָּן אַ בָּאַלְעָבָּאָם. וּוָאָס דָּאָרָפְּ הָאָבָּן
אָזָא יִינְגָּל... אַבָּעָר, חָס וּחָלְילָה! — הָאָט עַר הַוִּיר אַרְוִיסְגַּעַר
רוֹפָּן. — דַּי שְׁקָצִים קָאָגָעָן אִים נָאָר דַּעְרָהְגַּעַנָּן!
עַר הָאָט גַּעַוִּיבָּן דַּי הַעֲנָט, גַּעַטְוֹפָּעָט מִיט דַּי פִּיס. אֹוִיךְ
אִים אַין זַיִעַר קָאָלֶט גַּעַוּוֹן.

★

אַיךְ הָאָב זִיךְ צְוּגַּעַהָרֶט צָו דַּי רִידְ פָּוּן דַּעַם יִדְ,
גַּעַזְעַן גַּעַבְּן זִיךְ יָאַסְעָלָעָן לִיגַּן אַיְוִפָּן בְּרַעְטָ אַיבְּרָגְעָלְדָעָקָט
אַיבְּרָעָן קָאָפְּ, אָוּן נָאָרְגָּן נִישְׁתְּ בָּגְנוּמָן וּוְיִ אֹוִיךְ אַיְזָן
דָּאָס גַּעַשְׁעָן, אֹו אַיךְ בֵּין מִיט זִיךְ צְוָאָמָעָן בִּינְיָאָכָט דָּאָ,
אַין וּוָאָלָד.

עַס הָאָט מִיד גַּעַמְּאָטָעָרָט אַיְזָן גַּעַדְאָנָק: פַּאֲרוֹוֹאָס הָאָבָּן
מִיר נִישְׁתְּ קִיְּן אַרְטָ אַרְיֵף דַּעַר וּוּלְטָ? פַּאֲרוֹוֹאָס טְרִיבָּן
אָונְדוֹ אלָעָ? פַּאֲרוֹוֹאָס מוֹזָן מִיר אַוִּישְׁטָיִין אַזְיִיפִּלְ צְרוֹת?

ליינדייק אײַינגעהילט איז אַ לאָנגָן מאַנטָל, ווֹאָס אִז
 געווּעַן אִין דער גָּרוֹב, האָב אִיךְ עֲרֵשֶׁת פֿאָרְשָׁטָאָגָעָן ווֹי
 גוֹט אִזְׂוִי מִיר גַּעֲוָעַן אִין דער קָאָמָעָר אִין דָּאָרָף. דִּי בָּאָלָעָ
 באָסְטָעָה האָט מִיר יַעֲדָן פֿאָרְנָאָכָט גַּעֲבָרָאָכָט אַ קָּעְנְדָל טַיִּ
 פּוֹן בְּלָעְטָעָר אָזְעַלְכָעָ, ווֹאָס שְׁמַעַקְן אַגְּנָגָעָנָם אָזְן האָבוֹ
 אָרוּעָקָגַעַנְוָמָעָן דִּי זַוְּיְעָרְקִיטָּ פּוֹן מוֹיְל. ווֹאָרְעָם אָזְן גוֹט
 פְּלָעָגָט מִיר ווֹעָרָן יַעֲדָעָ מַאל ווֹעָן אִיךְ פְּלָעָגָ דָּאָס קָעְנְדָל
 אוַיסְלִיְּדִיקָן. מַאנְכָּבָעָס מַאל פְּלָעָגָט זִי מִיר בְּרָעְנָגָעָן אַבְּיִסְלָ
 הַיִּסְעָ מִילָּך. אָז עֲמָעָר ווֹאָסְטָר זִיךְ אַרְמוֹצָוָאָשָׁן, פְּלָעָגָט
 זִי מִיר בְּרָעְנָגָעָן יַעֲדָעָ ווֹאָרָן. אָז דָּאָ לִיגְ אִיךְ אִין אָ גָרוֹבָּ
 אַיְסְטָעַשְׁמָרָט מִיטְ בְּלָאָטָעָ ? ווֹאָס ווֹעָט זִין מָאָרָגָן ? ! צִי
 דָּאָרְפָּוּן מִיר דָּאָ בְּלִיבְּנָן לִיגְ ? צִי ווֹעָל אִיךְ שְׁוִין נִישְׁטָ
 קָעְנָגָעָן צַוְּרִיקִינִי אַוִּיךְ מִיןְ אָרטָּ, ווֹו אִיךְ בֵּין גַּעֲוָעַן אוֹסְטָ
 בְּאַהֲלָלָטָן פּוֹן זַוְּמָעָר ? אִיךְ האָבָ נִישְׁטָ גַּעֲקָעָנָט אַיְנְשָׁלָאָפָּן.
 דָּעַרְלָאָנָט דִּי הַיִּים אִין לְאֹדוֹשָׁ אָזְן אַגְּנָגָהָוִיָּבָן צַוְּיִיפְּלָעָן
 צִי אִזְׂוִי עַס אַוִּיךְ אָזְן אַמְּתָ אַמְּלָ גַּעֲוָעָן בֵּי אָונְדָן אָזְן אַיְנָן.
 הַוִּזְוִין מִיטְ אַסְטָוּבָן, מִיטְ אַוְוִיפְּלִיְּ שִׁינְעָן זַאֲכָן פֿאָרְ יַעֲדָן.
 אוֹי, מַעַמְעַשִּׁי, האָב אִיךְ אִין האָרֶץ גַּעֲרָעָדָט צָוָ אִיר, ווֹו
 בִּזְוּטוֹ אַיְצָטָעָר, ווֹאָס וּזְאָלְסָטָוּ גַּעֲזָגָט ווֹעָן דָּו וּוֹיִסְטָ, ווֹיִ
 אִיךְ וּזְאָלְגָעָר זִיךְ אַרְוָם אָזְן אַהֲיָם צַוְּיִישָׁן פֿרְעָמְדָעָ ? מִיטְ
 אַמְּלָ אִזְׂוִי פֿאָרְ מִינְעָן אַוִּיגְן אַוִּיסְגָּעוֹאָלָסָן דִּי בָּבָעָ דָּבוֹ
 רְהַלְלָע. ווֹי גוֹט אִזְׂוִי אִיר, ווֹאָס זִיךְ לִיגְטָ אִין אַ רְיִין בְּעַט אִזְׂוִי
 שְׁפִיטָאָל אָזְן דָּקְטוּרִים גַּיְעָנָן אַרְוָם נְעָבָן אִיר ! ווֹעָגָן
 מִילְעָקָן האָב אִיךְ אַלְעָמָל גַּעֲטָרָאָכָט מִיטְ פְּחָד. ווֹאָס אִזְׂוִי
 מִיטְ אִים גַּעֲוָאָרָן ? צִי האָבָן אִים דִּי דִּיטָּשָׁן גַּעֲכָאָפָּם, צִי
 אִיזְׂוִי עַר צַוְּרִיקָגָעָלָאָפָּן אִין גַּעֲטָא ? אַסְטָ אַמְּלָ אִין עַר דָּאָרָן
 אַרְוִיסְגַּעַגְעָן פּוֹן גַּעֲטָא אָזְן צַוְּרִיקָגָעָקָוָמָעָן ! עַר אִיזְׂוִי
 דָּאָרָן גַּעֲוָעָן אַנְדָּרָעָשָׁ פּוֹן אַלְעָ יַגְלָעָ !
 — נָעַם אַ קָּאָרְטָאָפָּל... עַס... דָּעַרְוּ אַרְעָם זִיךְ, — האָט
 שְׁטִיל גַּעֲזָגָט צָוָ מִיר דָּעָרָ מַעְנָטָשָׁ, — מָאָרָגָן, אִם יַרְחָה
 חַשְׁמָ, קָאנְגָּעָן מִיר אַיְסְגָּעַלְיוֹזָט ווֹעָרָן, שְׁלָאָפָּ נִישְׁטָ...
 פָּאָמְלָעָרָה האָט עַר אַפְּגָעָשְׁיִילָט דִּי קָאָרְטָאָפָּל פּוֹן שְׁאָלָעָצָ
 אָזְן דָּעַרְנָאָד גַּעֲוָעָקָט יַאֲסָעָלָעָן. דָּעָרָה האָט אַבְּרָעָגָרָנִישָׁ

געהערט. האט ער אלין אַפְּגָעָעָסֶן, לאָנג גַּעֲבָרוֹמֶט אַ
שְׁטִילָן נִיגּוֹן, גַּעֲבָנְטָשָׂט.
דעַרְנָאָךְ האט ער זיך צוֹגְעָרוֹקֶט צוֹם בְּרַעַט וּזְיין
יִנְגֵּל אַיזְ גַּעֲלָעָן, אַרְוָמְגַעְנוּמָעָן אַיִם, זיך אַיְינְגַעְווֹיקְלָט
איַן דָּעַר דָּעַקְעָ אַונְ אַיזְ אַיְינְגַעְשְׁלָאָפְּן שְׁוֹועָר סָאָפְּעַנְדִּיקְ.
דאָס קְלִיְינָעָ פְּלַעַמְלָ פָּוָן טָאָפְּ האָט זיך פָּאָמְעַלְעָ גַּעַד
לאָשָׁן. אַיך הָאָב גַּעֲקוֹקֶט אַוְיףְּ דָעַם פָּאָטָעָר אַונְ זְוִין אַונְ
גַּעֲטָרָאָכֶט וּזְוָגָן מִיְּן טָאָטָעָשִׁי. וּוּ קְאָן ער אַיְצַט זְיִין? ער
איַן גַּעֲלָאָפְּן צָוּ דָעַר רַוְשָׁאָל גַּרְעָנָעָץ, אַבעָר אָפְּשָׁר אַיזְ
ער אַוְיףְּ בֵּי דִי דִיְתְּשָׁוּן? וּוּעָר וּוּיסְטָ צִי האָט ער אַונְ אָרָט
וּוּ ער קְאָן זיך אַוִּיסְבָּאָהָאָלָטָן?

אַיְנְדָעָרְפָּרִי האָט מִיךְ אַיְינְגַעְוֹוּקֶט יַאֲסֻעָּלָעָ. גַּעֲגָבָן אַ
טָעַפְלָ וּוּאָסָעָר צָוּ וּוּאָשָׁן זְיךָ.
— דָעַר טָאָטָעָשִׁי האָט גַּעֲרָעָנְגָט וּוּאָסָעָר פָּוָן אַ רָאוּוֹ.
בָּאָלְדָ קְוָמָט ער... ער זְוָכָט שְׁפָעָנָעָר...
אַיךְ הָאָב זְיךָ קְוִים אַיְינְגַעְשְׁלָעָטָלָט. דָעַר קָאָפְּ האָט
מִיר וּוּיְ גַעֲטָאָן. פָּאָר דִי אַיזְגָּנָן אַיְן עַפְסָ אַ נְעַפְלָ גַּעַהָאָנוֹ
גַעַן. וּוּ בֵין אַיךָ, וּוּעָן זְעָנָעָן מִיר דָא גַעֲקוּמָעָן? — הָאָב
אַיךָ אַיִם אַוִּיסְגַעְפָּרָעָגֶט, וּוּ אַלְזָ וּוּאָסָ אַיזְ פָּרִיעָרָ פָּאָרָגָעָ
קְוָמָעָן וּוּאָלָט מִיר אָוּוֹקָ פָּוָן זְרוֹן. וּוּ בִיְדָעָהָאָבָן מִיךְ
אַרְוִיסְגַעְשְׁלָעָפְטָ פָּוָן רָאוּוֹ. אַיךָ גַעֲדָעָנָק, אָזְ עַס האָט וּוּיְ
דָעַר גַּעֲרָעָנְגָט אַונְ אַ וּוּינְטָ האָט גַעֲיָגָט אַיבָּעָרָן וּוּאָלָדָ.
שְׁטִילָהָאָבָן מִיר זְיךָ גַעֲרָקֶט צְוִישָׁן דִי בִּימָעָר, דָעַרְנָאָךְ
אַיבָּעָר דִי פָעַלְדָעָר, וּוּיטָ פָוָן דִי פּוּיְעָרְלִישָׁן כָּאָטָעָס — אַונְ
פְּלוֹזִיםְ הָאָב אַיךָ וּוּידָעָר דָעַרְוָעָן דָעַם מִיסְטַ-בָּאָרָגָ נְעָבָן
דָעַר שְׁטָאָל. מִיר הָאָבָן זְיךָ אַוִּיסְגַעְעָזָעָט אַוְיףְּ דִי קְלָעָצָעָר
אַונְ דָעַר מְעַנְתָּשָׁהָאָט אַרְוִיסְגַעְנוּמָעָן פָּוָן דִי טָאָשָׁן גַעֲבָאָ
קְעָנָעָ קָאָרְטָאָפְלָ, צְעַטְיִילָט זְיךָ פָּאָר אָונְדוֹ בִּידָעָ.
— שאָ... שאָ... — האָט ער שְׁטִילָ גַעֲרָעָדָט צָוּ אָונְדוֹ —
מַעַן דָאָרָףְ קְיִין וּוּאָרָט נִשְׁטָ אַרְוִיסְרָעָדָן...
אַיךָ הָאָב גַעֲהָאָלָטָן דָעַם וּוּאָרָעָמָעָן קָאָרְטָאָפְלָ אַין האָנט,

אכבר עסן האב איך נישט געקענט. זאלן זיין מיך כאָפַן,
האָב איך געטראָכט. סִיּוֹ ווי האָב איך שוין מעָר נישט
קיין כוֹה.

ווער האָט מיך אַריינְגָעְפִּירְט אֵין דער קָאָמָעָר? גַּעַז
לייגט נָאָסָע טִיכְעָר אוֹפִּינְן קָאָפּ? ווי לאָנְגּ בֵּין איך דָּרְט
געַלְעָגָן?

איַן אַיְינָעָם אֲטָאג אַיּוֹ אַריינְגָעְקָומָעָן דַּי בָּאַלְעָבָאָסְטָע,
ווי זַי וּוְאָלֶט דָּאָס אֲסַד מָאָל גַּעַטָּאָן, גַּעַנוּמָעָן מֵיךְ אַרוֹמְדָּ
וּוְאָשָׁן מִיט אֲטִיכְלָה, גַּעַגְעָבָן אֲהִיסְטָעָץ גַּעַקְעָצָן אוֹן
געַזְאָגָט:

— קָוָם, יוֹזָעָק... אֲגַוטָּעָר מַעַנְטָשׁ וּוּעַט דִּיךְ צַוְּנָעָמָעָן...
גַּיִּים מִיט אָם...

איַךְ האָב זַיךְ אַוְיְגָעְשְׁטָעלְטָס פָּוָן שְׁטוֹרְוִי, ווי פָוָן אֲ
לאָנְגָּן חִלּוֹם אַוְיְגָעְוּעָקָט. זַי האָט מִיר גַּעַגְעָבָן אֲטָאָרָה
בְּעַלְעָמָן דָּעָרָה האָנְטָה. אַנְגָּעָטָאָן אֲהִיטָל אוֹפִּינְן קָאָפּ, אַרוֹמְדָּ
געַפְּרִירְט פָוָן דָּעָרָה קָאָמָעָר.

איַךְ האָב נִישְׁתְּגַעְקָאנְט פָּאָרְטָרָאָגָן דַּי לִיכְטִיקִיָּט פָוָן
טָאגְלָה. איַךְ האָב דָּעָרָעָן פָּאָר זַיךְ אָן אַלְטָוָן פּוּינְרָמִיט אֲזָאָק
אוֹרִיךְ דָּעָרָ פְּלִיעִיצָע אָוָן אֲשְׁטָעָקָן אִין דָּעָרָ האָנְטָה.

— דָאָס אַיִּזְעָר... יוֹזָעָק... אָן אַרְעָמָעָר יְתָהָמָם... — האָט
געַזְאָגָט דַּי אַלְטָעָ פְּרָוי אָוָן אַיְרָ שְׂטָהָם האָט גַּעַצְיְתָרָט.
קְרִיסְטָלְעָכָע מַעַנְטָשָׁן וּוּעָלָן שְׂוִין אַרוֹיסְהָעָלָפָן מִיט אֲגַעַז
לְעַגְעָר... אַבְּיָסְלָעָן. גַּיִּיט מִיט גַּאָט...

איַן זַיְינְן זַאָק האָט זַי אַריינְגָעְלִיגְט אֲבָרוּמָה, אֲשְׁטִיקָה
גַּעַרְלִיכְעָרָט פְּלִיאִישָׁ. שְׁנוּעָל אָוָן מִיט מַוְרָא האָט זַי גַּעַרְעָדָט:
— אֲשְׁיַינְרָטָאָג אַיּוֹ הִינְנָת, גַּיִּיט אַיְיךְ גַּעַזְוָנְטָעָרְהִיָּט...

איַךְ גַּעַדְעָנָק נִישְׁתְּגַעְקָאנְט וּוָאָס אַיְךְ האָב גַּעַזְאָגְט דָּעָרָ גַּוְטָעָר
קְרִיסְטָן בְּיִם אַוְעָקְגִּיָּן. אַיּוֹ קָאָפּ האָט זַיךְ מִיר גַּעַמְישָׁט.
דָּעָרָ זַקְוָן האָט מַיךְ אַנְגָּעָנוּמָעָן פָּאָר דָּעָרָ האָנְטָה אָוָן גַּעַז
זָאָגָט מִיט האָרֶץ:

— פיר מיך, זון, מייבע אויגן זען שוין גארנישט.

דאס איז געווען אן אלטער בעטלער. ער האט מיך אונגענומען פאר דער האט און מיר זענען פאמעלעך אroiוטס אויפן וועגן.

טראץ זיינע אפגריסעגע בעגדים מיטן זאק אויף דער פלייעצע. איז ער געווען א פרילילעכער מענטש. ווי ער וואלט מיך געקענט שווין פון לאנג, האט ער גערעדט צו מיר, דער- ציילט וואס עס הערט זיך איז דיך דערפער, ווי די פרייערים האבן שווין אלץ אויפגעגען פון די שפייכלאעלס און זיין ציילן די קארטאפל איז טאט אריין. די בעטטע בהמות האבן די "שווואבעס" ארכיסגעפרט מיט זיערער אויטאט. אבער איז די שטטעט איז נאך ערגרע. דארט, האט ער פאמעלעך און טרייעריך געצייגן זיין שטימ. איז גאטס צארן אויסט געגאָסן געווארן. אַ ביסן ווועט שווין קיינער נישט געבן אזעכלן, וואס גיט איבער די הייער.

מיך האט ער אן אויפהער געלערטן:

— געדענק, איז איז אינגל ווי דו דארף זיך מאכון נאָר, תמעוואָטער, היינט איז אַ צייט, וואס נאָר די נאָראָנים איז גוט. דו רעד נאָר גארנישט. ווען איך וועל צוגאין צו אַ קטטע, זאלסטו אַראָפֿנְעָמָעָן דאס הייטל, שטעל זיך אַרוּעָק אויף דער שׂוּעָל אָוָן וואָרט גַּדוֹלָה. אויף אַ יתום האט מען נאָר איז דארף רחמנות. זיין וועלן שווין עפָּס אַרְיִינְלִיגָּן אַין הייטל.

איך האב זיך צוגעהערט צו זיינע רייד און דאס הארץ האט מיר שטאָריך געקלאָפט. עפָּס ווי אַ נײַ לעבען וואָאלט פאר מיר אויפגעקלומען. איך גי אַיְבָּעֶר אַ וועג מיט מענטשן צוּגְלִיְרַ! אַן פָּחָד! איך האב זיך געווונְדָּערַ? ווי אַוְיַ אַיז די שְׁרַעַק אַפְּגַּעַתְּרָאָטָן פָּוּן מֵרַ? איך האב נישט געוווסט וואָס אַיז מיט מיר פְּלוֹצִים גַּעֲשָׁן, אַן איך האב נישט מער קיין מורה פָּאָר קיינעם! עס זענען פָּאָרְבִּיגְגָּעָנָגָעָן פָּרִי-

ערים. קיינער האט זיך אויף מיר נישט אומגעקוקט. נישט געפרעגט וווער איך בין.

דער אַרְעָמָן האט זיך פֿאָר יַעֲדָן פֿאָרְנִיגֶט, באָגְרִיטַט מִיט פֿרּוּמָע ווּעְרְטָעָר, מִיט תְּפִילָה, אָוֹן אַיִּיךְ האָב נָאָר אַלְצֵן נִישְׁט גַּאנְגָּעָן אַיבָּעָר דָּעַם ווּעַג. אָוֹן אַיִּיךְ האָב נָאָר אַלְצֵן נִישְׁט גַּעֲקָעָנֶט פֿאָרְשָׁטִיֶּן, אָוֹן מִיט מִיר אַיִּיךְ אָזָא נָס גַּעַשְׁעָן! אַיִּיךְ קָאָן פֿרִיִּי אַרְוּמָגִיָּן אַיבָּעָר ווּעַג, ווּי יַעֲדָעָר אַנְדָּעָר! בַּיּוֹם אַנְהָהִיב בין איך גַּעֲגָנְגָּעָן מִיט אָן אַרְאָפְּגָלָלָזָטָן קָאָפּ, דַּעֲרָנָאָךְ האָב איך פֿאָמְעָלָעָךְ אַגְּגָהְוִיָּבָן זיך אַרְוּמָקָוָן אוּפּ דִּי פֿעַלְדָּעָר.

אַרוּם דָּעַם לְאַנְגָּן ווּעַג זַעַנְגָּן גַּעֲשְׁטָאָנֶעָן פֿאָרְזָוָנֶעָן אַיִּן שְׁלָאָפּ דִּי פֿוּיְעִירְשָׁעָן כְּאַטְעָס, דִּי בִּימָעָר זַעַנְגָּן גַּעַוּעָן ווּי אַפְּגָעָדָאָרְטָעָ, אָן בְּלָעְטָעָר. אַבָּעָר עַס האָט שְׁוִין גַּעַשְׁמָקָט אַיִּן דַּעְרָ לְוֹפֵט דַּעְרָ רִיחָ פֿוֹן פֿרִילְגָּג. אַיִּיךְ האָב גַּעַטְעָמָט מִיט דַּעְרָ רִינְגָּר פֿרִישָׁעָר לְוֹפֵט אָוֹן גַּעַפְּלִיט, אָוֹן אַיִּיךְ בְּאָקוּם נִיעַ כּוֹחוֹת. אִיז דָּאָס טָאָקָעָ דַּעְרָ דָּאָרָה, ווּוּ אַיִּיךְ בין גַּעַלְגָּן אַוְיסְבָּאָהָלָטָן אַיִּן פֿיְנְצָטָעָרָן שִׂיעָר? אָוֹן אָפְּשָׁר בין איך גַּאָר גַּעַוּעָן אַיִּן אַקְאָמָעָר?

עַדְשָׁט אַיצְט, גַּיְיַעַנְדִּיק אַיבָּעָר לִיכְטִיקָן, פֿרִיעָעָן ווּעַג האָב איך פֿאָרְשָׁטָאָנֶעָן פֿאָרְזָוָס אַיִּיךְ האָב דִּי גַּאנְצָעָ צִיְּטָע גַּעהָאָט אָזָא קָאָפְּפִיוֹוִיטִיק. עַס האָט מִיר גַּעַפְּלָט לְוֹפֵט אָוֹן דִּי שְׁרָעָקָה האָט מִיר שְׁטָעְנְדִּיק גַּעַפְּיְנִיקָט. ווּוּ אַיִּיךְ האָב נָאָר דַּעְרָהָעָרט עַפְּעָס אַרְעָשָׁ, האָב אַיִּיךְ זַיךְ בָּאָלָד בְּאַהָאָלָטָן אַיִּן שְׁטוֹרָוִי. פֿאָמְעָלָעָךְ האָב אַיִּיךְ גַּעַפְּרִיט דָּעַם בְּעַטְלָעָר. אַפְּגָהִיט אִים, עַר זָאָל נִישְׁט אַרְיָין אַיִּין דִּי בְּלָאַטְעָס. אָוֹן נִישְׁט אַיִּין דִּי ווּאָסָעָר אָוֹן קָאָלוֹשָׁעָס אַיבָּעָר ווּעַג. מִיר אַיִּין נִישְׁט אַגְּגָהָן, ווּאָס מִינְגָּעָ שִׁיךְ זַעַנְגָּעָן גַּעַוּעָן פּוֹל מִיט ווּאָסָעָר, אָוֹן עַס האָט מִיר נִישְׁט גַּעַרְאָט דַּעְרָ קָאָלְטָעָר ווּוִינְט.

דִּי גַּאנְצָעָ צִיְּטָע, ווּאָס אַיִּיךְ בין גַּעַלְגָּג אַיִּין קָאָמָעָר, בין אַיִּיךְ גַּעַוּעָן ווּי אַקְרָאנְקָעָר, אַיִּיךְ האָב גַּעַמְיָינְט, אָוֹן אַיִּיךְ ווּעַל שְׁוִין נִישְׁט קַעַנְגָּעָן אַרְוּמָגִיָּן אוּפּּוֹת מִינְגָּעָ פֿיס. אָוֹן אַט גַּיִּיךְ ווּידָעָ אַרוּם! דִּי פֿיס זַעַנְגָּעָ טָאָקָעָ שְׁוֹאָר, אָוֹן אַיִִיךְ בין שְׁוִין

אַפְגָעָוּוִינֶט צוֹ גִּין אַ לְאָנְגָעַ צִיִּת, אֲבָעֵר אֵיךְ פִּיר דַעַם אַלְטָן
אוֹן גַּי וּוּיְיטָעָר.

מִיטָאָמָל הָאָב אֵיךְ מִיר דַעֲרָמָאנֶט אַיִן יַאֲסֻלְעָן אוֹן
איַן זַיִן פָּאָטָעָר, וּוּלְכָעָר הָאָט מוֹרָא גַּעַחַאַט אַ וּוֹאָרָט אָרוֹיסִיַּ
צּוֹרָעָדָן, וּוֹעֵר וּוֹיִיסְטָן וּוֹאָסָהָאָט מִיטָזִיַּ פָּאָסְלָרְט ? פָּאָרוֹאָס
דַּאָרְפָּן זַיִן מִיטָמָאָכָן אַזְוִיפְּלִיל גַּרְוָת ?
דַעַר בּוּטָלָעָר הָאָט אָרוֹיסְגָּעָנוּמוּן פָּוּן זַיִן זַקְאָק אַ שְׁטִיק
בְּרוּיט. מִיטָז אַ מְעַסְעָרָל הָאָט עַר אַפְגָעָשָׂנִיתָן אַ שְׁטִיקְלָפָאָר
מִיר אוֹן גַּעַזָּגָט :

— אַיִן יַעֲדָר צָרָה דַּאָרָף אַ מְעַנְטָש זַיִן שְׁטָאָרִיק. אָרִיב
דוֹ וּוּעָסָט הָאָבָן כּוֹת, וּוּסְטוֹרָא אַלְץ אַיְבָעָרְטָרָאָגָן. יוֹגָג בִּיסְטוֹ
אוֹן דִּי אָרִיגָן דִּינְגָעָן דִּיר, אֲבָעֵר אֵיךְ... אֵיךְ ?

עַר הָאָט שְׁטָאָרִיק גַּעַזְוִיפְּצָט אַוְן דַעֲרָנָאָר וּוּיְיטָעָר גַּעַזְ
רַעַדְת : — מִינְעָנוּ כּוֹחוֹת פָּאָרָלָאָזָן מִיר. גָּאָטָס הָאָנְטָה אַמִּיר
דִּיךְ צּוֹגָעַשְׁקָט ! דוֹ וּוּעָסָט מִיר אַוְמָעָטָם פִּירָן, נִישְׁתָּאִיבָרְ
לָאָזָן אַלְיָין. דַאָרָט, בִּים סְוּרְפָּוּן וּוֹעֵג וּוֹיִוָּט אַ בְּאַלְעָבָאָס
מִיטָז אַ סְךְ רַחְמָנוֹת פָּאָר אַזְעָמָעָן מְעַנְשָׁנָן. עַר וּוּעָסָט נִישְׁתָּאִ
וּשְׁאַלְיוּעָן אַבְּיסָל עַסָּן. פָּאַמְעָלָעָר, יִגְגָל, פָּאַמְעָלָעָר, וּוּלְעָן
מִיר צּוֹגִין צוֹ אִים. שָׁוֹן נִישְׁתָּאִזְזָר אַ קִילָּאָמָעָ
טָעָר, אוֹן אָפְשָׁר צּוֹוִי... .

דַעַר אַרְעָמָאָן הָאָט טָאָקָע נִישְׁתָּאִזְזָר וּוּיְיטָעָר גַּיִן,
אוֹרְוַעְגָּעַזְעָצָט זַיִן אוֹרִיף אַזְעָמָעָפָלָעָלָעָנָם בּוּיָם אוֹן שְׁוֹועָר
גַּעַסְאָפָעָט, אוֹן זַיְצָנְדִיק אַזְוִי אַיִן עַר אַיְנָגָעָשָׁלָאָפָן. אֵיךְ בִּין
גַּעַזְעָסָן נִעְבָּן אִים אוֹן זַיִן אַרְוָמָגָעָקוֹט אַיְבָעָרָן דַאָרָף.
שְׁקָצִים הָאָבָן גַּעַטְרִיבָן בְּהִימָוֹת צוֹ דִי פָּאַשְׁעָרְפָעָלְדָעָר. אֲבָעֵר
דָאָס וּזְנָעָן נִישְׁתָּאִזְזָר גַּעַוּעַן דִי גְּרוֹיִיסָעָ קִי מִיטָז דִי קָעַלְבָלָעָר,
וּוֹאָס אֵיךְ הָאָב גַּעַזְעָן אַיִן דַאָרָף. וּוֹעֵן מִיר זְנָעָן גַּעַפְאָרָן
אוֹרִיף זַוְמָרְלָוֶט. דִי קִי זְנָעָן גַּעַוּעַן אַפְגָעָמָאָגָרְטָע, זַיִ
זְנָעָן גַּעַגְאָגָעָן פָּאַמְעָלָעָר אַיְבָרָדִי וּוֹאָסָרָן, צּוֹגָעָדָעָט
מִיטָז זַעַק. דִי פָּאַסְטָעָכָר זְנָעָן אוֹרִיךְ נִישְׁתָּאִזְזָר גַּעַוּעַן זַיִן אַמָּאָל,
פְּרַיְילְעָכָעָ שְׁקָצִים אַיִן דַאָרָף. אַיִן אַפְגָעָרִיסָעָנָעָ בְּגָדִים אוֹן
כְּמַעַט בְּאַרְוּעָס זְנָעָן זַיִן נִאָכְגָעָאָגָעָן דִי בְּהִימָוֹת.
קִיְיָן דִּיְיטָשָׁ הָאָט זַיִן אַיִן עַרְגָּעָץ נִישְׁתָּאִזְזָר. עַס אַיִן

געוווען שטייל און דואיך. איך האב אויפגעמאכט די אויגן אונז זיך אַרְוָמֶגֶעֱקֹוּקַט אויף דער וועלט. ווי לאנג בין איך שווין נישט געוזען אונטער אַ בוים אויף אַ פעלד!... וווען דער ז肯 האט זיך אויפגעמאכט פון שלאלת, האט ער זיך מיט שרעק איבערגעטמלט.

— קומ, קומ וווײיטער! — האט ער מיך גענוומען שלעפנ פאר דער האנט. אט קאָן אונטערקומוּן אַ פֿאַלִּיצִיאָן. פרעגן אויף פֿאַפִּירָן. אַיצְט זוכט מען ביַי אליע דאַקּוּמַעַנְטָן! אווי האבן באַפּוּלִין די דִּיטְשָׁן, אַ שלָּאָק צָל זַי טַרְעָפָן! — האט ער אַנגעההוּבָן זידלען מיט בִּיּוֹקִיט. בעסער צוגאין צו אַ הוֹיתָה אַרְיִין אַינְצָאַלְעַט. אַדְעָר אַינְצָאַמְעַר — האט ער מיר געגבָּן צו פֿאַרְשְׁטִין.

עפָּעָס האט ער זיך אַנגעההוּבָן אַיְלָן, פֿלוֹצִים אַנגָּעָן הוּיבָן גַּיְינְצָאַמְעַד מיט גְּרוּיסָע טְרִיטָה, שנעַל פֿאַרְאָוִיס. מיך האט ער געהַאלְטָן פָּעָסְטָן בַּיִי דער האנט, ווי איך ווֹאַלְטָן געוווען זיין באַשְׁיכָעָר.

ווי נאָר מיר זענען צוּגַּעַקְוּמוּן צוּם סּוֹף פּוֹן ווועג אָן געשטעלט זיך בַּיִם טְרִילְפּוֹן פֿלוֹיטָה. האט דער באַלְעַבָּס באַלְד אַוְיפְּגַּעַמְאַכְט דָּאָס טְוִיעָר אָן אַונְדוֹן אַרְיִינְגַּעַלְאָוֹת. מַן הַסְּתָמָם אַ קְרוּבָּה, האָב איך מיר געטראָכָט. איך בין געבלִיבָּן שְׂטִיְינָן בַּיִי דער טִיר פּוֹן דער כָּאַטָּע, מִיטָּן הַיְלָל אַינְצָאַדער האנט.

עס האט לאָנג נישט געדוּירָט אָן דער באַלְעַבָּס האָט אַרְיִיסְגַּעַטְרָאָגָן אַ בְּלַעַכְרָעַנְצָה שִׁיסְל מִיט קְרוּיטִיבְּאָרְשָׁט אָן קְלִיסְקָעָס. אַוְעַקְגַּעַשְׁטָעַלְט אויף דער באָנְקָה אָן גַּעַר הַיְיָסָן גַּיד אָפְּעָסְן. אַ הַיְיָסָן פֿאַרְאָע אַיְזָן גַּעַגְגָּעַן פּוֹן דַעַם שְׁמַעַקְעַדְיקָן גַּעַקְעַכָּץ. איך האָב שְׁוֵין לאָנג אַזָּא גּוֹט עַסְן נישט גַּעַגְגָּעָן.

מיַטְאָמָּל האָט אַנגעההוּבָן רַעַגְגָּעָן. דער באַלְעַבָּס האָט גַּעַזְאָגָט צוּם זָקָן:

— אָן עַבְּרָה גַּאֲטָס באַשְׁעַפְּעַנְישָׁ אַיְזָן אַזָּא ווּעַטְעַר אַרְוִיסְצְׁוָלָאָזָן. בֵּין מַאֲרָגָן פֿאַרְבְּלִיְיבָּט שְׁוֵין דָאַיְן שְׂטָאַל. אויף דַעַם גְּרוּיסָן הוֹיךְ האָב איך נישט געוזען די באָ

לעבאסטע. קיינער איזו נישט ארויס פון שטוב, ווי זיי וואלטן
זיך געהיט פון פרעמאדע.

דער פוייער האט אונדו אריינגעפערט איזן אַ גראיסער
שטאל, צוגעפערט צו אַ הויין סטוייג שטורי, איזן אַ ווינקל.
דערנאל האט ער זיך אָוועקגעזעצעט נעבען בעטלער און שטיל
אַרטסונגערעגט :

— דערציאלי, זידיע, וואס הערט זיך מיט דער מלחה ?
וואס רעדן מענטשן ? וווע זענען זיי, די אַמעריקאנער, די
ענגלאנדער ?

— פספסט... האט דער בעטלער אַ צייכן געגעבן מיטן
פינגער, ווי ער וואלט פאר זיך אליען מורה געהאט.

דער זקן האט זיך נענטער צוגערוקט צום באַעלבאס
אוון איך האב געהרט, ווי ער שעפטשעט :

— די רוטן האבן זיי צעקלאפעט די אַרמיי... צעהרגעת דיב
זעלגער...

— וווע, וווען ?! — האט דער פוייער נײיגעריך גענומען
אויספרעגן.

— איזן... איזן סטאילינגראָד... אַ סך זעלגער גענומען איזן
געפֿאָנגגענשאָפּט. פֿאָרשפֿילט האבן זיי, פֿאָרשפֿילט ! — האט
ער שׂווער געסאָפּעט, ווי דאס שטילע רעדן וואלט אים מיד
געמאכט.

— וווע איזן דאס די שטאט ? — האט געזופֿצט דער באָ
לעבאם. מס'הסתם וווײַיט איזן רוסלאנד. אַבער דא, בי אונדו,
אייז ער נאָך שטארק... האט אַ סך קראָפּט !

זַיִי בַּיַּדְעַ האָבֵן זיך גַּעֲסֹודֶעֶט, גַּעֲנוּנוֹנֶשֶׁן וְוָאָס גַּיכְעָר
צַו זַעַן "זַיִעַר" סֻרְף אוּפִין אַרט. — בָּאוֹשָׁע מַויִּ, בָּאוֹשָׁע מַויִּ,
בָּאוֹיִזִּין דִּין גַּעֲרַעְתִּיקִיט, "זַיִי" זַאֲלָן וְוָאָס גַּיכְעָר זיך אַפִּי
טוֹאָגוֹן פָּוֹן דָּאנָנוּ — האָבֵן זַיִי בַּיַּדְעַ שְׁוִין הוֵיר גַּעֲרַעְתִּ.

— מאָרגָן, זַיִדָּע, גַּיִיט צַו צַו גַּלְחַ... דַּערצִיילַט אַים
אלַץ... — האט דער פוייער אַנגַעַהוֹבֵן רעדן מיט אַן אַנדָעַ-
רָעַר שְׁטִים... אָפְשָׁר וּוּעַט ער אַיך לְאָזֵן בְּלִיבֵן אַיז קָאַשִּׁי
טַשִּׁיאָל, אַיבְּעַרוֹוָאָרטַן בֵּין...

— צַו גַּלְחַ ? — האט דער בעטלער אַיבְּעַר גַּעַפְּרָעַגְט

אן איבעראשטער. — יא, דער גלח — וועט מיך אפשר לאזן
 זיך אָוועקליגען אויף דער באַנק. — האָט ער אלֵין געגענט
 פערט, ווי ער וואָלט שוין זיין מוקם מנוחה געפונגנען. —
 ער וועט שוין לאזן זיך אַיסטרען, ביז... ביז...
 איך האָב זיך צוגעהערט צו זיעירע רײַד פון דער
 וווײַיטנס. ער האָט דאָר מיר באַלְד אין אַנְפָאנְג געזאגט, אָז
 איך זאל גָּאָרְנִישֶׁט רעדָן, גָּאָרְנִישֶׁט פֿרְעָגָן, נִישְׁתְּ פֿאָרְשְׁטִיִּי.
 איך האָב שוין אַבעָר יאָ פֿאָרְשְׁטָאנְגָּעָן, אָז עס גִּיט שְׂוִין צו
 גוּטוּ טָעָג, אָז דִּי דִּיְתְּשָׁן האָבָן גַּעַלְטָן אַ מְפָלה. אָז איך
 האָב זיך דערמאָנט דִּי ווּוּרְטָעָר פון יַאֲסָעָלָעָס טָאָטָן:
 — די יְשֻׁוָּה קָאָן קוּמָעָן צוֹ יַעֲדָעָר רָגָע.

אוֹאָ גָּוט, וּוְאָרָעָם גַּעַלְעָגָר, ווי איך האָב גַּעַרְקִינְג אַין
 שְׁטָאָל האָב אַיך שוין לאָנג נִישְׁתְּ גַּעַהָאָט. ווי נָאָר עַס אַין
 פֿינְצְטָעָר גַּעַוָּאָרָן, האָט דָּעָר בָּאַלְעָבָָס אַרְיִינְגַּעַרְאָכָּט אַ
 טָאָפְּ הַיִּסְׁעָ קָאָשָׁע. מִיר האָבָן זיך אַנְגַּעַגָּעָן צוֹ דָּעָר וּעְטָ
 אָוָן גַּעַלְיִינְט זיך שְׁלָאָפְּן אוּפִין שְׁטוּרִי, צַוְּגַעְדָּקָט מִיט אַ
 וּוְאָרְעָמָעָר פֿעָרְעָנָע. ווי גָּוט אַיְזָן מִיר גַּעַוָּעָן די נְאָכָּט! דָּעָר
 בָּעַטְלָעָר האָט אַרְיִינְגַּעַיִינְט די האָנט אַיך מִין פֿלִיכְצָעָ,
 ווי ער וואָלָט מִיך אַרְומְגַעְנוּמָעָן, אָוָן גַּעַזְאָגָט “אָ גּוּטוּ נָאָכָּט,
 מִין זָוָן”! כָּאָטָש אַבָּעַטְלָעָר, אָוָן ער אָן אַיְדָעָלָעָר מְנֻטָּשָׁ...
 אָפָּשָׁ אָוָן ער נִישְׁתְּ אַלְמָאָל גַּעַוָּעָן אָזָא אַפְּגָעָרִיסָעָנָעָר
 אַרְעָמָאָן, האָב איך מִיר גַּעַטְרָאָכָּט.

אוֹנְטָעָר דָּעָר וּוְאָרְעָמָעָר פֿעָרְעָנָע האָב איך פון אַלְזָ
 פֿאָרְגָּעָסָן. פון דָּעָר פֿינְצְטָעָרָר קָאָמָעָר, פון וואָלָד. ווֹאָס אַיְזָן
 מִיט מִיר גַּעַשְׁעָן, אָז איך האָב פֿאָרְגָּעָסָן ווֹרָאִיך בֵּין אָוָן
 ווֹאָס איך בֵּין? איך האָב אַיְסְגַּעַצְרִינְגָּן די פִּיס אַונְטָעָר דָּעָר
 דִּיקְעָר פֿעָרְעָנָע אָוָן בֵּין אַיְנְגַּעַשְׁלָאָפְּן רְוָאִיך, אָז מְוָרָא.
 קִיְּנָעָר וּעְטָמָעָן מִיך נִישְׁתְּ טְרִיבִּין, נִישְׁתְּ פֿאָרְשִׁיקָּן!

שוין פון לאָנג האָט גַּעַטְאָגָט, ווֹעָן דָּעָר בָּאַלְעָבָָס האָט

אויפגעמאכט די שטאל. איך האב זיך באלאד אויפגעמאכט,
זוי נאר אביסל ליכטיקיט איז אריינגעקומען. איך בין
ארויס פון אונטער דער פערענען און גענומען זיך אנטאגן.
דער ז肯 האט אבער שווער געדעכט. עס האט לאנג גע-
דויערט בי ער האט זיך אַרְוִיסָגָעַשָּׁרֶת פון וואָרְעַמֶּן גע-
לעגעדר, צוֹזָאָמָעָגָעָנוֹמוֹעָן וַיְיַנֵּעַ בְּגָדִים אָוָן אַרְוִמָּגָעָוָאָשָׁן זיך
בי דער פְּלוּמָּפּ.

— אַ לִיכְטִקְעָר טָאג הַיִּנְטָן, אַט שִׁינִּיט שְׁוִין דַּי זָוָן אָוָן
וְאָרְעַמֶּט, אַ גּוֹטְעָר סִימָן! — האט ער אָוְנְטָעָרְגּוֹזְגּוֹעָן אַ
צּוֹפְּרִידְעָנָעָר. אַיְיךְ בַּי אִם אַיְיךְ נַאֲכָת גַּעֲוָעָן וְיַי אַ חְלוּם,
וְיַאֲסָס האט אִים אַרְיִינְגְּעַפְּרִיט אַיְן אָז אַנְדָּעָר וּוּלְטָן.
דער באָלְעָבָּאָס האט אִים גַּעֲגָעָן אַ פָּאָר פְּלָעַצְלָעָר אָוָן
אויפגעמאכט דָּאָס טּוֹיעָר. אַוְיַחַד מִיר האט ער זיך נִישְׁתָּחַת
אָוְמָעָקָוּקָט, נִישְׁתָּאָוִיסְגָּעָפְּרָעָגָט. אַרְיִינְגְּעַלְיִיגָּט אַיְן הַיְטָל אַ
פְּלָעַצְלָאָן גַּעֲזָאָגָט: — גַּיִּיט גַּעֲזָוְנְטָעָרְהִיאִיט.

— גַּאֲט וּוּט בְּאַצְּאָלָן — האט דער אַרְעָמָאָן גַּעֲבָעָנְטָשָׁט
אִים אָוָן זִיְּנָה הַרְיוֹגָעָוִינָה.

וּוּהָיַן גַּיִּיט ער אַיצְט? — האט איך אַנְגָּעָהוּבוּן אַרְיִינִי
צּוֹטְרָאָכָּטָן. — וּוּלִיל ער טָאָקָע צּוֹגִינִין צָוָם קָאַשְׁטְשִׁיאָל? צָוָם
גַּלְחָ? ער וּוּט דָאָר מִיךְ בַּאֲלָד דַּעֲרַקְעָנָעָן! אַיְ... אַיְךְ קָעָן
דָאָר נִשְׁתָּחַת זִיְּעָרָע תְּפִילָהָן, נִשְׁתָּחַת זִיְּעָר פִּירָעָץ. וּוּס וּוּט
אַיצְט זִיְּנָה, רְבוּנוּ שֶׁל עַולְמָן, וּוּס וּוּל אַיְדָאָן? וּוּזְאָל
אַיְדָאָן גַּיְן?

אויפָן וּוּג זַעַנְעָן גַּעֲגָנְגָעָן שְׁקָצִים. אַיְינְנָעָר מִיט אַ
פָּעָרָד אָוָן אַ לְאַשְׁקָעָל. נָאָר אִים האט אַ צּוֹוִיטָעָר גַּעַפְּרִיט
בַּי אַ שְׁטָרִיךְ אַ קו.

מִיטָּאָמָּאָל אַיְזָן מִין הָאָרֶץ פָּאַרְצִיטָּעָרָט גַּעַוָּאָרָן. דַּי פִּיס
זַעַנְעָן גַּעַוָּאָרָן וְיַי אָוְנְטָעָרְגּוֹבָרָאָן. דַּעַר פָּאַסְטָעָן האט זיך
אוֹיסְגָּעָדְרִיָּט אָוָן אַיְדָאָבָשְׁוּרָה נִשְׁתָּאָוִיסְגָּעָשְׁרִינָה:
— מִילְעָק! — וְיַי אַזְוִי קְוִמְסָטוּ דָא אַהֲרָע! ? דַּוְּלָעַבְּסָט!
מַי...
אָוְנְדוּעָרָע בְּלִיקָן האָבָן זיך בְּאַגְּעָגָט. מִיר האָבָן גַּעַקְוּקָט

אויף זיך איבעראשט און זיך נישט אנגערופן אפילו מיט
א ווארט.

AMILIK איז שטיין געלביבן, דאס מוויל אויפגעמאכט
פאל גראיס פאלוונדערונג. געקוקט און געקוקט אויף מיר,
ווי ער וואלט זיינע אויגן נישט געלובילט. דערנאר איז ער
קלאָפַנְדִּיק מיט זיינע היילצערנע טרעדערס צוגעגןגען צום
בעטלער און געזאגט מיט א מאָדָנֶעָר שטימ:

— גוט מאָרגן זיידע! זאָגט נאר, צי וועט היינט זיין א
רעגן... — דערביי האטAMILIK געווונקען צו מיר מיט אויסט
געגלאָצטָע אויגן, דאס פנִים בלֵיך ווי קרייד.

— וואָס סָאָרָא רעגן ווֹידָעָר — לאָכָט דער בעטלער.
זעט נישט, אָן די זוֹן גִּיט אָוִיך? וועט שוֹין גוט זיין פָּאָר
די מענטשן, און די חיות האָבָן אויך לֵיב אַרוֹיסְצּוּקָן אויף
דער לִיכְטִיקָעָר ווּלְטָן!

— ...איין קומט זיידע, מיט אַיִיעָר זוֹן אויף דער לאָנקע.
איך האָב דָּאָרָט אַוּוקְגָּלִילִיגְט אָ ברעט צום זיַּצְנָן... ווּילְט
אייר אָ טְרוֹנָק? — האט ער געפֿרָעָט שׂוֹין וּרְאִיך, ווי ער
וואָלְט געווונן מיט אַים הַיְמִיש בַּאֲקָאנְטָן, ווי מיט אלָע אַין
דאָרָף.AMILIK האט פָּוֹן זיין בְּרוּיטְ-טָאַש אַרוֹיסְגַּעַזְוָיגָן אָ
קענְדָל און דערלאָגָט דעם זָקָן.

— אַיתּוּם אָיז דאס... אַשְׁטוּמָעָר, נַעֲבָעָך — האט דער
זָקָן גַּעֲזָאָגָט, אַנוּוּיְזָנְדִּיק אויף מיר. אָ צְעַרְדוּדְרָעָטָר האט
ער גענוּמָעָן רַעֲדָן צו מילעָקָן:

— איך ווֹיסְט נישט וואָס אָיז מיט אַים הַיְמִינָט! די הענט
צִיטָעָרָן אַים, ער האט הַיְזָן. קְרָאנָק אָיז ער מיר געווואָר!
קרָאנָק! — האט ער הוֹיך אוּפְּפָן קָול מִיך גַּעֲשָׁאַלְעוּוּתָה.

אָן אַין מיר האט ער גענוּמָעָן אַרְיִינְרַעְדָּן:
— זעטָו, אָזָא אַיְנָעָר ווי זָוָה, העלְפָט שׂוֹין אַרוֹיסְ אַין
בָּאַלְעַבְּאַטְּשִׁקְיִיט, ווּיְסִיט ווי זִיך אַומְצָגִיאַן מיט אַהֲיָה.
איך האָב אַים שְׂוִוְיְגָנְדִּיק: ...בעסְעָר וואָס ווּינְיקָעָר רַעְדָּן.
הַאַט דָּאָר מיר אַנְגָּעָזָגָט: ...בעסְעָר וואָס ווּינְיקָעָר רַעְדָּן.
מאָכוֹן זִיך נַאֲרִיש, תְּמֻעוֹוֹאָטָע. אָן ער,AMILIK פִּירָט די קוֹן,
שלעַפְּט די שְׁטְרִיךְ פָּעָטָה, אָן רַעְדָּט ווי קִינְמָאָל גַּאֲרַנִּישָׁת:

— נישט וויט פון דאנען... איז א הוייף, וו מען דארף איז אינעם צו ארבעט... וילסטו צוגיין מיט מיר צו א באַלעבאָס? — פרעגט ער מיך און רעדט וויטער רואיק, ווי ער וואַלט מיך נישט געענט:

— קומ... קומ מיט מיר... איך וועל דיך צופיך...
AMILUKS אויגן האבן געלאָכט צו מיר. ער האט שוין געוזן, איז דער בעטלער איז האַלבּ-בלינד.
די וווערטער זענען דעם זקן געפֿעלן געוווארן. האט ער נאָכְמָאָל אַיבּעְרְגּעְפּרְעָגְט:

— זאגסטה, איז מען דארף איז יינגלאַז א הוייף?... איז טאָקע גוט איזו — האט ער צועגעשטימט. — בעטער אַרבּעְטָן בּיִ א באַלעבאָס, ווי גײַן אַיבּער דִי היַזְעָר בעטּן אַבְּיסְלָעָן... גֵּי, יוֹזָעָק, פֿרְעָגְט זיך אָן, גֵּי — האט ער מיך גענומען צווענדן. — אַבעְרְ פֿרְעָגְט פֿירְ מיך צו צום קָאַשְׁטְּשָׁאָל. מַיִּידְן עַפְּסִ שְׂטִיעָן אָפּ... אָן דָּה, דו בִּיסְטְּ קְרָאָנָק גַּעֲוָאָרָן, באָזְשָׁע מָוִי, באָזְשָׁע מָוִי — האט ער אוּפְּן קוֹל גַּעַיָּאמָעָרט.

אלץ איז געוווארן אַנדעריש פון דעם טאג. וווען איך האט געפֿונְעָןAMILUKS, שטענדייך איז ער געוען איז אַנדעריש פון אלע. אַפְּילו איז געטָא איז ער געוען אַ פרְיַילְעָכָר. גַּעַגְּאָנוּ גַּעַגְּאָנוּ אַין דער אַרְגָּאַנְזָאַצְּיעָ, גַּעַהְאָט אַ סְדָּךְ חָבְּרִים. אַין יָתָר מִימְ-הַיּוֹן איז ער געוווארן אַ באַלעבאָס אַיבּער דער שְׁטוּבָן, אָרְן אַלְעָן יְינְגָלָעָר האָבּן אִים גַּעַפְּאַלְגָּט. שטענדייך האט ער גַּעַקְּאָנְטָס זיך אָן עַצְּהָ גַּעַבְּן. ער אַיְנָעָרָה אַדָּר גַּעַוְאָגָט צו שְׁפִּרְיְּגָעָן פון ווֹאָפָּאָן! אָנוּ ווֹאָס אַיז דערנָאָךְ גַּעַוְאָרָן מיט אַלְעָן קִינְדָּעָר, דָּאָס ווֹיְסָט נִישְׁתְּ קִינְעָר.

ווי נָאָר ער האט מיך דערזָעָן אָיז ער באָלְדָּ מִיְּן פָּאָרָה זָאָרְגָּעָל גַּעַוְאָרָן. צום בעטלער האט ער אַגְּגָהָוִוִּין רָעָדָן מיט אַ נִּיגְזָוָן פון אַ דָּאָרְפִּישְׁ יְינְגָל:

— זִיְּדָע, אוּבָ אִיר ווֹיְסָט צום קָאַשְׁטְּשָׁאָל, אַיז טְאָקָעָ פון דעם זַיִּיטְקָן ווּגָן, נָאָר אַ פָּאָר טְרִיטָּה. אַדָּר אָפְּשָׁר ווֹילְט

איך אויף דער לאנקע צוגיין, אויסרווען זיך אביסל ? עפעם
אפאען ? — און ער האט אַנגָעוּיוֹן אויף זיין פָּאַסְטָעָר
טָאַרְבָּע אַנְגָּעוּהָאַנְגָּעָן אויפֶן אַרְעָם.

— נײַין, נײַין... איך וויל גלייך אין קאַשְׁטְּשָׁיאַל ! תפילה
טאָן דארף מען... בעטן רחמים ביימ האָר פֿוֹן דער וועלט !
פִּיר מֵיר, יִינְגָּל, צוֹם גְּלָח אָוֹן דֻּעָם יָתּוֹם צַו אֲבָלְעָבָס...
אַ שְׁטוּמָעָר אַיְזָן ער נְעַבְּעָךְ, אַבְּעָר אַרְבָּעָטָן ווּעַט ער גַּעֲטָרִי
פָּאַרְנָן עַזְּן...

די רײַיך האָבָּן זיך אַים גַּעֲפְּלָאַנטָּעָרט. ווֹי ער ווֹאלְט
שׂוֹין גַּאֲרְנוּישָׂט גַּעֲוָוָסָט, ווֹאָס טוֹט זיך מִיט אַים. איך האָב
קְוִים פָּאַרְשְׁטָאַגָּעָן :

— צוֹם גְּלָח... אויף דער באָאנְק זיך אַוּוּקְלִיגָּן... קְרָאנְק
איַזְן ער מֵיר גַּעֲוָאָרָן ! באָזְשָׁע מוֹי, רָאַטְ�עוּ דֵי מַעֲנָשָׁן !
טִיְּוָוָלָאָנִים מַאֲכָן חָלוֹב דֵי וּלְעָט !

וּוֹי נָאָר ער האָט מִיט זִינְעָן האַלְּבִּילְּינְדָּע אַוְיָגָן דָּעָרוּעָן
פֿוֹן דָּעָר וּוֹיְטָנָס דֻּעָם קָאַשְׁטְּשָׁיאַל, אַיְזָן ער גַּעֲשְׁטָאַרְקָט גַּעַי
וּוֹאָרָן. ער האָט אַנְגָּעוּהָיִבָּן שְׁפָרְיוּזָן מִיט גַּרְוִיסָּע טְרִיטָּא,
קְלָאָפְּנְדִּיק מִיטָּן שְׁטָעָקָן אַיְבָּרָן וּוֹעָג.

— גַּיִיט, יִינְגָּלָעָךְ... גַּיִיט אַיְיךְ אַיעָיר וּוֹעָג... מֵיר וּוֹעָט
שׂוֹין הָעָלָפָן דֵי הַיְּלִילִיקָע מַוְּטוּר ! אַיר קִינְד בֵּין איך דָאָר —
וּוֹאָס אַמְּאָל שְׁנוּעָלָר האָט ער גַּעֲשְׁפָאָנְטָט פָּאַרְאָוִיס. איך מִיט
מִילְעָקָן האָבָּן אַיְзָן קְוִים גַּעֲקָאנְטָן נַאֲכִיאָגָן.
איַזְן אַ זִּיְּט אַיְזָן נַאֲכָגָעָגָעָגָעָן דֵי קוֹ אָוֹן מִילְעָקָן האָט
מִיטָּן שְׁטָעָקָן זַי גַּעֲטְרִיבָּן.

— זַי גַּעֲזָוָנָט, יוֹזָעָק ! — האָט דָּעָר אַלְטָעָר נַאֲכָגָעָרִיבָּן
— אַ גּוֹט יִינְגָּל בִּיטָּוּ... אַוי, אַ גּוֹטָעָר !

אַיךְ בֵּין גַּעֲבָלִיבָּן מִיט מִילְעָקָן אויפֶן לַיְדִיקָן וּוֹעָג.
— חַיִּיםְעָק... נָעַם דֻּעָם שְׁטָעָקָן... פָּאַמְּעָלָעָר, פָּאַמְּעָלָעָר...
טְרִיבָּב דֵי קוֹ... זַי קָעָן דִּיךְ נִישְׁתָּט... קְרָאָסְוָלָא הַיִּסְטָט זַי... גְּלִיְיךְ.
דָאָרָט אַיְזָן דֵי... לְאַנְקָע.

שטייל, גאנַּד שטיל האט ער גערעדט צו מיר, כאַטש קייז
גערד איזן אויפֿן וועג נישט געוווען.

ערשת אויף דער לאָנקע זענען מיר צו געפֿאַלְּן צו זיך.
— חיימעך, סאָראָ גִּליק, או אַיך האָב דיך געפֿונען!
אָומַעַטָּם האָב אַיך דיך געזוכט! ווּ בִּיסְטוּ גַּעֲוֹעַן? ווּאָס
הָאָסְטוּ גַּעֲטָאן? — האָט מִילְּעָק גַּעֲוָאַלְּט אַלְּץ ווּיסְטָן מִיטָּר
אמָּאלְ.

אַיך האָב אַפְּילְּוּ קִין ווּארְט נִישְׁט גַּעֲקָאנְט אַרוּסְרָעֵן
פֿוּן אַיבּּעָרָאַשְׁוֹנָג. אלְּעַ גַּעֲשָׁעָנִישְׁן האָבָן זיך מִיר אַנְגָּהָהָוּבָן
מִישְׁן אַינוֹ קָאָפּ. דִּי נָאָכְט אַינוֹ שְׁתָאָל, דֻּר בְּעַטְלָעָר. פֿאַרְוּאָס
הָאָט ער אלְּעַמְּעַן אַנְגָּזָגָט. אוּ אַיך בֵּין אַ שְׁטוּמָר? אַנוֹ
דאָ פֿלוּצִים — מִילְּעָק! מִיר בִּידְיעָ אוּרְפּ דֻּר לאָנקָע צְרוֹאָר
מעַן! דִּי נָאָכְעַ צִיְּתָהָאָט מִיךְ גַּעֲפִינִיקְט דִּי שְׁרָעָק טָאָמָּעָר
הָאָבָן אַים דִּי דִּיְתְּשָׁן גַּעֲכָאָפּ. אַין הָאָרֶצְן האָב אַיך דָּאָך
געַגְלִיבָּט, אוּ ער לְעַבְּט!

...אוּ מִילְּעָק, אַיך האָב גַּעֲמִינְט, אָז, אָז...

ער האָט מִיר נִישְׁט גַּעֲלָאָט אַרוּסְרָעֵן, וַיְדָעָר אַרוּמְגָעָן
נוּמָּעָן. באַקוּקְטָן אַלְּעַ זִיטָן. אַרוּסְגָּפְרָעָגָט:

— חיימעך, ווּאָס אַיז מִיטָּדִיר, צִי בִּיסְטוּ קְרָאָנְק? בִּיסְטָן
וַיְוִיס וַיְ... וַיְ... זִין פְּנִים אַיז גַּעֲוֹעַן בְּרוּין אַפְּגָעָבָרָעָנט.
מִיטָּן שְׁטוּרְוִינְעָם הָוָת אַיז ער גַּעֲרָנִישְׁט גַּעֲוֹעַן עַנְלָעָד צו אַ
יְּדִיש יְּנָגָל. זִינְעַ אַוְיגָן הָאָבָן גַּעֲלָאָט צו מִיר פָּאָר פְּרִידָן,
אוּן מִיטָּאָמָּאָל אַיז ער גַּאָר אָז אַנְדָּרָעָר גַּעֲוֹאָרָן. אַרְאָפְגָעָן
לְאָזָט דָּעַם קָאָפּ אַיז פֿוּן דִּי אַוְיגָן הָאָבָן אַנְגָּהָהָוּבָן קָאָפָעָן
טְרָעָן.

— חיימעך, זָאָג, ווּאָס אַיז גַּעֲוֹאָרָן מִיטָּן טָאָטָעָשִׁי, ער
אַיז דָּאָך קְרָאָנְק גַּעֲוֹעַן! וַיְאָרְגָּפְט וַיְיִסְטָן ווּאָס אַיז גַּעֲוֹאָרָן מִיטָּן
אַלְּעַ אַיז גַּעֲטָאָ? — האָט ער מִיךְ מִיטָּן צִיְּתָר אַרוּסְגָּעָן
פְּרָעָגָט. וַיְיִאָרְקָוּ אַיך ווּאָלָט עַפְעַם גַּעֲוֹוֹסְט אַדְעָר פְּאַרְגָּעָפְילִיט.
— מעַן האָט נִישְׁט גַּעֲדָאָרָפּ גִּין אַיז יְּתּוּמִיתְהָיוֹן —

האב איך אויפן קול געזאגט. ווי נאר איך האב זיך ארומגען
זען, אז קיינער אין נישטא אויף דער לאנקע.
— צי האבן אלע געקאנט זיך באהאלטן פאָרָן דייטש?
וואס אין מיט דער מאמעשי? אויך זיך איז שווין פון לאנג
געווען קראָנָק, נאר זיך האט נישט דערצ'ילט... און וואס
מאכט די מומע צילא?

די גאנצע צייט האב איך אַפְּילוֹ נישט געהאט מיט וועז
מען צו רעדן. אויך בין שוין טאקע געווען ווי אַ שטומער.
די צייט וואס איך בין געלעגן אין קאמער באהאלטן, האב
איך אַפְּילוֹ מיט דער באָלעבאָסטע נישט גערעדט מעיר ווי
אַ פֿאָר ווערטער.

AMILUK האט געשוויגן. אויך ער האט באָדויערט, וואס
ער האט געלאָזט זיך אַוועקפֿרִין אין יתומימַהַזָּן.

איך האב נישט געקענט צווען, ווי ער זיצט אַזָּא שטיַּז
לער, אַ טרויעעריקער. האב איך אַים דערצ'ילט די ניעיס,
וואס איך האב אין שטאל אונטערגעהערלט.
...עס איזו שוין זיין סוף... מען דערצ'ילט, אַז זיין
האָבן פֿאָרְשְׁפִּילְט! פֿאָרְלִירְן די אַרְמִי אין אַין... אַפְּשֵׂר
וועלְן מיר אַינְגִיכְן אַהֲיָמִיגְיָן...

AMILUK האט מיך אַגְּעָקוּט, ווי ער וואָלט גַּרְנִישְׂט
געגלויבט מײַנע רייד.

— פֿאָרְשְׁפִּילְט, זַאֲגַסְטוֹ? ווֹ אַיז דָאָס גַּעַשְׁעָן? דָא אַין
דאָרֵיך זָאָגָן אלע, אַז זַיְיַזְעַן די שטארקסטע אויך דער
גאנצעער וועלְט! זַיְיַהְאָבן נישט קִין מָרוֹא פֿאָרְ קִינְעָן!
אויך, חַיְמָעָק אַפְּשֵׂר זָאָלָן מיר צוּרְקְלִוְיְפָן אין גַּעַטָּא? סְאַין
דָאָך נישט ווַיְיַט פָּוֹן דְּזָאָגָן! — האט ער שטיל געפְּרָעָגֶט
אוֹן באָלְדְלִין אַפְּגַעַנְטְּפָעָרט:

— אַבעָר די דְּרִיאָטָן... דֻּעָר, פֿאָסְטָן?
אהַיִם! אהַיִם! צוּרְיךְ אַין גַּעַטָּא... ווי אַזְוִי קָאן מען
אַבעָר גִּין אַיבָּעָר די פֿעַלְדָּעָר? אוּמְעָטוּם גִּיעָז אַרְוֹם פֿאָלִיְּ
צִיאָנְטָן! מיר בִּיְדָעְ האָבָן גּוֹט גַּעַוּוֹסְט, ווי גַּרְוִיס עַס אַין
די סְכָנָה.

AMILUK HAT ARDISGENOMUN FLEZELER FON ZIEN TEARBU.

MIER HABEN GEENGUNZ ZOAMUN.

ALZ UNDAS DI GOTTE BALEBESHT HAT MIR MITGEGEBEN.

HAT DAK DER BETTER ARINGULIGET AIN ZIEN ZAK.

S'AIN GEWONN SHITL AIFF DER LANKU. A S'K FIGEL ZUNUN AROMGAPOLIGEN OIFEN HIMAL. DAS PERISHU GRANZ HAT SHWIN GESEMUKT FON FEUL. DI KU AIN ZIK AROMGANGUN, GUKIYT DAS GRANZ. AIZ TAKKU MILUK A FASSTUR? TAKKU AZOI UND YASSELUMS TAKKU HAT DRIZILIT: A S'K YINGLUK GIYUN AROM MIT BEMOT AIBUR DI FAASHUFELDER... AIC HAB ARDIS DRIZILIT ALZ, UNDAS HAT MIT MIR FASIRAT. AN MILUK HAT ALZ MALL AIBURGERISCHEN, NISET GLIBNDIK AIN DUM NIS:

— A S'K MOL HASTO GEHAT! WOISITO WOIFEL YIDUN UND ALZ GEHRUN ZIK AROM AIN WAHL, AIN DI RAOON? AIC MIT MIR AIZ GEUNN A NIS! — HAT UR GEZAGT ANGUAHIBEN DRER ZHILIN UNDUGEN ZIEN BALEBESCH: WOIFER HAT AIM GUMACHT OIFEN BOYDUM A GULUGER MIT AN AMTADIK BESH! AOISGAULERNTE YEDUSH ARBUT AIN DER WORTSHAFTEL. — WUSTO, CHIMUA, APILO A FAR HOIZEN MIT A SHPUNZER HAT UR MER GEGBEN! UR ZAGT... AIZ UR WOUT MIR HALTON SHTEUNDIK. STARK ROPF UR MIR. UR WOIL NAR PERIUR MIR MACON FAIFERON... ABUR HITEIN DARCH AID ZIK — HAT UR FLOWZIM GEAR SHITL A ZAG GETRAN. — WOIFER UMFAZER KOMST ZO ZOM FAROKH, GIY AIC GLIICK ARIIN AIN SHTEAL, AIN A KAMMER. MUN MOZ ZIK SHTEUNDIK HITEIN... GEUDUNKE!

— AIC WOISIT... MIR ROPF MUN YOZEK... SHIN A YAR...

AIC GEUDUNKE... — HAB AIC AIM GEUNTPURAT.

DI ZON HAT ANGUAHIBEN SHTEARK ZO BRUNEN. AIC HAB DI LICHTIKIYT NISET GUKNENT AOISHAALTEN. DI AIGEN HABEN MIR GEUNOMUN SHTEUCHEN. AIC HAB GEUNZ MIT MIINU AIGEN?

AIC HAB ZIK SHTEARK DURSHAKEN. CHAB GARNSHET GEZUNEN.

— KOM, YOZEK — HAT MILUK SKAATZISHE GEZAGT

די זונַ איז שווין הירך אויפגעגעגען. מזארכּ מעלהון די
קו... איך וועל דיך איצט צופרין צו א באלאבָּס. א סד
מאָל האָט עֶר מיר געוזנט, אָז עֶר דאָרְפּ אַינְגָּל צו אָרְ
בעט. די לְיִתְשֹׁן האָבוֹן אַוְוְקְגַּעֲפִירְט זַיְנָע זַיְן. זַיְן כאָטָע
איַז די לעצטָע אויפּן ווועגן.

מִילְעָקָה האָט זַיְךְ אַוְיְגַּעְהֵיְבָּן פָּוּן דֻּעָם בְּרַעַט, אַנְגַּעַטָּאָן
זַיְן טַרְבָּע אויפּן אַרְעָם אָזְן גַּעֲבָּן מִיר וּוְידַעַר דֻּעָם
שְׁטוּקָן, איך זַל טְרִיבְּבָּן די קו.

— הַיְדָא, הַיְדָא, קְרִיאָטָלָא — האָט עֶר גַּעַרְעַדְטָ צַו אַיְרָ,
גַּעַגְלָעָט זַי אָזְן אַרוּמְגַעְנוּמוּן. — האָבָּ נִישְׁתְּ קִיְּן מוֹרָא,
חַיְמָעָק ! אָז אַיְזָן בְּעַסְעָרָר פָּוּן אַהֲנָט. זַי בִּיסְטָ נִישְׁתְּ,
בִּילְטָ נִישְׁתְּ, אַשְׁטִילָעָ גַּוְטָעָ חַיה אַיְזָן זַי.

פָּאַמְעָלָעָק זַעַנְעָן מִיר צַוְּגַעְגָּגָעָן צַו אַלְאָגָן פְּאַרְקָן
אַונְטָעָר אַסְּאָד מִיטָּ בִּימָעָר. מִילְעָקָה האָט שְׁטִילָ צַו מִיר
גַּעַזְגָּעָט : דַּאְזָן וּוּוִינְטָ עֶר, מִיכָּאָל בְּעַדְנָאָרָעָק הַיִּסְטָ עֶר... נָעָם
אַרְאָפּ סְהִיטָל אָזְן אָג : «זַאְל גָּאָט זַיְן בָּאָגְרִיסְטָ» — אָז
אַלְיָין האָט עֶר פְּאַרְיִינְגְּשָׁרִיגָּן :

— באַלְעָבָּס, איך האָבָּ איך גַּעַרְעָנָגָט אַינְגָּל צַו
דעָר אַרְבָּעָט !

אַרְוָם צַוְּיִי יָאָר האָבָּ איך גַּעַרְבָּעָט אַיְן דֻּעָם הוֹיַּת.
וּזְוּיִי האָבָּ איך אַזְאָ אַרְבָּעָט גַּעַקְעָנָט אַוִּיסְתָּאָלָטָן ?
דאָס האָט מִיר מִילְעָקָה יְעַדְןָ טָג גַּעַשְׁטָאָרָקְט, אַרְיִינְ-
גַּעַרְעַדְטָ צַוְּ מִיר אַיְבָּרָעָן פְּאַרְקָן אַפָּר וּוּרְטָעָר. אַמְּאָלָל
דַּעַרְצִילְלָט, וּוָאָס די פּוּיְעָרִים רַעַדְןָ וּוּגָן דֻּעָרָלָאָגָע. אָז
אַנְדָּעָרָשָׂ מְאָל די נִיעָסָ פָּוּן דַּאְרָה. שְׁטָעָנְדִּיקָה האָט עֶר מִיר
די זַעַלְבָּעָ וּוּרְטָעָר אַיְבָּרְגָּעָהָזָרָט : וּוּסְטָ זַיְךְ צַוְּגַעְגָּוּוֹנָעָן...
יעַדְעָ אַרְבָּעָט קָאָן מְעַן זַיְךְ אַוִּיסְלָעָרָנָעָן.
דאָס אַיְזָן אַבָּעָר נִישְׁתְּ גַּעַוְעָן קִיְּן אַרְבָּעָט. דַּאָס אַיְזָן
גַּעַוְעָן אַתְּפִּיסָה. דֻּעָרָ פּוּיְעָרָה האָט מִיר גַּעַהְיָתָן, אַוְיָף אַ
רְגָּעָ נִישְׁתְּ אַרְאָפְגָּעָלָאָזָט פָּוּן אָוִיגָּ. גַּעַטְרִיבְּנָן פָּוּן אַיְזָן אַרְבָּעָט
צַוְּ דֻּעָרָ אַנְדָּעָרָר.

ווען ער האט מיך צום ערשותן מאל דערזען, האט ער
זיך שטאליך דערפלייט :

— ארבעט זוכסטו, יינגל, אנו קומ אריין, וויאו וואס
דו קענסט! היינט זענען אלע פולאקסעס, דארמאזיאדעם,
נאך דיב של מינגען ווי!

AMILUK AIZN AOOUKUGANGUN MIUT DEUR KO CHO ZIIN BA-
לעבאס, און איך האב זיך אפילו נישט אומגעקוקט, ווי
ער וואלאט פאר מיר געוווען א פרעמדער. איך האב געוווסט,
או איך בין שוין נישט מער אלליין.

די ווירטשאפט פון מיכאל בעדנארעך איין געוווען פאר-
לאזן און שמוציק. אומעתום זענען געלגען אלטע, צערראַ-
כענע זאָבן. נאך א קליען שטיקל ערדר אָרום הוייף האט ער
באָרבבעט. אלײַן האט ער געקאָקט און געוואָשן זיינע העמֿ-
דעָר און הויזן. זיין וויבּ מיכאָלאָוָא אָין גאנצע טאג געוזען
בּוּים פֿעְנְצְטָעָר און אָרוֹיסְגּוּקּוּט, צִי אַרְעָז וּקְומָן צְרוּיקּ.
זִי האט מיט קיינעם נישט גערעדט, דער באָלעבאָס אָין אַ
גאנצען טאג אָרוֹמְגַעְגַּעְגַּעְן אָון גַּעֲבָרְמֶת :

— יוֹזָעַק! — סְמִיסְטּ הָאָסְטוּ נִישְׁתּ אָרוֹעְקְעַפְּרִישּׁ, דָאַס
הָאַלְּצָן נִישְׁתּ גַּהְאָקְטּ! וּוּ לְאַגּ וּוּסְטוּ שִׁילְוּן דִּי קָאָרְטָאָפְּלָ ?
צּוּ קִין אָרְבָּעַט טּוֹיגְסְטוּ נִישְׁתּ, דִּי טֻפּ נָאַךְ נִישְׁתּ אָוִיסּ
גַּעֲרִינִיקְטּ !

— מִינְיָן זִין הָאָבָּן דִּי פֿעְלְדָעָר בָּאָרְבָּעַט, דָעַם הֵוִיף
אָפְּגַעְהִיטּ, דִּי שְׁטָאָלָן, אַלְּצָן גַּעְתָּאָן! אָון דַּו בִּיסְטּ אַ
גָּרְנוּיִשְׁתּ! צּוּ עָסּוּ אַ גַּעְרָאָטְעָנְבָּרָ ? אַ לָּאַ בָּאָגָּאָ! וּוּ הָאָבָּן
זִי אָרוֹעְקְעַפְּרִישּׁ מִינְיָן דְּרִיְּ זִין ?

ווען עס אַיּוֹ נָאַךְ פֿינְצְטָעָר גַּעְווּעָן, אַיּוֹ ערְ שְׂרִין גַּעְווּעָן
בִּיְ מִיר אַיּוֹ קָאָמְעָר אָון גַּעְרְוּפּ :

— יוֹזָעַק... מְדַאָּרָפּ פִּיעְעָר מַאְכָּן ! מַאְכָּן אַ שִּׁסְלָ גְּרִינְס
פָּאַר דִּי קָאָטְשָׁקָעָס ! מְדַאָּרָפּ זִיפּן סְמִעְלָ ! בֵּין נָאָכָטּ הָאָבָּן
אַיךְ גַּעְאָרְבָּעַט. דִּי הָעָנְטָן זענען מִיר גַּשְׁוֹאָלָן גַּעְווּאָרָן. אַיךְ
בֵּין קוּיִם אָרוֹמְגַעְגַּעְגַּעְן אוַיְיךְ דִּי פִּסּ. אָפִילוּ עָסּוּ הָאָבָּן
אַיךְ פּוּן מִידְקִיְּתּ נִישְׁתּ גַּעְקָאָנטּ. נָאַךְ שְׁלָאָפּן הָאָבָּן אַיךְ
גַּעְווּאָלָט ! גַּעְרְנִישְׁתּ מַעְרָ ! כָּאָטָש אַיְינְמָאָל זִיךְ אַוְיְשְׁלָאָפּן !

ווען איך בין געלעגן באהאלטן אין קאמער ביי דער אלטיטשקר פרוי, האב איך ערשות געזען ווי לאנג איז א שעה. פארישטאָגען, איז א טאג קאָן זיך ציען איז א סוף. אין הויף בים באעלעבאָס האב איך נישט געזען די טuge. ווען איך האב געוואָלט זיך צוּזען אַבְּיסָל אַפְּרוּעָן, איז שווין געווען נאכט. די ארבעט איז אַבְּעָר נאָך נישט געזען געענדיקט. ווי שנעַל זענען געלאָפָּן די טאג איז אַדְּחָדִים! אונטער דער שטֶאָל האב איך געוֹזִיַּת קָאַלְּטָאָל מִיטָּן באָלעבאָס איז דערנָאָך זיך אַוְיסְגַּעֲקָאָפָּעָט. צוֹזָמָעָן מִיט אַיִּם האב איך געַרְאָבָּן אַ רְאָוָו אַזְרָאָט זיך באַהְאלְטָן אַוְיָזָן ווינטער. באַדְּעָקָט דעם גָּרוֹב מִיט ברעטער איז שטרוי. ס'איַז געווען אַ הייסְטָעָר זומער. די בִּימְעָר האָבָּן גַּעַר בְּלִיט. געַבָּן אַ סְּדָעָל אַזְוִימָעָן. איך האָב אַבְּעָר דעם זומער נישט געזען.

מייכָאַלְאָוָא האָט זיך אַרְיִינְגַּעַלְיִיגַּט אַיִּן בעט ווען די רענְגָּס האָבָּן אַנְגַּהְוִיבָּן גִּיסְן. אַוְיִפְּגַּעַשְׁטָאָגעָן אַיִּז זַי, ווען דער שניִי האָט אַפְּגַּעַטִּיעַט, אַזְוִידָעָר זיך צוֹגְעֻזְעַצְטָץ צוּפָּעַנְצָטָעָר. אַמְּאָל האָט דער באַלעבאָס גַּעַרְופָּן אַ דָּאַרְפִּישָׂעָ “בָּאַבְּקָעָ”. אַ פרוי, ווֹאָס הִילְּטָמִיט בְּלִעְטָעָר די פּוּיעָרִים אַזְוִידָעָר קִינְדָּעָר.

איך האָב גַּעַהְעָרט ווי זיך האָט גַּעְרָעְדָּט פָּאוֹרָן אַוְעַקְיִינִין:
— גַּעַזְוֹנְט אַיִּז זַי, גַּעַזְוֹנְט. נאָר דָּאָס אַיִּז אַזְּאָה בענְקָד
שָׁאָפָּט צַו די זַי. ווי נאָר זַי ווּעָלָן זיך אַוְמְקָעָרָן, ווּעָט זַי
שְׁוֹין אַוְיִפְּשָׂטִין, אַרְבָּעָטָן ווי שְׁטָעַנְדִּיק. די הענט זענען
בֵּי אַיר גּוֹטָעָ, פֿעַסְטָעָ... נאָר דָּאָס הָאָרֶץ... דָּאָס הָאָרֶץ...
הָאָט זַי שְׁטִיל גַּעְרָעְדָּט.

— אַ לְאָ בָּאָגָּא, — האָט דער באַלעבאָס אַוְיִסְגַּעַרְגִּין.
— קָאנְסָט אַיר גָּאָרְנִישָׂט גַּעַבָּן, זַי זַאְל אַוְיִפְּשָׂטִין? אַיך
אַלְיִין קָאָן שְׁווִין מַעַן נִישְׁט אַרְבָּעָטָן! מַעַן דָּאַרְפָּט אַרְיִינְגִּין!
אַיִּן פְּעָלָד! אַלְיַץ ווּעָרט גַּעַזְמָאָרְגָּנוּוּעָט! אַוי, מִינְעָן זַי!
וּוּהָוִין האָט מַעַן זַי אַוְיִסְגַּעַרְפִּירָט? אַזְוִינָה אַזְוִינָה?
תְּבוֹאָה. דָּא ווּעָרט אַלְיַץ צַו גָּאָרְנִישָׂט! אַ לְאָ בָּאָגָּא, ווּעָר

וועט מיר אַרוּיסַהָעַלְפָן ? — האט ער זיך געוזשאַלעֲזֹועַט פֿאַר
דעַר באַבָּקָע . — וועער ?
איך האָב געקְרִיגְן רְחַמְנוֹת אוּיף אַיִם . אַבָּעַר ער האָט
ニישט געהאָט קִין רְחַמְנוֹת אוּיף מִיר . ער האָט געוֹזָלֶט
מיר אָומְבְּרָעְנְגָעָן מִיט דָעַר אַרְבָּעַט .

אמָאל האָט זיך מיר דערמאָנט אַ בְּילַד פֿוֹן דָעַר היַם .
איך האָב מִיטְאָמָאל דערזָעַן אָונְדוּעַר שֵׁינְעַן פֿיאַטְרִיקָאוּועָר
גָּסָס . ווּוּ מִיר האָבָן גָּעוּווֹינְט . אַיִן זְכָרְוָן אַיִן מִיר גַּעֲלִיבָן
פֿוֹן לאָנגָא פֿאָרְגָּעָטָעָנָע גַּעַשְׂעַעַנִּישׁ . איך האָב וּיזְדַּעַר דָעַר -
זָעַן אַ פּוֹרְמָאָן אוּיף אַ פּוֹלוֹן וּוֹאָגָן מִיט קִוְּלוֹן . ער האָט
געַשְׁלָאָגָן מִיט אַ בִּיטְשׁ דָאָס פֻּרְדָּה , עַס זָאָל גִּיכְעָר גִּיְּין .
דָאָס פֻּרְדָּה אַיִן אָומְגַעְפָּאָל . נִישְׁט גַּעֲקָאנָט וּוּוּטָעָר גִּיְּין .
נָאָר דָעַר פּוֹרְמָאָן האָט עַס גַּעַשְׁלָאָגָן וּוֹאָס אָמָאל שְׁטָאַרְקָעָר
אַיִן גַּעַזְיָדָלֶט מִיט מִיאָוָסָע וּוּרְטָעָר . נִישְׁט אַיִן מָאָל האָב
איך בִּינְנָאָכָט אַיִן דָעַר קָאָמָעָר , אַז אַיִך בֵּין אוּיך
וּוּי דָאָס פֻּרְדָּה , וּוֹאָס פָּאָלָט אַזְוֹן קָאָן מָעָר נִישְׁט אַוּיסְהָאָלָטָן
אוּן דָעַר פּוּיְעָר טְרִיבִּיט אַזְוֹן יָאָגָט עַס , וּוֹאָס אָמָאל צָו אַ
שְׁוּעָרָרָרָרָר אַרְבָּעַט .
פָּאָרוֹאָס זָעַנְעָן מַעֲנְטָשָׁן שְׁלָעַכְתָּ צָו מַעֲנְטָשָׁן אוּן צָו
בְּהַמּוֹת ? — האָב אַיִך אַ סְדָּמָאָל גַּעַטְרָאָכָט — פָּאָרוֹאָס
פִּינְיִיקְט אַיִינְעָרָ דָעַם אָנְדָעָר ?

אַיִן אַיִינְעָרָ אַ נְאָכָט האָט זיך מיר גַּעַולְמָט דָעַר זַיְדָעָ-
שִׁי מְנַשָּׁה . אוּי , איך האָב דָאָר שְׁוִין פֿוֹן אַיִן גַּנְגָּאָנְצָן געהאָט
פֿאָרְגָּעָס ! איך האָב אִים גַּעַזְוָן זִיצְנָן אַיִן זִיְּן לְאָגָן וּוּיְיסָן
טְלִית מִיט דָעַר זְילְבָּעָרְנָעָר עַטְרָה בְּיַם טִיש מִיט סְפָּרִים .
 ער האָט גַּעַלְעָרָט מִיט דִי בְּחוֹרִים פֿוֹן הוּוֹת . וּוּן איך האָב
זיך אַוְיפְּגַעְוָוקָט , האָב אַיִך זיך דָעַשְׁרָאָקָן פֿאַר זיך אַלְיָין .

ווער בין איך איצט? וואס וואלט געזאגט דער זידעשי,
ווען ער זעט מיך איז שמוציאן ווי איך ביז, מיט א נאמען
יוזעך? און ער, דער באַלעבאָס קאָכט מליך צו דער קאַשע
איין דעם זעלבן טאָפּ אַין וועלכּן ער קאָכט דאס פְּלייש!
שפֿעטער האָב איך מיך דערמאָנט, אָו ווען מיר האָבּן געֵי
קריגן פֿערדִּס-פְּלייש אויף טאָלָאנְגּוּן אָוּן נִישְׁתְּ גַּעֲוֹאַלְט
עַסּוֹן, האָט דאָק דער זִידְעָשִׂי דער ערַשְׁטַעַר גַּעַזְגַּט, מעַנְן
זָאַל גַּיְינְן דאס פְּלייש אַפְּנוּמָעָן. פֿיקּוֹחַ נֶפֶשׁ, האָט ער גַּעַנְגַּט.
זָאַל גַּיְינְן דאס פְּלייש אַפְּנוּמָעָן. פֿיקּוֹחַ נֶפֶשׁ, האָט ער גַּעַנְגַּט!

טאָן אויף אַיבְּעַרְצְּלַעַבְּן!

צו מלעken האָב איך אָסְטַמְלַעַגְטַּן, אָו אָיך וויל
ביינְאַכְּטַן אַגְּטְלִיפְּן. איך קאָן אַיז אַרְבָּעַט מַעַר נִישְׁתְּ אַוְיסְטַּר
הַאָלָטָן, איך גַּעֲדַעַנְקַד דעם ווועג אַין וואָלַד. דאָרט אַין אָראַו
לייגט יַאֲסֻלְעַע מִיטּ זִין טָאָטָן. ביינְאַכְּטַן בְּאַקְּן וַיִּקְּאַרְטְּאָפְּלָן!
זִין טַאָטָע גִּיטְאָרָם אַין דִּי נַעַכְתָּן אָוּן גַּעֲפִינְטַן אַלְעַמְּאַל
עַפְּעַס צו עַסּוֹן.

מיילעך האָט נִישְׁתְּ גַּעֲלָאַזְטַן. אַלְעַמְּאַל מיך אַפְּגַעַרְעַדְטַן:
— חַיְימַעַך — האָט ער גַּעַזְגַּט, דאס אַין דאס בעסְטַע
ארט אַין דַּאֲרַפְּ! צו זַיְיַהְךְ קְוֹמַט נִישְׁתְּ קִינְיָנָר! אַיְצַט דַּעַדְן
שָׁוֹן אַלְעַ, אָז דִּי רָוּסְן מִיטּ דִּי אַמְּעַרְקָאנְגָּר גַּיְעַן צְוֹזָאַמְּעַן
אוֹן בָּאָלְדַּן וּוּלְעַן זַיְיַהְךְ קְוֹמַט... שָׁאָ... הַאָט ער שְׁנַעַל
אַפְּגַעַרְיסָן, אוֹן אַרְומְגַעְקוֹטַן זַיְיַהְךְ אַין אָלַע וַיִּתְאַן. נַאֲךְ אַבְּיסְלַן
מוֹזַן מִיר וּוְאַרְטַן אוֹן מִיר וּוּלְעַן אַוְעַקְפּוֹן דַּאֲנַעַן!

★

די אַרְבָּעַט אָוּן דִּי קָעַלְטַן לְעַצְטַן וּוַיְנַטְּעַר האָבּן
מִיר צְוֹגַעַנוּמָעָן דִּי האַפְּגַעַנוֹגָה, אָז אָיך וּוּלְעַלְעַנְעַן דאס אַלְץ
אוַיסְהַאֲלָטָן בִּיּוֹן סּוֹףּ. פּוֹן צִיְּתַן צו צִיְּתַן אַין צו מִיר גַּעֲקָוּמָעָן
„סְטָאָרָן“. ער האָט יַעֲדַעַס מַאל גַּעַזְגַּט, אָז אָיך מוֹזַן צו
דעם נָאַמְעַן זִיְנָעַם צְוֹגַעַוְוִינְעַן, נַאֲר אַזְוִי אִים רָוּפְן. ער
הַאָט מָוָאָ גַּעַתְּאָט, אָז עַמְּצָעַר קָאָן נַאֲר פְּלוֹצִים הַעֲרָן וּוּי
אָיך רַעַד צו אִים מִיטּ זִין אַמְתָן נָאַמְעַן. אַיז אַזְרַעַל קָאָן אָז

אומגליק ברענגן, וויל אין דארף זענען דא א סד מענטשן, וואס גיבן אויס יידן פאר געלט צו די דיטש פאליציאנטן. יעדעס מאל פלעגט ער מיר מיטברענגן א העמד, א ואערעמע יאכע. ער פלעגט אריין אין דער קאמער אויפֿן הייך, אroiיסציען פון די בריטע טאנן די זאכן און פלעגט לרען גיך, מיט אין אטעם: טו זיך איבער, וארכּ אווועק די שמוציקע זאכן! קאנסט נאך קראנק ווערן פון שמוץ. איך פלעג קוקן אויף די זאכן און נישט גלייבן מיינע אויגן: פון וואנגן האסטו אולעלכּ ניע, ואערעמע זאכן? — האב איך אים געפרעגט. אלץ וואס איך האב געטראגן, איז געווען שמוציק און צעריסן.

— מיין באַלעבאָסטע האַנדלט — האָט ער שטיל דער ציילט, ווי אויסזאנגדיך אַסוד. — יעדן טאג פֿאָרט זי אוועק ווען עס איז נאָך פֿינצטער, און קומט אַלעמאָל צוּריך מיט אַזְאָק אויף דער פֿלייעץ. אוּ, וויפֿל פֿאָק ליגן ביִי זיי אויף דער ערְד אַין שטאָל, צוגעדייקט מיט שטורי. קיינער וויאַסְט נישט ווי רײַך זיי זענען! אַ פּוֹלוֹן קָאסְטָן מיט מָאָרָקן האָבן זיי. אַ סְד, אַ סְד גַּעַלְתִּ!

איך האב גָּרְנִישֶׁט גָּעְקָאנְט פֿאָרְשְׁטִין, ווי אַזְוֵי האָט זי נישט קִיְּין מָוָא אַרְיִינְצְּוָגִין אַין אַ בָּאָן? אַרְוָמְפָּאָרָן, קִיְּפָּן זאָכָן אַון עַסְנוֹוָאָרג. פֿירְן זיי פון פֿאָרְשִׁידְעָנָע שְׂטָעָט אַין דָּארָף אַרְיִין...

עטלעכּ וואָכָן אַיִוְּלָעַק נִישְׁט גְּעוּועָן בַּיְּמִיר. איך בין גְּעוּועָן שְׁטָאָרָק אַוּמְרוֹאִיך, נִישְׁט גְּעוּוֹסָט וואָס מִיט אַיִם אַיִן גְּעַשְׁעָן. דָוְרְכוֹן פָּאָרָקן פֿלְעָג אַיך אַרְוִיסְקָוקָן אוּפְּפָן וועָג. קִיְּנָעָר פֿלְעָג אַבְּעָר אַין די גְּרוּיסָע קָעְלָטָן נִישְׁט אַרְוִיס. די וועָגָן זעַנְעָן גְּעוּועָן פֿאָרְשָׁאָטָן מִיט שְׁנִי. דָעָר וַיְוִינְט האָט גְּעֻסְוִישְׁטָעָט אַון שְׁלַעַכְּטָע גְּעַדְאָנְקָעָן זעַנְעָן מִיך בַּאֲפָאָלָן, וועָג אַיך האָב גַּעֲקוֹקָט אוּפְּפָן פֿוֹסְטָע פֿעַלְדָעָר, ווּ קִיְּין מעַנְטָש וּוֹיִזְט זיך נִישְׁט פָּאָר די אוּיגָן. וועָג אַיִוְּנְדָלָעָך

אריין אין הויף, דורך דעם זייטיקון טירל, האב איך אים נישט דערקענט. אויפן קאָפּ האט ער געהאט אַ זאָק, באַשאָטו מיט שניי.

— יוזעק... יוזעק... — האט ער מיך שטיל גערוֹפּן.
מיט אַימְפּֿעַט בין איך צו אַים געלאָפּן אַ גִּלְקִילְעָכָר,
וואָס ער אַיז ווַידְעָר דָּא. ער אַיז אַבעָר געוּוֹן זַיִעַר טַרְוִיָּ
עריק. די אוֹיגָן זענָעָן געוּוֹן בֵּין אַים רַוִּיט, וַוי אַנגַּעַשׂ וּוֹאָלָן.
ער אַיז גִּיךְ אַריַין אין דַּעַר קַאמְעָר אָוֹן איך בֵּין אַים נַאֲכָ
געַגְּאָגָעָן אָוֹן פַּאֲרָרִיגָּלֶט דָּאָס טִירָל. פַּאֲמַעַלְעַד האט ער
מיך אַלְץ אַוִּיסְדָּעַרְצִיְּלִיט.

— די באַלְעַבָּאָסְטָע אַיז געוּוֹן אין לאָדוֹש — האט
ער שטיל דערצִיְּלִיט.

— וואָס האט זי דערצִיְּלִיט פָּוּן גַּעַטָּא ? וואָס... הערט
זיך דַּאָרָט ? זאג מִיר אַלְץ ! — האב איך אַים גַּעַבְעַטָּן.
מיילעַק האט גַּעַשׂ וּוֹגָן. ער אַיז גַּעַזְעַטָּן מִיט אָן אַראָפּ
גַּעַלְאָזָן קָאָפּ, וַוי ער וּוְאָלָט נִישְׁתַּחַת גַּעַהְעָרָט וּוָס אַיךְ רַעַד
זו אַים.

— וואָס אַיז דַּאָרָט גַּעַשְׁעָן ? — האב איך אין אַים אַריַין-
גַּעַשְׁרִיגָּן אָוֹן עַס אַיז מִיר אַזְשָׁ קַאלְט גַּעַוּוֹאָרָן, אָז אַיךְ
הַאָב אַנְגַּעַהוּיְבָן צִיטָעָן אוֹיפָן גַּאנְצָן קַעְרְפָּרָה.
— זי האט פַּאֲרָנְאָכָט דערצִיְּלִיט פָּאָר אַלְעַמְעָן, אָז... אָז...
דַּעַר גַּעַטָּא אַיז שְׁוִין נִישְׁטָא... אַלְעַ יִדְזָן זענָעָן אַרְוִיסְגָּעָ
פִּירָט גַּעַוּוֹאָרָן...

— אַרְוִיסְגָּעָפִירָט ? וַוי קָאוּן מַעַן אַוִּיפָּיל מַעֲנְטָשָׁן
אַרְוִיסְפִּירָן ? — האב איך אַים גַּעַנוּמָעָן אַוִּיסְפְּרָעָגָן אַ דָּעַר-
שְׁטוֹינְטָעָר.

— ... זי האט דערצִיְּלִיט, אָז זַי זענָעָן פַּאֲרִשְׁקָט גַּעַד
וּוֹאָרָן אין אַלְאָגָעָר אַיְפָּ אַרְבָּעָט... שְׁוִין פָּוּן לְאַנְגָּג... אַין די
אַנדְעָרָע שְׁטָעָט, וּוּ זי פַּאֲרָט אַרְוָם, זענָעָן אַיךְ שְׁוִין נִישְׁטָא
קִיְּין יִדְזָן...

— וּוּ, וּוּ זענָעָן זַי אַלְעַ ? — האב איך גַּעַפְרָעָגָט מִיט
גַּרְוִיס פַּחַד.
מיילעַק האט גַּעַשׂ וּוֹגָן. אָוֹן איך האב פַּאֲרִשְׁטָאָגָן, אָז

קיינער וויסט נישט וו איז דער לאגער, וועגן וועלכן די
באלעבאסטע האט דערציילט.

— ...דער טאטעשיז איז דאך קראנק געווען, ווי איזו
קאו ער ארבעטען? — האט מלעך גערעדט מיט א ציטער-
דייקער שטימע. איך שלאף נישט איזן די נעכט, איך האלט
איין איזן אריינטשאכטן, וו קאו דאס זיין איז איז לאגער פאָר
אזויףיל יידן? וואס טווען זי דאָרט?
ער איז געווען בלאָס און אַפְּגָעַדָּרֶת. ווען ער איז
אַרְדִּיס פֿוֹן דער קַמְעָרֶת, האָב איך געווען, אָז ער שלעפעט
זיך קויים אויפֿ די פֿיס.

אויך איך בין די נאָכָט נישט געללאָפֿן. וואס איז גע-
שען מיט דער מאָמָעַשִׂי? מיט דער מומע צילא? וויהָנ
זענען זי פֿאַרְשִׁיקְט געווארן? דער זיידעשי איז דאָך אויך
קְרָאָנְק געווען און קִיְּנָאָרְט איזן פֿאָר אַיִם נישט געווען איז
שְׁפִּיטָּאֵל, וו די באָבָעָשִׂי דְּבוֹרָהָלָע איז געלעגן. וואס איז
געווארן מיט די קְרָאָנְק, ווען אלע זענען אַרְוִיסְגַּעֲפִירֶט
געווארן? פֿאַרְוֹאָס דְּאָרְפּוֹן אַלְטָעָן קְרָאָנְק מְעַנְּטָשָׁן מִיט-
מאָכוֹן אַזְּעַלְכָּעָן צְרוֹת?

★

עטלעכע טאג איז מײַן חַבֵּר נִשְׁתְּגָעָן. איך האָב
דאָך נישט געווסט וו אַיִם צו זוכּן, וווען אַפְּילַו איך וואלט
זיך אַרְוִיסְגַּעֲפִירֶט פֿוֹן הוֹיף. איך האָב גַּעֲמִינֶט, אָז ער
איין קְרָאָנְק געווארן. אוּ, וואס ווועט זיין, ווען פֿוֹן די אלע
צְרוֹת ווועט ער שוואָך וווערן און נישט קָאנְעָן מַעַר אַרבעטען?
ווער האָט זיך דאס גַּעֲקָאנְט פֿאַרְשְׁטָעָלָן אַזְּאָך, אָז אלע
יַיְדָן פֿוֹן גַּעֲטָא ווועלָן אַרְוִיסְגַּעֲפִירֶטְן וווערן? — האָב איך
געטראָכְט גַּאנְצָע טאג. דערנָאָך האָב איך זיך דערמָאָנט, אָז
נאָך אַינְדָּרְהִים האָכוֹן דאָך די שְׁכָנִים גַּעֲרָעֶט, אָז די
דייטשָׁן ווועלָן אלע יַיְדָן אַרְוִיסְטְּרִיבְּן. קִיְּנָאָרְט האָט אַבעָר
איין אַזְּאָך זיך נישט גַּגְלִילִיבְּט. רְבּוֹנוֹ של עַולְמָן, וואס ווועט
זײַן מיט אָונְדִּי אלע? ווי אַזְּוִי האָט דאס גַּעֲקָאנְט פֿאַסִּירֶן,
אי אַזְּאָך שְׁטָעָט אָז שְׁטָעָט עַד זענען שְׁוִין מַעַר קִיְּנָאָרְט

יעידן נישטא ? וואס איז געוווארן מיט אונדזער משפה אין
טשענסטאכאו און אין בענדין ?

אט איז מלעך פלייצים געקומווען ! ער איז גיך אריין
אין דער קאמער. צוליב די גרויסע שניען און פרעסט איז
מיין באַלעבאָס נישט אַרוייס פון שטוב. אַ גאנצע טאג איז
ער געוזען בּוּם אוּיוֹן אַונְגַּלְיִיגַּט שפּענער. געוווארעט
זיך אַדרער געשלאָפּן.

אַ מידער פון לויַפּן האָט מלעך דערציילט, אַז די רוסוּ
קומווען ! זיי זענען שוין הינטער וואָרשע ! די פּוּעֶרֶם רעדן
שיין גאנץ אָפּן, אַז זיי נײַען פֿאָראָוִיס מיט אַ גרויסעַ אַרְבָּה
מיין אַונְגַּט אַסְטַּאָקָן ! אַלְעָ דִּיטְשָׁן אַנטְלִיפַּן !
מלעך האָט מיך אַרומגעַאָפּט אַונְגַּעַשְׂט . די מלחהּ
מה איז שיין בּוּם סֻפּ ! באָלְד ווּלְזַן זיי אוּיך דָא אַהֲרָע
קומווען ! אָפּשָׁר אַ ווֹאָר, אָפּשָׁר נָאָר אַ פָּאָר טָעָג !... אַזְּיַי
רעדט מעַן אַין דָאָרָה. זיין פּנִים אַיז גַּעַוּוֹן רוּיט. צֵי האָט
ער געקריגַן היַץ ? די ווּרטָעָרָה האָבָן זיך בּי אַים גַּעַפְלָאָגּ
טָעָרָט. ווַיסְטוּ, חַיְמָעָק, האָט ער שְׂטִיל אַנְגַּעַהֲבוּן רעדן,
די פּוּעֶרֶם זָאגּן, אַז עַס ווּעַט זָיין בּעַסְטָר, ווּן די אַמְּעָז
רִיקָּאָגָּעָר ווּלְזַן קומווען. מיין באַלעבאָס גִּיט זַיִן צַו פָּאָרָה
שְׂטִיןַן, אַז עַס אַיז נִשְׁתְּקָה קִין חַילְוק, ווּרְעָרָס ווּעַט פָּאָרָה
טָרִיבָּן די בּעַסְטִיעָס ! אָרִי, זַי גּוֹט זענען אַיצְטָאָלָע גַּעַז
וּוֹאָרָן צַו מִיר, די באַלעבאָס גִּיט מִיר דָאָס בּעַסְטָע עַס !
אַיך שלאָפּ שיין נִשְׁתְּקָה מַעַר אוּיפַּן בּוּידָם ! דָאָס בּעַט האָבָן
זַי אַוְעַגְעַשְׁטָעַלְט אַין דָוְרָכָגָגָג צַו דָעָר קִיר. סַאיַי
וּזְאָרָעָם אַונְגַּלְיְּלָעָך, וואָס זַיִן האָבָן מִיך גַּעַלְאָזָט אַין פִּינְצָז
טָעָרָן בּוּידָם ! ווּעַט זָעָן, באָלְד ווּלְזַן מִיך אַהְיֵמָגִיא !
מִירַן זָיין גַּעַפְּגַּעַן דָעַם ווּעַג !
צַוּזָּאָמָעָן מיט אַים האָב אַיך גַּעַוְוִינְט אַונְגַּלְאָכָט.

אַיך האָב נִשְׁתְּפָאָרְשָׁטָאָגָעָן, פֿאָרוּוָאָס אַסְטַּפְּדָאָס
וּוְילְן בּעַסְטָר די אַמְּרִיקָּאָגָעָר. אַין די ערְשָׁטָע טָעָג זענען

דאך אליע יידן און פאלאָקָן געלַאָפָן קיין רוסלאָנד ! אָפָּשֶׁר
וועט אִיצְּטָ דער טָאָטָעָשִׁי צוֹרִיקְקּוֹמָעָן ? אָוָן אליע פָּעָטָעָרָס
מייט די זִין. אוּ, אֵיךְ גָּעֲדָעָנָךְ דָּאָרְ שְׂיוֹן נִישְׁתָּ וַיִּיְהִיסְּן !
אִיצְּטָ וּוּלְן צוֹרִיקְקּוֹמָעָן דִּינְהָלָעָ אָוָן יַאֲדוֹיִיגָּא ! אֵיךְ האָבָּ
שְׂיוֹן גָּאָרְנִישְׁתָּ גַּעֲקָאנְטָ טָאָן. אלְץָ אַיְזָ מִיר גַּעֲפָלָן פָּוָן
די הענט.

דער באָלָעָבָּאָס אַיְזָ גַּעַלְגָּעָן אוֹיףְּ דָּעָרְ בָּאָנְקָן, גַּעַדְרִימְלָטְן.
די באָלָעָבָּאָסְטָעָ אַיְזָ גַּעַלְגָּעָן וַיִּשְׁטָעַנְדִּיקְ אַיְן בָּעַט אָוָן
אָפִילְוָוָוָוָאָרָטָן נִישְׁתָּ אָרוֹיְסְגָּעָרָעָטָן. אֵיךְ האָבָּן וַיִּאָוּוּקָיְ
גַּעַזְעָצָט בַּיָּמִים עַמְּרָלְכָּאָפָל אָוָן אָרוֹיְגָּעָטָרָאָכָּט, וַיִּאָזְוִי
קָאָו אֵיךְ זַיִּזְגָּוָן, אָוָן אַטָּן, אַנְדִּיקְטָן זַיִּדְ דִּי מְלָחָמָה ?

שְׁפָעַטָּעָרְ האָטְן מַעַן דָּעָרְהָעָרָטְ שְׁטָאָרָקָעְ קְנָאָלָן. די ערְדָן
הָאָטְן גַּעַצְיְטָעָרְטָ. צִי וּוּלְן אִיצְּטָ אלְעָ צְוָוָעָן רַיְזָעָרְ אַיְינְפָּאָלָן פָּוָן
די באָמְבָּעָס ? דָּעָרְ הַיְמָלָאָ אַיְזָ גַּעַוּוּן רַוִּיטָן וַיִּאָפְּיָעָרְ. דָּעָרְ
זָקָןְ הָאָטְן זַיִּדְ אַוְיְגָּעָכָּאָפָטְן פָּוָן דָּעָרְ בָּאָנְקָן אָוָן אַיְזָ אָרוֹיְסָיְ
גַּעַלְאָפָןְ פָּוָןְ הוֹיְףְ. אַ צְעָרָהָעָטָעָרְ אַיְזָ עָרְ צְוָוִיקְעָקְוָמָעָן,
אַנְגָּעוּהָיִיבָּןְ שְׁרִיְיָעָןְ צָוְ זַיִּןְ וַיִּיבְ:

— מאָמָעָ, מאָ... מעָ... די מְלָחָמָה אַיְזָ שְׂיוֹן פָּאָרָעָנְדִּיקְטָ !
סְטוּפָאָן זָגָאנְטָן... אָוָן דִּי פָּאָלְצִיְּ אַיְזָ אַנְטָלָאָפָן ! אַטָּן, אַטָּן...
קוּם אֵיךְ פָּוָן אַיְסָמָן ! אִיצְּטָ וּוּטָ דָּעָרְ בָּאָרְמָהָאָרְצִיקָּעָרְ צָוְ
רִיקְשָׁיְקָןְ אָוְנְדוּןְ די זִין !

זַיִּןְ וַיִּיבְ אַיְזָ גַּעַלְגָּעָן אָוָן גַּעַשְׁוִיגָּן, וַיִּזְ וַיִּוּאָלָטְ גַּאָרָיְ
נִישְׁתָּ פָּאָרָשְׁטָאָנְגָּעָן, וּוֹאָסְ עָרְ רַעְדָּתְ צָוְ אִירְ.
דָּעָרָנוֹאָרְ האָבָּן זַיִּדְ אַלְעָ פּוֹיעָרִיםְ אַיְן דָּאָרָףְ בָּאָהָאָלָטָן.
מִילְעָקְ הָאָטְןְ מִירְ שְׁפָעַטָּעָרְ דָּעָרְצִיְּלָטְן, אָוָן זַיִּיְהָיָהְ
זַיִּדְ בָּאָהָאָלָטָןְ אַוְיָסְ מָוָאָ, אָוָן דִּיְהִיטָּןְ וּוּלְןְ פָּאָרָבָּרָעָנְעָן
דָּאָסְ דָּאָרָףְ אַלְסְ נִקְמָהְ פָּאָרְ זַיִּעָרְ מְפָלָה.

איך קאן מיר איצט נישט דערמאגען דעם טאג פון
דער באפריליאונג. עס איז געווואָרן אַזָּא צעמיישונג, אַזְּ קִיִּיר
נער האט נישט געוווסט ווֹאָס ער טוֹט. אַיִּין פּוֹיעֵר האט
זִיךְ אַנְגַּעֲשִׁיכּוֹרֶט, אַזְּ אַנְדַּעֲרֵרֶר האט הַוִּיד אַרְיֵּפֶן קָוֵל זִיךְ
געמַאְדַּלְעַט. אַלְעַ הַאֲבָן גַּעֲזָנְגָעַן, גַּשְׂרִיעַן, גַּעֲצִיגַּן אַבְּעַר
די ווֹעֲגַן צָוָם קַאַשְׁטַשְׁיָאל. מִילְעָק אַיִּין גַּעֲקוּמוּן צָו לַוְּפָן
אַיִּין אַטְעָם אַזְּ האט אַרְיוֹסְגַּעַזְאָרֶפֶן:
— מִיְּין בָּאַלְעָבָס ווֹעַט מִיךְ פִּינְן קִיְּין לְאַדוֹשׁ! מַעַן
דָּאָרָף נָאָר אַבְּיסָל אַוְיְסָוָאָרֶט... אַיִּיךְ... אַיִּיךְ אַיִּם דָּעַרְ
צִילְּטַ, אַזְּ אַיִּיךְ בֵּין אַזְּ יִדְּ! אַזְּ אַיִּיךְ וּוְיל אַהֲיָם!
— ...אַזְּ ער... ווֹאָס האט ער גַּעֲזָגַט? — האָב אַיִּיךְ
געפְּרַעְגַּט מִילְעָקָן.

— דער באַלְעָבָס האט זִיךְ צַעֲלָכֶת: אַיִּיךְ האָב באַלְד
געזַעַן, אַזְּ דָו בִּיטְט אַזְּ יִדְּ! אַזְּ יִדְּישָׁעַר קָאָפֶן... יִדְּישָׁע
הַעֲנָט... ווֹילְסָטוֹ צְרוּיקַן צָו דִּינְגַּע, ווֹעל אַיִּיךְ זִיךְ אַוְעַקְפִּירָן
קִיְּין לְאַדוֹשׁ... אַרְיֵּב דָו ווֹעַט קִינְגַּעַם נִישְׁט גַּעֲפִינְגַּן, קָאנְ-
סְטוֹן צָו מִיר צְרוּקְקָומָעַן! אַיִּצְט ווֹעל אַיִּיךְ קָוִיפָּן אַזְּ...
אַרְבָּעַט ווֹעַט זִיְּן אַיִּין שְׂטָאָל, אַיִּין פָּעַלְדַּ... אַיִּין דִּיר שְׁלַעַכְט
געוֹעַן בֵּי מִיר? — אַזְּוִי האט ער גַּעֲרָעַדְט צָו מִיר, וּוי
קִינְמָאָל. מִילְעָק האט אַוְיְגָעַהָעָרט דְּעַרְצִיָּן. מִיטָּאמָאָל
זִיךְ אַוְעַקְגַּעַזְעַט אַוְיִפְּרַעְתָּן אַזְּ דָעַר אַיִּין קָאָמָעַר אַזְּ זִיךְ
פָּאָרְטְּרָאָכֶט. אַסְקָּסָקָאָל האט ער די לעַצְעַט צִיטַט גַּעֲרָעַדְט
צָו מִיר ווּוְרַטְעָר, ווֹאָס אַיִּיךְ האָב נִישְׁט גַּעֲקָנְטָן פָּאָרְשָׁתִיָּן.
— ווֹיִיסְטוֹ, חַיְּמַעַךְ, אַזְּ מִיְּין באַלְעָבָס האט שְׁטָאָרָק
מוֹרָא פָּאָר די רָוּסָן... — האט ער שְׁטִיל גַּעֲרָעַדְט. אַלְעָמָאָל
בָּעַט ער זִיךְ בֵּי מִיר, אַיִּיךְ זָאָל רְיעַדְן גּוֹטָס אַוְיִפְּט אַיִּם, וּוֹעַן
עַמְּעַצְעַר ווֹעַט זִיךְ אַרְיֵּב אַיִּם פְּרַעְגַּן. «זָאָגָן, סְטָאָר, אַיִּין דִּיר
שְׁלַעַכְט גַּעֲוַעַן בֵּי מִיר? הַאָב אַיִּיךְ זִיךְ נִישְׁט אַוְיְסָבָאַהָאַלְטָן
פָּאָר די דִּיְתְּשָׁן?...» אַגְּנַצְנָן טָאגְ רְעַדְט ער נָאָר ווֹעֲגַן
דָּעַם, וּוי ער האט מִיךְ גַּעֲרָאָטְעָוָת, אַוְיְסָבָאַהָאַלְטָן. פָּאָר-
וֹאָס האט מִיְּין באַלְעָבָס אַיִּצְט אַזְּאָ פָּחָד? די דִּיְתְּשָׁן זַעַגְעַן
דָּאָר שְׁוִין נִישְׁטָאָ! — האט מִיךְ מִילְעָק גַּעֲפְּרַעְגַּט.
מִיְּנָעַ גַּעֲדָאָנְקָעַן וּוֹנָעַן שְׁוִין גַּעֲוַעַן אַנְדַּעַרְעַ. אַיִּיךְ

האָב נאָר געטראָכט ווי אָזֶן מיר אַזְוָעָק פּוֹן דָּאָרֶף?
אַיך האָב מיר אוּפְּגָעָקָאָכט אָנוּ עַמְּעָר וּזְאָסָעָר, זִיך אַרְוָמְגָעָר
וּוָאָשָׁן, די זַאֲכָן אַרְוָמְגָעָפְּזָצָט. נאָך אַ טָּאָג... נאָך צָוַיִּי אָנוּ
אַיך ווּעָל אַנְהָוִיבָן אַ נֵּי לְעָבָן! אָרִי... צְוָרִיק אַהֲיִים... אַיך
האָב גַּלְיִיך גַּעֲוָאָלָט גַּיְינַן צְוָפָס, נאָר וַיַּן בַּאֲלָלָבָאָס הַאָט
אַלְזַן גַּעֲרָעָדָט, אָזֶן אוּרִיךְ די וּוּעָגַן אַיְזָן פָּאָרָאָן אַ סְּדַרְמִילִיָּה
טָעָר. דָּעָרוּוַיִּיל וּוַיַּל עָר נִישְׁתַּפְּאָרָן.

דָּעָר פּוֹן לְאָנָג אַרְיסְגָּעָבָעָנְקָטָעָר טָאָג אַיְזָן גַּעֲקָמָעָן.
מִילְעָקָה אַטְגָּעָט גַּעֲבָעָטָן וַיַּן בַּאֲלָלָבָאָס, עָר וְאַל אַיך מִיךְ
מִיטְבָּעָמָעָן.
— יוֹעָק אַיְזָן פָּאָר מִיר ווי אָזֶן אַיְגָעָנָעָר בְּרוֹדְדָעָר, אָרִיךְ
עָר וּוַיַּל אַהֲיִים...
— זַעַסְטוּ וּוַיְפַל יַדְעָן הַאָבָן זִיך בַּי אָונְדוֹ אַיְזָן דָּאָרֶף
גַּעֲרָאָטָעָוָעָט? — הַאָט גַּעֲנָטָפְּעָרָט וַיַּן בַּאֲלָלָבָאָס,
אָנוּ, וְאַל עָר פָּאָרָן...
רַיַּין אַפְּגָעָוָאָשָׁן, רַיַּין אַנְגָּעָטָאן, זַעַנְעָן מִיר אַרְוִיךְ אַוְיְפָן
וּוָאָגָּן. די בַּאֲלָלָבָאָסָטָעָה אַטְמִילָעָקָן גַּעֲגָבָן אַפְּעָקָל מִיטָּ
עָסָן אָוּן נַאֲכָעָשָׁרִיגָּן, וּוּעָן דָּעָר וּוָאָגָּן הַאָט גַּעֲרִירָט פּוֹן
אָרטָן:
— סְטָאָר... קָוָם צְוָרִיק אַיְזָן דָּאָרֶף אַוְיְבָה דָו וּוּסְטָט דִּינְעָן
נִישְׁתַּפְּאָרָן!
מִיר הַאָט מִיַּן בַּאֲלָלָבָאָס נִישְׁתַּפְּאָרָן אַפְּלָאָזָן. מִיטָּ
בַּיְדָעָהָעָט הַאָט עָר זִיך אַנְגָּעָכָאָפָט פָּאָרָן קָאָפְּ אָוּן גַּעַ-
שְׁרִינְגָּן:
— אַלְיַיְן לְאַוְסָתוֹ מִיךְ אַיְבָעָר! וּוּעָר וּוּעָט אַיְצָט טָאָן די
גַּאנְצָעָ אַרְבָּעָט? וּוּ זַעְנָעָן מִיַּנְעָן זִיך פָּאָרְפָּאָלָן גַּעֲוָאָרָן?
וּוּ נַאָר די מִלְחָמָה הַאָט זִיך גַּעֲנָדִיקָט. הַאָט עָר שְׁוִין
גַּאֲרָנוּשָׁת גַּעֲוָוָסָט וּוּאָס עַס טָוָט זִיך מִיטָּ אַיִם.
דָּאָס הָאָרֶץ הַאָט מִיר שְׁטָאָרָק גַּעֲקָלָאָפָט, וּוּעָן דָּעָר
וּוָאָגָּן אַיְזָן אַרְוִיךְ אַוְיְפָן בְּרִיְּתָן שָׂאָסִי. קָוָם עַרְשָׁתָן מַאלְ

האב איר דערזען דאס דארף, ווען איך בין פון אים אפגען פארו. איך האב אבער געזען מיט מיין גאנצער נשמה נאר מיין הימ. אלע... אלע זענען זי אפשר שוין צוריילגעקייד מען...

נעבן מיר איז שטיל און טרייעריך געזען מליעק. די בעצעט צייט האט ער וויניק גערעדט. ווי געוואלט פאר מיר עפעס אויסבאָהאלטן.

עס האט נישט לאָנג געדוויינט און איך האב ווידער דערזען די פעלדער פון מארישין. איך האב שווין אבער דאס ארט נישט דערקענט, נישט געזען דאס יתומים-היזו, נישט די אנדערע קליניע, הילצערנו הייזליעך. און אויך די שטאָט, די גאָסן, ווועס איז געזען דער געטאָט, האב איך נישט דערקענט. קיין ייד נישט געזען. אויך מליעק האט זיך אַרוםגעקוּט אַין אלע זיטן. געזוכט עמעצן, וואָס האט געווינט צוֹאַמְעָן מיט אונדז. איז דאס די שטאָט, וווע איך האב געלעבט אלע יארן? — האב איך געטראָכט און נישט דערקענט אַפְּילְיוֹ די פִּיאָטְלִיקָאָוּוֹר גאָס. מיטאמאל האב איך מיט אלע כוחות אַנְגָּהָוִיבָּן שְׁרִיְעָן:

— דאס איז אונדזער היזו! אונדזער...

דער באָליעבָּס האט פֿאָרָהָאָלְטָן דעם וואָגן און געזאגט:
— גייט זוכן איינעריךע... איך וואָרט דאָ בֵּית טוּיְעָר...
איך בין געלאָפָּן אַיבָּעָרְן הוּאָ מיט אלע כוחות. אַרְיף
איַף די טְרָעָפֶן, אוּפְּגָּעָמָאָכֶט די טִיר אָן גַּעֲבִילְבָּן שְׂטִינְזָן
אוּפֶן דער שׂוּעוּל.

אליך איז געזען אַנדערש, פרעמד. אַנדערע מעבל: אַ
נִיְיעָ אַינְגִּיכְטוֹנָג. אַ פּוֹיְלִישׁ פְּרוּיָ אַין אַ וּוִיסְטָן שְׁעַרְץ אַין
גַּשְׁטָאָנָעָן בֵּי דַעַר קִיר. אַין אַונְדְּזָעָר עַסְּשָׁטוּב אַין בַּיִם
טִיש גַּעַזְעָן אַ פְּרֻעְמָדָעָר מִן מִיט קִינְדָּנָר... איך האב
אוּפְּגָּעָמָאָכֶט דאס מְוִילָּה, אַבעָּר קִין ווּאָרט נִשְׁתְּגָעָנָט
אַרְוִיסְרָעָדָן. אַין האָלוֹז האט גַּעַשְׁטִיקָט, אַין קָאָפֶן האט גַּעַשְׁוִינְגָּלָט.

— ווּמְעָן זְכָסְטוֹ, יִנְגָּל? — האט גַּעַפְּרָעָגֶט די פְּרוּי.
— ווּאָס הָאָסְטוֹ זַיְךְ אַוּזְקָעְשְׁטָעָלֶט בֵּי דַעַר טִיר?

— דאס אין אונדער דירה! מיר האבן דא געוווינט!
וואו איין מיין מא...

מער האב איך נישט געקנט אָרויסראדען. איך האב
זיך אויסגעדרייט, אָרויסגעלייגט דעם קאָפ אויף דער וואנט
און געוווינט.

— מיר האבן דא שטענדיק געוווינט! — האט אָמאָן
גענומען שריעען. — ווער ביסטר דאס? פון וואנען האסטו
זיך דא גענומען? גי איין יידישן קאמיטעט... זיי וועלן דיר
אָפּוֹכוֹן דײַן משפחה! — אַלְעָן אַין דער שטוב האבן זיך
ארום מיר אָוועְקָגָעְשָׁטָעלְט, געוווֹאָרט אִיך זאל אָרוֹיסְגִּין.
— ...גַּיִ, יִנְגָּל, אַין יִדְיָשֵׁן קָאמִיטָעַט, — האט נאָכָּי
געזאגט די פֿרְוִי. — ווֹאָס האָסְטו זיך גַּאֲר אָוִיסְגַּעְטָרָאָכֶט!
מער זאלְסְטו זיך דא נישט ווֹיְזִין!
אִיך בֵּין אָרוֹיס אוֹיף די טְרָעָפֶ, אָרְאָפֶ צוֹם סְטְרוֹוֹשׁ.
איין זיין דירה האט געוווינט אָן אָנדְעָרָעָר. אַין דער שְׁטוּב
אייז אַלְצִי בֵּין אַים גַּעֲוֹעָן וּבֵי, טְיִיעָר. אוֹיף דער פָּאַדְלָאָגָעָן
זענען געליגן אָוִיסְגַּעְשְׁפִּיטִיִּים דְּיוֹאָנָּעָן.
דער נִיעָר סְטְרוֹוֹשׁ אַיְז אָרְאָפֶ פָּוֹן אַקָּאנָאָפֶ אָוּן מִיט
ביְזִיקִית אָוִיסְגַּעְשְׁרִיגָּן:

— ווֹאָס זּוֹכְסְטו אַין דֻּם הָוִי? פָּאַשְׁאָל, געגָנָגָעָן!
אִיך האָב אַים גַּעֲוָאָלֶט פְּרָעָגָן... צִי איין מיין טָאַטְעָשִׁי
צְוִירִקְגַּעְמָעָן? אָפּשָׁר קָעָן עַר מִיר זָאגָן, וּוּ אַיְז וּוּלְאַדְעָק,
דַּעַר זָוָן פָּוֹן פְּרִיעָרְדִּיקָן דְּאָזָרְצָעָן, — אָבָעָר עַר האָט מִיר
קִיְּין וּוּאָրִיט נִישְׁט גַּעַלְאָזֶט אָרוֹיסְרָאָדעָן. גַּעַשְׁרִיגָּן אָרְפִּין קוֹל:
— מַעַן קָאָן פָּוֹן זִי נִישְׁט פְּטוֹר וּוּרְוָן! שְׁוִין זענען זִי
אַלְעָן וּוּידָעָר אָרוֹיס פָּוֹן די נִאָרְעָס!

אִיך בֵּין צְוִירִק אָרוֹיס אוֹיף דַּעַר גָּאָס, אָבָעָר קִיְּנָעָט
הָאָב איך נִשְׁט גַּעֲזָעָן. אַרְוָם אַיְז גַּעֲוָעָן פִּינְצְטָעָר, וּוּ די
זָוָן וּוּאָלֶט אָוִיסְגַּעְגָּאָגָעָן...

— האָט קִיְּנָעָט נִשְׁט גַּעַפְרָאָפֶן? — האָט דַּעַר באָר
לְעַבָּס גַּעַפְרָאָגֶט, — איך האָב דָּאָר אִיך באָלְד גַּעֲזָאָגָט.
אוֹ נָאָר אַמְּלָחָמָה מוֹן דּוֹיְעָן אַ צִּיְּיט בֵּין יַעֲדָעָר גַּעַפְנִינְט אַפְּ

זין משפהה. אויך אין אונדזער דארף איז נאך קיינער נישט
צורי געקסומען...

מייט און אראפגעלאזטן קאָפ איז מילעך געקומען צוגיין.
אוועקגעשטעלט זיך ביהם וואגן, נישט געווסט וואס צו טאן.
אַבער זין פנים זענען גערונגען טרען.

— סטאָר, קרייך אַרויף אויפֿן וואגן... מירן פֿאָרְן צוּ
רייך איז דארף! נישטאָ קיינ צייט צו פֿאָרְלִין! — האָט
דעָר פּוּיעָר גערופֿן אָומְגָדְלִיךְ.

אָרוֹם אָונְדוֹ הָאָבָּן זיך מענטשָׁן אָרוּמְגָעַסְטָעלְט. גַּעַר
קוּקֶט אַוְרֵך אָונְדוֹ, אַוְרֵך דַּעַם באַלְעָבָּס מִיטָּן פֿאָרְדָּאָוָר
וּוָאגָן, גַּעַדרִיָּט מיְט דיּ קָעָפּ פֿאָרוּזְנוּגְעַרְט.

אֲמַן אִין אַלְאָגָן וַיְוַנְּתַרְמָאנְטָל אָוֹן אַפּוֹטָעָרְן הַיְּטָל
אייז צוּגַּעַסְמָעַן פּוֹצִים אָוֹן גַּעַפְּרָעָט שְׂטִיל:

— צַי זִוְּיט אִיר יִדְּשָׁע קִינְדָּעָר? פּוֹן וּזְעָנָן קְרָמָט
אייר? וּוֹאָס האָט מיְט אַיְיךְ פֿאָסִירָט?

וּוִי נָאָר מִילְעָךְ האָט דָּעַרְצִילְט, אֲזֹ ער אִין גַּעַסְמָעַן
זָוְן זִין משפהה אָוֹן דָּעַרְאָ באַלְעָבָּס האָט אִים גַּעַרְלָנְגָט
צַוְּ פּוֹן דָּארָף, האָט דַּעַר מָאָן אָרוּיסְגַּעַנוּמָעַן אַשְׁאָכָל
צִיגָּאָרָן אָוֹן דָּעַרְלָאָגָט דַּעַם פּוּיעָר.

— מִירָן צַוְּפָאָרְן צָוּם קָאָמִיטָעַט — האָט ער גַּעַזְאָגָט
מיְט אַזָּא פְּרִידְך, וּוִי ער וּוֹאָלֶט זִיְּנָעָ באַקָּאנְטָעָ אָפְּגַּעַפְּנוּנָעָן.

זִין פָּנִים הָאָט גַּעַלְאָכָט צַו אָונְדוֹ.

— עַס וּוּעַט שְׂוִין זִין אַלְץ אִין אָלְדָעָנוֹנָגָן... נִישְׁטָא וּוֹאָס
מוֹרָא צַו הָאָבָּן... מִירָן צַוְּפָאָרְן צָוּם יִדְּשָׁן קָאָמִיטָעַט... —

אָוֹן ער אִין אַרוּיף אוּפֿן וּוָאגָן. אָוּוּקְגַּעַזְעַצְט זיך צוּוִישָׁן
אָונְדוֹ, אָרוּיפְּגַּעַלְיִיגְט דַּיְהָעַט אַוְרֵך אָונְדוֹ בִּיְדָע. דָּעַרְצִילְט,
יִינְגָּלְעָד, וּוֹאָס אִין מיְט אַיְיךְ גַּעַשְׁעָן, דָּעַרְצִילְט אַלְץ —
הָאָט ער גַּעַרְעַדְט אִין אָוּפְּגַּעַרְאָכְטָעָר.

אייז גְּרוּיסְן הוּוֹן פּוֹן קָאָמִיטָעַט הָאָבָּן זיך אַלְעָ אָרוֹם
אָונְדוֹ אָרוּמְגָעַסְטָעלְט, אָנְגָּעָהוּבָן אָוּסְפְּרָעָגָן:

— ווּהָאַט אִיר גַּעֲוֹוִינְט? ווּהָהִיִּסְט אִיר? ווּזַיִיט
אִיר גַּעֲוֹוָן דֵּי גַּאנְצָע צִיִּיט?
אַיבָּעָרָן קַאֲרִידָאָר אַיְזָא אָמְגַעְדוֹלִידִיק אַרוֹמְגַעְגָּנְגָּעָן
דָּעָר בַּאלְעָבָּאָס אָזָן גַּעֲאִילִיט זִיךְ וּזְאָס גִּיכְעָר צָרְקִיכְזּוֹפָאָרָן
אַיְזָן דָּאָרָה.

— קַוְמֶּט... סְטָאָר, יוֹזָק! — הָאַט עַר גַּעֲרוֹפָן. — דָּעָר
וּוְאָגָן שְׂטִיְּטִיט פָּאָרָן טְוִיעָר!
אַ מְעַנְתְּשָׁ פָּוּן קַאֲמִיטָּעַת הָאַט אַונְדוֹן אַלְעָ אַרְיִינְגַּעַרְוָפָן
אַיְזָן אַ שְׁטוּב. פָּאָרְשִׁיבָּן דָּעָם נַאֲמָעָן אָזָן אַדְרָעָס פָּוּן דָּעָם
פּוּיְיעָר, גַּעֲגָבָן אִים אַ פָּעָלָל אָזָן גַּעֲזָגָט צַו אִים:
— פָּאָרָט גַּעֲוֹנְטָעְרָהִיט... דֵּי יִינְגְּלָעָר וּוּעָלָן דָּא
בְּלִיְּבָן... — עַר הָאַט גַּעֲדִיקְט דֵּי הָאַנְטָן פָּוּן פּוּיְעָר אָזָן
אִים גַּעֲדָאָנְקָט. — אַ גַּרְוִיסָּע, גַּרְוִיסָּע זָאָךְ הָאַט אִיר גַּעַד
תָּאָן! קַוְמֶּט וּוִידָּעָר אַיְזָן אַ חְוָדָש אָרוּם. מִירָן אַיְיךְ נִשְׁתַּחַת
פָּאָרְגָּעָסָן!

דָּעָר בַּאלְעָבָּאָס אַיְזָן צַו צַו מִילְעָקָן, אַנְגָּעָכָאָפָט אִים פָּאָר
בַּיְדָעָה הָעַנְטָן אָזָן גַּעֲזָגָט אַוְיְפָן קוֹל: — זַי גַּעֲוָונָס, סְטָאָר,
קוֹם צַו אַמְּאָל אַיְזָן דָּאָרָה — שְׁפָעַטְעָר הָאַט עַר מִיךְ אַרְמָז
גַּעֲכָאָפָט. אַ גַּלְקְלָעְכָּעָר מִיתָּן פָּעָלָל זָאָכָן, הָאַט עַר וּוִידָּעָר
אַמְּאָל אַלְעָמָעָן גַּעֲדָאָנְקָט אָזָן אַיְזָן אַוְיְעָק.
דֵּי מְעַנְתְּשָׁן פָּוּן קַאֲמִיטָּעַת הָאַבָּן אַונְדוֹן וּוִידָּעָר גַּעֲנוּמוּעָן
אוּיסְפָּרָעָן: וּוָאָס הָאַבָּן מִיר גַּעֲטָאָן אַיְזָן דָּאָרָף? וּוֹעֵר הָאַט
אַונְדוֹן דָּאָרָט אַהֲגָנְעָפִירָט? — יִדְיִישָׁע קִינְדְּעָר... גַּאַט צַו
דָּאָנְקָעָן... אַפְּגָעָרָתָעָוָעָט זִיךְ... — הָאַבָּן אַלְעָ גַּעֲרָעָט אָרוּם.
— וּוָאָס וּוִילְט אִיר פָּוּן דֵּי יִינְגְּלָעָר? — הָאַט דָּעָר מָאָן
אַיְזָן פּוֹטָעָרָנָם הַיְתָל זִיךְ אַגְּגָבִיְּזָעָרָט. — אַיְיךְ הָאָב זַי
נִשְׁתַּחַת גַּעֲבָרָאָכָט אַהֲעָר, אִיר זָאָלָט זַיִי אַרְיסְפָּרָעָן אַלְעָ
קוֹשִׁיוֹת מִיטָּאָמָל. מַעַן דָּאָרָף זַי אַנְסָאָן, אַוּוּקְפִּירָן אַיְזָן
אַ קִינְדְּעָרָהִים. לְאַזְן אַרְיסְפָּרָעָן. — עַר הָאַט טָאָקָע גַּעֲנוּמוּעָן
אַ צָּעָטָל אַיְזָן אַמְּגָאָזָיָן אָזָן בַּאֲלָד אַונְדוֹן דָּאָרָט אַוּוּקְגָּעָד
פִּירָט. מִיר הָאַבָּן בַּאֲקָוּמוּן נִיעַ העַמְּדָעָר, הַיְיָן אָזָן מַאֲנָטָי
לְעֵן, שִׁיךְ אָזָן הַיְתָלָעָן. אוֵי, הָאַט זִיךְ דָּעָר יִיד אַיְזָן מַאֲגָאָזָיָן
מִית אַונְדוֹן גַּעֲפָרִיְּט! גַּעֲוֹכָט דֵּי בַּעֲסָטָע זָאָכָן פָּאָר אַונְדוֹן

אוֹן נָאָר גַּעֲגָבָן אֶ פָּעַקֵּל עַסְנוֹאָרָגּוֹ! גַּעֲלִוִּיבָט אַיְזַּגְּטַ...
נִישְׁתָּאָלִץ אָוּמְגַעְבָּרְעָנְגָט! אֶ סְּךָ וּוּעָלָן זִיךְ נָאָר אָוּמְקָעְדוֹן!
וּוִידְעָרְ האָט מַעַן אָוּנְדוֹ אָוּסְגַּעְפְּרָעָגְט וּוּי אָזְוִי מִיר
הָאָבָן זִיךְ גַּעֲרָאָטְעוֹדָעָט, וּוּעָרְ האָט אָוּנְדוֹ אָוּסְבָּאָהָאָלָטָן. דָּעָר
מָאָן, וּוּלְבָעָרְ האָט אָוּנְדוֹ גַּעֲטָרָאָפָּן אִינְדָּעְרָפְּרָיְ, האָט אָוּנְדוֹ
נִישְׁתָּאָפְּגָעָלָאָזָט. חַיְמָעָק, מִילְעָק... קָוָמָט אִיצְטָאַיְן אֶ רְעָסְיָ
טָאָרָאָן. אַיְזַּה הַיָּסְמִיכָּאָל נָאָוָאָק — האָט עַר גַּעֲרָעָדָט צָו
אָוּנְדוֹ מִיטְ פְּרִידְ. הַיְיִינְט אַיְזַּה פָּאָרְ מִיר אֶ יְסִידָטוֹבְ! אֹאָ
טָאָג אַיְזַּה אֶ גַּרְוִיסְעָרְ יְסִידָטוֹבְ!
אַיְזַּה רְעָסְטָאָרָאָן האָט עַר אָוּנְדוֹ גַּעֲהִיטָן נְעַמְּעָן וּוּאָס
מִיר וּוּלְיָן, וּוּאָס נָאָר אָוּנְדוֹ גַּעֲפָעָלָט.
מִילְעָק אַיְזַּה גַּעֲזָעָסְן אֶ טְרוּיְעִירִיקָעָר בְּיַם טִישָּׁל. אַיְזַּ
וּוּאָרְעָמָעָן מָאָנְטָל אַיְזַּה נִיעָם הַיְטָל אַיְזַּה עַר גַּעֲשָׁת גַּעֲוָעָן
עַנְלָעָד צָו זִיךְ. שְׂוִיְגְּנָדִיק האָט עַר גַּעֲקוֹקָט אָוִיפְּ מִיר, וּוּי
עַר וּוּאָלָט מִיךְ נִישְׁתָּהָרְ דָּעְרָקָעָנְט. אַיְזַּה הַאָבָן נִישְׁתָּפָּאָרְשָׁטָאָר
נָעָן וּוּאָס אַיְזַּה מִיטְאָמָאָל מִיטְ אָוּנְדוֹ גַּעֲשָׁעָן. וּוּעָר אַיְזַּה דָּעָר
מְעַנְטָש, וּוּאָס לְאֹזֶט אָוּנְדוֹ נִישְׁתָּאָפְּ אָוִיפְּ אֶ רְגָעָ ?
— וּוּאָס זִיצְט אִיר אָזְוִי פָּאָרְטָאָכְט, יְנָגְלָעָ ? —
הַאָט דָּעָר אָוּמְבָאָקָאָנְטָעָר אָוּנְדוֹ גַּעֲפָרָעָגְט. — אִיצְט וּוּעָלָן
שְׁוִין קָוָמָעָן גּוֹטָעָ טָעָג ! וּוּאָס וּוּלְיָט אִיר עַסְן, טְרִינְקָעָן ?
וּוּאָס שְׂוִיְגִּיט אִיר ? ?
עַר אַיְזַּה צּוֹגְעָגָנְגָעָן צָוְ בְּפָעָט. שְׁטִיל גַּעֲזָאָגְט עַפְעָט
צָו דָּעָר פְּרוּי אַיְזַּה דָּעָר וּוּיְסָעָר שְׂעָרְ. בָּאָלָד אַיְזַּה צּוֹגְעָ
קָוָמָעָן מִיטְ אֶ גַּרְוִיסְעָר טָאָצְ, אָוִיפְּ אֶ טְעָלָעָר זְעָבָעָן גַּעֲלָעָן
פָּאָרְשִׁידָעָנָעָ קִיכְלָעָק מִיטְ שְׁאָקָאָלָאָד, מִיטְ קָעָן. זִיךְ הַאָט
נָעָבָן אָוּנְדוֹ אֶ אוּוּקָגָעָשְׁטָעָלָט גַּלְעָזָעָר הַיִּסְעָמְלָךְ אַיְזַּה גַּעָּיְ
רְעָדָט מִיטְ הַאָרִין :
— עַסְט אַיְזַּה טְרִינְקָט... שְׁוִין גַּעֲנָגָגָעָרט, גַּעֲנָגָוְ!
זִיךְ הַאָט גַּעֲרָעָדָט פּוֹלִישָׁ, אָבָעָר אַיְזַּה הַאָבָן בָּאָלָד דָּעְרָקָעָנְט,
אוֹ דָאָס אַיְזַּה אִידְיִשְׁעָ פְּרוּי. זִיךְ הַאָט גַּעֲקוֹקָט אָוִיפְּ אָוּנְדוֹ
מִיטְ אֶ סְּךָ רְחָמָנוֹת. בָּאָטְרָאָכְט פּוֹן אַלְעָזָ וּוּיְטָן. אֶ אוּוּקָגָעָ
גַּעֲנָגָעָן אַיְזַּה וּוּידְעָרְ צּוּרִיקָגָעָקָומָעָן. זִיךְ וּוּאָרָט אָוּדָאָיְ אַיְזַּ
אָוִיפְּ אִירְ מְשָׁפָחָה. זְוַכְּט אִירְעָ אִיגְעָנָעָ...

— וואס, געלט? — האט זי זיך אングעבייזערט אויך
דעם מאן, וועלכער האט געוואלט באצאלן. — נעמט, יינג־
לעך, נעמט, — האט זי גערעדט צו אונדז און יעדן געהבן
א שאכטל. שטיל האט זי געוזאגט אויף יידיש: מײַן גאט...
ייזישע קיגדער... וועל וויסט וואס מיט אלע איז געווארן!

★

— איך וועל איך איצט צופירן אין קינדרהיהם —
האט צו אונדז געוזאגט קאראל נאוואק. — דאס איז א קיבוץ
פֿוֹן די ציוניסטן, נאָר אִיר צָאַלְט זיך נישט לאָזֶן אַיְנְדָּרְדָּן
קיין געשיכטעס מיט פֿאַלְעַסְטִּינְעַס! די ציוניסטן ווילן אלע
קינדער אַרְוִיסְפּֿרִין פֿוֹן פֿוֹילְן... אויך אַ מְדֻבָּר... איך
וועל איך שוין באָזָּרְגָּן אֵין אַ בעטערער קינדערהיהם. מיט
גוטע לערעער, מיט אלע באַקּוּמְלַעְכְּקִיטְן! אִיר ווועט שוין
געפֿיגּען די משפחָה. נאָר גַּעֲדוֹלְדָּן! — האט ער
עטלעכּע מְאַל אַיבְּרָגְעָחוֹרט, — אֵין פֿוֹילְן ווועט אַיצְט אלְץ
אויפּֿנְנִי זיך אַיְנָאַדְעָנָעָן. אִיר ווונט דָאַן שוין נישט קיין
קינדער. אִיר פֿאַרְשְׁטִיטְּטָן דָאַן, הײַנט אֵין אַ נְיִיעָ צִיטָא, אַ
NEY ווועלט אויפּֿגָּעָקָומָעָן! — אווי האט ער גערעדט צו
אונדז וואס אַמְּאָל אלְץ העכָּר, גַּיְעַנְדִּיק מיט אַונדז אַיבָּעָר
דעָר גָּסָס.

איך בין אים פֿאַמְּעַלְעָר נאַכְעַגְּאַנְגָּעָן. אַין אַיִן האַנט
האָב איך געהאלטן אַ פֿעְקָל זאָכְן פֿוֹן קָאַמְּיטָעָט, אַין דער
צּוֹוִיְטָעָר דאס שאַכְטָל מיט די קִיכְלָעָד. איך האָב נישט
פֿאַרְשְׁטָאָנָעָן זִינְנָעָ רִידָּ. איך האָב נישט גְּעוּוֹסָט וואס ער
וויל אַונדז באָוּיְזָן. מילעַק האָט אויך גַּעַשְׂוִיגָּן, פֿוֹנְקָט
אווי ווי איך, דאס ער גַּעַטְרָאַכְט ווועגן דער דִּירָה, וואס
פרעַמְּדָע מענטשָׁן האַבָּן פֿאַרְנוּמָעָן אַון ווילן אַונדז נישט
אַרְיִינְלָאָזָן אַין אַונדזער היִם. מיט ברוגָן האָט ער גַּעַי
פרעַגְט:

— וו אַין דָא אַ שְׁפִּיטָאָל?... איך וויל אויפּֿזָוּן מַיִן
טאַטְעָשִׁי...

— אלץ איז איצט רעגייטרייט, פארשריבן איז די
ביבער! מירן זוכן און זוכן, בייז מיר וועלן געפינען! דער
קאמיטעט ווועט איז אלע צייטונגגען שיקן א ליסטע פון די
קינדער, וואס זוכן די עטלערן. נאר פריער מוז מען גיז
אין א קינדערהיהם, האבן א דואיך ארט.

★

איך בין געגאנגען איבער די גאסן, ווי איז א פרעם
דער שטאָט. איך האב לאָדוש נישט דערקענט. אפשר דער
פאָר, וויל איך האב נישט געזען קיין יידן.
איך וויס נישט וואס איז מיט מיר געווען, איך האב
קויים געקאנט כאָפּן דעם אַטְעַם וווען איך בין אַרְיִינְגָּעָטָם
איין קיבוץ. איך האב דערזען אַ פֿולְעַשׂ שְׁטוּבַּמִּיט קינדער.
קליגען און גרויסע. אויפּן טיש זענען געשטאנען לידיקע
טעלער, שיסעלעך מיט קאַשׂ און קארטאָפּל, רעפעטלעד
ברויט אויף אַ טעצל. איך האב פֿאָרְשְׁטָאנְעָן, אָזוּ עַס אַיז
נאָץ מיטאָג.

— איך האב איך געבראָט געסט, טיעערע צוּווִי בחוֹזֶ
רים, — האָט געזאגט קָאָרָאָל נָאָוָאָק צוֹ אַ הוֹיךְ דָּאָר מִידָּל,
וואָס אַיז אַרְוָמְגַעְגַּעֲגַעֲן צוּוִישָׁן די קינדער.
דאָס מִידָּל אַיז צוֹ אָונְדִּי צְוֹעָגָנְגָעָן, גַּעַזָּגָט: שלום.
איך הֵיָּס בְּעֵלָא, אָוָן ווי רָוֶסֶת מַעַן אַיךְ? זַעַט זִיךְ אָפּעָסֶן.
שפּוּטָעָר ווּעָלָן מִיד זִיךְ בָּאָקָעָן, אַיךְ אַ שְׁיַינְעַר מְטִיבָה
וַיִּיט אַיךְ אַקְוָרָאָט אַנְגַּעַקְמוּן. הַיִּנְטָ אַיז טַיְיָר
איך פְּנִים אַיז גַּעַוּעַן בְּלָאָס, ווי בַּיְיָ אַלְעַ קִינְדָּר. וַיִּ
הָאָט זִיךְ גַּעַיְילָט אָוָן אַיז בְּאָלְדָּ אַוּעָק צְרוֹאָמָעָן מַיט די
מִידָּלָעָךְ אַפְּרוּמָעָן פּוֹן די טִישָׁן.
אַרוּם אָונְדִּי האָבָן זִיךְ אַוּעַקְגַּעַשְׁטָעָלַט קליגען אָוָן
גרויסע קינדער. געַבָּומָעָן אַרְיסְפְּרָעָגָן: פּוֹן וּזְאָגָעָן קְוָמָט
איך? וּוּ זִיכְט אַיךְ גַּעַוּעַן, בַּיְיָ דִּי פֿאָרְטְּזְוָאָגָן? צִי אַיז
אַ בּוֹנְקָעָר? אַלְעַ האָבָן גַּרְעָדָט צְוֹאָמָעָן. פּוֹלִישָׁן, יִדִּישָׁן,
רוֹסִישָׁן.

דער מאן, וועלכער האט אונדו צוגעפירות אין קינדרער
היהם, אין אוועק.

— איך וווען נישט וווײיט פון דאנגען, איך וועל שווין
צוקומען יעדן טאג, — האט ער געוואגט צו אונדו.
אלע יאן אין געטא און אין דארכ' האב איך געמיינט,
או איך וועל קיינמאל נישט ווערן זאט. און דא בין איך
געזעסן ביים טיש און נישט געקאנט עסן. די אלע קינדרער
זענגען אויך איינזאמע, ווי איך. געкомען אהיים און קינעם
ニישט געפונגען.

AMILUK האט זיך אַרְוָמְגַעְקֹות אַוִיכְ דֵי וּוּנְט, אַוִיכְ דֵי
בִּילְדָּעֶר אָוּן אַוִיכְ דֵי הַעֲבָרָאִישׁ אַרְפְּשָׁרִיפְּטָן. ער האט
זיך געפרײַט, וואס ער איז געקומען אין אַקְיבּוֹן. אין געטא
האט ער דאך אויך געהרט צו אָן אַרְגָּאַנְזָאַצְּיעַ. ווַיַּדְעֶר
זיך אַלְץַ דַּעֲרָמְאַנְטַ פָּוּן אַמְּאָל.

— דַּעְרוּוַיְלַ וּוּלְעַן מִיר אַוִיכְ אַיְנָאַרְדָּעַנְעַן אַנְ אַ צִּיְּ
מַעַר מִיט קְלֻעַנְדָּרָעַ יִנְגָּלָעַ, — האט געזאגט בעלאַ. —
מאָרגּוֹן, נאָר דער מסִיבָּה, ווּלְעַן מִיר שַׁוִּין מַאֲכָן אַנְדָּעַרְן
סָדָר. גִּיט זִיךְ אַרְוָמוֹאַשָּׁן, אַוִיסְרָעַן.

אַנְ אַ וּוּנְקָלַ פָּוּן דַּעְרָ גַּרְוִיסְטָר עַסְּרָשְׁטָובַ וּוּנְעַן גַּעַזְ
שְׁטָאַנְעַן מִידְלָעַ אַנְ וּוּיסְעַ בְּלוֹזְקָס אָוּן גַּעַזְגַּעַן הַוִּיךְ:
טוֹ בְּשַׁבְּתַ הַגַּעַ... אַנְ אַיְלָעַנְשִׂים הַאֲבָן עַטְלָעַעַ יִנְגָּלָעַ
גַּעַרְיִנְיקַט דָּעַם טִיש. אַוּעַקְגַּעַטְרָאָגַן דֵי טַעַלְעָר אָוּן טַעַפְּ
לְעַר. אַוִיכְ אַ בָּאָנָק אַזְוִיכְ אַ בָּחָור אָוּן גַּעַלְעַטְ לְאַגְּגָעַ
בוּיְגָנָס פָּאָפִיר מִיט צִיכְעַנְגַּעַן פָּוּן פָּאַלְמָעַס, שִׁיפָּן אָוּן
בערגָן.

פָּאָרוּוֹאָס הַאֲבָן זִיךְ אַוִיכְ וּוַיַּדְעֶר קָאַפְּרוּוַיְטִיק ? עַס אַזְדָּאָךְ
שְׁוִי נאָר דער מלְחָמָה, אַזְדָּאָךְ בֵּין שְׁוִי וּוַיַּדְעֶר אַזְדָּאָשְׁ.

אוועק פָּוּן דַּאֲרָתַ, פָּוּן בָּאַלְעָבָאַס.

די קִינְדָּעֶר הַאֲבָן זִיךְ אַרְוָמְגַעְקֹות אַרְוָם מַילְעָקָן. ער
האט זַיִ דַּעֲרְצִילַט, אָוּן גַּעַטָּא אָוּן ער אַסְקָ מַאְלַ גַּעַזְ
גַּאנְגַּעַן אַזְקִיבּוֹן.

— אַ קִּיבּוֹץ אַזְגַּטְ ? — הַאֲבָן זִיךְ אַפְּיָלוֹ דֵי לְעַזְ
רָעַס גַּעַזְוַנְדָּעַטְ. — דַּעֲרְצִילַ, דַּעֲרְצִילַ זַיִ אַלְעַ.

— און איך בין געווינן אין א קאלפאו אין רוסלאנד.
או, סאראָהונגער איי דאָרט געווין! — האט אַריינגעראָדט
א מיידל אין ברילן, — פון הונגער האב איך אויפגעהערט
זו זען!

די יינגלעך זענען אונדוּ נאָכְעַגְעַגְעַן אין צימער אַרְיָין,
זיך אַרוֹמָגָעַשְׁטָעַלְטָ אַרְוָם בעט אָוּן מִילְעָקָה אַהֲרָן אַוְיָין
קוֹל דָּעַרְצִילָט וּוּגָן אַונְדוּעָרָ יְתּוֹמִים-הָיוּן, וּוּגָן דָּעַם וּוְיִ
מֵיר זענען גַּעַשְׁפְּרָוְנְגָעָן פָּוּן דָּעַרְ בָּאָן, וּוּגָן דָּאָרָט.
— קוּמֶּט אַנְטָאָן וּוּסְטָעָ בְּלוֹקָעָס, בָּאָלְדָ וּוּעָלָן קוּמֶּנוּ
די גַּעַסְטָ! זַיְהָ אַבָּן גַּעַרְעַנְגָּט מְתָנוֹתָ פָּוּן אַרְץ-יִשְׂרָאֵל!
הָאַט גַּעַזְאָגָט צַו אַונְדוּ בָּעָלָא. אַלְעַ זענען אַרְוִיסָן אַיְן עַסְטָ
שָׁטוּב. אַוְיָין איך האָב אַנְגָּעַטָּן אַ נִּי וּוּסָס הָעֶמֶד. גַּעַקְוָקָט
אַוְיָין טִישׁ, וּוּאָס אַיְן גַּעַוְוָן אַנְגָּעַלְיָיגָט מִיטָּזָקְעַלְעָדָרָ
זְשִׁינְקָעָס, פִּיגָּן, בָּאַקְסָעָר אַן טִיטְלָעָן. אַוְיָין אַ טָּעַלְעָר זְעַבָּן
גַּעַלְעָגָן גַּרְוִיסָע מְאַרְאָנְצָן!

— דָּאָס זענען הַיְיִלְקָעָ פִּירָוָתָ פָּוּן אַונְדוּעָר לְאָנְדָ, פָּוּן
יִדְיָשָׁעָ אַרְבָּעָטָ! — הָאַט צַו אַונְדוּ אַלְעָמָעָן גַּעַרְעָדָט אַ
מְדָרִיךָן. — נָאָך אַ בִּיסְלָ אַוְן מִירָן אַוְעַקְפָּאָרָן, כְּדִי צַו טָאָן
די זְעַלְבָּעָ אַרְבָּעָטָ פָּוּן זַיְעָן אַוְן פְּלָאנְצָן! אַיר דָּאָרָט נָאָרָן
אַנְגָּעַמָּעָן פְּרִישָׁע כְּחָוֹתָ אַוְן פָּאַרְגָּעָסָן אַלְצָן, וּוּאָס אַיְן גַּעַוְוָן.
די קִינְדָּעָרָ אַבָּן אַנְגָּהָוִיבָן זְיַגְעָן אַוְן מִילְעָקָ מִיטָּ
זַיְן שִׁינְעָר שְׁטִים הָאַט הַוִּירָ גַּעַזְגָּעָן אַוְיָין קָול: עַם יִשְׂרָאֵל
רָאָל חִי, חִי. די מְדָרִיכִים אַבָּן צַעְטִילִיט די זְעַקְעַלְעָדָר
מִיט די מְתָנוֹת. זַיְהָ אַבָּן דָּעַרְצִילָט, אַז יִדְיָשָׁע זְעַלְנָעָרָ פָּוּן
דָּעַרְ בְּרִיאָגָעָדָע, וּוּאָס אַבָּן נִקְמָה גַּעַנוּמָעָן אַיְן די דִּיְתָשָׁן,
זענען גַּעַקוּמָעָן מִיט דיָאָ מְתָנוֹתָ פָּוּן אַרְץ-יִשְׂרָאֵל. בָּאָלְדָ אַיְן
טָאָקָעָ גַּעַקוּמָעָן אַ בְּחוֹרָ פָּוּן דָּעַרְ בְּרִיאָגָעָדָע, אַוְן דָּעַרְצִילָט
וּוְיִזְׁוֹי יִדְן אַבָּן גַּעַקְעַמְפָט אַוְן גַּעַזְוָכָט פָּאַרְשִׁידְעָנָעָ וּוּגָן
וּוְיִזְׁוֹי זַוְּהָעָלְפָן. עָרָה אַט אַנְגָּהָוִיבָן רָעָדָן הַעֲבָרָאִישׁ,
אַבָּעָרָ די קִינְדָּעָרָ אַבָּן גַּרְנִישָׁטָ פָּאַרְשְׁטָאָנָעָן, הָאַט עָרָ
גַּעַנוּמָעָן רָעָדָן פּוֹלִישׁ.

אַיך בין אַרוֹיסְגַּעַגְעַגְעַן פָּוּן דָּעַרְ מִסְבָּה. אַוְעָקָ אַיְן
צִימָעָר, וּוְמִינְעָ זַאֲכָן זענען גַּעַלְעָגָן. אַלְעַ אַבָּן הַוִּירָ גַּעַוְנָ

געו און זיעער קול האט אָפְגַעַהֲלִיכַט אַיבָעָרָן לְאַגְגָן קָאָרִי-
דאָר. אַיךְ האָב אָזּוּקְגָעְלִיכַט דֵי גּוֹטָע זָאָכָן. אוּ, וַיַּקְאָנְגָעַן
זַיִ זַיְנְגָעַן? דִי מַלְחָמָה האָט זַיִךְ טַאָקָע פָּאָרְעָנְדִיקָט. אַבָּעָר
קַיְיָנְעָר אַיְזָן דָאָר נִישְׁטָאָ! נִשְׁטָה קִיְיָן מַשְׁפָּחָה, נִשְׁטָה קִיְיָן
הַיִּטְםָ... וּוֹאָס וּוֹעָט אִיצְט זַיִן? וַיַּוְעַל אַיךְ לְעַבְנָן אַיְיָנְעָר
אַלְיָין?

אַינְדָּעָרְפָּרִי האָב אַיךְ גּוֹעָוָקָט מִילְעָכוֹן. זָאלָן מִיר
אַהֲיָמָגִיָּן, אָפְשָׁר אַיְזָן דָעָר טָאָטָעָשִׁי צְרוּקְגָּעְקוּמוֹעָן, אָדָעָר...
אַיךְ האָב אִים גּוֹרְוָפָּוֹן אַוְן גּוֹשְׁלָעָפָּט פָּאָר דִי הַעַנְטָן.
נָאָר עַר אַיְזָן פָּעָסֶט גּוֹשְׁלָאָפָּן. אָפְשָׁר האָט עַר זַיִךְ שְׁפָעָט
גּוֹלִיכַט. אָרוֹמְגָעְגָעָנְגָעַן מִיטַּדְיַיְנְגָלָעַךְ, דָעָרְצִילְלָט וּוֹעָגָן
דָאָרָף. אַיִן זַיִן וּוּאָרְעָמָעָר, לְאַנְגָּעָר פִּיוֹשָׁאָמָעָ, אַיִן עַר אַיִן
מִיְּנָעָ אַוְיָגָן נָאָר גְּרָעָסָעָר גּוֹוָאָרָן. עַר אַיִן גּוֹעָוָן עַלְתָּעָר
פָּוֹן מִיר מִיטַּא יָאָר, אָבָעָר אַיךְ האָב וּוֹעָגָן דָעָם קִינְמָאָל
נִשְׁטָה גּוֹדָעָנְקָט. צָוָם עַרְשָׁתָן מַאְלָהָן אַיךְ אִים אִיצְט גּוֹעָזָעָן
אַדְרָוּזָאָקְסָעָנְעָם. אַיךְ האָב גּוֹעָזָעָן, אַזְדָּאָס בְּעַט מִיטַּדְיַיְנְגָלָעַן
קִישְׁנוֹס אַוְן דָעָקָעָס האָט אִים אָרְיִינְגָעְנוֹמוֹעָן אַיְנָגָאנְצָן. אַזְדָּאָס
בְּעַט אַיִן פָּאָר אִים אַלְץ. אַוְיָךְ פָּאָר מִיר אַיִן דָאָס בְּעַט
גּוֹעָזָעָן אַטְיִיעָר פָּאָרְגָּעָנְגָן! וַיַּיְלָאָגָן בֵּין אַיךְ דָאָס אַיִן
קִיְיָן רַיִין, וּוּאָרָעָם בְּעַט נִשְׁטָה גּוֹלְעָגָן! אַוְן דָעָרְצָוּ נָאָר אַיךְ
אַגְּיִיעָר, שִׁינְיָנְעָר פִּיוֹשָׁאָמָעָ!

אַיךְ האָב מִילְעָכוֹן גּוֹרְוָפָּוֹן אַוְן גּוֹעָוָקָט אַוְן עַר האָט
זַיִךְ פָּוֹן אָרְטָן נִשְׁטָה גּוֹרְטָרָט. אַיךְ האָב זַיִךְ אַנְגָּעָטָאָן, עַס אַיִן
נָאָר שְׁטִילְגָּעָוָעָן אָוּמָעָטוֹמָן, אַוְן אַיךְ בֵּין אַרְוִיס אַוְיפָּעָר דָעָר
גָּאָס. אַנְגָּעָהוֹיְבָן לְרִיפָּן צָוָאָן דָוָאָן דָוָאָרָהָרָהָוִי. אַיִן הוֹרִי בֵּין אַיךְ
אָבָעָר נִשְׁטָה אָרִיָּן. אַיךְ האָב זַיִךְ אָזּוּקְגָּעְשָׁטָעָלָט בְּיִם
טוּרְיעָר אַוְן גּוֹוָאָרָט. אָפְשָׁר וּוֹעָט פְּלוֹצִים קְוּמוֹעָן דִי מַאְמָעָשִׁי,
אָדָעָר יַאֲדוּיָּגָא מִיטַּדְיַיְנְגָלָעַן! דָעָר שְׁנִיָּה האָט אַנְגָּעָהוֹיְבָן
פָּאָלָן. אַיךְ האָב גּוֹנוֹמָעָן גִּיאַן אַהֲיָן אַוְן צְרוּקִים. וּוֹאָס אַמְּאָל
זַעְנָעָן אַלְץ מַעְרָאָן מַעְרָה מַעְנְטָשָׁן פָּאָרְבִּיְיָגָעְגָעָנְגָעָן. אַיךְ
בֵּין יַעַדָּן. נַאֲגָעָנְגָעָנְגָעָן, אָרְיִינְגָעְקָוּקָט אַיִן פְּנִים, נַאֲגָעָקָוּקָט.

אפשר? ... אפשר... די געשעפטן האבן זיך אויפגעמאכט,
איך בין אלץ נאכגעגענגן עידן און יעדעס מאל געוווארט
אויף נאך עמעצן, וואס קומט און, און נישט געקענט אוועקץ
גיין פון טויער.

mittאמאל האב איך דערזען לויפן מילעken און נעבן אים
די לערערין בעלא מיט א מדקין.
היימעך, קומ צורייך! — האט אין שנוייזוינט געשריינן
זו מיר מילעך — און א מאנטל און האיטל? — האט זיך געדי^{זיך}
בייערט די לערערקע. איך האב אבער געען, און זיך מאכט
נאך אונא אונשטעל.

— ... מען דארף שרייבן בריוו צו דער משפחה... בריוו
אין ציטונגגען אין פארשידענע ערטרער... איזו געפינט מען
ニישט קינגעם — האט גערעדט צו מיר דער מדקין.

איך בין געוווען איזו דורךעפרורין, און אפילו די הייסע
קאווע האט מיך נישט דערוואראעמט. ווי לאנג בין איך געדי^{געדי}
שטאָגען בײַם טויער? פון וואגען האט דאס מילעך געוווסט
מיך צו זוכן בײַ אונדזער הויז? די לערערין בעלא איז
אריגעגעקומען אין אונדזער צימער, אועוּגעגעָעַץ זיך בײַם
טיש און אָגָעְהַיִּבְּן מיט אונדוֹן לערנען עבריית. פאמעלעדר
און מיט א סך געוזולד האט זיך פֿאָרְטִּיְּשֵׁת יעדעס ווארט.
געלערנט אונדוֹן שרייבן. וווען האב איך דאס לעצעט מאל
געעהלטן א בוד אין דער האנט? יאָרְן האב איך געארבעט
פון פרי ביז שפֿעַט אין דער נאכט אָרְיִּין, אין הונגער און איז
קעלט. נישט געטראקט וועגן גארניישט, נאך געוווארט, גע-
וואָלט זען זעם סוף פון דער מלחהה. צי איז מײַן מוח אייבּ-
געשלאָפּן? איצט זע איך, און איך האב אלץ פֿאָרְגַּעַסְן, איך
ווײַיס גָּרְנִיַּשְׁטָן. איך קען גָּרְנוֹנִישְׁטָן. בעלא האט נישט אויס-
געפֿרְעַגְטָן, ווי איז עס געוווען אין געטאָן, נישט ווי איז עס
געוווען אין דארף. די קינדער דערציילן, און זיך געוווען
מיט די פֿאָרְטִּיְּזָאָנָּר אין וואָלְד!

עדן טאג האט זיך מיט אונדוֹן אועוּגעגעָעַץ. דערציילט
וועגן ארץישראל, און איבערגעחוּרט: מען דארף א סך
לערנען, אַנְיַּאְגַּן די צִיִּים. איך האב אבער געהערט דאס קול

פונ באלעבאָס : «נָאָר עַסְן ווַיְלֵן זַיִי, דִּי דָּאַרְמָאֶזְיאָדָעַס ! פּוֹלָע
שִׁיסְלָעַן !» דערנאָך דאס קול פּוֹן יַאֲסֻלָּעַס פָּאַטָּעַר : «דִּי
ישְׁוֹעָה קָאָן קוּמָעַן יַעֲדָן טָגָא !»

מייעץ האָט זיך גענומען לערנען מיט אָסְךָ ברען.
ער האָט אוּיך געמאָט צוֹזָעַמָּעַן מיט אלעמען גִּימָנָאַסְטִיקָן,
געילערנט זיך זינגען אין כָּאָר. בֵּין שְׁפָעַט אַיִן דָּעַר נַאֲכָט
הָאָט עַר גַּעֲלִיְעָנָט אַיִן גַּעֲשִׁרְבָּן. אַיִן אוּיך הָאָב אַרְוִיסְגָּעַרְטִיסְן
אַזִּיט פּוֹן הָעָפָט אַיִן צָוָם עַרְשָׁטָן מָאָל אַיִן לְעַבְנָן הָאָב אַיִךְ
אַנְגָּעָהָוִיבָּן צִיְּבָעָנָעָן. אַיִךְ וּוַיְסָס אַלְיָין נִישְׁתָּחַט, וּיְאוּזִי הָאָט
זיך אַזְוִי גּוֹט אַרְוִיסְבָּאַקְוּמוֹן דִּינְגָּהָלָעָס פְּנִים, וּיְאַיְךְ וּוֹאַלְטָט
יְיִי עַרְשָׁטָן נָאָר וּוֹאָס גַּעַזְעָן ? גַּעַזְעָן אַיִר אַיִזְגָּעַשְׁתָּאַגְּעָן
יַאֲדוֹוִיגָּא אַיִן אַיִר לְאָגָּג גַּעַלְאָטָעָטָן טָוָך. דערנאָך דִּי
מַאֲמָעָשִׁי, וּיְשְׁטִיטִיט בִּיְיִדְגָּרוֹיְסָעָר שִׁיטָּל מִיט וּוּשָׁעַט.
דָּעַם זַיְדָן מַנְשָׁה אַיִן זַיִן טָלִית. שְׁעַהָן זַעַנָּעָן אַדְוָרָךְ אַיִן
אַיִךְ הָאָב יַעֲדָעָס מָאָל אַנְיִי בִּילְד גַּעַצְיִיכְנָט.

קוֹם, מייעץ אַיִן גַּעַטָּא — הָאָב אַיִךְ אִים אָסְךָ מָאָל
גַּעַבְעָטָן. — לְאִמְרָא קָוָק טָאָן אוּיפָן הַוִּזְנָן, וּוּמִיר הָאָב
גַּעַוּוֹינָט.

— דָּעַר גַּעַטָּא אַיִן שְׂוִין פּוֹן לְאָנָגָן נִשְׁטָא — הָאָט עַר
מִיר גַּעַנְעַטְפָּעָרֶט מִיט דָּעַר זַעַלְבָּעָר שְׁטִים, וּיְ ער הָאָט עַס
מִיר אַמְּאָל גַּעַזְגָּט אַיִן דָּאָרֶת. אַיצְטָהָאָט עַר אַבְעָר אַנְיִיעָן
הַאֲפָעָנוֹנוֹג באַקְוּמָעָן. — מִיר וּוּעָלָן נָאָר גַּעַפְּגָעָן דִּי מַשְׁפָּחָה...
אַיִךְ בֵּין זַיְכָּר... נָאָר דָּעַרְוִילְלָה מָוֹזָעָן לערנען, אָסְךָ
אַרְבָּעָטָן !

אוּיפָן טִישׁ זַעַנָּעָן גַּעַלְעָגָן זַיְנָעָן הָעָפָטָן אַוְן בִּיכְלָעָן.
מִיטַּאָמָל הָאָט עַר גַּעַנוּמָעָן זַיִךְ בִּיְיָזְרָן, שְׁרִיְעָן אוּיִיףָ מִיר :
— וּוֹאָס טּוֹסְטוֹ גַּאנְצָעָ טָעָג ? לִיגָּסְטָ אַיִן בָּעַט אַוְן מַאֲכָסְטָ זַיִךְ
צַוְּ נָאָר, שְׁמִירָסְטָ אוּיסָ אַיִן פָּאָפִיר נָאָכָן צְוִוִּיטָן ! לְעַרְנָסְטָ
נִשְׁטָן ! וּוֹאָס וּוּעָטָן וּוּרָעָן דִּיר ?
אַיִךְ בֵּין קְרָאָנָק גַּעַוּאָרָן. עַס הָאָט מִיר גַּאֲרָנִישָׁט וּיְיִ
גַּעַטְאָן, אַבְעָר אַיִךְ הָאָב נִשְׁטָן גַּעַקְעָנָט אַרְיִפְשְׁטִינָן. אַפְּיָלוּ עַסְן
הָאָט מַעַן מִיר צְוּגַּעַבְּרָעַנְגָּט צָוָם בָּעַט.
— וּוֹאָס אַיִן מִיט דִּיר ? פָּאַרְוֹאָס לִיגָּסְטָ אַיִן בָּעַט ?

האָבָן געפֿרַעַגְטַּדְיִי קִינְדָּעֶר. — ווֹיִזְוּ דִּיבָּעַ בִּילְדָּעֶר, וּזְאָס
דוֹ הָאָסְטַ אַנְגָּמָלֶט ! נָאָרְדִּי לְעַרְעַרְין בַּעַלְאַהֲט גַּאֲרַנִּישַׁט גַּעֲפַרְעַגְטַּדְיִי.
הָאָט גַּעַקְוֹקַט אַוִּיפְדִּי צִיְּכַעַנוֹגָגָעַן. אַלְאָנְגָּעֵר צָוְגַּמְיט אַסְט
וּוֹאָנְגָּעַן, אַזְּוֹאָל מִיטַּהֲרַע, גַּעַדְיכְּטַע בִּימְעַרְעַת. זַיְהָאָט
גַּעַשְׂוִיְגַּן, גַּעַבְּרַעַנְגַּט אַ נְיִיעַם גַּרְוִיסְן הָעַפְט מִיטַּלְאָנְגָּעַ
בִּוְיַגְנָס פְּאַפְּיִיר, אַזְוֹעַקְגַּעַלְיִיגְט אַוִּיפְדִּי מִינְזַיְנַד בַּעַט.

דַּעַר הָעָר קָאָרָאָל נְאָוֹאָק פְּלַעַגְטַּא אַפְּט קְוּמָעַן אַיְזַן
קִינְדָּעַרְהַיִים. מִיט אַ שְׁמִיכְלַא אַרְיִפְנַן פְּנִים הָאָט עַר גַּעַקְוֹקַט
אַוִּיפְדִּי אָונְדָג. „שְׁוִין אַנְדְּרַעַע מַעַנְטַשְׁן גַּעוֹאָרְן — הָאָט עַר
גַּעַזְאָגַט אַ צּוּפְרִידְעַנְדָר. עַסְן, עַסְן זָאָלַט אִיר מִיט אַלְעַז
צִיְּין !“ עַר הָאָט גַּעַלְאָכְט אַרְיִפְנַן קוֹל. „אַיְצַט וּוֹעַל אִיךְ נִישְׁטַע
אַפְּטַרְעַטַן, אַיְצַט קְוּמַט אִיר צַוְמַר. וּוֹפְלַט מַאלְהָאָב אַיד
דַּאָס גַּעַבְּעַטַן, אִיר זָאָלַט קְוּמָעַן ! מִינְזַיְנַד פְּרוֹי וּוֹאָרְט אַוִּיפְדִּי
אִיךְ.“

— קְוּם, קְוּם אַרְיִיסְט פּוֹן בַּעַט ! — הָאָט מַיְלָעַק מִיד
אַנְגָּעַהְרִיבָּן צִיְּעַן פָּאָר דַּי הַעַנְטַן, בֵּין אִיךְ הָאָב זַיְהָ אַנְגָּעַטָּאָן.
אוֹן בֵּין מִתְגַּעַגְּגָאַנְגָּעָן אַיְן דַּעַר וּוֹיְנָוָנָגְפּוֹן קָאָרָאָל נְאָוֹאָק.

★

אַ גַּרְוִיסְעַ, רַיְיכָע וּוֹיְנָוָנָגְהָאָט עַר גַּעַהְאָט, מִיט טִיעַרְעַע
מַעְבָּל. בִּילְדָּעֶר אַוִּיפְדִּי דַּי וּוֹעַנְטַן, בְּלוּמָעַן אַזְוֹעַרְעַע וּזְאָאָרְעַע
נָעַן, דִּיוֹאָנָעָס אַוִּיפְדִּי דַּעַר פָּאָדְלָגָע. זַיְהָן פְּרוֹי אִיזְוַעַן גַּעַוְעַן
אַ פְּרִילְישַׁע, מִיט לְאָנְגָּעַ בַּלְאָנְדָע הָאָר. זַיְהָאָט וִיךְ דֻּרְפְּרִירְיַט
מִיט אָונְדְּזָעַרְעַע קְוּמָעַן. צּוֹגְעַפְּרִיט צַוְדָע בִּבְלִיאַטְעַק מִיט
אַ סְךְ בִּיכְעַר אַזְוֹאָגַט מִיר זָאָלַן זַיְהָ אַוִּיסְזָוָן וּזְאָס אָונְדָיַן
גַּעַפְּעַלְט.

אִיךְ הָאָב אַבְעַר גַּעַקְוֹקַט אַוִּיפְדִּי זַיְהָ אַנְגָּזָעָן מִיט בְּלוּמָעַן.
די מַאֲמַעַשִּׁי הָאָט אַוִּיפְדִּי לִיב גַּעַהְאָט אַנְצּוֹשְׁטַעַלְן אַיְן אַלְעַז
וּוַיְנְקַעְלַעְרַע בְּלוּמָעַן.

— קְוּמַט צָוְמַט טִיש — הָאָט דַּעַר הָעָר נְאָוֹאָק גַּעַבְּעַטַן
אוֹן גַּעַוְיַזְוּן וּזְאָס אַלְזַיְנַד זַיְהָן פְּרוֹי הָאָט צּוֹגְעַרְיִיט.

— זענען דאס די יינגלעד, וואס דו האסט איז א העלן טאג געפונגען איז מיטן גאָס? — האט זי געפרעגט און גע-לאכט צו אים. שווין לאנג האב איך אָזָא ליבלעך לאָקָן נישט געהערט. זי האט אליך געתמאָן עס זאל זיין פריליעך איז דער שטוב. נאָוואָק האט גערעדט צו אונדז, ווי ער וואָלט אונדז געקענט שווין פון לאָנג. דערצ'ילט ווי ער האט די דִּיטִישַׁן אָפְּגַּעֲנָאָרֶת. די גאנצָע מלחהָמָה אַרְוֹמוּגָעָגָעָן איז לאָדוֹש אָרוּיפָאָפִירָן. ער האט הייך געלאלָכָט פון די שְׂפִיצַׁ-לְעֵדָר, וואָס ער האט זַיִ אָפְּגַּעֲטָאָן. אָבָּעָר זַיִן געלעכטער איז געווען אַנדְעָרָש ווי דאס געלעכטער פון זַיִן פְּרָיִ. די אוּיגָן זענען נישט געווען פריליעך ווי בַּיִ אָיר, אָוּר אָיך האָב גַּעַז, אוּ ער קָאָן נישט לאָקָן. אָוּר אָיך האָב נישט געהערט לאָקָן, פון דעם וואָס ער האט אליך דערצ'ילט. אָיך האָב פָּאָרָ-געַסָּן ווי מעַן לאָכָט.

זַיִי האָבָן צוֹגְעָרוֹקְט צו אונדז די טעלער מיט ווֹרְשָׁטוֹן אָוּן פְּלִישָׁן. מְאַכְּלִים, וואָס אָיך האָב קִינְמָלָאָל אָפִילָו נישט געחלומָט צו זען. געבראָטענען קָאָרטָאָפָּל אָוּן גַּעוּיקְלָט קְרוּיט. דערנָאָך געפְּילְטָע קִיכְלָעָ! אָ סְעוֹדָה האָבָן זַיִי פָּאָר אָונדז בַּיִדְעָ גַּעַמָּאָכָט. דערנָאָך האט אָונדז הָאָנוּאָקָרִינְ-גַּעַפִּירְט אִין זַיִן צִימָעָר אָוּן אַנְגַּהְעָבוּן אַיסְפְּרָעָגָן: וואָס מִינְטָאָר צו טָאָן? מִיט וואָס קָאָן אִיך העַלְפָּן? מַעַן דָּאָרָף טְרָאָכָטָן פון אָ צְוּקָנְפָּט! הַיִּינְט אִיז אָ נִיְּלָעָבָן! ווּער עַס ווּילְעַרְנָעָן, קָאָן גַּיְינָן אָן גַּעַלְט אָוּרְקָרְסָן, אָוּרְאָנוּגָן ווּעַרְסִיטָעָן! מַעַן דָּאָרָף נִישְׁט כָּסְדָּר אַרְיִינְטָרָאָכָן אִין דעם וואָס אִיז גַּעוּעָן, האט ער גַּעַזָּגָט. מַעַנְטָשָׁן קָוּמָץ פון רָוָסִ-לָּאָנָּד. וואָס אַמְּאָל ווּעָלָן קָוּמָעָן אליך מעָר. אִין שְׂוּעָדָן גַּעַ-פִּינְעָן זַיִד אָ סְדָּר אָפְּגַּעֲרָטָעוּוּעָטָע יִזְׁנָן אִין די שְׂפִיטָעָלָעָר. אָוּרְקָרְסָן זַיִי ווּעָלָן קָוּמָעָן. יַיְנָגָלָעָך, יַעֲדָעָר טָאָג אִיז הַיִּינְט טַיִּ-עָר. מַעַן דָּאָרָף זַיִך נִעְמָעָן אִין די הַעַנְטָאָרִין, ווּעָרָן מַעְנָטָשָׁן! אַרְבָּעָטָן אָוּן לַעֲרָבָן!

— וואָס פְּרָעְדִּיקְסָטו זַיִי אָן אָ סּוֹף? — האט די פְּרָי גַּעַ-זָּאָגָט צו אִים אָוּן אַרְיוּפְּגַּעֲלִיָּגָט מִיט אָ גַּעַלְעָכְטָעָר די הַעַנְטָן אָוּפָן מוֹיל. — זַיִי פְּאָרְשְׁטִיאָעָן שַׁווִּין אלְעִין. זַיִי זַעַנְעָן!

ニישט קיין קינדרער. זאגט מיר בעטער, ווען איזן אייער גע-
בורטסטאג? וואס וואלט איר למשל געוואלט קרייגן? —
האט זי געפֿרעהט קוּקְנִידֵיק מיר גלייך איזן די אויגן.
ווען איזן מיין געבורטסטאג? — האב איר איבערגע-
פרעהט — איך געדענַק נישט. ווען די מלחהה איזן אויסגע-
ברלאכו, האב איר געענדיקט נײַן יאָר.
AMILIK האט געשוויגן. אויך ער האט נישט פֿאָרְשְׁטָאָגָן
אוֹזָ פֿרָאָגָע. וואס עפֿעס מיטאמאל אַ געבורטסטאג?
— אָזָ אַיר זַיְתָ גַּבּוּרִין גַּעֲוָאָךְ, אַיזָּ דָּאָ פֿאָקָט
האט זַיְךְ גַּעֲוִיכְלַט דָּעַר הָ נַאֲוָאָךְ. בְּלִיְבַּט אַיצְטָ נַאֲרַ צָוָ-
צָוָיִין צָוָמָאָגִיסְטוּרָאָט אָזָן אַרוּסְטוּנָעָמָעָן אַ מְעַטְּרִיקָע, לִיְטָ
דָּעַר לִסְטָעָ פֿוֹן לְאַקְאָטָאָרְזְּבוֹר. אָזָן אַט זַיְתָ וּיְגַעַ-
בּוּרִין! וּיְ גַּוט וּזְאַלְטָ דָּאָס גַּעֲוָוָן, וְועַן אַיךְ וּזְאַלְטָ אַיצְטָ
אוּיפֿסְנִי גַּבּוּרִין גַּעֲוָאָךְ!
וַיְיַיְנִי פֿרְוִי אַיזָּ צָוְגַּעַגְּנָגָן צָוָם בּוּפְעַט אָזָן אַרוּסְגַּעַנוּמָעָן
צָוְוִי לְעַדְרָבָּע טַעַקָּע. זַיְיַי זַעַנְעַן גַּעֲוָוָן נַיְיַי אָזָן דָּאָס לְעַדְרָ
האט אַזְּשָׁ גַּעֲפִינְקָלֶט.
— דָּאָס אַיזָּ אַ מְתָהָנָה צָוָ אַיְיָר גַּבּוּרְטָאָג — הַאַט
גַּעַזְאָגָט דִּי פֿרְוִי אַירָעָנָא אָזָן דָּעַרְלָאָגָט יַעַדְן פֿוֹן אַונְדוֹ אַ
טַעַקָּע. — אַיצְטָ דָּאָרָף מַעַן נַאֲךְ אַרוּסְטְּרִינְקָעָן פֿאָר אַיְיָר
גַּעֲוָוָנָט! אַיר זְאַלְטָ פֿוֹן הַיְינְטָ אַנְהִיָּבָן אַלְצָ פֿוֹנְדָאָסְנִי!
אוּיפֿ אַיזָּ שַׁיְינְעַר מְתָהָנָה האָב אַיךְ זַיְךְ נִישְׁתָּ גַּעֲרִיכָּת. אַיךְ
הַאָב גַּעַקְוֹט אוּיפֿ דָּעַר טַעַקָּע אָזָן נִישְׁתָּ פֿאָרְשְׁטָאָגָן: וְואָס
קוּמָט דָּאָ פֿאָר? פֿאָרוֹזָס הַאָבָן וּיְ אַונְדוֹ פֿאָרְבָּעָן אַיזָּ זַיְיָ-
ער דִּירָה אָזָן גַּעַמְאָכָט אַיזָּ סְעָדָה? וּוּרְ זַעַנְעַן זַיְיָ?
מִיר הַאָבָן זַיְיָ גַּעַדְאָקָט פֿאָר אַלְצָ, אָזָן צְוּרִיקְגַּעַגְּנָגָן
אַיזָּ קִיבּוֹץ, איך האָב זַיְךְ גַּעַטְרָאָכָט, אַיזָּ אוּיפֿ אַיךְ זַיְיָ הַיְינְטָקָע
צִיְּיטָן, גַּעַשְׁעַן נְסִים.
אוּיפֿ דִּי טַרְעַפָּן זַעַנְעַן מִיר אַ רְגָּעָ גַּעֲבְּלִיבָן שְׂטִיָּן. אַיךְ
הַאָב אַיבְּעַרְגָּלְיִיעָנָט דָּאָס שִׁילְדָל אוּיפֿ זַיְיָר טִיר: «קָאָרָאָל
גַּעֲוָאָךְ — אַרְכִּיטְעָקָט».

אין קיבוץ זענען אַנְגָּעָקּוּמָעָן קִינְדָּעָר פֿוֹן רֹסְלָאָנד. זַיִּה
הָאָבָּן גַּעֲהָאָט רֹסְיִשׁע נַעֲמָעָן וַיִּהְיֶה: קָאַלְיָא, מִישָּׁקָא, סָאַשָּׁא,
אוֹן גַּעֲרָעְדָּט הָאָבָּן זַיִּה צַוְּיִשְׁן זַיִּה נַאֲרָרְוִסִּישׁ. זַיִּה זַעֲנָעָן אַלְעָ
גַּעֲוָעָן אוֹיסְגָּעְדָּאָרָט אוֹן גַּעֲטָרָאָגָן צַעֲרִיסָעָנָעָגָן בְּגָדִים. נַאֲרָ
יעַדְן עַסְן הָאָבָּן זַיִּה פֿוֹן טִישׁ צַוְּאָמָעָגָעָנוּמָעָן דֵּי רַעֲשָׁתְלָעָר
בְּרוּיטָאָן בְּאַהֲלָתָן אַיִּן דֵּי טָאָשָׁן. זַיִּה הָאָבָּן שְׁטָעְנְדִיקָּמָוָרָא
גַּעֲהָאָט, אוֹן בְּרוּיטָקָאָן אוֹיסְפְּעָלָן. מִיטָּ יַעַדְן טָאָגָז זַעֲנָעָן אַלְעָ
מַעַר קִינְדָּעָר אַנְגָּעָקּוּמָעָן פֿוֹן רֹסְלָאָנד.

איַיְנְמָאָל זַעֲנָעָן גַּעֲקּוּמָעָן צַוְּפָאָרָן צַוְּוִיָּה מִידְלָעָר פֿוֹן אָ
קְלוּיסְטָעָר. יַעַדְעָ פֿוֹן זַיִּה הָאָט גַּעֲטָרָאָגָן אָ צָלָם אַוְיפָּן הַאלְדוֹן.
זַיִּה זַעֲנָעָן גַּעֲשְׁטָאָנָעָן אַיִּן אָ זַיִּיטָּ, אַפְּגָעְרוּקָטָּ פֿוֹן אַונְדוֹן, אוֹן
נִישְׁתָּ גַּעֲוָאָלָט זַיִּיךְ זַעֲצָן מִיטָּ אַונְדוֹן צַוְּאָמָעָן. גַּעֲשְׁטָאָנָעָן אַיִּן
אָ וּוַינְקָלָן אוֹן גַּעֲוָיִינָט. זַיִּה הָאָבָּן גַּעֲוָאָלָט צַוְּרִיקָּ אַיִּן קְלוּיסִ
טָרָ.

בְּעַלְאָ הָאָט זַיִּה גַּעֲבָעָתָן, זַיִּה זַאֲלָן אָפְעָסָן אַיִּן גִּיןְ שְׁלָאָ
פֿוֹן, זַיִּיךְ אַוְיסְרָעָן. זַיִּה הָאָבָּן אָבָּעָר גַּעֲזָאָגָט, אַיִּן קָאַגְּנָעָן
נִישְׁתָּ גִּיןְ שְׁלָאָפָּן, וּוְיִלְאָן צִימָעָר אַיִּן נִישְׁתָּאָקִין הַיְלִילִיק
בְּיַלְדָּ! ... אַלְעָ קִינְדָּעָר זַעֲנָעָן גַּעֲשְׁטָאָנָעָן פֿוֹן דָּעָר וּוַיְתָנָן.
גַּעֲקוּקָט אָוִיכָּפָּה דֵּי מִידְלָעָר מִיטָּ דֵּי צִמְלָעָן אוֹן גַּעֲשָׂוִינָן.
נַאֲרָ מִילָּעָקָהָאָט הַוִּיךְ אַוְיפָּן קָוָל אָ זַאֲגָז גַּעֲטָאָן: זַאֲלָן זַיִּיךְ
צַוְּרִיקִיגִּין אַיִּן קְלוּיסְטָעָר, אָוִיכָּבָּ זַיִּיךְ וּוְיִלְאָן נִישְׁתָּ זַיִּיךְ
אוֹנְדוֹן.

בְּעַלְאָ הָאָט זַיִּיךְ אַרְיִינְגְּעָפִירָט צַוְּזַיִּיךְ אַיִּין צִימָעָר. אַיִּנְ
דָּעְרְפָּרִי צָוָם פְּרִישְׁטִיקָה זַעֲנָעָן זַיִּיךְ אַרְיִינְגְּעָקּוּמָעָן אַוְנָעָם
צָלָם, אוֹוְעָקְגַּעְעָצָט זַיִּיךְ בְּיִם טִישׁ אַוְנָעָם גַּעֲגָעָסָן מִיטָּ אַלְעָ
צַוְּזָאָמָעָן.

דָּעְרְנָאָךְ זַעֲנָעָן גַּעֲקּוּמָעָן קִינְדָּעָר פֿוֹן אָ פּוֹלִילִישָׁן קִינְדָּעָרָ
הָיִתְּ. עַס אַיִּין גַּעֲוָאָרָן אַזְּיִי עַגְּגָה, אַזְּ עַס אַיִּין שְׁוִין נִישְׁתָּ גַּעָּ-
וּוֹעָן קִיןְ אָרָט וּוּ צַוְּ שְׁלָאָפָּן, וּוּ זַיִּיךְ וּוֹאָשָׁן. דֵּי נִיעָעָ לְעָ-
רְעָרְקָעָס הָאָבָּן גַּעֲזָאָגָט, אַזְּ מַעַן דָּאָרָף פָּאָרוֹאָרָגָן קָוָדָם דֵּי
קְלִיְינָעָ קִינְדָּעָר, רַוְפָּן דָּאָקְטָוִירִים אַוְנָעָן זַיִּיךְ סְפָעְצִיעָלָעָ
עָסָנָס.

— וּוֹאָס הָאָבָּן מִיר דֵּא צַוְּ טָאָן מִיטָּ דֵּי אַלְעָ קְלִיְינָעָ

קינדרע ? — האט געזאגט צו מיר מלעך. — אין יידישן
קאמיטעט וועט מען אונדו געבן אוּ אנדער ארט. מען דארף
צורייגיין אין קאמיטעט

בעלא האט מיך אריינגערוףן אין איר צימערל און גע-
פרעגט : געדענסטטו אין וועלכע שטטעט האט געוווינט איי-
ער משפחה, קאנסטו זיך דערמאןן ?
— יא, איך געדענטקט — האב איך איר גענטפערט. —
אין אלע שטטעט פון פילין האבן געוווינט די שוועסטער און
ברידער פון מיין מאמעשי. דער טאטעש האט געהאט א-
גרויסע משפחא אין בענדיין, טשענסטאכאו, קאטאויז... אוי,
וואו זענען זיך אלע ? — האב איך אריינגערוףן. קינדר ענט-
פערט נישט אויף די בריוו אין די ציטונגגען !
— ווילסטו ארייבערפראן אין א צוויטער קינדרההים
פאר דערויאקסענע קינדר, אפגעראטעוועט ווי דו ? אפ-
ועסטו דוקא דארט געפינען עמצען פון דיין משפחא ?
מייטאמאל האב איך זיך דערמאנט אין דעם וויב פון
מייכאל בעדנארכע. פארשטיינען, או זי איין געווען קראנק
פון בענקען און ווארטן, אוזי ווי איר. אויך מילעך האט גע-
וואלט ארייבערפראן אין און אנדער קינדרההים. ער האט
געזאגט, און מען מוֹ אַוּעָך פון לאדוש. ער וויל אַרְוָמְפָּרָן
אייבער אלע שפיטעלער, ביין ער וועט אַפְּגַעֲפִינָּן דעם פאָ-
טער. דערנאָך וועט ער וווען אַמְדִירִיך און וועט אַוּעָך מיט
די אַפְּגַעֲרִיאָטְעוּוּעָטָע קײַן פֿאַלְעֵסְטִינָּע.

א סך נייע זאָכוּן האָבוֹן מיר באַקּוּמוּן. אַ מדְרִיך האָט
אונדוּ גַּעֲבָרָאָכֶת אַ גַּרְוִיסָּע וְאַלְיוּעָץ אָנוּ יַעֲדָרָרָפָן אָונְדוּ
הָאָט פַּאֲרָפָאָקֶט די זאָכוּן. וַיְיַפְּלֵל זאָכוּן האָב אַיך דָּאָס ? אַיך
הָאָב זיך נִישְׁט גַּעֲקָאָנָּט צַוְּגַּלְיָבָן, שַׁיך אָנוּ חַעְמָדָר. זאָכוּן
אָנוּ בְּלוֹזְקוּסָּס, סְוּוּעַטָּעָס אָנוּ לְאַנְגָּע וְאַרְעָמָעָה הוּאָנוּ. דָּאָס

אלץ האבן געשיקט יידזון פון אַםְּרִיךְעַ! און איך האב זיך
קיינמאָל נישט פֿאָרגעשטעלט אין דארף, וווען איך בין
ארומגעגענגען אין די שמוֹצִיקָע צעריסענע הויין, אז עמעֶר

צער ווועט מיך אַמְּמָל בְּאָזָרְגָּן מיט אַזְּוִיפִּיל זאָכָן.
די גְּרֻעָסְעָרָע יִנְגְּלָעֵךְ האבן געפֿרָעַגְּטָט פֿאָרוֹאָס איך
פֿאָר אַזְּוּעָק מיט מיין ברודער. אלעַ האבן זיַּי גַּעֲמִינְט, אז
מיילעַק איּזְיַּי אַמְתָּחָר ברודער. איך האב זיך צוֹגְעַווֹוִינְט
צַוְּאַלְעַ קִינְדָּעָר. זיַּי האבן מַעַר גַּעֲלִיטָן פּוֹן מִיר. אַסְדְּ פּוֹן
זיַּי האָט נִשְׁתְּ גַּעֲלָעַנְקָט דַּעַם נַאֲמָעַן פּוֹן זַיְעַרְעַ עַלְטָעָרָן,
נִשְׁתְּ גַּעֲוּוֹסְטָן, וּוֹן זיַּי האבן גַּעֲוּוֹינְט. גַּעֲכָאוּעָט זיך אַיְן
דַּעֲרָפָר בַּיְּ פּוֹיְרִים. אָפְשָׂר וּוֹיִסְטָ אַזְּרָקְ דִּינְהָלָעָ נִשְׁתְּ וּוֹ
צַוְּזָכָן אַיך מַשְׁפָּחָה? אָפְשָׂר אַיְן דִּי גַּוטְעַ אַזְּרוֹגָא גַּעַזְעַ
שְׁטָאָרְבָּן? — האָב אַיך גַּעֲפָרָעַגְּט בְּעַלְאָן. זיַּי האָט אלץ גַּעַזְעַ
וּוֹסְט וּוֹגָן מיַן מַשְׁפָּחָה, אַיך האָב אַיך אלץ דַּעֲרָצִילָט. זיַּי
הָאָט מִיר אָבָּעָר גַּעֲזָאָגָט, אַזְּ אַיצְטָ בְּרַעַנְגָּט מַעַן יַעַדְן טָאָגָן
אַפְּגָעָרָטָעוֹוָעָטָעָ קִינְדָּעָר אַזְּ יַדְיִישָׁן קָאַמִּיטָּעָט. אַזְּ אַלְצָ
איּזְיַּי פֿאָרְשִׁיבָּן אַזְּ אַסְדְּ, אַסְדְּ מַשְׁפָּחוֹת וּוּלְעַן זיך
נַאָּר אַפְּגָעָפִינְעָן. אַיך האָב אָבָּעָר גַּעֲזָעָן, אַזְּ זַי אַלְיִין האָט
מיילעַק נַאָּר אַיך דַּאְרָפְּ גַּעֲוּוֹסְטָן. נַאָּר עַר הָאָט מִיר נִשְׁתְּ
גַּעֲוּאָלָט דַּעֲרָצִילָן.

★

קָאָרָאָל נַאָוָאָק איּזְיַּי פֿאָר אַונְדוֹזָעָר אַפְּפָאָרָן גַּעֲקוּמָעָן אַיְן
קִיבְּיָץ אַזְּ גַּעֲזָאָגָט. אַזְּ עַר וּוּעַט אַונְדוֹזָ נִשְׁתְּ לְאַזְּנוֹ פֿאָרָן
אַלְיִין. צוֹאָמָעָן מִיט אַונְדוֹזָ אַיְן עַר גַּעֲגָנְגָעָן צַוְּ דַּעַר בְּאָן.
מִיר האָבָּן לְאָנָג גַּעֲוּוֹרָט אַוְיָפָן וּוּאַקְזָאָל. עַס אַיְן שָׁוִין גַּעֲוּוֹן
וּוּאָרָעָם, דַּאְרָהָבָן דִּי מַעְנָעָל גַּעֲטָרָאָגָן וּוּאָרָעָמָעָ שַׁוְּבָעָס
איּזְיַּי דִּי פֿרְוַיְעָן טִיכְעָר אַוְיָף דִּי קָעָפָ. פֿאָרוֹאָס אַיְן דַּעַר הָ
קָאָרָאָל נַאָוָאָק מִיט אַונְדוֹזָ מִיטְגָּעָפָאָרָן? צַוְּגָעָהָאָלְפָן אַיְן יַעַזְעַ
דַּעַר זָאָר? לְאָנָג גַּעֲנָעָן מִיר אַזְּוִי גַּעֲפָאָרָן. וּאָס וּוּיִסְטָר אַיך
בַּיְּ אַזְּוּעָק פּוֹן לְאָדוֹשָׁן, אלץ לִיכְתָּעָר אַיְן מִיר גַּעֲוּוֹרָן. נַיְין,
אַיְן לְאָדוֹשָׁן האָב אַיך נִשְׁתְּ גַּעֲקָאָנָט בְּלִיבָּן! אַונְדוֹזָעָר הַוִּין

האָבָן פֿאַרְכָּאָפֶט פֿרְעַמְדָע מְעַנְטְשָׁן! אֵסְטַ מָאלְ פְלָעָג אִיךְ אֲהִינְלוֹיְפֶן, אֲוּוּקְשְׁטָעָלָן זַיךְ בַּיִם טְוִיעָר אָוָן וּוְאָלָטָן. אֲפָשָׂר וּוְעַט עַמְעַצְעָר צְוִיקְקוּמָנוּ? מְלַעַק אַיזְ אַירְקְ מִיטְגָּעָן פְּאָרָן. עָרְ הַאָט גְּזֻאָגָט, אָזְ עָרְ וּוְילְ אַרְוּמְפָאָרָן אַיזְ אַלְעָז שְׁפִיטְעַלְעָר. עָרְ אַיזְ זִיכְעָר, אָזְ עַרְגְּעַצְוּוֹ אַיזְ אַשְׁפִּיטָאָל לִיגְט זַיין פָּאָטָעָר.

דַעַר וּוְאָגָאן אַיזְ גְּעוּוֹן פּוֹלְ מִיטְ מְעַנְטָר אָוָן פְּרוּעַין. פּוּיְעָרִים מִיטְ זַעַק אָוָן הַלְּיצְעָרְנוּ קְעַסְטָלְעָךְ. עָס אַיזְ גְּעוּוֹן אַזְוִי אֲנְגְּעַפְאָקָט מִיטְ מְעַנְטָשָׁן אָוָן זַאָכָן, אָזְ קְיִינְעָר הַאָט זַעַד. נִישְׁתְ גַּעֲקָעָנְטָ רִירָן פּוֹן אָרטָ. אַלְעָה הָאָבָן אַפְגְּעַלְאָכָט פּוֹן יִידָן. הַאָט עַמְעַצְעָר גְּעוּוֹאָלָט אַרְיָן אַיזְ צְוּוֹיְטָן וּוְאָגָאן, זַוְּכוֹן אֵי בְּעָסָעָר אָרטָ, הָאָבָן זַיְיָ גְּשְׁרִיגָן צָוָ אִים: „עָרְ דְּרִיטָז זַיךְ אַיזְ אֵי יִדְ! קָאָן נִישְׁתְ אַינְזָצָן אַוְיָפָן אָרטָ! אַיזְ אַפְוַיְעָר אַיְנָה גַעַשְׁלָאָפָן אָוָן זַיךְ גַעַשְׁקָלָט פּוֹן דַעַר בְּאַנְיוֹאַקְלָעְנִישָׁ אַוְיָפָן דַעַר בְּאָנָקָ, הַאָט אָן אַנְדְּרָעָר אֵזְגַעְטָאָן: „אַיְיָ וּוּיָ, אַיְיָ וּוּיָ... וּיְ עָרְ שְׁאָקָלָט זַיךְ דָאָס, אַזְוִי וּיְ אֵזְשִׁידָזְ! זַיְיָ קְוּמָנוּ שְׁיַן צְוְרִיקָ... פּוֹן אַוְמָעָטָם קְוּמָנוּ זַיְיָ!“ — הָאָבָן אַלְעָה אַוְיָפָן קוֹל גַעַרְעָדָט.

דַעַר הָיָ נָאוֹוָאָק אַיזְ גְּעוּזָעָן מִיטְ פֿאַרְבִּיסְעָנָעָ לִיפָּן אָוָן הַאָט גְּשְׁוּוִיָּגָן. מְלַעַק אַיזְ רְוִיטָ גְּעוּוֹאָרָן פּוֹן כְּעָס. אִיךְ הָאָב גְּעוּזָעָן, אַיזְ אַט וּוְעַט עָרְ אַרְיְפְשְׁרִילְגְּנָגָעָן אָוָן אַוְיִשְׁרִיָּעָן: וּוּאָס הָאָבָן אַירְקְ מִיטְגָּעָן? אָוָן אִיךְ הָאָב גְּעוּוֹאָלָט פֿרְעָגָן: פֿאַרְוּאָס זַידְלָט אִיר נִישְׁתְ דִי דִיטְשָׁן? זַיְיָ הָאָבָן דַאָךְ גַעַרְעָנָגָט אָוָן אַוְמָגְלִיק פָּאָר אַלְעָמָעָן!...

אָבָעָר דַעַר הָיָ נָאוֹוָאָק הַאָט מְלַעַקָּנוּ אֵזְגַעְטָאָן צָוָם פְּעַנְצְטָעָר אָוָן גְּזֻאָגָט: „זַעַטְאָךְ, וּיְ שִׁיןְעָס גִּיטָ אַוְיָפָן דַעַר פְּרִילְיָנָגָ! קְוָק אַרְוִיס אַוְיָפָן דִי פְּעַלְדָעָר.“ וּאָס פָּאָר אֵשְׁיְינְעָר פְּרִילְיָנָגָ אַיזְ דָאָס. הָאָב אִיךְ מִיר גַעַטְרָאָכָט, אַיזְ וּוְדָעָר לְאָכָט מְעַן אָפְ פּוֹן יִידָן! אָוָן דָאָס זַעְגָעָן נִשְׁתְ קְיִין דִיטְשָׁן, נָאָר פָּאָלָאָקָן! אַוְיָפָן דִי סְטָאָצְיָעָס הַאָט אָוְנָדוּ דַעַר הָיָ נָאוֹוָאָק פֿאַרְטִיְילָט עָסָן פּוֹן זַיין טְעָקָעָ. אָוָן אִיךְ הָאָב גְּלִיקְ פֿאַרְשְׁטָאָנָעָן, אָזְ עָר

וועל וויאזן, איז מיר פארן מיט איז, ווי ער וואלט דאס אונ-
דזער פאטער געוווען.

★

מיר זענען שפער אנגעקומען אויפן ארט. אין קינדר-
היהם זענען שוין אלע געלאלפן. א נידעריקע דיקע פרוי
האט אונדו געהפנט די טיר. איך האב געמיינט, איז איז די
באלאבעדאסטע פון דער הים. זי האט אבער אויסגעציזיגן צו
אונדו ביידע הענט און אויסגערוףן א פארווננדערטע: «פֿון
וואנגען קומען זאס די בחורדים איז שפער?» — און מיט
פרײַיד האט זי אנגעההויבן רעדן: «יִדְישֶׁע קִינְדֶּעֶר, אָפְגָּעֶ־
ראָטְעָוָעָטָע פֿון מְבוֹל, גָּאט צו דְּאנְקָעָן! זי האט אונדו
ארִינְגָּעָפִירֶט אֵין אַ צִימָעָר אָן זיך פָּאָרגָעָשְׁטָעָלֶט פָּאָרֶן הַ
נאָזָאָק: אַיך בֵּין לְאָטָא, דִּי לִיְתְּרָאָרְפָּן דַּעַרְתִּיּוֹם.
נאָר אַ טִּישָׁל אָן צְוַיִּי בענקלען זענען בי אַיר גַּעַ-
ווען. זִיכְּתָּ, זִיכְּתָּ אַיך אויפָּן בעט, האט זי אונדו געהטען.
דְּאָן אַיז זי צָוְגָּעָאנְגָּעָן מִיט אַ טָּעָל צו דַּעַר עַלְקָטְרִישָׁעָר
פְּלָאָטָע, כְּדִי צו מאָן אַ קָּאוּעוֹ.

ווען דער הַ, נאָזָאָק האט אַיר דערלאָנְגָּט דֻּעַם בריוו,
וואָס ער האט מיטגָּעָברָאָכֶט פֿון לאָדוֹש, האט זי אַפְּילָו אַים
ニישט געוואָלָט לִיעְבָּדָן.

— אַיך דָּאָרֶף נִישְׁתְּ קִין בְּרוּוֹ, נִישְׁתְּ פֿון קָאָמִיטָעָט אָן
ニישט פֿון קִיבּוֹץ — האט זי גַּעֲזָאָגֶט. — מִין הַיּוֹם אַיז אַפְּן
פָּאָר אַלְעָ! — זי האט גַּעֲנָגִיטָן בְּרוּתָאָרִיךְ אַטְאַז אָן
דערצְיִילָט:

— ווי נאָר די דִּיְתְּשָׁו זענען אוּוּקָע, האב אַיך זיך
געלאָזֶט אַיז די דערפָּעָר זוכְּן יִדְישֶׁע קִינְדֶּעֶר. אַיְינְגָּעָהִילָט
אַיז אַ טּוֹה, אַין הוֹרֵיכָע שְׂטוּוֹל, בֵּין אַיך גַּעֲנָגִיגָן אַיבָּעָר די
כָּאָטָעָס. גַּעֲפָנוּן בֵּין די פּוֹלִירִים אַפְּגָעָדָאָרֶטָע, אַפְּגָהָאָרֶ־
וועטָע קִינְדֶּעֶר. אלָע אַין שְׁמָאָטָעָט, בָּאָרוּוּסָע. איך האב
זַיִ אַרְיִינְגָּעָנוּמָעָן צו זיך, אַרְוָמְגָעָוָאָשָׁן, אַנְגָּעָטָאָז, גַּעֲרָוָפָן
דָּאָקְטָוִירִים. דָּעָרָנָאָר בֵּין אַיך אוּוּקָע אַין קָאָמִיטָעָט אָן
גַּעֲזָאָגֶט: מַעַן מוֹזָאָן אַ קִינְדֶּעֶרְהִים. נִישְׁתְּ אַ יְתּוּמִים-

הויז, נאר א הים! זי זענען נישט באשטיינען. גענזאט, אז איך בין נישט קיין פעדאגאג. געהערט אוז אוך? ! עס האט ווי אבער גאנזישט נישט געהאלפן. איך האב נבראכט וואס אמאָל אנדערע קינדער. און זי האבן שווין געמווט געבן בגדים און עסן! אלץ וואס מען דארה. בעטגעוואנט און געשיר. גיט אריין אין די צימערן, זי שלאָפַן נאָך נישט. יעדער ליגט ווי א קײַסער! — האט זי גערעדט מיט נחת און באַלייגט דאס ברויט מיט קען און שפראָטן פון פושקעס.

אייע אוייגן האבן געלוייכטן און דאס פנימ איז געווען פול מיט גוטסקיט. גאנזישט אוז מיאוֹסֶע, ווי עס האט זיך אויסגעדעכט אין דער ערשטער רגע.

— דאס איז אבער נישט אלץ, האט זי ווייטער דער-צילט. דערנאָך האב איך צוּאָמָעָגָרוֹפָן טעלעכע מענעראָ. מיר האבן געדונגען אַ וואָגן מיט פערד און זענען געפֿאָרָן אין די נאָענטע ווועלענָה. דאָרט האבן מיר געפֿנָען אין די רָאוֹן מענעָר מיט קראָנקע קינדער. דערוֹאָקסענע יִנְגָּלָעָד. אוּ, ווי זי האבן אויסגעזען! זי האבן מורה געהאט אָרְויִיסָּ צוֹגִין פֿון רָאוֹ. נישט געגּוֹבָּט. אָז די דִּידִישָׁן זענען אָזּוּקָּעָק! דְּרִיסִּיסִּיק יְגַנְּטָלָעָכָּע זענען אִיצְּצָט פְּרָאָרָן בֵּי מִיר! אָן אַמְּתָּע הַיָּם האבן זי דָאָ! — האט זי אויסגערוֹפָן מיט שטאלץ. — זי וועלן לערנען, אויסטהילן זיך פֿון די קראָנקָה הייטן. אָסְך פֿון זי וועלן אָפְּגַעֲפִינָען די משפה. סִמוֹז נאר דוויעָן. די וועלט איז דאָך אַיבְּעָרְגָּעָקָעָלָט גַּעֲוָאָרָן, סִאיַז דאָך געווען אַ מלחהָמָה קעגן פרויען און קינדער!...

מיט אמאָל איז זיך שטיל געווען און געפֿרעדט: — און איר יִנְגָּלָעָד, פֿון וואָגָעָן קומָט אִיר? ווּ זִיט אִיר געווען די גאנצע צִיִּיט? געאָרבעט אָין דָאָרָף? גוֹט, גוֹט! אלץ איז שוֹין אָדוֹרָך! עַסְט אָין טְרִינְקָט, — האט זי גערעדט, ווי זיך וואָלָט אָונְדוֹז שוֹין לאָנג געהאלטָן אָין אִיר „הַיָּם“. מאָרגָן וועלן מיר זיך אָדוֹרְכָּעָדָן, זיך בעסער באָקענען.

איך האב זיך צוּגָּעָהָערָט צו אִירָעָ רַיִד, אָון צוֹם ערשותן מאָל זינְט דער מלחהָמָה איז מיר לִיְכְּטָעָד גַּעֲוָאָרָן אוּפָן

הארץ. אויך דער ה' נאוואק האט אויסגעעהרט אילע רייד
מיט באוונדערונג. עמעצער האט אנגעקלאלפט אין דער טיר.
עס איין ארין א הוייכער, א קראפטעקער און שיינער
מענטש.

— דאס איין מיין מאן, — האט די פורי געזאגט צום
ה' נאוואק. באולד איין ער אחים נאך א בענקל.

— דאס מעבל איין בי די קינדרער, — האט די פורי
געזאגט, ווי זי וואלט זיך פאָרענטפערט וואס זי האט נישט
קיין זאך בי זיך איין שטוב.

מיר האבן געגעסן און געטרונקען, געזעטן אלע צוואר
מען בי אייר טישל, ווי בי א משפהה-טיש. ערשת איצט
האב איך פאָרשטאנגען וואס זי האט געמיינט ווען זי האט
געזאגט, און קינדרער דאָרפֿן נישט קיין יתומֿס-היין, נאך
א הײַם.

פֿון באָלקאן האט דער מאן אַרוּטגעטראָגן פֿאָר אָונְדוֹן
אוּסְלִיגְרְבָּטְלְעֵך אָון די לִיטְעָרִין האט גַּזְאָגֶט: אַיצְט
קִינְדָּעָר, אֲ גַּוְטָעַ נַאֲכָתָן! אֲבָעָר הַיִּנְטָוּ וּוּעָט אַיר שְׁלָאָפָּן אֵין
קָאָרְיִידָּאָר. מָאָרָגָן וּוּעָט שְׁוִין זַיְן אֲ צִימָעָר פֿאָר אַיְיך, וּוּי
פֿאָר אַלְעַ קִינְדָּעָר.

אַיך הָאָב אַרְוְנְטָעָרְגָּרְוּקָט די וּזְלִיּוּ אָונְטָעָרָן בְּעַטְל
אוּן גַּעַלְיִיגְט זַיְן שְׁלָאָפָּן. דאס לִילְיָעָך אֵין גַּעַוּעַן רַיְין. דָּעָר
קִישְׁׂוֹן וּוִיְיך אֵין די דָּעָקָע אֵין גַּעַוּעַן וּאָרָעָם.

— אָפָּשָׁר וּוַיְלַט אַיר נַאֲך אֲ דָעָקָע, נַאֲך אֲ קִישְׁׂוֹן? —
הָאָט גַּעַפְרָעָגֶט די פָּרָוי לְאָטָא אָון פָּאָמְלָעָד מִר גַּעַלְגָּעָט
דָּעַם קָאָפָּ. אַיר הָאָנְט אֵין גַּעַוּעַן וּוּאָרָעָם אָון וּוִיְיך, וּוּי בַּי
דָּעָר מַמְעָשִׁי, הָאָב איך אֲ טָרָאָכָט גַּעַטָּאָן אָון פָּאָרְשָׁטָאָנָעָן,
אוּן די מַמְעָשִׁי וּוּעָט שְׁוִין קִינְמָאָל בַּי מַיִּין בְּעַט נִישְׁט
שְׁטִיְּין בִּיְגָאָכָט פָּאָרָן שְׁלָאָפָּן זַיְן, פָּנְקָט אָוֹי אֵין די פָּרָוי
לְאָטָא צַוְּגָאָגָגָעָן צַוְּמַלְעָקָן פְּרָעָגָן, צַי עַס פָּעָלָט אִים
עֲפָעָס. די דָּעָרְוָאָקָסָעָנָעָה אָבָן וּוַיְיטָעָר שְׁטִיל גַּעַרְעָדָט בַּיִּם
טִיש, וּוְעָגָן אַלְעַ פֿון דָּעָר “הֵיִם”, וּוְעָגָן די קְרָאָנְקָהִיטָּן בַּיִּם

די מיידליך, וועגן דעם וואס פארא צרות עס טווען אפ די
יינגלעך. איך האב געהרט, ווי דער ה' נאואר האט גע-
פרעגט דעם מאן :

— ווי גיט זיך עס אייער פרוי אן עצה מיט איזוי פיל
דערוואקסענע קינדרער יתומים ?

— איך בין דא אויך געקומען ווי א יתום — האט דער
מאן גענטפערט. אויך מיך האט זי געפונגען אָ קראנקן און
פארלאזענען. ביי מײַן פרוי זענען די דערוואקסענע אויך
קינדרער ...

אינדרפררי ביהם פרישטיק האב איך דערזען אלע
יינגלעך און מיידליך פון דער "היים". אין מײַן עלטער
זענען זיי געווען. באַלד נאָכֵן עסן זענען מיר אָרִין אַין
אָ גְּרוֹיסֶן צִימָעָר לְעַרְבָּנָן. כַּמְעַט אַלְעַ אַבָּן קְרִים גַּעֲקָבָנָט
לייענען אָון שְׂרִיבָן. "מִיר וּוּעָלָן אַלְעַ דְּרָאָגָן" — האט
געזאָגט די לעערערין רָאָזָא. "וּוְעָרָס וּוְעָט זִיךְ גַּעֲמָעָן מִיט
וּוְילָן צָוָם לְעַרְבָּנָן, וּוְעָט אַלְעַ קְעָנָעָן. אַיבָּרָאִיאָר וּוְעָט שְׁוִין
זִין אָן אַיִּיגָן הוּאָז מִיט אָ גָּרָטָן. מִיר וּוּעָלָן אַיִּינְפִּירָן קְלָאָסָן
וּוְיִן יְעֻדָּעָר שָׁוֹל. אויך אָ קְלָאָוִיר וּוּעָלָן מִיר באָקָומָעָן.
דערוּוִיל אָבעָר מָוֹזָט אִיר לְעַרְבָּנָן צְוֹאָמָעָן".

אוודאי קאָן קינדרער פון אָונְדוּ נִשְׁתְּ גִּין אַן שָׁוֹל
אוֹן זִיכְן מִיט קְלִינְנָעָ קִינְדָּר צְוֹאָמָעָן, האב איך גַּעֲרָאָכָט.
אלְעַ זַוְאָס איך האב אַמְּאָל גַּעֲלָעָנָט, האב איך פָּוּן לְאַנְגָּג
פָּאָרְגָּעָסָן. נאָכֵן מִיטָּאָג אָבעָר, וּוְעָן אַין מִיטָּן צִימָעָר אַבָּן
זִיךְ דִּי יְיִנְגָּלָעָ אַוּוּקָגָעָזָעָצָט מִאָכְנוּ דִּי אוּפְּגָאָבָן, האב איך
גַּעֲנוּמָעָן מִיטָּן הַעֲפָט אָוֹן אַנְגָּעָהָיוּבָן צִיכְעָנָעָן. פְּרִיעָר דַּעַם
שְׁאָטָעָשָ׀י מִיטָּן רָוקָאָק, וּוְיִרְגְּיָתְאָ אַוּוּקָ פָּוּן אָונְדוּ, דַּעַרְיָ
נָאָךְ דִּי גָּאָס, וּוְמִיר האָבָן גַּעֲוָוָינָט. דִּי באָבָעָשִׁי, דְּבוֹרָהָלָע
אַין בעַט אַיִּינְגָּעָהָלִיט אַין אַ טָּוָה. לוֹדוֹיָק אָוֹן יַאֲשָׁא אַבָּן
זִיךְ צְוָגָעָקָט וּוְיִרְגְּיָתְאָ אַוְן מִילָּעָק אַין אַ ברָוָגָעָר
גַּעֲזָעָס אַוְיסְגָּעָדָרִיט. גַּעֲלָעָנָט אַוְיסְנוּוּיִינִיק אָוֹן שְׁטִילָ

אייברגעהזרט יעדעס ווארט. ער האט געלערנט באזונדרער
אין א צווײיטער גראפע.

עס זענען אדריך צוויי וואן און מיר האבן פון הערד
נאואראך נישט באקומען קיין ענטפער אויף די בריוו. ער
האט ביים אפפארן געזאגט. אzo ער וועט צו אונדו שרייבן,
און אzo וועןעס וועט נאָר זיין מעגלעך, וועט ער קומען. וואס
קאו דאס באַדייטן? — האט מיילעך געפרענט. צי האט ער
אונדו פֿאָרגעסן? איך האב געוואָלט נאָכָאָמָּל אַנְשֶׁרְיִיבָּן
אַ בְּרִיאָו, אַבְּעָר די פֿרְוי לְאָטָא האט געזאגט. אzo יעדן טאג
קומען און בריוו און דער ה' נאָוָאָך אַיְזָן פֿאָרְנוּמָעָן, ער האט
דאָך אַ גָּאָר וויכטיקע אַרְבָּעָט, ער אַיְזָן אַרְכִּיטְקָטוֹ!

און אַט פֿלוּצִים אַיְזָן גַּעֲקוּמָעָן זַיְן פֿרְוי, אַירָעָנָא.
זי אַיְזָן אַרְיִינְגָּעָקְוּמָעָן מִיט דָּעָר לְיִיטְעָרִין אַיְזָן אַונְדוּזָר
צִימָעָר. אַזְּוֵי בְּלִיךְ אַיְזָן זַיְן גַּעֲוָעָן, וַיְיַן נָאָך אַ קְרָאנְקָהִיט.
געברענט פֿאָר מִיר אַיְזָן פֿאָר מִילְעָקָן אַ פֿעְקָעָלָע, אַ מְתָהָה,
דערנָאָך אַוּוּקְגַּעְזָעַצְט זַיְק בִּים טִישָׁל אַיְזָן גַּעֲפָרָעָגָט:

— אַפְּשָׁר גַּעֲדָעָנְקָט אַיר, וואס האט מִין מאָן אַיך גַּעַז
זַאָגָט פֿאָרָן אַפְּפָאָרָן? צי האט אַיר פֿון אַים באַקְוּמָעָן אַ
בריוו? קָאָדָאָל אַיְזָן נִישְׁט צְרוּקְגַּעְזָעָמָעָן — האט זַי גַּעֲזָעָט
מִיט אַ דָּעָרְשָׁטִיקָט קוֹל.

מיילעך האט גַּעֲקוּקָט אויף דָּעָר פֿרְוי נאָוָאָך מִיט גְּרוּיס
איַבְּרָאָשָׁוָג אַזְּנָעָמָע. — וואס היִיסְט? — האט ער גַּעַז
פֿרָעָגָט, וּוֹ אַיְזָן דָּעָר ה' נאָוָאָך? מִיר וָאָרטָן דָּאָר די גַּאנְצָע
צִיְּתָ אַוְיף אַ בְּרִיאָו!

איך האב נִישְׁט פֿאָרְשָׁטָאָנָעָן וואס עַס רָעַדְתָּ די פֿרְוי אַיְזָן
רָעַנָּא. זַי קָוָמָט דָּאָר פֿון לְאָדוֹש! פֿון דָּעָר הַיִּם!

— אַיך ווֹיִס נִישְׁט וואס אַיְזָן גַּעֲשָׁעָן מִיט מִין מאָן —
האט גַּעֲוִינְט די פֿרְוי אַירָעָנָא אַזְּנָעָמָע גַּעֲבָרָאָכָן די הענט. זַי
האט נִישְׁט גַּעֲווֹאָלָט זַיְק אַפְּרוּעָן. אַפְּילָו עַפְּעָס אַפְּעָס. זַי מַזְּוִי
שַׂוְיִי צְרוּקְפָּאָרָן. — אַיר זַאָלָט מִיר באָלָד שְׁרִיבָּן, וַיְיַן נָאָך
אַיר וועט באַקְוּמָעָן אַ בְּרִיאָו — האט זַי זַיְק בַּי אַונְדוּ גַּעַז

בעטן. איך וועל אים זוכן אומעטום! ווער וויסט וואס מיט
אים איז געשען — זי האט געווינט אויפֿן קול און דאס
גאנצע פנים איז געווונן נאָס פּון טרעָן.

די נאָכט האָב איך נישט געקענט אַיִנְשָׁלָפָן. וואָס
האָט געקענט פֿאָסְטְּרָן מִיטְּן הֵן נָאוֹזָק? — האָב איך אַריַּנְדֶּ
געטראָכָט אָוָן נישט געקענט געפֿינְגָן קִיּוֹן תשובה. אויך
מיילעָק אַיז די נאָכט נישט געלְלָפָן.

— דאס אַיז די אָ. ק. — האָט ער צו מיר גערעדט שטייל,
כדי נישט אויפֿצּוּוּעָן לְחוּדּוּיָּקָן. — נאָר די אָ. ק. מאָכְט
אועלְכָעָן זָאָכָן!

אַיך האָב געהערט, אָז עס זענען פֿאָרָאן אַזְעַלְכָעָן באָגָן-
דעָס, וואָס שלעָפָן אַרוֹיס יִידְּן פּוֹן די באָגָעָן. באָרוֹビָן אָוָן
הריגענען אַפְּיָלוֹן. אָכְבָּר אַיך האָב אַיִן דעם נישט געקענט
גלויבָּן. עס אַיז דָּאָךְ שְׂוִין נָאָר דָּעָר מלְחָמָה! אָוָן הֵן נָאוֹזָק
איַז דָּאָךְ נישט געווונן עַנְלָעָר צו קִיּוֹן יִידְּן! ווי האָט דאס גַּעַזְעַט
קענט פֿאָסְטְּרָן אַזְּאָזָן זָאָר? — האָב איך געפרעט אָן אויפֿהער.

— פֿאָרוֹוָאָס?

— ווי אַזְּוִי האָט דאס געקענט פֿאָסְטְּרָן? — האָט מיילעָק
אנגעההויבָּן שְׂרִיעָן אַיִן מִיטְּן דָּעָר נאָכְט. — האָסְטוֹ נישט גַּעַזְעַט
הערט, ווי זִי האָכְט אַפְּגָלָלָכְט פּוֹן יִידְּן אַיז וְאָגָן? אִיצְט
זענען זִי בִּינוֹן וואָס די יִידְּן קּוֹמָעָן צוֹרִיק! וואָס הַיְתָלָעָר
האָט נישט אויסגעהרגעט אלְעָ!

אלְץ וואָס דָּעָר הֵן נָאוֹזָק האָט פֿאָר אַונְדוֹן געטָאָן אַיז
מיר ווַיְדָעָר אויפֿגַעַקְוּמָעָן אַיז זְכוּרָן. פּוֹן דעם טָאגָן, וואָס ער
האָט אַונְדוֹן געטראָפָן אַיז גָּס מִיטְּן באָלְעָבָּאָס, בֵּין אַפְּפִירְן
אַיז דָּעָר "הַיִּם". וואָס פֿאָרָא גַּעֲבָּרְטָס-טָאגָן האָט ער מִיטְּן
דָּעָר פְּרוּי אַירְעָנָא געמאָכָט פֿאָר אַונְדוֹן! וואָס פֿאָרָא מאָכְט
ליַם? אַיז דָּעָר וְאַלְיוֹעָן אַיז גַּעַלְיָבָּן די לעַדְעָרָנָעָ טַעַקָּע. די
פְּרוּי לאָטָא האָט זִי פֿאָרְשָׁלָאָסְטָן בֵּין זִיךְרָן שָׁאָנק. גאנצע
טעָגָן בֵּין אַיך אַרְמְגַעְגַּנְגָּעָן אַ צַּעַטְוּמְלְטָעָר. ווי אַיז דאס

מעגליעך, או נאך דער מלכמיה זאל אַ מענטש פארשווענדן וווערין און אפילו די פאלצ'יז וויסט נישט, וואס איז מיט אַים געוווארן? די פֿרוי נאוואק האט נישט געשראבן, או ער איז צוּרִיקְגָּעָקְוּמָעָן. הייסט, או ער איז נאך אלץ נישטא!

★

איין איינעם אַ טאג האט די לִיְּטֶרְעִין פֿאָרגְּעַלְיִיעַנְטַ פֿאָר אונדז אַלעַ צֹאַ ברִיוּוּ: טִיעַרְעַ פֿרְויְ לְאַטְאָ! זִיטַ נִישְׁט בְּרוֹגַן אַוְיכַ מִיר, וואס אַיךְ בֵּין אַוּוּק. אַיךְ פֿאָר קִין פֿאָלְעַסְטַ טִינְעַ. זַאל מִיךְ קִינְעַרְ נִישְׁט זָוְן. אלְץ אַיז אַיז בְּעַסְטַן אַרְדַּ דַעֲנוֹגָג. אַסְתָּר. אַיךְ גְּרִיסְ די לִעְרְעִירְבַּן. אַלְעַ קִינְדְּרַעַר אַז אַרְבְּעַטְעַר פֿוֹן דַעַר "הַיִם".

אַ גְּרִיסְעַ אַוְיפְּרַעְגּוֹנָג אַיז גַעְוָוָרָן צְוִישָׁן די לִעְרְעַסְטַ אַלְעַ הַאָבָן זִיךְ גַעְוָוָנְדְעָרָט וואס אַסְתָּר אַיז אַנְטְּלָאָפְּן. אַיךְ הַאָבָן מִיט אַיךְ ווַיְיִינְקְ גַעְרְעַדְט, נָאָר אַיךְ הַאָבָן גַעְוָוָסְט, אַז זַי הַאָט גַעְלְיִיעַנְט גַעְנְצָעַ טָעַג, גַעְלְרַנְטַ מַעַר פֿוֹן אַלְעַ. רָאָזָאַה אַט גַעְזָאָגָט, אַז אַסְתָּר וּוֹעַט די עַרְשְׁטַע גִּין אַיז גַיְמָנָאָזְיַע. אַז אַיז זַי גַאָר אַנְטְּלָאָפְּן! קִינְעַרְ ווַיְיִסְטְּ נִישְׁט מִיט וּוּמְעַן. ווֹי אַזְוֵי וּוֹעַט זַי פֿאָרָן קִין פֿאָלְעַסְטִינְעַן? פֿאָרְנָאָכְט הַאָט די פֿרְויְ לְאַטְאָ אַלְעַ צְוָאָמְנְגְּעַרְפַּן אַז גַעְזָאָגְט: — דָאָס וואס עַס הַאָט הַיִינְט בְּיַ אַונְדוּ פֿאָסְדְּרַט קָאָסְט מִיךְ גַעְוָונְטַ! וואס הַאָט אַירְ גַעְפְּעַלְט אַיז דַעַר "הַיִם"? אַלְעַמְאָלְ קְוּמָעָן צַו אַונְדוּ פֿרְעַמְדַע מַעְנְטַשְׁן. די טִירְ אַיז אַפְּן פֿאָר אַלְעַ. אַסְדְּ פֿאָרָן אַרְום אַבְּעַר אַלְעַ קִינְדְּרַעַרְיִימְעַן אַז זָוְן זִיעַרְעַ קִינְדְּרַע. אַוְיךְ פֿוֹן שְׂטַאַט קְוּמָעָן פֿאָרְשִׁיְעַ דַעְנוֹעַ מַעְנְטַשְׁן צַו אַונְדוּ. ווֹי זַעְגַּעַן אַונְדוּרְעַרְ פֿרְיִינְט. אַירְ דַאָרְפְּט זִיךְ אַבְּעַר נִישְׁט צְוָהָעָרָן צַו קִין פֿרְאָפְּגָאָנְדַע! אַומְרַ פֿאָרְאַנְטוֹאַרְטְּלַעְכַּע מַעְנְטַשְׁן פֿיַין הַיִינְט אַוּוּק די יְוָגָנְט קִין פֿאָלְעַסְטִינְעַ. דַאָרְט אַיז אַמְדְּבָר, דַאָרְט וּוֹעַט קִינְמְאָל גַאָרְנוּשְׁטַ זַיְן! הַיִינְט אַיז פֿוֹילְן אַיז אלְץ פֿרְויְ פֿאָרְ יְדִישְׁעַ קִינְדְּרַע. אַירְ זִיטַ נָאָךְ שְׂוּעַרְעַרְ מַלְחָמָה. אַירְ מַוּסְטַ לְעִידָּ נָעַן אַיז אַפְּהַיְטַן דָאָס גַעְוָונְט. אַסְדְּ מַשְׁפָּחוֹת וּוֹעַלְן זִיךְ

אַפְגָעִינָעַן! ווֹאָס ווֹעֶל אֵיךְ קָאנָעַן זָאגָן, ווֹעֶן עַמְעַצְעַר ווֹעֶט
צַו מִיר קָוּמָן אָוָן פְּרָעָגָן, ווֹ אַיְזַי מִין קִינְדַּ? אַסְתָּר אַיְזַי
דָּאָךְ גָּעוּעָן אַיְזַן דָּעֶר הַיִם דִּי בַּעֲסַטְעַ שִׁילָעָרִין! אֵיךְ בֵּין
פָּאָרָאָנְטוֹוָאָרְטָלְעָר, אֵיךְ הַאָב זַי גַּעֲבָרָעָגָט פָּוֹן אַקְלוּסְטָעָר!
בָּעַט אֵיךְ אַיְיךְ, אֵיךְ זָאָלָט זַיְךְ צַו דִּי אַלְעַ רְיִיד, ווֹאָס פָּאָרָשִׂי
דָּעַנְעַ מְעַנְטָשַׁן ווַיְילַן אֵיךְ אַיְינְרָעְדַּן, נִישְׁתְּ צְוָהָרָעָן.
אוֹיךְ דָּעֶר מָאָן פָּוֹן דָּעֶר פְּרָויִ לְאַטָּא אַיְזַי גָּעוּעָן זַיְעָר
אוֹיפָגְעָרְגָּעָט.

אַלְעַ הַאָבָן זַיְךְ גַּעֲוָנְדָעָרט, ווֹאָס דְּוֹוקָא אַסְתָּר, אַזָּא
שְׁטִילְעַ ווֹי זַי אַיְזַי גָּעוּעָן, אַיְזַי אַיְינְגָעָגָגָעָן אוֹיףַ אַזָּא זַיְךְ.
מִילְעַק אַיְזַי גַּעֲזָעָסָן בִּים פָּעַנְצָטָעָר אָוָן אַזְוּקָעָגָעָקָט
אַיְזַי זַיְיט, ווֹי דִּי זַיְךְ ווֹאָלָט אַיְם גַּאֲרָבִישַׁ אַגְּגָעָגָגָעָן.
אֵיךְ הַאָב אַבָּעָר בָּאַלְדְּ פָּאָרְשָׁטָאָנָעָן, אָזְעַ ווֹיְיסְטַ גַּנְגַּז גַּוְתַּ
וֹי צַוְּיַי אַיְזַי אַסְתָּר אַזְוּקַ, אָוָן מִיט ווֹעַמְעַן.

★

יַעַדְן טָאגְ זַעַנְעַן אַיְזַן דָּעֶר "הַיִם" גַּעֲקוּמָן פָּאָרָשִׂידְעַנוּ
מְעַנְטָשַׁן מִיט בַּיְלָדָעָר פָּוֹן זַיְעָרָעָן קִינְדָּעָר. אַרְוָמְגָעָגָגָעָן
אַיְיבָעָר דִּי שְׁטוּבָן, גַּעֲרָעָדָט מִיט אַלְעַ אָוָן אוֹיסְגָּעָפָרָעָט זַיְךְ.
וֹעֶרְ האָט אַפְשָׁר עַרְגָּעַן זַיְעָרָעָן קִינְדָּעָר גַּעַזְעַן? אַסְדַּ
מְעַנְטָשַׁן זַעַנְעַן גַּעֲקוּמָן אַיְזַן דָּעֶר "הַיִם" פָּאָרְבָּעָטָן צַו זַיְךְ
אוֹיףַ שְׁבַת, אַדְעָר סְתָמָן אַזְוּיַּ קָוּמָן צַו זַיְךְ. בַּיְיַ יַעַדְן עַסְן אַיְזַי
אַלְעַמְמָל עַמְעַצְעַר אַרְוָמְגָעָגָגָעָן אַיְבָרָעָן זַאל אָוָן בָּאַטְרָאָכָט
יַעַדְן פָּוֹן אָוֹנְגָן. אֵיךְ הַאָב שְׁוִין אַבָּעָר נִישְׁתְּ גַּעֲלִיבָט, אָזְעַ
אֵיךְ ווֹעֶל עַמְעַצְעַן פָּוֹן מִין מִשְׁפָחָה גַּעֲפִינְעָן, אוֹיףַ אַלְעַ מִיְּ
נָעַ בְּרִיוֹ הַאָב אֵיךְ קִין עַנְטָפָרָעָר נִישְׁתְּ בָּאַקְוּמָן, כָּאַטְשָׁ
אַלְעַ זָאגָן, אָזְעַנְטָשַׁן קָוּמָן צְוִיקָעָר פָּוֹן לְאַגָּעָר, פָּוֹן שְׁפִיָּ
טָעַלְעָר, אָזְעַנְטָשַׁן פָּוֹן רְוִסְלָאָנדָן.
עַסְ האָט אַבָּעָר פָּאָסִירָט אַיְזַן דָּעֶר "הַיִם" אַזָּא גַּעַשְׁעַעַ
נִישְׁתְּ, אָזְעַנְטָשַׁן אֵיךְ הַאָב אַגְּגָהָבוּבָן אַיְפָסְנִי צַו גַּלְוִיבָן, אָזְעַ
אֵיךְ ווֹעֶל נָאָךְ עַמְעַצְעַן גַּעֲפִינְעָן.
בָּעַט דָּעַם נָאָכְטָמָאָל אַיְזַי אַרְיִין אַמְּאָן מִיט אַשְׁטָעָקָן

אין דער האנט, אַנְגָּעָטָן אֵין אַלְטוֹן מַקְוָטָל אָוֹן מִיט אָ
הוֹס. אלע האבן זיך געווונדערט פֿאַרְוּאָס דער מאָן גִּיט
אוֹזִי וּאוֹרָעָם אַנְגָּעָטָן. דער וִינְטֶר אוֹזִי דָּאָר שְׁוִין פָּוָן לְאַנְגָּ
אוֹוּק. ער אוֹזִי אַרְוָמְגָעָנְגָעָן לְעַנְגָּאַרְסָס דָּעַם טִיש אָוֹן באָ
טְּרָאָכָט אלע פְּנִימָעָר. מִיט אֵן אַרְאָפְּגָעָלָאָזָטָן קָאָפָּ אֵין ער
אַרְיִיסְגָּעָנְגָעָן. וּעֲמַעַן הָאָט ער גַּעֲוָכְט ?

פְּלָצִים הָאָט זִיךְ יְוֻלָּעָק, דָּעַר יִנְגְּסְטָעָר פָּוָן אלע, אָ
רִס גַּעַטָּאָן פָּוָן טִיש מִיט אָ גַּעַשְׂרִי: טָאָטָא ! דָּעַר מַעֲנְטָש
הָאָט נִישְׁתְּגַעְהָרָט. אָוֹן יְוֻלָּעָק אוֹזִי אַרְאָפָּ אַוְיפָּן הָרִיף, נַאֲכָ-
גַּעַלְאָפָּן דָּעַם מָאָן מִיט אָ גַּעַשְׂרִי, טָאָטָוּשִׁוּר !

מִיר אלע זענען צָגַעַלְאָפָּן צָוָם פֿעַנְצְּטָעָר אָוֹן גַּעַזְעָן,
וּי דָעַר מָאָן הָאָט זִיךְ אַרְיִיסְגָּעָרִיטָא. אַנְגָּהָוִיבָּן לְרִיפָּן מִיטָּן
שְׁטָעָקָן אֵין דָעַר האָנט אַנְטְּקָעָגָן יְוֻלָּעָקָן, וּי זִיךְ הָאָבָּן זִיךְ
אַרְוָמְגָעָכָאָפָּ אָוֹן גַּעַזְעִינִּט.

די פְּרוּי לְאָטָא אוֹזִי אַרְאָפָּ אַוְיפָּן הָרִיף אָוֹן גַּעַבְעָטָן דָּעַם
מָאָן ער זָאָל אַרְוִיף אֵין דָעַר "הַיּוֹם". זִי הָאָט זִיךְ אַרְיִינְגָּעָפִירָט
אֵין אִיר צִימָעָר אָוֹן גַּעַלְאָזָטָן אלְיִין.

— זַעַט אִיר וּוָאָס פֿאָרָא נִסִּים גַּעַשְׂעָעָן ! — הָאָט גַּעַזְגָּט
צָו אָונְדוֹ רָאֹזָא — וּוּרְעָרָס אֵין לְעָבָן גַּעַבְלִיבָּן, וּוּעָט שְׁוִין
גַּעַפְּנִינְעָן זִיךְ מַשְׁפָּחָה ! מַעַן מוֹנוֹ נָאָר זִיךְ רָוְאִיק אָוֹן וּוּרְאָטָן
מִיט אָ סְדָּגְדָּוְלָד.

די פְּרוּי לְאָטָא אוֹזִי אַרְיִינְגָּעָקָומָעָן אָוֹן מִין צִימָעָה. קִיִּי-
נָעַר אֵין נִישְׁתְּגַעְהָרָט. מַלְיָעָק אֵין אַוְועָק צָו אָ מַשְׁפָּחָה אָיִן
דָּעַר שְׁטָאָט. ער מַאֲכָט בִּי זִיךְ דִּי אַוְיפָּגָאָבָן. לְהַדְוִיק אָוֹן
יִאָשָׁא זענען אַוְועָק מַאֲכָן סְפָאָרט. זִי הָאָט זִיךְ אַרְוָמְגָעָקָוּקָט
אֵין אלע זִיכְרָן. גַּאֲרָנִישָׁט גַּעַזְגָּט, וּוָאָס אִיר הִיט נִישְׁתְּ
אָרְדְּעָנוֹגָג, וּי זִיךְ הָאָט אָסְדָּמָל גַּעַבְעָטָן. זִי הָאָט גַּעַקְוָקָט
אַוְיף דִּי קָאָרְטָאָגָעָן, אַנְגָּגָוּאַרְפָּעָנָע אַוְיפָּן בָּעַטָּה, אָוֹן אֵין
אַרְיִיסְגָּעָנְגָעָן, בָּאָלְדָן נַאֲכָדָעָם אֵין זִי צְרוּיקָגָעָקָוּמָעָן מִיט
דָּעַר טְעָקָע, וּוָאָס זִי הָאָט גַּעַהְאָלְטוֹן בִּי זִיךְ אֵין דָעַר שָׁאָנָק.
"דִּיְיָגָעָ צִיְּבָעָנוֹגָעָן זענען וּוָאָס אַמְּאָל בַּעֲסָרָע", הָאָט זִיךְ

געזאגט. „האלט זי און ארדענונג. באהאלט זי און דער טיעקע. אפשר ווועלן מיר אמאל מאכון דא און אויסטשטעלונג“. זי איזו שטיל געבליבן אוון איך האב פארשטיינען, איז זי וויל מיר עפטעס זאגן.

א סך מאל איזו די פרוי לאטא ארײַנגעקוּמען איזן מיין צימער. אויסגעפרעגט, ווי עס גיטט מיר מיטן לערנונג. גאנ-פרעגט צי איך וואלט געוואלט יעדן שבת גיין אויף מיטהָן צו א משפה. זי ווילן מיך באקענען, זען די צייכענוונגגען. — צו וואס דארף איך גיין צו פרעמדע מענטשן? — האב איך גענטפערט. איך האב נישט געוואלט גיין צו קיינעם.

פלוצ'ים האט מיך געפרעגט די ליטערין: ווי מיינסטו, חיימעך, אפשר איזו ריכטיק צו לערנונג אַ פאָך? וווער עס לערנט נישט, מוו זיך אויסלערנונג אַרבעטען. — פֿאָרוֹוָס דְּאָרְפֶּה אַיך אַינְגָעֵר גַּיְן צו אַן אַרבָּעָט? — האב איך געפרעגט אַ פֿאָרוֹוָן דְּעַרְטָעַר.

— וועסטו, חיימעך — האט זי אַנְגָּהוּבוּן דָּעַן צו מיר שטיל, קיינער איזן דעם צוּוִיטָן צִימָעָר זָאָל נִישְׁתְּ הָעָרָן אַזְוִי ווּי דָוּ לערנסט נִישְׁתְּ. איזו בעסער אַנְצָהוּבוּן אַרבָּעטען. עס ווועט קומען אַ צִיְּטָה, וווען דָו ווועסט ווועלן לערנונג. קיינ-מאָל איזו נישט שפֿעט. איך קען אַ פֿאָטָאָגְרָאָפּֿסְטָה, ווּאָס זָוְכָּט אַ לערְזִינְגָּל. ער דָאָרְפֶּה אַ גַּעֲהִילָּה. אַ פֿאָטָאָגְרָאָפּֿיָּע אַיזו דָאָרְ אַ בִּילְד. ווּילְסְטוּ אַצְטָט מִיר צָוְגִּינוּ? — האט זי געפרעגט — קיינער ווועט דִיך נִישְׁתְּ צָוְגְּנָעָן, אַוְיב דָו ווועסט נִישְׁתְּ ווּלְעִילְבָּן בַּיִּ אִים.

איך בין אַזְוָעָק מִיט דָעַר פרוי לאטא צו דעם פֿאָטָאָגְרָאָפּֿסְטָה. פֿוֹן דָעַר צִיְּטָה, ווּאָס איך בין גַּעֲקָוּמָעָן אַין דָעַר „הַיִם“, בין איך קיינמאָל אַיז גַּס נִישְׁתְּ אוּסְטָה גַּעֲגָנָגָעָן. ווּוּ קָאָז מען גַּיְן אַין אַ פֿרְעָמְדָעָר שְׂטָאָט? איך בין גַּעֲגָנָגָעָן אַיבָּעָר גַּאֲסָן אוֹן גַּעֲטָלָעָך מִיט דָעַר לִיטָעָרָן אוֹן גַּעֲטָרָאָכָּט ווּי שִׁין

אייז געווען לאדוש, די שטאַט, ווּ מיר האבן געוווינט בייז
צוֹ דער מלחהָה, אַידער די דִּיטְשָׁן זענען געקוּמעַן. די גאָסַן
זענען געווען ברוּיטָע אָון לאָנגַע. די הויינער הייכַע אָון אָסַךְ
געשעפַּטְנַיְמַט שִׁינְעַן אוַיסְלִיגְ-פָּעַנְצְּטָעַר. די גְּרוּיסְסַע לְאַמְפָּן
איין די גאָסַן האָבָן גַּעֲגַּבָּן אֶסְךְ לִיכְטִיקְיַּיט. דֻּעַם גַּאנְצָן וּוּגַּ
הָאָב אַיךְ קִין יֵיד נִישְׁתַּחַת גַּעַטְרָאָפַן. הָאָב אַיךְ זִיךְ דָּעַרְמָאָנַט,
אוֹ נַאֲךְ אַיְזָן דָּאָרְפַּהְטָאָט מִילְעָק גַּעַזְאָגָט: אַיְזָן די קלִינְעַ
שְׁטוּטְלָעַךְ זענען שְׁוֹין נִשְׁטָאָט קִין יַּידְן. אַיךְ הָאָב מִיר
אָבָּעָר נִישְׁתַּחַת גַּעַקְעַנְטַ פָּאָרְשְׁטָעַלְן אֹזָאָךְ. וּוּאָס הַיִּסְטַּ דָּאָס:
ニישטָאָט מַעַר קִין יַּידְן? דֻּעַם גַּאנְצָן וּוּגַּהְטָאָט די פָּרָה לְאַ-
טָא גַּעַרְעַדְטָ צֹו מִיר: דַּו וּוּסְטַ זַּיְן צַוְּפִּידְן פָּוּן דָּעַר אַרְ-
בָּעַם. אָפִילּוּ וּוּנְן מַעַן לְעַרְבָּט אַפָּאָךְ, קָאָן מַעַן לְעַרְבָּן אַוִּיחָ
אוֹוְנְטִיקְוָסְטָן. לִיעַנְעַן בִּיכְעָר. הַיִּנְטָ אַיְזָן פּוֹילְלָן קָאָן יַעֲדָר
אַרְבָּעַטְרָ וּוּרָן אֶפְרָאַמְפָּסָר!

די וּוּינְגָּן פָּוּן דֻּעַם פָּאָטָאָגְרָאָפִּיסְטָ אַיְזָן גַּעַוְעַן אֶגְרָויִ-
סָע. מִיט אֶסְךְ צִימְעַן אָון אֶלאָנְגָּן קָאָרְדָּאָר. אַיךְ הָאָב
נִשְׁתַּחַת גַּעַקְעַנְטַ פָּאָרְשְׁטִיְיָן, וּוּאֹזְיָה לְעַבְטָ אֶמְעַנְשָׁתָאָלִין אַיְזָן
אֹזָא גְּרוּיסְעָר וּוּינְגָּן. אַיְזָן די שְׁטוּבָן אַיְזָן גַּעַוְעַן טִיעָר מַעְבָּל.
אֶסְךְ בִּילְדָּעָה. גַּעַרְבָּעַטְרָ אָטָט עַר אַיְזָן אֶגְרָויִסְן זַאֲלָמִיט
ברִיטָּעָ פָּעַנְצְּטָעַר, פָּאָרְהָאָנְגָּעָן מִיטָּן לְאָנְגָּעָן פָּאָרְהָאָנְגָּעָן.
לְעַזָּן מַילְעָרָה אָטָט עַר גַּעַהְיִיסְן. דֻּעַם עַרְשָׁטָן טָאָגָה אָטָט עַר
מִיר גַּעַהְיִיסְן אַלְעָ אַוְיפְּנָאָמָעָס אַוְיסְלִילִיגָּן אַוְיפְּנִטְשָׁיָּשָׁ. דָּעַרְ-
נַאֲךְ אַרְיִינְלִילִיגָּן אַיְזָן בָּאָזְוָנְדָּרָעָ קָאָנוּוּרָטָן. שְׁפָעַטְרָ אָטָט
עַר מִיר גַּעַלְעַרְנָט אַוְיסְרָוָפָּן אֶבְּילָד, אַוְמִיגְיָן זִיךְ מִיטָּן
אַפְּאָרָאָט. אַיךְ הָאָב גַּעַזְעַן, אַזָּ דָּאָס אַיְזָן אֶגְוָטָה, אֶרְיִינָעָ
אַרְבָּעַטְ.

— פָּאָוָאָלִיעָ, פָּאָוָאָלִיעָ, וּוּסְטָוּ זִיךְ די אַרְבָּעַט אַוְיסְ-
לְעַרְבָּן, לִיבָּאָקְוָמָעָן — הָאָט מַילְעָרָה צֹו מִיר גַּעַרְעַדְטָ. אַיךְ
הָאָב מַאנְכָּעָס מַאל גַּעַרְאָכָּט: וּוּרָ אַיְזָן דָּעַרְמַעְנָשָׁ ? פָּאָרְ-
וּאָס אַיְזָן עַר אַלְיָן. פָּאָרְוּאָס רַעַדְטָ עַר קִיןְמָאָל נִשְׁתַּחַת קִיןְ ?
וּוּאָרָט ?

א סך מענטשן זענען צום פאטאגראפאיסט געקומען. זיין האבן געבראכט בילדער פון קינדער, פון משפחות, אפילו פון זיידעס, און געבעטען מאכן גרויס בילד מיט א ראם. אמאָל איז געקומען אַ גרויעַ פרוי אַין צעריסענע קלײַדר און ארוייסגענומען פון אַ שאָכטַל אַ בילדל. דאס איז מײַן מיידעלע האָט זי געזאגט. מאָכט מיר אַ בילד אַין אַ גאל-דענעֶר ראם. אַן אַנדערש מאָל איז געקומען אַ מאָן אַ טיירען אַנגזוג. ער האָט אויסגעזען ווי ער וואָלט געווען גאר אַ רייכער מענטש. אויפֿן טיש האָט ער אויעקגעלייגט אַ בילדל פון אַ ייד מיט אַ לאָגנער באָרד אַן געזאגט: דאס אַיז מײַן טַאַטַע... מאָכט מיר אַ פִּינְעַ רַאַם... אוַי... אוַי... אַזעלכּעַ יַדְן וּוֹעֵלַן שׁוֹין נִשְׁתַּזְיַן! ער האָט שׁוֹועַר גַּזְעִיפְצַט אַון באָלֶד באַצְּאַלְט פָּאָר דָּעַר גַּאנְצַעַר רַאַם. ביַם אַווּקְגַּיְן האָט ער נַאֲכָמָל גַּעַזְגַּט: דאס זָאַל זַיְן אַ פִּינְעַ אַרְבָּעַט.

אייך האָב איינגעזען, אַן דער שְׂטַאַט ווֹינְגַּען נַאַך יַדְן, נַאַר מַעַן זַעַט וַיִּנְשַׁת אוַיְף דִּי גַּאַסְן. אַפְּילוּ פָּוּן אַנְּגַּדְרַע שְׁטַעַלְעַר זענען צו מִילְעָן גַּעַזְגַּען מענטשן מיט פָּאַטָּאַגְּרָאַפִּיעַס. יעדער האָט גַּעוֹאַלְט אַ גְּרוּזִיס בילד מיט אַ רַאַם. אַ סָּךְ מאָל האָב אייך בַּיִן מַיִן טִיש גַּהְעָרֶט וַיִּזְיַי רַעַדְן: נַאַר דאס אַיז מיר גַּעַבְלִיבַּן...

אייך האָב זיך מיט דער צִיְּתָאַט אוַיסְגַּעַלְעַרְט אַוִּיסְלִיגַּן דִּי בילדער אוַיְף קָאָרְטָאָגָעָן, אַרְמְקָלְעָבָן מִיט פָּאָפִּיר, צָוקְלָאָפָּן אַ רַאַם. דִּי גַּאנְצַע דִּירָה אַיז גַּעוֹעַן אַגְּנַעַטְלַעַט מיט בַּילְד דָּעַר. אוַיְף דִּי זַעַנְט זענען זַיִגְעַזְעַנְעַן אַן אוַיְיך אַיז אַלְעַ ווַיְינְקָלְעַך. בילדער פָּוּן אַ קִּינְדְּעַרְקָאָלְאָנִיעַ מיט אַ סָּךְ קִינְדְּ דָּעַר. בילדער פָּוּן כְּלוֹת אַפְּילוּ. מִילְעָר אַיז אַרְמוֹנָגְגָּנָעָן אַיבָּעַר דָּעַר שְׁטוֹב אַון גַּעַרְעַדְט: זַיִי אַלְעַ לעָבָן! זַיִי ווֹעֵלַן אייבָּיק לְעָבָן! "נַאַר אייך בַּיִן אַן אַ בִּילְד גַּעַבְלִיבַּן" — האָט ער אַמְּאָל גַּעַזְגַּט צו מִיר. דַעַמְּאַלְט האָב אייך פָּאַרְשְׁטָאַרְטַעְנָן, פָּאַרְוּוֹאָס ער רַעַדְט גַּאֲרַנְשַׁט. אַרְבָּעַט אַון שְׁוֹוִיגַּט. אייך אייך האָב נִשְׁתַּגְעַוְאַלְט רַעַדְן. גַּאֲרַנְשַׁט דָעַרְצִילְגַּן ווּעַן אייך פָּלָעַג צְוִירִקְקָוּמָעַן פָּוּן דָּעַר אַרְבָּעַט אַין דָּעַר

“הימים”, פלעג איך ארויסנעםן מײַן האט און צייכענען.
איך מיר איז קיין בילד נישט געלביבן.

א סד מאָל האט מיר מליעק געפֿרעהט: צוליב וואָס
לערונסטו אֹזָא פָּאָךְ? וווער דאָרָף אִין פָּאַלְעַסְטִינְעַ אַפְּאַטָּאָ
גראָפִּיסְטָן? נאָךְ אַבְּיסְלָן... אַן אוַיךְ מֵרָן ווּעָלָן אָוּוּק פָּוּן דָּאָ
געַן. נישט אַנטְּלוּיְפָן אָזָי ווי אַסְתָּר, נאָךְ אָוּוּק אִין אַקְּיָמָעָ
הַכְּשָׁרָה אַן, מִיט זַיִּה אַרְבָּעָר אָזָי יַעֲנָעָר זַיִּה. קִיְּנָעָר
דאָרָף נישט ווִיסְן, נאָךְ אַבְּיסְלָן, חַיְּמָעָק — האט ער גערעדט
צַוְּ מֵיר, ווּעַן קִיְּנָעָר אִין נִישְׁתְּ גַּעֲוָעָן אִין דָּעָר שָׁטוֹב. —
מעַן מַוּן אָוּוּק פָּוּן אַגְּנָעָן? ווּעַר עַס ווַילָּן, זַאל בְּלִיבִּין דָּאָ
אוֹן לְעַרְנָעָן. וואָס ווּעַט זַיִּה אַרְוִיסְקָומָעָן דְּרַעְפָּוּן? וואָס אִין
גַּעֲוָאָרָן מִיטָּן הָן נָאָוָאָק? בִּינְאָאָכְטָן קָאָן מעַן נִשְׁתְּ זַעַן אַקְּיָמָעָ
אוַיף דָּעָר גָּאָס! אוַיךְ הַיְּנָטָהָט מעַן מַוְּרָאָן צַוְּ פָּאָרָן מִיטָּן
בָּאָן.

ליינְגְּדִיק אוַיף זַיִּן בעט האט מליעק מיר שטיל אלָץ
אוַיסְדֶּעֶרְצִילְט: בַּיִּ דָעָר מְשָׁפָחָה ווּ ער קוּמוֹט יַעֲדָן שְׁבָתָ
קוּמוֹן זַיִּד צְוֹזָאָמָעָן דִּי אַלְעָ, וואָס ווַילָּן אָוּוּק אוַיף “יעֲנָעָר
זַיִּה”. ווי נאָךְ מעַן גִּיאַט אַרְבָּעָר דִּי גְּרַעְנָעָץ, זַעַנְעָן שְׂוִין דָּאָ
אַזְּעָלְכָעָ, וואָס פִּירָן אָוּוּק קִיְּן פָּאַלְעַסְטִינְעַ. זַיִּה ווִיסְטָן דִּי
זַעַגָּן! פִּירָן אַרְבָּעָר גְּלִיְיךְ אִין אַקְּיָמָעָ! אַבעָר קִיְּנָעָם
דאָרָף מעַן אִין דָעָר “הַיְּמִים” נִשְׁתְּ דְעַרְצִילְט, דִי פָּרָוי לְאַטָּאָ
טָאָר פָּוּן אֹזָא זַאָךְ נִשְׁתְּ ווִיסְן, חָס וְחִילָּה! ווּעַן לוֹדוֹיָק אִין
אַרְיָין אִין צִימָעָר, האט מליעק גַּעֲוָמָעָן דָאָס בָּוּרָן, וואָס אִין
געַבָּן אִים גַּעֲלָעָן, אוֹן האט אַגְּנָעָהִיבָן לִיְעָנָעָן.

וּוּ ער אִין “יעֲנָעָר זַיִּה” אוֹן ווי אָזָי מעַן גִּיאַט אַרְבָּעָר
די גְּרַעְנָעָץ, דָאָס האט מליעק נִשְׁתְּ דְעַרְצִילְט. אוַיךְ נִשְׁתְּ
וּעַר עַס פִּירָט אַלְעַמָּעָן אָוּוּק קִיְּן פָּאַלְעַסְטִינְעַ. ער האט

געזאנט. אָו נאָר שאָול אָוּן זַיִן פֿרוּי, וועלכע בעמען צוֹזָאָר מעַן דֵי אלָע, וואָס האָבָן זַיִך אָפְגַעֲרָאָטְעוּוּת פֿון הַיטְלָעָרָן, ווַיַּיסְוַן אַלְץ. זַיִי דָעֶרְצִיְילָן ווָאָס עַס הָעָרֶת זַיִך אַין אָרֶץ יִשְׁרָאֵל, ווי אָזְוִי עַס זַעַנְעָן אַרְיְפְגַעְשְׁטָעָלָט גַעֲוָאָרָן דֵי עַרְשְׁטָעָט דָעֶרְפָּעָר.

מִילְעָקָה אַתְ מִיר צַוְגַעַזְגָט אַיִן אַיְינָעָם אַ שְׁבַת מִיקְּ מִיטְצְוָנָעָמָעָן אַיִן דָעֶר דִירָה פֿון זַיִן מַדְרִיךְ. אַךְ זַאֲל זַיִך בָּאַקְעָנָעָן מִיטְ וְעַמְעָן אַיך וְעַל אָוּעָק אַיִן וּוּגָג. ווי אָזְוִי אַתְ עַר דָעַם מַדְרִיךְ גַעַפְנוּבָן? אַסְרָאָר, אַסְרָסְדָתָה אַתְ פָאָר מִיר מִילְעָקָה גַעַהָאָט. עַר אַתְ וְוַיַּינְיקָה גַעַרְעָטָה, ווי עַר וְוַאֲלָט זַיִך מִיטְ פָאַרְשִׁידָעָנָעָ פְלָעָנָעָר אַרְוִמְגַעְטְרָאָגָן. ווַעַן אַיך בֵּין צַוְרִיקְגַעַקְוּמָעָן פֿון מִיַּן אַרְבָּעָט בְּיַיִם פָאַטְאָגְרָאָפִיסָם. האָב אַיך בִּינְאָכָט אַבְיסָל גַעַלְעָרָנָט. מַאֲנָכָעָס מַאל גַעַצְיִיכָנָט. אַסְרָאָר בִּילְדָלָעָר האָב אַיך גַעַמְאָכָט פֿון אַונְדוּזָעָר הַוִיפְ, פֿון דָעֶר גָאָס, ווּוּ מִיר האָבָן גַעַוְוִינָט. מִילְעָקָה אַתְ בֵּין שְׁפָעָט אַיִן דָעֶר נַאֲכָט גַעַלְעָרָנָט, עַר אַתְ גַעַזְגָט, אָוּן עַר מַזְ אַיך אַיבְעָרְשְׁפְרִיגְגָעָן. אַסְרָאָר בִּיכְעָר גַעַלְיִינָט. אַתְ עַר גַעַעַר בְּרָאָכָט אַבָּוָק פֿון דָעֶר בִּיכְלִיאָטָעָק אָוּן שַׂוְן אַיך צַוְוִי טָעָג אַרוּם גַעַטְוִישָׁט. מִיר בִּיְדָעָה האָבָן נַאֲר גַעַקְעָנָט זַיִך אַדְוָרְכָרְעָדָן ווַעַן לְהִדּוּיק אַיִן בִּישְׁתָ גַעַוְעָן אַיִן דָעֶר שְׁטוּבָה. עַר אַתְ זַיִך פָאַרְשִׁיבָן אַיִן "רְוִיטָן וּוַינְקָל" אַרְוַן אַפְגַעְלָאָכָט פֿון פָאַלְעָטְטִינָעָ. אַיִן בַעַסְעָר גַעַוְעָן מִיטְ אַים ווָאָס וְוַיַּינְיקָעָר צַוְ רָעָדָן. צַו ווָאָס אַתְ עַר בַאֲדָאָרָפְט וּוַיַּן וְוַאָס מִיר טְרָאָכָט צַו טָאָן? דֵי גַאנְצָע צִיִיט, האָב אַיך נַאֲר גַעַטְרָאָכָט פֿון מִיַּן מִשְׁפָחָה. דָאָס פָאָרָן אַפְגַעְלִיְיגָט, בַיַּן אַלְעָגָע וְוַעַן צַוְרִיקְקָוָעָן. מִילְעָקָה אַתְ אַבָּעָר דָעֶרְצִיְילָט, אָוּן שְׁאָלָרְדָעָט אַים צַו ווָאָס גַיְכָעָר אַפְצּוֹפָאָרָן. ווַיַּלְכֵל בַאֲלָד וּוּטָזַיִן אַיִדְיִישָׁ מִדְיָהָה, אָוּן וּוּרָע עַס אַיִן נַאֲר לְעַבְנָן גַעַבְלִיבָן, וּוּטָזַיִן אַהֲיָנְפָאָרָן. אלָע יַדְן וְוַעַלְן זַיִך טְרָעָפָן אַיִגְעָנָעָם לְאָנָד!

שְׁבַת זַעַנְעָן מִיר אָוּעָק שְׁפָאָצִירָן אַיִן דָעֶר שְׁטָאָט. אָזְוִי האָבָן מִיר גַעַזְגָט אַיִן דָעֶר "הַיִם". מִילְעָקָה אַתְ מִיד גַעַפְיִירָט

איבער א סך גאסן. מיר זענען אָרויף אַיְפּוֹן דִּרְיטֵן שְׁטָאָק, אַין
אַ קלִינָן שְׁטִיבָל, וּוּ עַס הָאָט גַּעֲוָוִינֶט שָׁאוֹל מִיט זַיִן פְּרוּ
תָּמָר. „מִיר זַוְּיַעַנְד דָּא נַאֲר אָרוּף דָּעַרְוּוַילְּ“, הָאָט גַּעֲזָאָגָט
דיַּ פְּרוּ, וּוּ זַיִן וּוּאַלְטַ זַיִךְ פָּאַרְעָנְטְּפָעָרְטַ הַלְּמָאִי עַס אַיזְׂבִּי
זַיִן קִיְּן שָׁאנְקַ נִישְׁטָא, אַין אַפְּיַילְּ נִישְׁטַ קִיְּן פָּאַרְהָאָנְגָּן. עַס
זַעַנְעָן נַאֲר גַּעֲקוּמָעַן עַטְלָעַכְּ בְּחָוְרִים. זַיִן הַאֲבָן דָּעַרְצִיְּלָט,
אוֹ זַיִן הַאֲבָן זַיִד אַפְּגָעָרָאַטְוּעָת אַין רָוְסָלָאָנְד. זַיִן אַרְבָּעָטָן
אַין אַ גַּעַשְׁעַפְּט אַוְן הַאֲבָן גַּאֲרַ אַ פִּינְעַ דִּירָה. אַבְּעָר זַיִן
וּוַיִּלְּן אַרְיְבָעָר „אָרוּף יַעֲנָעַר זַיִיט“! זַיִן וּוַיִּלְּן דָּאָרָט זַוְּנָן דִּי
מַשְׁפָּחָה. אַסְּרַ יַדְּן הַאֲבָן שְׁוִין אַזְוִיאָרָם אַפְּגָעָפְּנוּן דִּי אַיִּידָן
געַנְעָן.

מִיר זַעַנְעָן אַלְעַ גַּעֲזָעָסָן אַרְוּם טִישׁ אַוְן שָׁאוֹל הָאָט גַּעַ-
רָעַדְטַ צַו אַונְדוֹ פּוֹילִישׁ, וּוַיִּילְּ קִיְּן יִדְּישׁ הָאָט עַר נִישְׁטַ
גַּעַקְעָנְטַ.

— הַיְיָנִט דָּאָרָף מַעַן נִישְׁטַ טְרָאָכָטַן וּוּעָגַן דַּעַם וּוָאָס עַס
איַז גַּעֲוָוָן, נַאֲר וּוָאָס וּוּעַט זַיִן. מִיר אַלְעַ גַּעַדְפָּן זַיִךְ גְּרִיטִיטָן
איַז וּוּעַגְ אַרְיִין, וּוָאָס גִּיכְעָר אַוּעָק פּוֹן דְּגָעָן.

אַ הַוִּיכָּעָר, פָּעַטְעָר מַאֲן אַיז עַר גַּעֲוָוָן, מִיט אַסְּרַ
פְּרִיְּלָעְכִּיקִיט. פּוֹן דָּעַר טָאַש הָאָט עַר אַרְיוּסְגַּעַנוּמָעַן אַ קלִינָן
בִּיכְעָלָעַ פָּאַרְשָׁרִיבָן מִיט לִידְעָר אַוְן הָאָט אַגְּגָהָוִוִּין וִינְגָעָן.
דָּעַרְנָאָר הָאָט עַר אַונְדוֹ גַּעַלְעָרָנְטַ דִּי וּוּעַרְשָׁעָר, בֵּיז אַלְעַ
הַאֲבָן אַגְּגָהָוִוִּין זַיְנְגָעָן :

שם בעמק יְוֻרָעָל
שם בכפר יְחֹזְקִיאָל
קבוצת צופים עומדת...

גּוֹט אַיז גַּעֲוָעָן צַו וִיצְׁזָן מִיט אַלְעַ צְׁוֹאָמָעָן בַּיִם טִישׁ.
אַיךְ בֵּין גַּעֲוָעָן צְׁוּפְרִידָן, וּוָאָס אַיךְ בֵּין דָּאָרָט אַהֲנְגָּגָנְגָעָן.
תָּמָר, שְׁמוֹאָלָס פְּרוּ, הָאָט דָּעַרְצִיְּלָט וּוּעָגַן יִדְּישָׁר אַרְבָּעָט
איַז אַרְץִיְּשָׁרָאָל. נַאֲר אַיז אַיְגָן לְאָנד, הָאָט זַיִן גַּעֲזָאָגָט
וּוּעָלָן יַדְּן זַיִךְ אַוְיסְלָעָרָנָעָן יַעֲדָעָרָבָעָט, וּוָאָס זַיִן הַאֲבָן
קִיְּינְמָאָל נִשְׁטַ גַּעַטְאָן אַין פְּרָעָמְדָעָ לְעַנְדָעָר. מִיט אַיְגָעָנָע
הַעֲנָט וּוּעָלָן זַיִן בּוּעָצָן הַיּוּעָר, אַוְיסְלִיְּגָן וּוּעָגָן, באַרְבָּעָטָן

פעלדער. מיר אלע, האט זי געזאגט, וועלאן ארויס אויף איז
אייגן שטייל ערְד און אויפֿשטעלָן אַ נִיעּם קִיבּוֹץ.
איך האב זיך צוגעהערט צו אירע רייד און נישט געד
קענט זיך פֿאָרְשְׁטָעלָן זוי אַזְוֵי דָאָס אלְץ ווועט געשען. זוי
אווי וועלאן מיר פֿאָרְגּוֹן, אָז קִינְנָעֶר האט קִין גַּעֲלָת נִישְׁת? דָעַר
וועג איז דָאָך אַ ווַיִּתְעַרְבּוּ. זוי אווי ווועט דָאָס אלְץ גַּעֲשָׁעַן?
פֿוֹן דָעַר דָאָזִיקּוּר שְׁטוּב בֵּין איך אַרְוִיסְגַּעְגַּעְגַּעְנָר גָּאָר
אָז אַנְדָּעַרְעָר. איך האב פֿאָרְשְׁטָאָנָעָן, אָז דַי "הַיִּם" אַיְן נִישְׁת
קִין הַיִּם, אַיְן איך דָאָרְפּ אַוּעָקּ פֿוֹן דַי אלְעַ צְוּזָאָמְעַנְגַּעַנְדָּר
מענען קִינְדָּעַר. גִּין מִיט אַז אַנְדָּעַרְנָה וועג.

★

איך וואלט דָאָס קִינְמָאָל נִישְׁת גַּעְגְּלוּבְּט, אָז אַזְוֵי
שְׁנוּאָל ווועט דָאָס אלְץ גַּעֲשָׁעַן! מִלְּלָקְה האט גַּעְזָאָגּוֹט דָעַר פֿרְזִי
לאָטאָ, אָז עָר ווַיְלַא אַוּעָק אַיְן אַ קִּיבּוֹץ הַכְּשָׂרָה. פֿאָרְן קִין
פֿאָלְעַסְטִינָעּ צַו זִין מְשָׁפָחָה, ווּעַלְכּוּ גַּעֲפִינְט זיך דָאָרְטָפּוֹן
פֿאָרְדָעַר מְלָחָמָה. עָר האט גַּעְזָאָגּוֹט, אָז אויף איך האב דָאָרְט
אַ מְשָׁפָחָה.

— ווֹאָס עַפְעַס קִין פֿאָלְעַסְטִינָעּ? — האט זיך גַּעְוּוֹנִי
דעָרטְדַי פֿרְזִי לאָטאָ — אַיצְצָט וועלאן מיר אַרְוִיסְפֿאָרְן אַיְן אַ
דָאָרְפּ אויף אַ זּוּמְעָרְלַלְאָגָעָר. מאָכְנָן סְפָּאָרְטָ, אַוְיסְפָּלְוָן. אַדְרָ
בעַטְנָן בֵּי דַי פֿוּעָרִים. אַ שְׁיַינְעָם זּוּמְעָר וועלאן מיר דָאָהָבָן.
אַז דָאָרְט אַיְן דָאָך אַ מְדָבָר? זוי ווועט איך קעַנְעַן אַוְיסְהַאָלְטָן

די הַיִּצְן? דָאָס אַיְן זִיְעָר, זִיְעָר אַהֲיָס לְאַנְדָּו
זַי האט אַבְעָר אַיְנְגַעְזָעָן, אָז מִיר ווַיְלַיְּן פֿאָרְן צַו דָעַר
מְשָׁפָחָה, האט זַי אַיְנְגַעְהָעָרט אַונְדוֹן אַפְּצְוּרְעָדָן, אָז זַי האט
אַונְדוֹן גַּעֲעָבָן אַ סְךְ זַאְכָן פֿאָרְן אַפְּפָאָר, אַגְּנְעַפְאָקְט אַונְדוֹן
פּוֹלָע ווּאַלְיְוָקָעָם. אויף דָאָס גַּעַלְטָ, ווֹאָס דָעַר פֿאָטָאָגְרָאָפִיסְט
הָאָט פֿאָרְמִיר אַוְיסְגַּעְצָאָלָט, האט זַי מִיר גַּעֲגָבָן. זַי האט
עַס גַּעַתְּאָלָטָן בֵּי זִיךְ.

אלְעַ אַיְן "הַיִּם" האָבָן זיך גַּעְוּוֹנְדָעָרט, ווֹאָס מִיר גִּיְעָן
אַוּעָק אַיְן אַ קִּיבּוֹץ הַכְּשָׂרָה. זַי האָבָן נָאָר גַּעַטְרָאָכְט ווּעַגְּן

לערנונג. געווואָלט נאָכֵן פֿאַרְעַנְדִּיקְוּן די שולע פֿאַרְזְּעַצְּן לער-
נען מעדייצין. די מײַידלעָך האָבָן גַּעֲטְרָאָכְט וּוּגָן אַ לְעָרְעָרֶ-
סֻעַמִּינָאָר. אלָעַ האָבָן גַּעֲוָאָלָט וּוּאָס שְׁנוּלָעָר זִיך אַיְנָאָרְדָּעָ-
נען, פֿאַרְדִּינְעַן גַּעַלְתַּ.

אוֹן אַיך האָב די גַּאנְצָע צִיִּיט וּוּגָן קִיְּין זַאֲךְ נִישְׁתְּ גַּעַ-
טְּרָאָכְט, נַאֲר גַּעֲוָאָרֶט אוֹיף דָּעַם טָאג דָּעַר טָאָטָעָשִׂי זַאֲלַ-
צְׂרוּיְקְוּמָעַן. די מַאֲמָעָשִׂי זַאֲלַ זִיך אַוְמָקָעָרָן, גַּעֲוָאָרֶט אוֹיף
דָּעַר מַשְׁפָּחָה, אוֹן דַּעֲמָאָלָט וּוּעָלָן מִיר צְׂוָאָמָעַן טְּרָאָכְטָן וּוּאָס
וּוַיְיְטָעַר צַו טָאָן. דָּעַרְפָּאָר האָב אַיך אַפְּיָלוּ נִישְׁתְּ גַּעַוְכְּתַּ דָּעַם
וּוּגָן צַו די קִינְגְּדָעָר פָּוּן דָּעַר מַוְּעַד לִיוּעַ, וּוּלְכָעַ זַעַנְעַן פָּאָר
דָּעַר מַלְחָמָה אַוּוּקָק קִיְּין פְּאָלָעָסְטִינָעַן. נִישְׁתְּ גַּעַוְוָסְט וּוּ זַיִּ-
זַעַנְעַן. אַיך וּוּלְזַיִּי שְׁוִין גַּעַפְּנְגַּעַן, זַיִּי נַאֲר אַיך וּוּלְזַיִּי
אַהֲינְקְוּמָעַן, האָב אַיך מִיר גַּעֲטְרָאָכְט. זַיְכָעָר וּוּלְזַיִּי גַּעַפְּפָאָרָן.
גַּעַפְּנְגַּעַן ! אַיך האָב נַאֲר גַּעֲוָאָלָט וּוּאָס גַּכְּבָעָר אַפְּפָאָרָן.

אַיך בֵּין דָּאָס לְעַצְּטָע מַאֲלַ גַּעַזְגַּגְעַן צָוָם פֿאַטְּאָגְרָאַץ-
פֿיסְט. גַּעֲוָאָלָט זִיך מִיט אִים גַּעַזְגַּגְעַן. גַּעַזְגַּט, אוֹן אַיך
פָּאָר אַין אַקְיָבוֹץ הַכְּשָׁרָה.

— גּוּט, גּוּט, יִינְגָּל, האָסְטוּ גַּעֲטָאָן, וּוּאָס דָו קְלִיבְּסַט זִיך
אוֹוְעַקְצּוֹפָאָרָן פָּוּן דָּאָנָעָן. מִיְּנָעַ כּוֹחוֹת זַעַנְעַן שְׁוִין
אוֹיף צַו וּוּאַנְדָעָרָן. נִיְיָן, נִיְיָן ! — הַאָט עַר נַאֲכָמָאָל אַיְבָעָרָ-
גַּעַזְהָוָרָת. — דָו אַבָּעָר דָּאָרְפָּסְט אַוּוּקָק אַין אָן אַנְדָעָרָר
וּוּלְלַט !

דָּעַרְנָאָךְ הַאָט עַר זִיך פֿאַרְקוּקָט אוֹיף די פֿאַטְּאָגְרָאָפְּיָעָס
אוֹן גַּעַזְגַּט מִיט אַיְפָּץ :

— אַיך וּוִיס נִישְׁתְּ, צַי אַיך וּוּלְאַיְנָעָר אַלְיָין קַעַנְעַן
אַרְבָּעָטָן. וּוּלְרַזְעַן וּוּעַט מִיר אִיצְטָ צְׂרוּהָלְפָּן ? האָסְט זִיך גַּיִּ-
אוּסְגַּעַלְעָרָנְט די אַרְבָּעָט. נַאֲר אַבְּיִסְלָן, אוֹן אַיך וּוּאָלָט דיְךָ
צְׂוַעַשְׁטָעָלָט צָוָם אַפְּאָרָאָט. יְעַדְעַס מַאֲלָ קְוּמָעָן אַלְזָ נִיְיָעָ-
מַעְנְשָׁן בָּעָטָן אַפְּאַטְּאָגְרָאָפְּיָעָס, אַמְשָׁפָחָה-בִּילְד... אַרי, אַרי,

— האט ער אויסגערוףן — וווע זענען די אלע אהינגעקלומען?
קיינעם זעט מען נישט צוריק! ...
איך האב געזען, איז ער וויל זיך נישט געזעגעגען מיט
מיר. ער איז אריין אין דער קיר, געמאכט א טי און מיר
דערלאנגט מיט קיכלעך. ווי שטענדיק, האט ער געשוויגן.
ער האט זיך צוגעוווינט צו מיר פונקט אזווי ווי איך צו אים
און צו זיין ארבעט. איך האב עס ארויסגעלייענט פון זיין
פנימ, איז ער וויל נישט בליבין אלין מיט זיין בילדער איז
דער גראיסער ווינונג.

דאך האט ער געזאגט צו מיר:
— גוט טוסטו, וואס דו גיסט אוווק פון דאנען. וויטט,
וויטט.

כאטש ער איז מיר גארנישט שלידיק געזען, האט ער
מיר מיטגעבען געלט אייפן וועג. — עס ווועט דיר צונז
קומען, אונטערוועגס לארכ מאן שטענדיק געלט. ער האט
געוויישט די ברילן און געוישט. באקוקט מיך פון אלע זיין.
ביי דער טיר האט ער מיך פעסט אرومגענומען מיט זיין
גרויסע הענט און גאר שטיל געזאגט: — איז זאך בעט איד
דייר, שריב ווי נאר דו וועסט דארט אנקומען. ווי זעט דארט
אויס? צי קאן מען באמת דארט לעבן?

חדשים זענען אדוולד. א סך געשעגענישן און מענטשן
הابן זיך אויסגעמישט איז מײַן זכרון. איצט איז שוין
אלץ ווי א חלום. איך געדענק קויים, ווי מיר זענען מיט
שאלון און מיט זיין פרוי תמר צוגעפארן צו א קיבוץ. דערבר
גאר מיט א לאסט-איטא פול מיט מענטשן אַרְבָּעָנָעָפָּרֶן
די גרענצע. געפארן אייבער לאנגע וועגן ביינאכט, דערבר
اريין איז א וואלד. נעבן מיר איז געלעגן מלעך. ער האט
מסתמא געטראכט דאס צעלבע וואס איך: איז עס איז א
גרויס גליק, וואס מיר פארן צווזאמען. עס איז געוווען קאָלט
און די ער איז געוווען נאָס. קיינער איז די נאָכְט נישט

געשלאָפַן. אַינְדערפַּרִי אֵין גַּעֲקוּמָעָן אֶבְּחֹור מִיט אָן אַרְיטָא.
געבראָכָט אָונְדוֹ עַטָּן, אָן מִיר זַעַנְעָן וּוַיְתָעַר גַּעֲפָרָן אַיבָּעָר
שְׁטוּט אֵין פָּאַרְדָּעָטָע לְאַסְטְּ-אַיְתָאָס. אֵין דִּי נַעֲכַת גַּעֲרָאָכוּ
אַיבָּעָר בָּעָרְג. וּזְאוּיַּה האָבָּן גַּעַהַיִסְן דִּי מַקּוֹמוֹת? וּזְאָס
פָּאַרְאָה עַרְטָעָר זַעַנְעָן מִיר אַדְרוֹכְגַּעַפְאָן? אֶגְאנְצָן וּוַיְנְטָעָר
זַעַנְעָן מִיר גַּעֲזָוָעָן אֵין אֶזְאַמְּלָ-פְּוֹנְקָט אֵין אֶקלְיָין שְׁטוּטָל
אֵין דִּיְתְּשָׁלָאָגָד אָן אֵין אַיְינָעָם אֶטָּאג וּוַיְדָעָר אַרְיוֹף אַוִּיךְ
אֶלְאַסְטְּ-מַאָשִׁין. לאָנְגָג גַּעֲפָרָן אַיבָּעָר בָּעָרְגִּיקָעָן וּוְעָגָן. בֵּינוֹ
מִיר זַעַנְעָן אַנְגַּעַקְומָעָן אֵין אֶקְלִיָּין דָּאָרָף בִּים יִם.

דִּי מַעֲנְטָשָׂן, וּזְאָס זַעַנְעָן גַּעֲקוּמָעָן מִיט אָונְדוֹ, האָבָּן גַּעַד
זָאָגָט, אֵין מִיר זַעַנְעָן אַינְ אַיְתָאָלִיעָ. שָׁאָל אָוֹן זַיְן פְּרוּתָמָר
זַעַנְעָן אַוְעַקְגַּעַפְאָרָן מִיטָּן זַעַלְבָּן אַיְתָא. אַנְדָּעָר מַדְרִיכִים
הָאָבָּן זַיְד מִיט אָונְדוֹ פָּאַרְנוּמָעָן. קִינְגָּר אֵין פָּוּן דֻּעָם דָּאָרָף
נִישְׁתָּאָרוּס אֵין אֶשְׁטָאָט. מִיר האָבָּן שְׁטָעַנְדִּיק גַּעַדְאָרָפָט
זַיְן צְוֹזָאָמָעָן אָן וּוְאָרְטָן אַרְיוֹף דָּעָרְשָׁיף. דִּי מַדְרִיכִים האָבָּן
גַּעַזְאָגָט, אֵן יַעֲדָע שָׁעה קָאָן אַנְקְוּמָעָן אֶשְׁיפָּה, וּזְאָס וּוְעָט
אָונְדוֹ פִּירָן קִיְּין אַרְצִיְּשָׁרָאֵל. דָּאָס אֵין דָּאָס עַרְשָׁטָע מַאל
וּזְאָירָה האָבָּן גַּעַזְעָן אֵין בְּרִיאָת אָוֹן אֶסְוּף האָבָּן זַיְד גַּעַד
צְוִיגָּן דִּי וּוְאָסָעָן. גּוֹט אֵין גַּעַוּעָן צֹו זִיכְּן אַוְפָּן זַאְמָד אָוֹן
קָוָקוֹ אֵין דָּעָר וּוְיִיט, דָּאָרָט, וּוּ עַס אֵין אַמְּאָל גַּעַוּעָן מִין
הַיִּם.

אַיְדָה האָבָּן גַּעַמְיִינָט, אֵן נַאֲרָז אַזְאָה לְאַנְגָּעָר צִיְּיט פָּוּן
אַרְוּמְפָּאָרָן, וּזְעָנָן מִיר וּוְעָלָן אַנְקְוּמָעָן צָוָם יִסְּבָּרָעָג, וּוְעָט
אַרְיוֹף אָונְדוֹ אַלְעָמָעָן וּוְאָרְטָן אֶשְׁיפָּה. חֲדָשִׁים זַעַנְעָן אַבָּעָר
אַדְרוֹרָה אָוֹן קִיְּין שִׁיחָה האָט זַיְד נִישְׁתָּאָרוּזָן.

אַרְיוֹף דִּי זַאְמָדָן בִּים יִסְּבָּרָעָג זַעַנְעָן אַרְיוֹפְגַּעַשְׁטָעָלָט
גַּעַוְאָרָן גַּעַצְעָלָטָן. דָּאָס אֵין נִישְׁתָּאָרוּזָן קִיְּין דָּאָרָף. קִיְּין
הַיִּזְעָעָד, קִיְּין מַעֲנְטָשָׂן האָבָּן אַיְדָה גַּעַוְעָן קִיְּין דָּאָרָף. קִיְּין
הָאָבָּן אַיְדָה בִּים סְוּף פָּאַרְשָׁתָאָנָעָן, אֵין קִינְגָּר דָּאָרָף דָּאָס נִישְׁתָּאָרוּזָן
וּוְיִסְן, אֵין מִיר גַּעַפְיִנְעָן זַיְד דָּאָרָט.

די בחורים. וואס האבן אונדו געפירות קיין ארכיזישראַל,
האָבן אונדו געלערנט עברית און חשבוּן, שרייבּן און לִיְּזֶ
ענען, מאכּן אייבּונגעַן און ספרארט. אַסְטַּה האָבן געלערנט
תְּנֵגְד אָון געשיכטּוּ.

איך האָב זיך צוֹגְעָקוּקָט צוּ דָּעַם אַלְעָמָעַן, ווי אָזְזַי דָּאַס
אלִץ ווּעֶרֶת געפִּירֶט מִיט אָזָּא סְדָּר, גַּעֲטָרָאָכְט ווּעֶגְן דִּי מְדִירִיְּזֶ
כִּים, וואס זענען געַקְומָעַן פּוֹן פָּאַלְעַסְטִינְעַ, כָּדִי אָונְדוּן אלִעָ
צְוּנוּפּוֹזָאָמְלָעַן אָון אַרְבִּיבְּרֶפְּרִין, מִיטְמָאָכְן מִיט אָונְדוּן אָזָא
שׁוּעוּרָן ווּעַג. אַסְטַּה האָבן דָּאַך גַּעַהָאַט שׁוֹין פֿרְעִיּוּן אָון קִינְזִי
דְּעַר!

מלילעַק האָט זיך שנעל אויסגעַלְעַרְנְט עברית. ער האָט
געַהָאַלְפָּן דִּי מְדִרְיכִּים האַלְטָן אַרְדְּעַנוּגָּה, פָּאַרְטִּילְיָן עַסְן. אַ
סְּרַ לִידְעַר האָט ער זיך אויסגעַלְעַרְנְט אָון בִּיְּיַעְדָּן עַנְגָּ
שְׁבַת אַגְּגָעַפִּירֶט מִיט אָטִיש מַעֲנְטָשָׁן. לעַבְּדִיק גַּעַמְאָכְט דִּי
חַבְּרָה. אָון איך בין שְׁהַנְּאָגָג גַּעַזְעָס בִּים בְּרַעְג אָון גַּעָּ
צִיְּנָכְט דָּעַם יִם. צָוֵם רַעַשְׁתָּן מַאל האָב איך דַּעֲרוּן, אָז דִּי
וּוְעַלְתָּ אִיז בְּלוּי. דַּעַר הַיְמָל אָון דַּעַר יִם האָבן גַּעַהָאַט אִיז
קָאָלְרִי! איך האָב נִישְׁתְּ גַּעַהָאַט קִינְיָן פָּאַרְבָּן, אַבְּעָר דִּי צִיְּכָעִי
בְּוּנְגָעָן זענען גַּעַוּעָן גַּאֲרָן דַּעַרְעָש ווי אִין דַּעַר «הַיּוּם». אַ
אָיך האָב נִישְׁתְּ גַּעַמְאָלָט קִינְיָן מַעֲנְטָשָׁן, ווי פְּרִירָעָר, נַאֲר גַּעָּ
צְעַלְתָּן, דָּעַם יִם אָון דִּי זָוּן. זַי פְּלַעַגְתָּ קְוּמָעָן יַעֲדָן טָאג אָ
וּוְאָרְעָמָעָ, אָ לִיכְטִיקָעָ, אָוֹן פְּלַעַגְתָּ פָּאַרְנָאָכָט אָרוֹיטָעָ, ווי
אָשְׁטִיק פִּיעָר אַרְיִינְפָּאָלָן אִין וּוְאָסְעָר אַרְיָין. צָוֵם רַעַשְׁתָּן
מַאל זַיִיט יִאָרֵן האָב איך גַּעַזְעָן אָזְמָעָר אָ לִיכְטִיקָעָ אָון אָ
וּוְאָרְעָמָעָ. אָ נִיעָז וּוְעַלְתָּ האָב איך אַרְוּם זיך דַּעֲרוּן!

וּוְעַן וּוְעַט שׁוֹין אַנְקּוּמָעַן דִּי שִׁיפְּ ? — האָבן אלִעָ
פְּרַעַגְתָּ מִיט בְּרוֹגָז בִּי דִי מְדִרְיכִּים. ווי לאָגָג ווּעַלְן מִיר דָאַ
זִיכְּן אִין דָעַם לִיְדִיקָן דָאָרָף ? וואס האָט אִיך אָונְדוּן דָאַ
אַהֲרָעַגְבָּרָאָכְט ? ! גַּעַזְעָן אַזְעַלְכָעָ, וואס האָבן זיך פָּאַרְפָּאָקָט
זִיְּעַרְעָ זַאֲכָן, גַּעַזְעָנָט, אָז. זַי וּוְעַלְן זיך לְאָזָן וּוְעַג צְוִירָק

נאר פוילן, כד איזיפצוווון די משפחה און שפער צוואמען פאָרָן קיין פֿאַלעַסְטִינָע. מיט שרעק האָבָן זיך די פרײַעַן גע-פֿרְעָגֶט: צי וועלן מיר דא חיליה בליבּן בּוֹיַן ווַיְנְטָעַר? ווי וועלן מיר אַיסְהָאַלְטָן אַו ווַיְנְטָעַר בּיִם יֵם אַיְן די גַּעֲצָלָטָן? ווי וואָס ווּעַט ווּעַרְן פֿוֹן דֻּעַם אלְעַמְּעַן?

איינער פֿוֹן די מְדִרְכִּים אַיְן גַּעַוּעַן אַ גְּרוּיסְטָר ווַיְצְלָעַר, גַּד הָאָט עַר גַּעַהְיִיסְן. שְׁטוּנְדִּיק הָאָט עַר גַּעַרְעַדְטָן צוֹ די מענטשָׁן מיט שְׁפָאָס.

„משה רבינו אַיְן אַ סְּךָ לעַנְגָּעָר גַּעַנְגָּעָן קיין ארץ-ישראל! — הָאָט עַר גַּעַזְעָגֶט — „וְוָאָס פֿעַלְתָּ אַיְיךְ דָּא? צי דָּאָרְפְּט אַיְרָ דָעַן קוֹקוֹן אַיְן הִימָּל אַרְיִין אַוְן ווַאֲרָטָן אוּפְּמָן? עַס אַיְוֹ טָאַקָּע גַּעַוּעַן אַמְּתָה, אַזְוּ עַס הָאָט קִינְעָם גַּאֲרָנִישָׁת גַּעַפְעָלָט. יְעַדְעַר הָאָט גַּעַהְאָט וַיְין אַרְטָן. זִין בְּעַט אַזְוּ גַּעַנוֹג צוֹ עַסְן. מיר האָבָן זיך גַּעַבָּאָדָן אַיְן יֵם אַזְוּ גַּעַמְּאַכְּטָסְפָּאָרט. די מענטשָׁן האָבָן אַבְּעָר נִישְׁתָּגַעַהְאָט קיין גַּעַדְוָלָן, צו זִיצְנָהָן חֲדַשִּׁים אַזְוּ גַּרְבִּינְשָׁטָן צוֹ טָאָן.

שְׁוּלְדִּיק זְעַנְעָן די עַנְגָּלְעַנְדָּר! זַי ווַיְילָן אַונְדוֹן נִישְׁתָּאַרְיִינְלָאָן קיין פֿאַלעַסְטִינָע!

— פֿאַרְוֹאָס לְאָזְן זַי אַונְדוֹן נִישְׁתָּפְּאָרָן אַיְן אַונְדוֹזָעָר, לְאָנְדָן! צי האָבָן מיר זיך ווַיְינִיק אַגְּנְגָּלִיטָן? — האָבָן אלְעַגְּטוּמָלָט.

דוֹזְקָא די, וואָס האָבָן גַּעַהְאָט משְׁפָחָה אַיְן אַםְּעַרְיקָעַן, האָבָן אלְעַמְּעַן בָּאַרְוָאִיקָט. עַס ווּעַט לְאָנְגָּ נִישְׁתָּדְוִיעָרָן, אַזְוּ עַס ווּעַט אַוְיְפְּגַעַשְׁטָעָלָט ווּעַרְן אַ יְדִיכְשָׁעָ מִדְיָנָה. די גַּאנְצָעָ ווּעַלְתָּ ווּעַט אַיְנוֹזָעָן, אַזְוּ יַדְוָן מוֹזָן האָבָן אַזְוּ אַיְגָּזָן לְאָנְדָן, ווי יְעַדְעַס פָּאָלָק! נִישְׁתָּ דְּעַרְיִיף זיך גַּעַפְּיִינִיקָט אַיְן די גַּעַטְאָס אַזְוּ אַיְן די דִּיְתְּשָׁע לְאָגָּרָה, כְּדִי צְוַרְיְקְצְוָאָרָן קיין פֿוֹילָן, דָּעַרְהָרָגָעָט ווּעַרְן פֿוֹן דַּעַרְ „א. ק.“!

מעַן טָאָר נִישְׁתָּגַעַהְעָבָן. זִיצְנָהָן דָא אַזְוּ ווַאֲרָטָן נִישְׁתָּגַעַהְעָבָן אַ ווַיְנְטָעַר, נָאָר אַפְּלִילָן אַ גַּאנְצָעָ יָאָר אַזְוּ נָאָר אַ יָּאָר! בּוֹיַן די טְוִיְּרָן פֿוֹן אַרְצִיְּשְׁרָאָל ווּעַלְנָן גַּעַפְּגַעַט ווּעַרְן פָּאָר אַלְעָ

יידן! — האבן גערעדט די יונגעח חברה, און די עלטערע
זונגען צוֹגַעַשְׁתָּאָנוּן צו זייִיעַרְעַ רַיִד.

פלוצ'ים איז געקומען דער באפֿעל:

פארפֿאָקָן זיך אויף גִּיד! פֿאָרְנְּאָכָט קָומָט אַ שִּׁיפֶּ!
אַ גְּרוּיס גַּרְוּדָעָר אַיז גַּעוֹאָרָן אֵין די גַּעֲצָלָטָן. אַלְעָ
הָאָבָן צְוֹאָמְעָגְעָנוּמָעָן די זָאָכוֹ, אָנְגָעָטָאָן אוֹפֶּיךְ זַאָס
בַּעַסְטָע. די אַלְטָע בְּגָדִים גַּעוֹאָרְפָּן אֵין יִם אָרְיִין. אִיצְט וּוּעַט
זַיךְ שְׁוִין אַנְהָובָן אַ נִּיְּלָעָבָן!

אַלְעָזְעָנָעָן אָרוּיס פּוֹן די גַּעֲצָלָטָן וּוּאָרְטָן אוֹפֶּיךְ דָּעָר
שִׁיפֶּ, אֵין דַּעֲרוֹוִיל אַיז גָּאָר אָנְגָעָקָומָעָן אַ נִּיְּעָר לְאָסְטָה
אוּיטָא מִיטָּיְדָן.

שְׁטָאָרָק הָאָט מִיר גַּעֲקָלָאָפֶט דָּאָס הָאָרֶץ, וּוּעָן אַיךְ הָאָבָן
פּוֹן דַּעֲרוֹוִיטָנָס דַּעֲרוֹעָן די שִׁיפֶּ. אַלְעָה הָאָבָן אָוּסְגָּעָצְיָגָן די
הָעָנֶט צָוָם הַיְמָל אֵין גַּעֲרָפָן: דַּי יִשְׁוֹעָה אַיז גַּעֲקָומָעָן!
עַס אַיז שְׁוּעָר גַּעוֹוָעָן אָרוּיפְּצָוְקָלָעָטָרָן מִיט דָּעָם אָנְגָעָה
פְּאָקָטָן עַולְמָ אַוְיפֶּיךְ דָּעָר שִׁיפֶּ. אַ גַּרְוּסָע עַגְשָׁאָפֶט אֵין גַּעַד
דְּרָאָנָג אַיז גַּעוֹוָעָן אֵין די קָאָרְדָּאָרָן. — אֵין דָא, אַינְמִיטָן אָט
דָּעָם גַּעֲדָרָאָנָג אֵין אַיְלָעָנִישׁ צָוָם גַּעֲפִינָעָן אֵין אָרָט, הָאָט אַ
מָּאָן גָּאָר אַפְּגָעָפָוּנָעָן זַיְן פְּרָרוּ! טָאָקָעָ פּוֹן דָּעָם נִיְּעָם לְאָסְטָה
וּוָאָגָן, וּוָאָס אַיז אֵין דָעָר לְעַצְטָר מִינְטוֹת אָנְגָעָקָומָעָן. עַס אַיז
גַּעוֹאָרָן אַ שְׁמָהָה, אַוְסְגָּעָמִישָׂט מִיט אַ גַּעוֹוָיִין. יַעֲדָר אַיז
גַּעַלְאָפָן אַנְקוּקָן די מַעֲנְשָׁהָן, וּוָאָס הָאָבָן זיך אַפְּגָעָפָוּנָעָן אוֹפֶּיךְ
דָּעָר שִׁיפֶּ.

אַיך מִיט מַילְעָקָן הָאָבָן זיך גַּעַלְיִיגָּט אוֹפֶּיךְ די בַּעַטְלָעָן.
צַוְּקָאָפָנָס אַוְועַקְגַּעַלְיִיגָּט די זָאָכוֹן. אַסְד הָאָבָן קִיְּין אָרָט נִישְׁתָּ
גַּעַהָאָט. וּוּ וּוּלְעָן אַלְעָה זַיך אַהֲנְטָאָן? — פֿאָרוֹאָס אַוְיִפְּלָי
מַעֲנְשָׁהָן אָנְגָעָפָאָקָט? — הָאָט אַיְדָע גַּעֲפָרָעָט. אַ פִּיצְלָ אָרָט
אַיז שְׁוִין נִישְׁטָאָ אָפִילְוּ אוֹפֶּיךְ דָּעָר עָרְד! נִישְׁטָאָ וּוּ אַוְיסְצָרוּ
צִיְּעָן די בִּינְעָר! אָרִי, וּוּ נְעַמְתָּ מִן די כְּחוֹתָה. וּוּוּ? —
הָאָט עַר גַּעַזְיִפְּצָט. קִיְּנָעָר הָאָט זיך אוֹפֶּיךְ אִים נִישְׁתָּ אָוּמָגָעָיָ

קוקט. יעדער אין געוווען גליקלעך, או אט-אָט ווועט די שיף
רייזן פון ברעה.

די שיף האָט טאָקע גיך אַנגעההיין שווימען. מיר פֿאָרָן!
מיר פֿאָרָן! — האָבן די מענטשן אַנגעההיין רופֵן איינער
צום צוּוִיטַן. גַּאט צוֹ דְּאנְקָעַן, אַ נִּיעַד נְסַעַּשְׁן!

וּוְאוֹזִי זְעַבָּעַן די אַלְעַ מְעַנְּטַשְׁן גַּעֲקוּמָעַן אוֹרֶף דָּעַר
שִׂיף, וּוְאָס פִּירְתּ קִין פְּאַלְעַסְטִינְעַן? — האָב אַיך גַּעֲקָלְעָרט
לייגנְדִּיק אוֹרֶף מִין בָּעַטְלַן. יַעֲדַרְ פָּוּן די מענטשן האָט דָּעַר
צַּיִילַט וּוְעַגְן זַיִן לְעַבָּן. אוֹי, וּוְאָס יַעֲדַרְ פָּוּן זַיִן האָט מִיטַּ
גַּעַמְכַט! די בְּחָוִרִים, וּוְאָס זְעַבָּעַן גַּעֲווּעַן פְּאַרְטִּיזָאָנָעַן, אוֹסִיַּ
בָּאַהָּלָטָן זַיִךְ אַין די גְּרוּסַע וּוּלְדַעַר, האָבן דָּעַרְצִילַט, וּוְ
זַיִּי האָבן אַונְטְּרָגָלְיִיגַט מִינְעָס אַונְטְּרָדַר די דִּיטְשָׁעַ צָוָּגָן,
וּוְאָס האָבן גַּעֲפִירְט מִילְּיָטָר מִיטַּ גַּעַוּעַר. אַנְדְּרָעַ האָבן
דָּעַרְצִילַט וּוְעַגְן די בָּוּנְקָעַרטַס. וּוְאָס זַיִּי האָבן זַיִךְ אַונְטְּרָדַר
דָּעַר עַרְד אַיְנְגָעָרְדַּטַּן. וּוְאוֹזִי זַיִּי האָבן דָּאָרְטַס גַּעֲלָעַטַּן,
אוֹן לִיכְטַס אָוֹן אוֹוֹ וּוְאָסְעָר. נָאָר בַּיִּ נְאָכָט זְעַבָּעַן זַיִּי אַרְוִיס זְכוּ
עַסְן אַין אַיְסְגָּעָלְיִידִיקָּטָן גַּעַטָּא. אַין די פּוֹסְטָעַ הַיּוֹזָעַר. גַּעַי
וּוְעַן אָפִילּוּ אַיִּד, וּוְאָס האָט דָּעַרְצִילַט, אוֹן די גַּאנְצָעַ מְלַחְמָה
איִי עַר גַּעַוּעַן אַיְסְבָּאַהָּלָטָן אַין אַגְּרוּסִין קָאָפְּלָאָרוּזָן.

— אַיך האָב אַ וַיְיַכְּנַע מְשָׁפָּה אַין אַמְּרִיקִיעַ — האָט
עַר גַּעַזְגַּט — אַבָּעַר אַיך וּוְעַל אַין עַרְגָּעַן נִישְׁתַּפְּטַ פֿאָרָן. די
צַּיִיט אַיִּצְתָּ. אַיִּזְנִי וּוְיִצְיָאת מְצָרִים! אַלְעַ יִידְן וּוְעַלְן קְומָעַט
מִיטַּ פָּאַרְשִׁידְעַנוּ וּוְעַגְן קִין אַרְץִיְּשָׁרָאָל. שְׁהָהָן לְאַגְּהָהָה
יַעֲדַר אַוְיסְדָּעָרְצִילַטַּן זַיִן לְעַבָּן. אַלְעַ, וּוְאַיִּין מְשָׁפָּה,
הַאָּבָן זַיִּךְ צּוֹגַעַהָּעָרטַס, וּוְיַעֲדַרְ האָט די מְלַחְמָה מִיטְגָּעַ
מְאָכָט.

אוּפַן צוּוִיטַן טָאגּ בֵּינוֹ אַיךְ קְרָאָנְקַ גַּעַוּאָרָן. נִישְׁתַּגְּעַ
קְעַנְסַטַּעַן, נִישְׁתַּפְּלָאָפָן. דָּעַר גַּאנְצָעַר גַּוְף האָט מִיר וּוְיִ
גַּעַטְאָן. דָוְרְכַן קְלִיְינְעַם פָּעַנְצְּטָעָרַל האָב אַיך אַיְסְגָּעָלְקָרְטַס
אוֹן גַּעַזְעַן נָאָר בְּרִיטַע וּוְאָסְעָרַן, וּוְאָס האָבן נִישְׁתַּפְּטַ קִין סּוֹתָה.
מִיטַּ אַ וְעַשְׁ האָט דָאָס וּוְאָסְעָר אַנְגָּעָלְאָפָט אַיִּן די וּוְעַנְטַ

פָּוֹן דַּעֲרֵ שִׁיפְּ, אָוֹן אֵיךְ הָאָב גַּעֲמִינֶט, אָוֹן דַּי שִׁיפְּ וּוּעַט דַּעֲרֵ
טְּרוֹנוֹקָעָן וּוּעָרָן, נִישְׁתָּ אַוִּיסְהָאַלְטָן דַּי שְׂטָאַרְקָעָ כּוֹוָאַלְיָעָס. צַיִ
וּוּלְ אֵיךְ אָוּמְקוּמָעָן אִין מִיטָּן יִם? — הָאָב אֵיךְ גַּעֲטְרָאַכְּט,
אָוֹן דַּעֲרֵ קָאָפְּ הָאָט גַּעֲגָלִיט פָּוֹן שְׂטָאַרְקָעָ הִיזְׁ, פָּאָר דַּי אָוִיגְּן
הָאָט גַּעֲשׂוֹנוֹנְדָלָט, וּי אַטְּדָאָט וּוּאַלְטָן דַּי שִׁיפְּ זִיךְ אַיְבָּרְגָּעָ-
קָרְעָת מִיט אָוְנְדוֹן אַלְעָמָעָן.

— דָאָס אִין נִישְׁתָּ קִיְּן שִׁיפְּ — הָאָבָן דַּי קָרְאַנְקָעָ גַּעַ-
שְׁרִיגָּן. — דָאָס אִין אָן אַלְטָעָר קָאָסְטָן! אָסְכָּה צַוְּ פָּאָרָן אִין
אָזָא שְׁבָרָה כָּלִי!

אוֹיף דַּעֲרֵ שִׁיפְּ אִין גַּעוֹוָאָרָן אַגְּרוּסָעָ בְּהַלְּה. וּי שְׁרָעָקָ-
לְעַךְ אִין דַּי נַאֲכָט אַוִּיפָּן יִם אִין אַשְׁטוּרָעָם! פָּוֹן גַּאנְצָן וּוּעָגָ-
אִין מִיר נַאֲרֵ דַּעֲרֵ רַעַשׁ פָּוֹן דַּי כּוֹוָאַלְיָעָס גַּעֲבְּלִיבָן אִין זְכוּרָן.
קִיְּינְמָאָל וּוּלְ אֵיךְ דָעַם וּוּגָג נִישְׁתָּ פָּאַרְגָּעָסָן. אוֹיף מִילְעָקָ-
אִין קָרְאַנְקָעָ גַּעוֹוָאָרָן. מִיר זְעַנְעָן גַּעֲלָגָן אוֹיף דַּי שְׁמָאַלְעָ-
בְּעַטְלָעָעָ, גַּעֲבְּרִיאָכָן אִין אַקְלִיָּן בְּלַעֲכָרָעָן שִׁסְטָעַלְעָ אִין אִין
הָאָב שְׁוִין נִישְׁתָּ גַּעֲגָלִיבָט, אִין אֵיךְ וּוּלְ אַמְּאָל אָנְקוּמוּמָעָן קִיְּן
אַרְצִיְּשְׁרָאָל, אִין אַמְּאָל וּוּטָזְיךְ בְּאוּווֹיָן דַּעֲרֵ בְּרַעְגָּ-
דִי מַדְרִילִים הָאָבָן אַלְעָמָעָן בְּאַרְאוֹאִיקָט, גַּעַזְגָּט, אִין
אוֹיף דַּי בְּעַטְלָעָעָ שִׁיפָּן קָרְגִּין דַּי מַעֲנְטָשָׁן דַּי יִמְקָרְאַנְקָהִיט,
אָוֹן אָזָא לְאַלְץ וּוּטָזְיךְ פָּאַרְבִּיגִינִין. אוֹיף דַּעֲרֵ שְׁטוּרָעָם וּוּטָזְ-
אַנְגָּ נִישְׁתָּ אַנְהָאַלְטָן.

נַאֲךְ עַטְלָעַעַט טָעַג זְעַנְעָן דַּי מַעֲנְטָשָׁן טָאַקָּעָ גַּעַזְוֹנָט גַּעַ-
וּאָרָן. אַנְגָּעַהָוִיבָן עָסָן, אַרְוּמְשָׁפָּאַצְּרָן אַיְבָּר דַּי קָרְיִידָאָרָן,
אַוִּיסְקָוָן יַעֲדָעָס וּוּינְקָעָלָעָ. אֵיךְ הָאָב אַבְּעָר נִישְׁתָּ גַּעַקְעָנָט
זִיד רִירָן פָּוֹן אַרְטָט. מִיטָּאַמְּאָל הָאָב אֵיךְ דַּעֲרָוּזָן, אִין אַלְעָ לְוִוְיָהָן
פָּוֹן דַּי קָאַיְוָתָעָס, פָּוֹן אַלְעָ קָרְיִידָאָרָן. מִילְעָקָהָט מִינְדָּ-
אַרְאָפְגָעָשְׁלָעַפְטָ פָּוֹן בְּעַטְלָעָ. קָוָם חִיִּים! — הָאָט עַר גַּעַרְעָדָט
צַוְּ מִיר מִיטְ צִיטָעָרָ. בָּאַלְדָּ וּוּלְןָ מִרְ זְעַן דַּי... עַרְדָּ! דַּי עַרְדָּ!
פָּוֹן אַרְצִיְּשְׁרָאָל! דָעַם כְּרַמְלִיבָאָרָגְ! אַזְוִי זָאָגְן דַּי מַאְטָרָאָן.
אֵיךְ בֵּין מִיטְ אִים אַרְוִיסְ אַוִּיפָן דַּעַקְ. אוֹי, וּוֹאָס דָאָרָט
הָאָט זִיךְ אַפְגָעָטָן! סָאָרָא גַּעַרְוָדָעָר, גַּעַזְאָגָן אָוֹן גַּעוֹוִיָּן!

אלע האבן זיך געקוושט. אײַנער דעם צווײַיטן געפֿאַלְן אִין
די אַרְעָמֶס. שטיל האבן די יַיְגַּעַרְעַ פָּוֹן דער חַבְרָה אַנְגָּעֵד
הוַיְבָּן זַיְגַּעַן די הַתְּקוֹהָה. דַּעֲרַבָּאָר זַעַנְעַן אלע אַרְאָפּ אָוִיר
זַיְיַעַרְעַ עַרְטָעָר. אַנְגָּעָהוַיְבָּן צַוְּאָמַעְנְגַּעַמְעַן די זַאַכָּן. אָז
עַנְגַּשְׁאָפּ אִיז גַּעַוְאָרָן אַזָּא, אָז עַס אִיז נִישְׁתַּגְּוַיְעַן קִיְּין
לוֹפְּטַ צַו אַטְעָמַעַן. יַעֲדַעַר האָט זַיךְ גַּעַשְׁטוֹפּ מִיט זַיְינְן פָּעַקְלָ
אִין דער האַנט, גַּעַוְאָלָט וּוֹאָס שַׁנְּעַלְעַר אַרוֹסָן פָּוֹן דעם
קָאַסְטָן.

מייטאמָאָל האָבָּן מִיר גַּעהַרְטָן, אָז “די שִׁיר שְׂטִיטִיט אִין
מיַטְן יִם.”

וּוֹאָס זַאל דָּאָס בָּאַדְיִיטָן? וּוֹאָס אִיז גַּעַשְׁעַן? הַאָבָּן אַלְעָ
אַנְגָּעָהוַיְבָּן פְּרַעַגְן מִיט שְׁרָעָךְ.
די עַנְגַּלְעַנְדָּעָר דָּאָרְפָּן נִישְׁתַּגְּוַיְעַן... זַיְיַ וּוֹילְּן נִישְׁתַּ
אַרְיִינְלָאָזָן — הַאָבָּן אַיְנִיקָּעַ גַּעַגְּבָּנוּ צַוְּפָאָרְשָׁטִין. צַוְּ
וּוַיְינִיק הַאָבָּן מִיר זַיךְ אַנְגַּעַלְיִיטָן בַּיְזַאַצְטָן!
בִּינְאָכְלָתְן וּוּעָלָן מִיר צַוְּפָאָרָן גַּעַנְטָעָר צֻוְּמָן בְּרַעְגָּ... זַיְיט
רוֹאַיְק... מִיר זַעַנְעַן שְׁוֹין אַרְיִבְּעַרְגְּעַקְומָעָן דֻּעָם וּוּגָּ! —
הַאָבָּן גַּעַזְאָגָּט דִּי מַדְרִיכִים.

בִּינְאָכְלָתְן זַעַנְעַן צַוְּגָאָקְומָעָן שִׁיפְּלָעָץ צַוְּדָעָר שִׁירָ. אָוִיר
קְלִיְינָעַ שְׁטְרִיךְ לִיטְעַרְלָעָר הַאָבָּן מִיר זַיךְ אַרְאָפְּגָאָלָזָט
אִין די שִׁיפְּלָעָץ. וּוֹעָר האָט אִין דער פִּינְצָטָעָר גַּעַפְּרִיטָצָט
בְּרַעְגָּ? אַרְאָפְּגָאָלָזָט אָונְדוֹזָן אִין וּוּאָסָעָר אָזָן צַוְּלִיקְגַּעְפָּרָן?
עַמְעַצָּעָר האָט מִיךְ גַּעַכְאָפּ אָוִיר דַּעְרָ פְּלִיאִיצָעָ. וּוֹאָס אִין גַּעַ
שְׁעַן? וּוֹאָס טּוֹטָ זַיךְ דָּא אָפְּ? פָּאָרָוֹאָס דָּאָרְפָּ מַעַן גַּיְינָ אִין
וּוּאָסָעָר? — הַאָבָּן זַיךְ אִין מַיְינָ קָאָפּ גַּעַרְאָגְלָט טּוֹיְינָט
פְּרָאָגָן מִיטָּאָמָּל.

מִילְּעָקָ, וּוּ בִּזְוֹתָו? — הַאָבָּן אִיךְ גַּעַרְוָפָן אִין דער
פִּינְצָטָעָר. אִיךְ הַאָבָּן שְׁטָאָרָק מַוְּרָא גַּעהַטָּא, אָז אִיךְ וּוּעָלָ אִים
פָּאָרְלִירָן אַיְנִימִיטָן דַּעְרָ נַאֲכָט אִין יִם.

שָׁא... שָׁא... — הַאָט אָקוֹל גַּעַנְטָפָעָרָט. אָז אִיךְ
הַאָבָּן דַּעְרוֹעָן, אָז אָוִיר אִים שְׁלַעַפְּטָ וּוֹעָר אָוִיר דַּעְרָ פְּלִיאִיצָעָ,
אָוִיר וּוּמַן. אַנְדָּעָרָעָ הַאָבָּן זַיךְ אַנְגָּעָנוּמָעָן פָּאָר די הַעַנְתָּ
אָז אָז זַיךְ גַּעַרְוָקָט פָּאָרָאוֹיס. קִיְּין וּוֹאָרט האָט זַיךְ פָּוֹן קִיְּינָם

נישט געהערט, פון גרייס פחד, איז די ענגלענדער קאנען
 אנקומען און חיליה צורייקערן אלעמען אויף זיערטס אַ
 שיף ! עס האט זיך נאר געהערט דאס רוויישן און פלעסקען
 פון וואסער. איצט וויס איך שיין נישט, צי דאס איז אויף
 אן אמרת געשען, אַדער איז דאס אלץ געווען נאר אַחלום...
 אויפן ברעה פון ים איז געתשאנען און אויטה. צוזאמען
 מיט עטלעכע יינגלעך זענען מיר ארײַן אַינְוואוינִיק.
 — שלום ! — האט שטַל גזאָגט צו אונדוּ אַבחוּ.
 אַקלטַע באָד געהאט, ווֹאָס ? דָא ליגַן הייזן, בלוקעס. אַיר
 קאנט זיך אַיבערטַאָן !
 איך האָב געציגטערט פון קעלט. פון די בוגדים איז געַ
 רונען וואסער. אַין אויטה האָבן מיר אויסגעטַאָן די גָּאַסְעַ
 זאָכן. מיטאמאל האט אַינְעַר פון די יינגלעך אויפן קול אָבַּ
 געההיבַּן צו ווַיְיַיְנָעַן.
 — זַיִיט רְוַאיַּק, אַיר זַיִיט שיין אַין אַרְץִישָׁרָאֵל ! —
 האט דער בחור אַנגעההיבַּן אלעמען צו באָרוַאיַּקן. — וועֶר
 האט דאס גזאָגט, אַז מעַן ווּעַט אַיך צוּרִיכְשִׁקְנָן ? באָלָּד
 קומט אַיר אַין קִיבּוֹץ !

דער וועג האט לאָנג נישט געדזיערט. מיר זענען אַנְיַּ
 געקוּמָעַן אַין אַ דָּאָרָף. אַרְוֹם אַין געווען פֿינְצַעַטָּר. אַיך האָב
 דערזען קלַיְינַע הייזלעך, אַיְינַס נַעֲבָן דָּעַם אַנדְלָרָן. אַין
 גְּרַיִּיסְן חַדְרַ-אָוכְלַה האָבן גַּוּזָאָרט אוּפַּ אַונְדוּ מַעֲנְטָשָׁן. פָּאָרָּ
 טִילְיַּט עַסְּן. בַּיִּ אַ לאָנְגַּן טִיש זענען מיר גַּעֲזָעַס אַון גַּעֲטָרָנוּ-
 קָעָן אַ היִסְעַ קָאוּעַ. פָּוּן מִידְקַיִּיט האָב אַיך עַסְּן נִישְׁט גַּעַ-
 קָעָנטָם. אַיך האָב גַּעֲקוּט אוּפַּ דִּי וּעְנָטָט. אוּפַּ די לְאָנְגַּעַט טִישָׁן
 אַון בָּעֵנֶק. אוּפַּ דָּעַר קִיךְ מִיט די גַּרְוִיסְעַ טַעַפְּ אַון אַסְּרָ
 טַעַלְעָס, אַון אַיך האָב מִיר גַּעֲטָרָאָכָּת, אַז דָּאַ מַזְּ אַוְדָאִי
 זַיִּין אַ סְּרָ מַעֲנְטָשָׁן. אַיך האָב מִיר קִיְּנָמָאֵל פְּרִיעָר נִישְׁט גַּעַ-
 קָעָנטָם פָּאָרְשַׁטְּעָלָן וַיִּזְוֹיֵּן אַ קִּיבּוֹץ זַעַט אַוְיסָט.
 אַיִּין אַ נִּידְעָרִיךְ, אַיְינְשְׁטָאָקִיךְ הייזל האָט אַונְדוּ אַרְײַנִּיךְ
 גַּעַפְּרִיט אַז עַלְטָעָרָע פְּרִוי אַז גַּזְאָגָט : פָּאָר יַעֲדָן פָּוּן אַיך

איז א בעט און א שענקל. לייגט זיך שללאפֿן. רוט זיך אויס. איד קאנט שלאפֿן ווי לאנג איר ווילט.
 ארום דעם הויז איז אַרומָגָעָנְגָעָנְגָעָן אַבְּחָרְמִיט אַבְּקִיקְס. אַנְגָּעָהָאַנְגָּעָן אויפֿן אַרְעָם. ווֹאָס עַפְּעָס אַבְּקִיקְס? — הַאָבְּ אַיְךְ אַטְּרָאָכְט גַּעֲטָאָן. אַיְן שְׁטוּבְּ זְעַבְּן אַרְיִינְגָּעָקְוָעָן עַטְּלָעָכְעָן בְּחוּרִים, אַנְגָּהָרִיבִּן אוֹיְסְפָּרָעָן: אַנוּ דַּעֲרָצִילָתְּ חַבְּרָה, פּוֹן וּזְעַבְּן קוּמָט אַיְךְ, ווי איז גַּעֲוָעָן דַּעְרָ וּזְעָג?

— דַּעְרָ וּזְעָג? — האָט מִילְּעָקְ אַבְּעָרְגָּעְפְּרָעָגְט. עַר האָט נִישְׁתְּ בָּאוּזִין אַפְּיָלוּ אַוּוֹרְטָ אַרְיִיסְצְּוּרָעָדָן, אַוּן שְׂוִין אַיְזְעָר אַבְּמִידָעָר גַּעֲשָׁלָאָפְּן, אַיְינְגָּעְוָיְקָלְט אַיְן דַּעְרָ דַּעְקָעָ.

ווי אַזְוֵי עַס אַיְזְעָרְעָן דַּעְרָ וּזְעָג, ווֹעֵל אַיְךְ קִינְמָאָל נִישְׁתְּ קַעְבָּן דַּעְרָצִילְ. דַּי חַדְשִׁים פּוֹן וּוֹאָרְטָן אַרְיִיףְ אַשְׁרָ. דַּעְרָ שְׁטוּרָעָם אַיְן דַּעְרָ פִּינְצְּעָרָרְ נְאָכָט. יַעֲדָעָ רְגָעָ האָט זִיךְ מִיר אַוִּיסְגָּעוּזִין, אַזְעָ אַטְּדָאָטְ פָּאָלָן מִיר אַרְיָין אַיְם. אַוּן פְּרָלְעָרְ דָּאָס אַזְוּמְפָאָרְן מִיטְ אַוִּיטָאָס. מִיטְ בָּאַגְּבָעָן. ווי אַזְוֵי קָאָן אַיְךְ דַּעְרָצִילְ פּוֹן דֻּעָם וּזְעָג? אַיְךְ גַּעְדְּעָנָקְ שְׂוִין נִישְׁתְּ דַּי הַנְּדָעָרְטָעָרְ מְעַנְשָׁן, ווֹאָס אַיְךְ הַאָבְּ גַּעְטָרָאָפְּן אַוּן אַיְךְ וּוֹיִיס נִישְׁתְּ וּוֹהָיִן יַעֲדָרְעָרְ פּוֹן זִיךְ אַיְזְעָנְדָעָרְ אַפְּגָעָפָרָן. אַיְךְ גַּעְדְּעָנָקְ שְׂוִין אַפְּיָלוּ נִישְׁתְּ דֻּעָם „קָאָסְטָן“, ווֹאָס האָט זִיךְ גַּעְוִיגָּט אַוִּיפֿן וּוֹאָסְטָרְ טָאגְ אַוּן נְעַכְתָּן אַיְזְעָנָקְ אַלְיִדְקָעָרְ צְרוּרִיקָעָפָרָן נְאָךְ דַּיְ אַלְעָ, ווֹאָס וּוֹאָרְטָן אַיְם אַפְּ אַוִּיכְפָּרְ דַּיְ זְאָמָדָן בַּיְמַיְּסְדָּרָעָגְ.

דָּאָס אַלְעָ אַיְזְעָרְעָן נְעַכְתָּן, הַאָבְּ אַיְךְ גַּעְטָרָאָכְט לִיגְנָן. דַּיְקָ אַיְן בְּעַט מִיטְ וּוֹאָרְעָמָעְ דַּעְקָעָס צְוַעְדָּעָט. מְאָרְגָּן וּוֹעֵל אַיְךְ מִיךְ אַוִּיפָּוּעָקָן אַיְן קִיבְּצָן!

★

דֻּעָם עַרְשָׁתוֹ טָאגְ אַיְן קִיבְּצָן וּוֹעֵל אַיְךְ שְׁטָעַנְדִּיקְ גַּעַ-
 דַּעַנְקָעָן!

פּוֹן דַּעְרָ פְּרִי אַוּן האָט שְׁטָאָרָק גַּעֲרָעָגָט. ווי קוּמָט דָּאָס אַ-
 רָעָגְן אַיְן פָּאָלְעָסְטִינְגְּ? — הַאָבְּ אַיְךְ מִיךְ גַּעְוּוֹנוֹנְדָעָט. שְׁטָעַנְדִּיקְ הַאָבְּ אַיְךְ גַּעֲהָעָרטְ, אַזְעָ פּוֹן דַּיְ הִיצְנָן פָּאָלָן דַּיְ
 מְעַנְשָׁן, ווי דַּיְ פְּלִיגְגָן. אַיְךְ הַאָבְּ אַרְוִיסְגָּעָקָוּקְט אַוִּיפֿן וּזְעָג

דורבן פענץטער און געמיינט, אז אלץ ווועט פארגאָסן ווועגן.
נאָך אַ פֿאָר שעה האָט אַבעָר אוֹיפֿגעַלְיכְּטָן די זוֹן. אַיך בֵּין
מייט מלעָקָן אַרוֹמְגַעְגָּגָעָן אַיבָּעָר דעם שטח פֿוֹן קִיבּוֹץ.
אלָעּ ווּעָגּוּן זעָנָעָן גַּעֲזָעָן אַיסְטְּגָּלְיָיגּט מִיט בְּרִיטָעּ שְׁטִינְצָעּ.
אַיך האָב זיך אלְּיָין נִישְׁתְּגָּעָלְיבָּט, זעָנָדִיקּ אַזְּוִיפֿילּ בִּירְּ
מעָר אָן בְּלִומְעָן פֿאָר יַעֲדָן הַוִּיז. די פֿרְּוִי לְאַטָּא האָט דָאָר
אונְדוֹז שְׁטַעְנְדִּיקּ דָּעֶרְצִיְּלָט, אָז אַיז פְּאָלְעַסְטִינְעָן אַיז אַמְּדָבָּר!
אַיז די היְזָעָר האָבָּן גַּעֲוָוִינְטּ מִשְׁפָּחוֹתּ. כָּאַטְּשָׁן די קִינְדּ
דעָר זעָנָעָן באַזְוְנְדָעָר, האָב אַיך שְׁוִין דעם ערְּשָׁטָן טָאגּ גַּעּ
זָעּ, אָז יַעֲדָן נַאֲכְמִינְטָאָגּ קְוּמָעּ זַיְצָו די טָאַטְּעַמְּמָאָמָעּ אַיז
צִימָעָר. וַיְיַגְּטָ אַיז זַיְצָאָלָעּ, וּאָס זַיְצָהָן אַהֲיָם אָן אַ
מִשְׁפָּחה! — האָב אַיך גַּעֲטָרָאָכּ, אַוְיך מַלְיָעָקָה האָט נַאֲכָגָעָ
קוּקָטּ יַעֲדָעָס קִינְדּ, וּאָס פִּירְטָ זַיְצָ מִיט דָעּ מַוְתָּעָר פֿאָר
דעָר האָנט. עָר האָט קִינְמָאָל נִישְׁתְּגָּעָרְדָּס ווּעָגּוּן זַיְצָ
מַאֲמָעָן, וַיְיַגְּטָ אַיז גַּעֲטָאָגּ גַּעֲשְׁתָּאָרְבָּן, ווּעָן יַעֲדָעָר אַיז
נאָך גַּעֲוָעָן מִיט דָעּ מִשְׁפָּחה צְוֹזָעָמָעּ. אַיך האָב אַבעָר
גַּעֲוָוָסָט, וּאָס עָר טְרָאָכָט, ווּעָן עָר האָט גַּעֲוָעָן אַגְּנְצָעָ
מִשְׁפָּחה צְוֹזָעָמָעּ. אַזְּוִי וַיְיַגְּטָ אַיך האָט עָר מַסְתָּמָא אַוְיך גַּעּ
טְרָאָכָט, וַיְיַגְּטָ אַיז קְעָנָעָן אַיצְטָ לְעָבָן אלְּיָין, מִיט בְּלוּזָ
פְּרָעָמְדָעּ.

ער האָט אַבעָר קִינְמָאָל נִישְׁתְּגָּעָנְטּ לְאַנְגּ זַיְצָן טְרָויִיּ
ערִיךּ.

זָעּ, וּאָס פְּאָרָאָקּ ? — האָט ער אוֹיסְגָּעָרוֹפּן. — דָאָס
אלְּלָץ האָט דָעּ קִיבּוֹץ ! אָן די הַינְּגָעָרְשָׁתִיגּוֹן ! אַזְּוִיפֿילּ פֻּלְלָ
דעָר ! אַיז פּוַיְלָן האָט מַעְןּ נַאֲר גַּעֲהָרָתּ, אָז אַיז אַרְצִיְּשָׁרָאָל
אַיז נִשְׁטָאָ צַוְּעָן ! עָס וּוָקָסָט גַּאֲרְנִישָׁתּ ! די זַוְּן פְּאָרְבְּרָעָנְטּ
אלְּלָץ אָן קִין וּוָסְעָר אַיז נִשְׁטָאָ גַּאֲרְנִישָׁתּ !

איַצְטָ האָב אַיך פְּאָרְשָׁטָאָגָעָן, פְּאָרְוּאָס דָעּ פְּאָטָאָגָרָאָ
פִּיסְטָ האָט מִיךְ גַּעֲבָעָטּ בְּיִם גַּעֲזָעָנָעָן זַיְרָ : גַּעֲדָעָנָקּ, חַיִּים,
שְׁרִיבּ מִיר בָּאָלָד, וַיְיַגְּטָ אַיז קוּמָסָט דָאָרָט אַהֲיָן, צַיְקָאָן
מַעְןּ בָּאָמָת דָאָרָט לְעָבָן ? !

צוזאמען מיט די קינדער פון דער עלית הנוער האב איך
אנגעההיבן צו לערנען. דאס זענען געווען קינדער אפגעי
ראטעוועטע פון פארשידענע לענדער. יעדער אן א הים, אן
א משפה.

איך האב אנגעההיבן ארבעטען. יעדן טאג א פאר שעה
אין דער קיר, אדרער אין שטאל. די חברה איי ברוג געזוארן,
וואס זיי דארפּוֹן טאן פארשידענע ארבעטען. זיי זאגן, איז עס
אייז בעסער צו ארבעטען אין שטאַט, ווּ יעדער באָצָלֶט.
ווײַ קאן א מענטש לעבען אן געלט? זײַ אַזְוִי קאן מען זיך
קוויפּן וואס מען וויל? איך אַבְּער בֵּין צוֹפְּרִידָן געווען, וואס
איך האב געָרְבָּעַט אין פארשידענע ערטרעה. איך האב
געוֹאַלְט זען דעם גאנצָן קיבוץ.

יעדן פון דער עלית הנוער האט א משפה בי זיך
אויפּגענומען, צו מיר האט אריה פון רפת געוזנט נאָך
דער ארבעטען:

— מיין פֿרוּי טוּבָה בעט דיַקְּ קומען אין אונדזער חדָר.
מיינע זין זענען שיין אוּזָעַק פֿאָר זיך. נאָר שבת קומען זיך
מיט די קינדער, קאנסט בי אונדז זיצָן און מאָכָן די אוּפְּ
גאָבן, לייענען.

אַ פֿאָר מַאְל בֵּין איך איין זיין חדָר געגאנגען. געטרובּן
קען צוזאמען קאּזָע און געהרט, ווּ טוּבָה דערציילט
וועגן די ערשטער ציִיטָן אין פֿיבּוֹן.

ニישט אלעמאָל איין געווען אַ רפת מיט בהמות, הינער
איין לוֹל אַחֲן פארשידענע פֿירות. אוּיפּ אַ פֿוֹסְטָן פֿעלְדָן זענען
מיר געקומוּן! נאָר שאָקָאַל האָבָן אַין די נאָכְט געיאָמערט.
די אַראָבעָר זענען ניישט אַיִינָמָל געקומוּן גַּנְגַּבְּעָנוּן, באָ
פָּאָלוֹן דעם קיבּוֹץ! שׂוּוֹרָה האָבָן מִיר אַלְעָ דָא געָרְבָּעַט,
פּוּן אלְזָ זיך אַפְּגַּעַזְגַּט...

איך האב געקוּט אוּףּ אַירָע אוּסְגַּעַרְבָּעַט הענט
אַוְן דעם אַפְּגַּעַבְּרָעָנטָן פְּנִים אַוְן כִּיחָבָב פֶּאָרְשָׁטָאָגָעָן, אַוְן
זַיְעָר שׂוּוֹרָה אַיְזָ דָא גַּעַוְעָן אַיְזָ די ערשטער ציִיטָן. אַרְיה
האט ווַיְינִיק וואָס גַּרְעָדָט. די גַּאנְצָע צִיְּיט גַּרְוִיכְעָט
פֶּאָפְּרִיאָסָן. זַיְן פְּלִיעִיצָע אַיְזָ גַּעַוְעָן אַ בְּרִיטָע וַיְיִ בֵּי די

פּוֹעֲרִים אֵין דָאָרֶף. אַזְעַלְכָע יַדְוָן הָאָב אֵיך צָם עַרְשָׁתָנו
מְאַל דָעָרָעַן דָא אֵין קִיבּוֹץ. אֵיך הָאָב זִיך צֹוְגַעְהָעָרֶט צָו
דָעַם וּוָס טָבוֹה הָאָט דָעַרְצִילֶט. אָזָן דָאָר בֵין אֵיך מִיט דִי
גַעַדְאַנְקָעַן גַעַוְעַן וּוִידַעַרְאַמְאַל אֵין וּוְאַלְד מִיט יָאַסְעַלְעַן
אָזָן זִין טָאַטָן. צִי הָאָט עָר זִיך גַעַרְאַטְעוּוּט? וּוּ זַעַנְעַן
זַיִי אִיצְט?

אֵין דָעַר בִּיכְעָרִישָׁאנְק הָאָט אַרְיָה גַעַהָאַט אַסְט בִּיְ
כָעָר. צֹוְגַעְרָעֶט מִיר אַהֲיָמָנְעָמָעָן אֵין מִין חָדָר אַבּוֹב,
אוּבָּאֵיך קָאָן בֵּי אִים נִישְׁתְּ זִיכְזָ. אֵיך הָאָב גַעַוְאַלְט זִין
אַלְיָין. אַלְעַ זַעַנְעַן גַוְט צָו מִיר, נַאֲר פָאַרְוּאָס קָאָן אֵיך
מִיק צָו קִינְיָנָם נִישְׁתְּ צֹוְגַעְוּוְיְנָעָן? יַעֲדָעָר אֵינוּ מִיר פְּרִימָד,
כָאַטְש יַעֲדָעָר וּוְיל מִיר הַעֲלָפָן.

וּוִידַעַר הָאָב אֵיך זִיך גַעַנוּמָעָן צָם צִיְיכָעָנָעָן. דִי בְּחָר
רִים, מִיט וּוְעַלְכָע אֵיך בֵין אֵין אַיְזָן חָדָר, גִיְעָן אַרְוָם אַבְּעָרוֹן
קִיבּוֹץ, אַדְעָר זִיכְזָן אֵין חָדָר אַוְלָ. אֵיך בֵין אַלְעַמְּלָט גַעַבְלִיבָן
אַלְיָין אָזָן עַס אַיְזָן גַוְט גַעַוְעַן צָו זִין מִיט זִיך אַלְיָין.
אֵין אַר רַעְגַנְדִּיקָן טָאָג, יַעֲדָעָס מְאַל זַעַנְעַן מִיר אַנְדְרָעָ
גַעַשְׁעַנְיָישָׁן גַעַקְוּמָעָן אוּפְּרָפָן זְכוֹרָן. אַמְּלָל הָאָב אֵיך אוּסְטָ
גַעַמְּלָט דָעַם וּוְאַלְד, וּוּ מִיר זַעַנְעַן אַגְעַקְוּמָעָן נַאֲכָן אַרְיָה
בַעֲרַפָּאָרָן דִי גַרְעַנְעָץ. דִי מַעְנְטָשָׁן אַוִיסְגַעְלִיגְט אַוִיפָּדָר
עַרְד מִיט דִי פְּעַקְלָעָר אַוְנְטָעָר דִי קָעָפָ. אָז אַנְדְרָעָשׂ מְאַל
דָעַם יַסְבְּרָעָג מִיט לְזַנְגָע שָׂוֹרוֹת גַעַצְעָלָטָן. אַסְט גִיְעָ
בּוּיְגָנָס הָאָב אֵיך אַגְעַצְיָיכָנָט, צֹוְגַעְלִיגְט צָו דִי אַלְטָעָ, וּוָס
אֵיך הָאָב נַאֲר אֵין לְאַדְוָש אַגְעַהוּיְבָן צָו צִיְיכָעָנָעָן. דִי גָּנָּנִי
צָע צִיְתָ הָאָב אֵיך זִיך גַעַהָיִט. גַעַדְאַנְקָט גָאָט, וּוָס אֵיך הָאָב
נִישְׁתְּ פָאַרְלוֹרִין מִין פָעָל אֵין יִם! אַוִיפָּדָר פְּלִיאִיצָע הָאָב
אֵיך עַס אַגְעַבְוָנְדָן אָז אַפְגָעָהִיט פָוָן וּוְאַסְטָר ...
אֵין אַיְינָעָם אַטָּג אֵיזָן בֵּי מִין פָעַנְצָטָעָר שְׁטִין גַעָר
בְּלִיבָן אַמִידָל. אֵיך הָאָב גַעַזְעַן וּוּ זִיך קָוְקָט אַרְיָין, אַבְעָר
כְּלָהָב זִיך נִישְׁתְּ אַלְיָינְגָעָרָפָן. אַלְיָין הָאָט זִיך אוּפְגַעְמָאָכָט
דִי טִיר. אַגְעַהוּיְבָן בָאַקְוָקָן דִי אַוִיסְגַעְלִיגְטָעָ בּוּיְגָנָס אוּפְּרָפָן
טִיש אָזָן אוּפְּרָפָן בְעַמָּה, אָזָן הָאָט דִי עַרְשָׁתָעָ גַעַזְעָגָט:
— אֵיך הִיָּס דִינָה. אָזָן דָו וּוּ הִיָּס?

— דינה... — האב איר נאכגעזאגט, — מון הסתום ביסטו
ערשת אנגעקמען... איר היס חים.

ז' האט זיך הויך צעלאכט:

— ווי איז אט מיך נישט געוזן? איזויפיל מאל
האב איר בי דעם זעלבן טיש געגעטען! דו זעט נישט
קיינעם, דו רעדסט נישט מיט קיינעם, — האט ז' גערעדט
מיט א לאכעדייק קול. — דערפֿאָר בין איר געקוּמען זען,
וואס דו טוטט אין דיין חדר, וואס זענען געקוּ
מען צוֹאמָעַן מיט דיר, זעט מען אומעטום. ווי קאָן מען
זיצן אלְּיָהָן אֵין אֲשָׁבוֹב? — האט ז' געפרעגט, און איר ע
אוֹרגֶן זענען געוזן לאכעדייק איזו ווי איר קול.
ז' האט זיך אַוּעָקָעָזָעָצָט בִּים טיש און גענוּמען
דערכְּיָלָן:

— געביירן בין איר אין אַקְּיבָּז, אַין יְרוּשָׁלָם. דארט
זענען אלְּעַמְּינָעַן חֲבָרִים, מַיְן אָמָּא מַוְּאָבָּר זַיְן נָאָעָנָט
צָוָם יִם, דערפֿאָר זענען מִיר דָא אַהֲרֻגְעָקָעָמָן.
אוֹי, ווי גוֹט אֵין אַזְּאָמִידָל, וואס ווַיִּסְטְּגָרְנִישָׂט וואס
עַס אֵין גַּעַשְׁעַן אֵין דָעַר מַלְחָמָה. דערפֿאָר קאָן ז' איזו לאָכוֹ
בַּיִּיעָדָן ווָאָרֶת.

ז' האט נישט געפרעגט פון וואָנָעָן אַיר בין געקוּמען,
וואס אֵין גַּעַשְׁעַן מיט מַיְן מְשָׁפָה. ז' האט באָקְּרָקְט יְעָדָעָט
בַּיִּילְּד וואס אַיר האָב גַּעַהָאָט אֵין מַיְן טַעַקָּע אַון גַּעַזָּגָט:
— דו בִּיסְט אֵן אַמְתָּעָר מַאלָעָר!

— דָאָס הַיִּסְטְּגָרְנִישָׂט נִישְׁטָמָלָן! — האָב גַּעַנְטַפְּרָעָט
אַון אלְּיָהָן זיך צעלאכט. — וואס פָּאָרָא מַאלָעָר בין אַיר
דאָס? אַיר האָב גַּאֲרְנִישָׂט גַּעַלְעָרָנט. סַתְּמָ אַזְּוִי פָּאָר זיך האָב
אַיר לִיב צָו צִיכְּעָנָעָן, מַרְדָּכִי זָאָגָט אֵן אַיר שְׁמִיר אַון פָּאָר־
לִיר דִּי צִיִּיט אוֹיְף סַתְּמָ נַאֲרִישְׁקִיטָן.

— ווַיִּיל עַר פָּאָרְשְׁטִיטִיט גַּאֲרְנִישָׂט! — האָט ז' אוֹיסְטִיט
געשריגן מיט כָּעֵס. — דָעַר גַּאנְצָעָר קִיבּוֹץ דָאָרָפּ זַעַן דיַיְנָע
אַרְבָּעָן. דָאָס אֵין נִישְׁטָתָם! פָּאָרוֹאָס האָסְטְּרָקִיט
נִישְׁטָתָם. אֵן דו האָסְטְּרָקִיט אַגְּנָצָע אוַיְשְׁטַטְעָלָונְג?
לאָנְגָן אֵין זַיְגַּעַזְעָן בִּים טיש אַון דָעַרְצִילָט פָּוּן קִיבּוֹץ

אין ירושלים, פון איר ארבעט מיט די קינדער אין גן. אווי,
עס איז שוין שפעת, קומע עסן! — האט זי זיך אויפגען
קאפט פון שטול. מיר וועגען צוואמען אוועק אין חדריאויל.
לאנג נאכן נאכטמאל האב איך גטראקט וועגן איך.
דעראנטן ווידערמאל אלץ, וואס זי האט מיר געזאגט.
— דינה... דינה... — האב איך שטיל אייברגעהרט איך
נאמען. ווי גוט איז אroiיסזאגן דעם נאמען!

זאב פון מזכירות האט מיר געהיסן ארייניגין צו אים.
ער האט אroiיסגענומען א בריוו פון שופלאָד און גענומען
אויספערגן:
— זאג מיה, חיים, צי האסטו א משפה אין ישראל?
געדענסקסטו א מומע ליאז און א פטער מאקס? זיערע
זין?

— אוודאי געדעןיך איך, — האב איך גענטפערט.
אבער די מומע ליאז איז דאָך פון געטאָ געפֿאָרְן קײַן רוס־
לאנד, — האב איך געזאגט און זיך געונגערט, וואס אויך
זוי זענען אין ישראל. וועגן די זיין האב איך נישט פֿאָרְד־
געסן. איך האב נאָר נישט געוווט, וו זיי זענען. די גאנצע
צייט האב איך נאָר גטראקט צו זוכן די מאמעשי און דעם
טאָטּאָשִׁי, דיבעהן, די באָב און דעם זידן מנשה.
— האסט מול! — האב זאב אויסגעופּן. — דער
ערשטער פון אלע האסטו געפֿונען דין משפה. דאס איז
זיעער בריוו! קאנסט שוין צו זיי שריבָֿן, זיי זאלן דאָ
אהערקומווען. אָ ברודער פון דין פֿאָטּעָר איז דאָך היינט,
ווי אָן אָמְתּעָר פֿאָטּעָר! באָלְד זאָלְסְטו זיי ענטפֿערן. אָן
דו בּֿיסְטּ עס, חיים פֿרִין פון לאָדוֹש, זייט דריי חדשים איז
קייז! אָן אָ צוֹוִי, דריי טאג וועלן זיי זיכער דאָ אהער־
קומען!

— בּֿאמְתּ, בּֿאמְתּ, — האב איך קוים אroiיסגעערעדט,
זיי וועלן דאָ... באָלְד אהערקומווען?

פָּאָר מִינְעַן אָוִינְגַּן הָאָט אַלְּצַ גַּעֲוֹנוּמָן זַיְד וּוּאַסְגָּלוּן. פָּאָר
גַּרְוִיס גֶּלִיךְ הָאָב אֵיךְ גָּאָרְנִישַׁט גַּעֲוֹוֹסֶט וּוּאָס צַו זָאָגָן.
— אַ דָּאָנָּק דִּיר, זָאָב, אַ דָּאָנָּק! — הָאָב אֵיךְ צָוּם סֻוּף
אוּסְגָּעוּרְוֹפָן.

מִיטָּן בְּרִיוּוֹ אַיְן דָּעַר הָאָנְטַן בֵּין אֵיךְ גַּעֲלָאָפָן צַו מְרַדְכָּן.
אֵיךְ הָאָב אַיְם אַיְן שְׁטוּב נִישְׁתַּגְעַפְנוּן. וְוי נָאָר עַר הָאָט
אַבְּיָסֶל צִיִּיט, לְרִופְטַּעַר צָוּם טְרָאָקְטָאָר. דָּאָס לְעַרְנָעָן אַיְן
אַיצְטַּבְּיַי אַיְפָן לַיְצְטָן אָרֶט. עַר וּוְיל וּוּעָרָן אַ טְרָאָקָּטָאָר
טְרָאָיסֶט. אַרְבָּעָטָן אַיְפָן פָּעָלָד. דָּעַם נָאָמָעַן מִילָּעָק וּוְיל
עַר פָּאָרְגָּעָסֶן.

דִּינָה אַיְן מִיר אַנְטְּקָעְגַּעְקוּמוּן. אֵיךְ הָאָב אוּסְגָּעָז
שְׁטְרָעָקְטַּזְּ צַו אִיר דָּעַם בְּרִיוּוֹ:

— זַע, זַע נָאָר, וּוּאָס אֵיךְ הָאָב בָּאָקְמוּן! אַ בְּרִיוּוֹ פָּוּן
מִיּוֹן דָוְדָה! זַי אַיְן אַיְן אַרְץִיְשָׂרָאָל! אַיְן חִיפָּה! נִישְׁתַּוּ וּוַיִּתְּ
פָּוּן קִיבּוֹץ!

אוּיךְ זַי הָאָט בַּיִם אַנְהָוִיב נִישְׁתַּגְעַלְיִיגְט אַיְפָן פְּנִים אַוְן
זָאָגָן. זַי הָאָט מִיר דַי הָעָנָט אַרְטִיפְגָּלִיגְט אַיְפָן פְּנִים אַוְן
גַּעֲלָאָכֶט פָּאָר גַּרְוִיס פְּרִידִיך.

— אֵיךְ הָאָב גַּעֲוֹוֹסֶט, אָז דָוּ וּוּסֶט גַּעֲפִינָעָן דִּין מְשַׁׁ
פָּחָה! יְעַדְעַר וּוּסֶט עַמְצָעָן גַּעֲפִינָעָן! קָוָם צַו אָונְדוֹ אַיְן חֶדְרָה,
אֵיךְ וּוּלְ דָעַרְצִילְוָן מִיּוֹן אַמָּא! קִיְּנָמָאָל וּוּלְסָטוֹ צַו אָונְדוֹ
נִישְׁתַּגְעַנְגִּינְיָן!

זַי הָאָט מִיר צַוְּגָפְרִיט צַו זַיְיָעַר דִּירָה. בַּיְ דָעַר טִיר
הָאָט זַיְד אוּסְגָּעְרְוֹפָן:

— אַמָּא, אַמָּא, טְרָעַף וּוּאָס הָאָט פָּאָסִירַט! חִיִּים הָאָט
אַ בְּרִיוּוֹ פָּוּן זַיְיָנְמִין מִשְׁפָּחָה אַיְן חִיפָּה גַּעֲרָאָגָן!
אִיר פָּאָטָעָר אַיְן אוּיךְ גַּעֲוֹוֹן אַיְן חֶדְרָה. אוּיךְ עַר הָאָט
זַיְד זַיְיָעַר גַּעֲפְרִיט, וּוּאָס מִיּוֹן מִשְׁפָּחָה זַוְכָּת מִיר. דִּינָה הָאָט
אוּסְגָּעְנוּמָעָן פָּוּן אַיְזִיקָעָסְטָל אַ פְּלָאָשׁ מִיטַּמֵּץ אַוְן
מִיר הָאָבָן גַּעֲטְרָנְקָעָן צַוְּאָמָעָן. גַּעֲגָעָן בִּיסְקוּוֹיטָן. דַיְ
אַמָּא אִירָעַ הָאָט גַּעֲמָאָכֶט קָאוּוֹעַ, אַגְּגָעְלִיגְט אַ טְעַלְעַר

מיט פירוט. אן אמתע סעודיה האט דינה געמאכט. לאנגן,
זיעיר לאנג האב איך אויף אוז טאג געווארט!

די גאנצע נאכט בין איך נישט געללאפֿן. ווידער גע-
נומען דערמאגען אלץ, וואס האט מיר פאסירט, פון
דעם טאג, וווען די מומע ליאז געקומען אין געטא.
וויי איז דאס געשען, אן זיי זענען אין יישראָל בּי זַיִד
ערע זין?

ווען איך בין געקומען אין בית-הספר האב איך גע-
ווארט, אַרְוִיסְגָּעָקָּטְ פּוֹן פָּעָנְצָטָרְ, צַיְמָעֵן קָוָמֶטְ מִיר נִשְׁתָּ
רוֹפֵן פּוֹן מַזְכִּירָהְ. איך האב געוווסט, אָן אַבְּרִוּן דָּעָרְ
גִּיטְ נִשְׁתָּ אָזְוִי שְׁנָעָלְ, וַיְיָמָעֵן וּוְילְ. אַבְּעָרְ איך האב שְׁוִין
נִשְׁתָּ גַּהֲאָטְ קִיְּן גַּדְּרָלְ צַוְּ הָרָן וְוָסְמָעֵן לְעָרָנְטָ דָּעָם
טָאגְ. אַוְידְ מַרְכִּי אַיז גַּעֲוָעָן שְׁטָאָרָקְ צַעְטָוָלָטְ. אַפְּשָׂר
וּוְעַטְ עַרְ זַיְדְ אַוְידְ אַיְצְטְ דָּעָרָוָוָסְ פּוֹן זַיִן מַשְׁפָּחָהְ?
וַיְוִיפֵּלְ פָּעָטָרָסְ מִיטְ מַמְּעָסְ, קָוָינָעָן אָן קִינְדָּעָרְ זַעֲנָעָן
דָּאסְ בּיְ זַיִי גַּעֲוָעָן!

ערשות דעם צוֹיִיטָן טָאגְ אַיז זָאָב אַרְיִינְגָּעָקָּמָעָן אין
דָּעָרְ כִּיתָה אָן גַּעֲזָגְטְ שְׁטִילְ צַוְּ דָּעָרְ לְעָרָרְיןְ לְאָהְ, אָז
גַּעַסְטְ זַעֲנָעָן צַוְּ מִיר גַּעֲקָוָמָעָן. זַיִי וּוְאָרְטָן אַין חַדְרָאָכָלְ.

מִיטְ אַלְעָ כּוֹחוֹתְ בּין איך גַּעֲלָאָפְןְ אַיְבָּרָעָן וּוְעָגְ.
פָּאָרְ גְּרוּסְ אַיְבָּרָאָסְגָּוָגְ האָב איך קִיְנָעָם אַין חַדְרָ-
הַאָוָלְ נִשְׁתָּ גַּעֲזָעָן. דִּי בְּחֻוֹתָהְ האָבְןְ גַּעֲוָאָשָׁן דִּי טִישָׁן
נָאָכָן עַסְךְ, גַּעֲקָרָטְ דָּעָם זָאָלְ. מִיטָּאָמָלְ האָבְןְ מִיר צַוְּיָי
הַעֲנָטְ אַרְוָמְגָעָנוּמָעָן אָן אַיךְ האָב דָּעָרָהָעָטְ אַ צִּיטָּעָרְ
דִּיקְ קוֹלְ:

— חַיְמָעָקְ, מִיְן טִיעָרָעָרְ! גָּאָטְ צַוְּ דָּאָנְקָעָן, וְוָסְ מִיר
זַעֲנָעָן דִּירְ....
די מומע ליאז האט אויפָן קָוָל גַּעֲוָיִינָט אָן דָּעָרְ פָּעָרְ
טָעָרְ מַאְקָסְ האָטְ מִיר גַּעֲצָוִיגְןְ צַוְּ זַיִדְ. פּוֹן אַלְעָ זַיִטָּן מִיר

באקווקט, ווי ער וואלט נישט געגלויבט, איז איך שטיי נבען
איהם.

— שווין מער ווי אַיאָר, ווי מיר שריבבן איז די קאָז
מייטעטן, אין יתומימֿה הייזער, אין שפיטעלער! אומעטום
האָבוֹן מיר דיך געזוכט. פֿאַרְזּוֹאָס האָסְטוֹן נישט געשְׂרִיבְּן אין
די צִיִּיטְּנוּגְּעָן, אין רִיטְּזָן קִריְּצָן? ווּ בִּיסְטָרוֹ דָס גַּעֲוָעָן
די גַּאנְצָעָן צִיְּטִיךְ?

די מיידלעֶר, וואָס האָבוֹן גַּעֲרָבָעָט אַיז דָעָר קִיךְ, האָבוֹן
געברענְגַּט אַ פרִישְׂטִיק, גַּעֲבָעָטָן אָונְדוֹן צָוָם טִישׁ. אַבעָר
קיינְגַּער האָט עַסְּנָן נישט גַּעֲקָאנְט.

די דָוָה לִיזָא אַיז אַרְיָין מִיט מִיר אַיז מִין חָדָר. אַרוֹיסְּד
גענוּמָעָן פָּוָן אִיר וּזְאַלְיוֹקָעָן מַתְּגָוָתָן, סּוֹוּטָעָרָס אָוֹן הָעָמָר
דָעָר. פֿעַקְעָלָעָךְ מִיט פֿאַרְשְׂידָעָנוֹ זָאָן.

— ווי גְּרוֹיסְּ דָו בִּיסְטָעָס אַיסְגַּוָּאָקָסָן, מִיר וּוואָלָטָן
דיַךְ שְׁווֵין גַּאֲרִינְשַׁטְּ דַעֲקָעָנְטָן! — האָט זִי גַּעֲרָדָט אָוֹן
געַלְגַּעַן דִי טְרָעָרָן. — אוֹי, חִימְיָעָק, וּוַיִּסְטָוָה כָּאַטָּש, אָז
די מָוּמָעָ רָעָנָא מִיט פֿעַטְעָרָז וְעַלְיָגָה האָבוֹן זִיךְ אַפְּגַעְפּוֹנוּנָן
אַיז דִּיְיִשְׁלָאָנדְּ, נָאָךְ דָעָר בְּאָפְּרִיאָוָןָגָה. זַיְיָ זָוָן די זָיָן אַיז
שׁוּעָדָן... זַיְיָ האָבוֹן באָקְמוֹן אַ גְּרוֹסָן, אַז זַיְיָ זָעָנָן דָאָרטָן
אַיז אַ שְׁפִיטָאָלָן! אַוְיָךְ צִילָּא אַיז אַיז דִּיְיִשְׁלָאָנדְּ... יַא, דָאָרטָן,
מִין קִינְד, זָעָנָן אַלְעָיָיְדָן וּוואָס האָבוֹן זִיךְ גַּעֲרָכָטָעוֹזָעָט,
אוֹן וּוואָרָטָן אוֹירָךְ דָעָם טָאגָה דָא אַהֲרָצָקוּמָעָן! בְּאַלְדָּן וּוּעָלָן
מִיר צָו אִיר שְׁרִיבָן, אוֹ דָו בִּיסְטָמִיט אָונְדוֹן! דָעַרְצִילָּן
כָּאַטָּש עַפְעָס! וּוואָס האָט פֿאַסְיָרָט מִיט דִיר?... וּוּ אַיז אַוּעָקָר
די מַאמְשָׁי אָוֹן... אָוֹן דִּינְהָלָעָן! — האָט די דָוָה גַּעֲנָרָה
מעָן אַיסְפְּרָעָגָן. — וּוּרָה האָט דיַךְ אַפְּגַעְרָאָטָעוֹזָעָט?

אַיך האָב נישט גַּעֲוָוסָט פָּוָן וּוואָס אַנְצְׂחָוִיבָן. וּוואָס אַיז
גַּעֲוָעָן פֿרִיעָר אָוֹן וּוואָס שְׁפִיטָעָר? — אַיז אַנְהָהִיבָּן... וּוּעָן
אַיך בֵּין אַנְטָלָאָפָּן פָּוָן גַּעֲטָא, האָט מִיךְ אַיסְבָּאָהָאַלָּטָן אַ
פֿוַיְעָרְטָעָ אַיז אַ קָּאָמָעָר, אַיז דָעַרְנָאָר האָט מִיךְ אַפְּגַעְרָאָר
טַעֲוָעָט מִילְעָךְ...

פֿעַטְעָרָז מַאְקָס אַיז גַּעֲוָעָן נָעָבָן מִיר, גַּעֲהָאַלָּטָן מִיךְ
פֿאַר די העָנָט. מִיט אַיז אַרְאַפְּגַעְלָאָזָטָן קָאָפְּ זִיךְ צַוְּגָעָה הָעָרָטָן.

— אוֹרְפַּחַף, אוֹרְפַּחַף... — האט ער פון זיך אַרְוִיסְגָּעַזְיַה
שעת, — אַ מְלֻחָּמָה מֵיט קִינְדָּעָר! מֵיט פֿרוּיעָן...
וּוי עַנְלָעַךְ אַיְזָן דָּעָר פֿעַטָּעָר צָוָם טָאַטְעָשִׁי! עַס האט
זיך מִיר אַוִּיסְגָּעַזְיַן, אָזוֹ ער וִיצְצָט נְעַבְן מִיר, אַוְן אַיךְ דָּעָר-
צִילְּ אַיְם אַלְּץ פֿוֹן גַּעֲטָא, פֿוֹן וּוְאַלְּ, פֿוֹן דָּעָם וּוְעָג אַיבָּעָר
דָּעָר גַּרְעָנָעָץ.

דָּעָר פֿעַטָּעָר מַאְקָס האט אַרְוִיסְגָּעַזְיַן פֿוֹן טִיְּסְטָעָר
אַ פֿעַקְלָ מֵיט בִּילְדָּעָר.

— גַּעֲדָעָנְקָסְטוֹ, חַיְּמָעָק, דֵּי צְוֹוִי בְּחוּרִים, הָא? דָּאָס
זְעַנְעַן מַאיַּר אָנוֹן צְבִּי! בָּאַלְּדָוּ וּוּסְטוֹ אַיְם זְעַן מֵיט זְיַין פֿרְוִי
אָנוֹן דֵּי קִינְדָּעָר, אַיְן דְּגַנְּהָה! אָנוֹן דָּעָרָא, מַאיַּר, אַיְזָן אַיְצְצָט
אַיְן אַ שְׁלִיחָות... אָנוֹן דָּאָס בִּילְדָּ גַּעֲדָעָנְקָסְטוֹ? — האט ער
גַּעֲפָרָעָגֶט אָנוֹן גַּעֲוִיּוֹן מִיר דָּאָס לְעַצְתָּעָ בִּילְדָּ, וּוָסּ מִיר
הַאָבָּן גַּעֲמָאָכָּט זְוּמָעָר אַיְן וּוְאַלְּ, וּוּ מִיר אַלְּעָ זְעַנְעַן גַּעַז
זְעַנְעַן, אַיְדָעָר דֵּי מְלֻחָּמָה אַיְזָן אַוִּיסְגָּעַזְיַן.

טְרָעָרָן הַאָבָּן אַנְגָּעָהָיוּבָן רִינְגָּעָן פֿוֹן מִינְגָּעָן אַוְיָגָן. דֵּי
מַאְמָעָשִׁי אַיְזָן גַּעֲזָעָסּ מֵיט דִּינְהָלָעָן אַוְיָף דָּעָר אָנוֹן אַיךְ
בֵּין גַּעֲשָׂטָאָגָעָן צְוֹזָאָמָעָן מִינְטָן טָאַטְעָשִׁי אָנוֹן דָּעָם פֿעַטָּעָר
מַאְקָס.

— זַיְיָ וּוּעָלָן זַיְיָ אַוְמָקָעָרָן, חַיְּמָעָק! מִיר וּוּעָלָן זַיְיָ
אַיְן אִינְגָּעָם אַ טָּאָג גַּעֲפִינְגָּעָן, אַזְוִי וּוי דִּיךְ! — האט דֵי דָודָה
לִיזָּא מִיךְ אַנְגָּעָהָיוּבָן טְרִיסְטָן. אָרִי, צָוָם עַרְשָׁתָן מָאָל נָאָר
דֵּי אַלְּעָ יָאָרָן הַאָב אַיךְ אַיְצָט וּוְלָדָעָר גַּעֲזָעָן אַלְּעָ צְוֹזָאָמָעָן!

גַּעֲהָאָט אַ בִּילְדָּ פֿוֹן דָּעָר הַיָּם!

— אַיְצָט וּוּסְטוֹ פְּאָרָן מֵיט אַנְדָּגָן, מִירָן שִׁין שְׁטָעַנְדִּיק
זְיַין צְוֹזָאָמָעָן! — האט גַּעֲרִידָט דֵי מוּמוֹעָ לִיזָּא אַוְן אַיר
קוֹל האט גַּעֲצִיטָעָרט.

אַיךְ הַאָב גַּאֲרִינְשָׁט גַּעֲהָעָרט, וּוי מַרְדָּכַי אַיְזָן אַרְיִינִי-
גַּעֲקָוּמָעָן.

— מִילְעָק, מִיְּנָן טִיעָר יִנְגָּל! — האט דֵי דָודָה אַוְיסִי-
גַּעֲרוֹפָן אָנוֹן גַּעֲנוּמָעָן אַיְם קָוָשָׁן. — דָו האט עַס אַפְגָּעָרָא-
טְעוּוּעָט חַיְּמָעָק! קִינְגָּר האט נִישְׁתָּגָעָנָט זַיְיָ הַעֲלָפָן
אָנוֹ דָו האט אַגְּדָעָר גַּעֲתָאָלָפָן! אַיְן גַּעֲטָא בִּיסְטוֹ נָאָר אַ

קינד געוווען און איצט מיט א קאָפּ איבערגעוואָקסן חײַמען!
א פֿאָר פֿעקְעלעָךְ האָט זי פֿוֹן טיש גענומען און געַ
שׂטּוֹפְּט אִים אֵין דַּי הַעֲנָט: — דַּאֲס אֵינוֹ נָאָר אוּפּ דָּעָרוּוֹיְלִי.
צַוְּזָמָעָן פֿאָרְסְּטוֹ צַוְּ אָונְדוֹ! צַוְּוִי בְּרִידְעָר זַיְיט אִיר אִיצְט!
מיינע זָן!

מִילְּקָעָה האָט דַּי פֿעקְעלְעָךְ אוּפּ וַיְיַזֵּן בְּעַט אָוּזְקְעָלְיִיגְט
אוֹן גַּאֲרַ שְׁטִילַ גַּעֲזָגֶט:
— אִיךְ וּוֹלֵל אַמְּאָל צֻפְּאָרָן צַוְּ אֵיכְ... אַבְּעָר אִיצְט מוֹזָ
אִיךְ דָּא זַיְין בַּיִּ דָּעַר אַרְבָּעַת... בַּיִּם טְרָאְקְטָאָר.
פֿוֹן דָּעַר טִיר האָט וּוֹעֵר אַרְיִינְגְּעָרְעָדָט:
— שְׁוִין לְאָנְגָּ נָאָכָּן מִיטָּאָג... קוּמוֹט אַלְעָ אֵין חֲדָרָ
הָאוּכְּל...

דַּאֲס אֵינוֹ גַּעֲוָעָן דִּינָה. זַי האָט נִישְׁתְּ גַּעֲוָאָלָט אַרְיִינָ
גַּיְין, גַּעֲשָׁעָמָט זַיְךְ. פֿוֹן דְּרוֹוִיסְּן גַּעֲרוֹפָּן אָונְדוֹן עַסְּן.

★

פֿאָרְנָאָכָּט בֵּין אִיךְ מִיטְגְּעָפְּאָרָן מִיטַּ דָּעַר מוֹמָע לִיזָא
אוֹן דָּעַם פֿעַטְעָרָמָאָקָס. עַס האָט לְאָנְגָּ נִישְׁתְּ גַּעֲזָעָרְעָת אָוֹן
אִיךְ בֵּין אַנְגְּעָקְוּמָעָן קִיְּן חִיפָה.

דַּאֲס אֵינוֹ גַּעֲוָעָן דַּאֲס עַרְשְׁתָּעָמָל, וּוֹי אִיךְ האָבָּ דָּעַרְ
זָעָן דַּי שְׁטָאָט, מִיטַּ אָזְוִי פִּילַ לִיכְטִיקְיִיט. פּוֹלָע גָּאָסָן מִיטַּ
מְעַנְשָׁנָן! דָּעַרְנָאָךְ זָעָנָן מִיר אַרְוִיְגְּעָפְּאָרָן אוּפְּפָן כְּרָמָלְ
בָּאָרָג. עַרְשְׁתָּפּוֹן אוּבָּן האָבָּ אִיךְ דָּעַרְזָעָן דַּי גַּאנְצָעָ שְׁטָאָט
מִיטַּ אַלְעָ אַרְוִמִּיקָּעָ ערְטָרָע. טְוִיזְנָטָעָר לִיכְתָּהָאָן גַּעֲפִינְקָלָט
פֿאָר מִינְעָ אָוִיגָן. אָן אַ שְׁיַׂעַר הַיּוֹזָעָר אִינְעָ נְעַבְּדָן דַּי אָנְגָּ
דָּעַרְעָ. קִיְּנָמָלָהּ האָבָּ אִיךְ מִיר נִישְׁתְּ פֿאָרְגְּעָשְׁתָּעָלָט אָזָא
שִׁינְעָ שְׁטָאָט אֵין יִשְׂרָאֵל! דַּאֲס שְׁעַנְסָטָעָ אָרָט אוּפּ דָּעַר
וּוֹלָט אֵינוֹ עָס אִיצְט פֿאָר מִיר! פֿאָר מִיר אֵינוֹ אַוְיסְגָּעָוָאָקָסָן
דַּאֲס בִּילְדָּפּוֹן זַיְדָן מְנָשָׁה. צַי וּוּטָעָר שְׁוִין נִישְׁתְּ זָעָן
די גַּרְוִיסָעָ לִיכְטִיקְיִיט?

— וּוֹאָס שְׂוּוִיגְסָטוֹ, חַיִּימָל, וּוֹאָס רְעַדְסָטוֹ נִישְׁתְּ קִיְּן
וּאָרָט? — האָט גַּעֲפְּרָעָגָט דָּעַר פֿעַטְעָרָמָאָקָס מִיטַּ אַ דָּעַרְ

שטייקט קול און מיר האט זיך אליסגעוויזן, און אויך ער טראכט איצט וועגן זיין טאָטן. אווי, ווי ער האט דאס גען וואָלט אַנְקּוּמָעָן קִין אַרְצֵיַּשְׁרָאֵל ! וואָס האָבָן די דִּיטִישָׁן געטָאָן מִיט אִים ? פָּאֶרְוֹוָאָס אִין ער אַין גַּעֲטָא אָוּמְגַעְלָומָעָן מִיט דָעַר בָּאָבָעַ דָּבָרְהָלָעַ אַין שְׁפִיטָאָל ? זִי זַעַנְעָן זָאָר נִישְׁט גַּעֲוָעָן אַלְט ! זִי הַאָבָן זָאָר גַּעֲקָעָנָט נָאָר לְעָבָן ! אַון די מַאמְעָשִׁי ? פָּאֶרְוֹוָאָס האָט זַי גַּעֲמָוֹת אַוְוָעָק מִיט אַלְעַ ערְגָעָץ אִין אַלְאָגָעָר ? אַיְצַּט וּוּוִיס אִיךְ שְׂוִין, אָז אַלְעַ יַיְדָן פָּוָן לְאַדוֹשׁ זַעַנְעָן אַוְוָעָק קִין אוּשְׁוֹוִיז. וואָס אִין דָּאָרט גַּעֲשָׁעָן, אָז קִינְיָעָר פָּוָן אַוְנְדוּעָר מְשָׁפָחָה אִין נִשְׁתְּ צְרוּרִיכְיָה גַּעֲקָמָעָן ? וואָס אִין גַּעֲשָׁעָן מִיט דִּינְהָלָעָן ? עַס אִין נִשְׁתְּ צְרוּרִיכְיָה בַּיַּי וּוּמָעָן צָו פְּלָעָגָן. קִינְיָעָר וּוּוִיסְט נִשְׁתְּ אַין וּוּלָכָן דָּאָרָף אִין גַּעֲפָרָן יַאֲדוּגִיא. אַון אָפְשָׁר אִין זַי אוּיךְ פָּח דָּאָרט אַנְטָלָפָן ?

וועגן די אַלְעַ זַאָכָן האָב אִיךְ גַּעֲטָרָאָכָט אוּפָּן וּוּגָּר. צִי אִין דָאָס בָּאָמָת דָאָס הַוִּזְיָן, וּוּ סִיוּוֹנִינְט דָעַר פָּעַטָּעָר מַאְקָס ? — אִיךְ האָב זַיךְ אַרְוָמְגָעָקָוט אִין די אַלְעַ שְׁטוּבָן מִיטָּן טִיעָרָן מַעְבָּל אָוָן דִּיוֹוָאנָעָן אוּחַךְ די פָּאַדְלָאָגָעָס, אָוָן זַיךְ נִשְׁתְּ גַּעֲקָאנְט צּוֹגְלִיבָּן, אָז אִיךְ בֵּין טָאָקָעָן זַיךְ יַעֲרָר דִּירָה.

אוּיךְ אִין לְאַדוֹשׁ האָט דָעַר פָּעַטָּעָר מַאְקָס גַּעֲהָאָט די שְׁעַנְסָטָעָו וּוּינְגָּגָן פָּוָן אַלְעַ. אָבָעָר אִין אַרְצֵיַּשְׁרָאֵל, וּוּ אַזְׂוִי אִין עַס מַעְגָּלָעָד ?

— וואָס אִין דָאָס מִיט דִיר, וואָס בִּיסְטוּ אַזְׂוִי טְרוּיְעָרִיךְ, חַיְימָל ? ... צִי פְּרִיאִיסְטוּ זַיךְ נִשְׁתְּ, וואָס מִיר האָבָן ... זַיךְ גַּעֲפָוָנָעָן ? וְעַד אַשְׁטוּבָן ! אַלְצַ אִין לִיְידִיךְ ! די חַבָּרָה אִין אַוְוָעָק אִין די קִיבָּצִים — האָט גַּעֲשָׁפָאָסֶט דָעַר פָּעַטָּעָר. — נָעַם דִיר וּוּלְכָעָד וּוּלְסָט ! דָו וּוּסָט שְׂוִין זַיין שְׁטָעַנְדִּיךְ מִיט אַוְנְדוּן צּוֹזָעָמָעָן !

— דָו וּוּנְדָעָרָסֶט זַיךְ, חַיְימָעָק, וואָס מִיר האָבָן אֹזָא פָּאַלָּאָן ? — האָט גַּעֲלָאָכָט די מָוּמָע לִיזָא. — נָאָר פָּאָר דָעַר מַלְחָמָה האָבָן מִיר דָא גַּעֲקִיפָּט בָּאָהָן... אַוְיךְ דִּין טָאַטָּעָשִׁי האָט אִין קְרֻ�ִיקִימָת אַיְינְגַעְצָאָלָט פָּאָר אַגְּרוּסָן

מגרש... ווי נאָר ער ווועט קומען, ווועט ער זייןס באַקומווען!
טו זיך איבער... דא איז אַ שאָנק מיט זאָכוּן... אַט זענען
שכְּנִים אַרְיִינְגָּעָקוּמוּן דֵּיך זעַן! זעַסְטוּ סַאֲרָא שְׁמָחָה מִיר
הָאָבָּן הַיִּנְטָן!

פָּרוֹדְיוּן מיט זַיִינְרָעַ מעַנְעָר אָזֶן קִינְדָּעַר זַעַנְעָן זַיך צַוְּ
נוּיְפָּגָעְקוּמוּן. אַרְוָמְגָעְזָעַצְטָט זַיך אַרְוָם דֵי טִישָׂן. דֵי דָוָה
לַיְזָאָה האָט אַנְגָּעָשְׁטָעַלְטָל פְּלַעַשְׁלָעַר מִיטָּלְעָרְלִי גַּעַטְרָאָןְ
קָעָן, טָאָרְטָן אָזֶן פְּרוֹכָּטָן. טִיטְלָעָן אָזֶן פְּרִיגָּן. אַיִּ, וּזְאָס
פָּאֲרָאָס עֲסָדָה אַיִּז גַּעַמְאָכָט גַּעַוּאָרָן! „לְחַיִּים... לְחַיִּים!“ —
הָאָבָּן אַלְעַ גַּעַרְפָּן צַוְּ מִיר. „אָסְךָ אַזְעַלְכָּעַ שְׁמָחוֹת זַאלְן
מִיר הָאָבָּן! יַדְן זַאלְן זַיך אַזְמָקָעָרָן! מְשָׁפָחוֹת אַפְּגָעָפִיבָּעָן!
לְחַיִּים... לְחַיִּים!“

פָּאֲרָוּאָס האָט מְרָדְכִּי נִישְׁתְּ גַּעַוְאָלְטָ מִיטָּמִיט
פָּאָרָן? — הָאָב אַיך אַוִּיפְּ — אַ רְגָּעָ נִישְׁתְּ אַוִּיפְּגָעָהָעָרָט צַוְּ
טָאָרְכָּטָן, וּזְעָן דָעַר פָּעַטְעָר מַאֲקָס אַיִּז מִיטָּמִיט אַרְוָמְגָעָ
גַּעַפְּאָרָן יַעֲדוֹן טָאָג אַיִּז אָזֶן אַנְדָּעָרְרָעָר שְׁטָאָטָט. אַרְך בִּין גַּעַוְעָן
אַיִּן רָאָסָוּן לְצִיוֹן, חֲדָרָה, תְּלִיָּאָבִיב. „זַעַסְטוּ וּזְשִׁין אַיִּז
דֵּא בֵּי אַוְנְדוֹ! אָסְךָ שִׁינְגָּעָז זַאָכוּן אַיִּז דֵּא צַוְּ זַעַן. וּזְעָן מִיר
זַעַנְעָן גַּעַקְוּמוּן, האָט מַעַן אַנְגָּהָרָוִין בַּרְיָעָן הַיּוֹעָר, אַוִּיטָּ
לִיְגָן וּוּעָגָן. הַיִּנְטָן, זַעַן דֵּי בִּימָעָר, דֵי גַּעַרְטָנָעָר, דֵאָס גְּרִינְס
אוּמְעָטוֹם!

אַיך בֵּין אַרְוָמְגָעָגָעָגָעָן אַ פָּאֲרָהָלָוְמָטָעָר מִיטָּן פָּעָר
טָעָר מַאֲקָס אַיְבָּעָר דֵי גַּאֲסָן פָּוָן תְּלִיָּאָבִיב. צָוְם מַעֲרָסְטָן הָאָט
מִיךְ גַּעַוְוָנְדָעָרָט, וּזְאָס אַיך הָאָב אַזְמָעָתוֹם גַּעַטְרָאָפָּן נָאָר
יַדְן! דֵי לְעַצְטָעָ צִיְּתָה אַרְך שְׁטָעָנְדִיקָּ גַּעַטְרָאָכָּט, אַז
עַס זַעַנְעָן שְׁוִין נִישְׁטָא מַעַר קִיְּין יַדְן! אַוִּיך מִילְעָקָה
אָסְךָ מַאְלָ גַּעַרְעָדָט מִיטָּמִיט וּוּעָגָן דָעָם, אָז קִיְּנָעָר אַיִּז
נָאָר דָעַר מַלְחָמָה נִישְׁטָגָעָלְבָּיָן. מִיר בַּיְדָעָהָאָבוֹן אַבָּעָר
נִישְׁטָגָעָנְטָגָלְבָּיָן, אָז דֵאָס אַיִּז אַמְתָּה.

— דָאָרְפָּסְטָזְיךָ אַוִּיסְרָיוּן, חַיְמָעָק, פָּאֲרָגָעָסְזָן וּזְאָס אַיִּז
גַּעַוְעָן, — האָט דָעַר פָּעַטְעָר גַּעַרְעָדָט צַוְּ מִיר. — דָעַרְנָאָר

וועסטו זיך פארטראכטן, סאראא ארבעת וואלט דיר ליב געוווען, וואס ווילסטו לרענען.

איך האב זיך צוגעהערט צו זייןע ווערטער, און עס האט זיך מיר געדאכט, אzo דער טאטעהַרעדט דאס אווי צו מיר. די דודזה לייא האט מיך א סך מאל געבעטען : — טיעערער, איך וויס, אzo דו בייסט געזונט, אבער וואס ארט עס דיך,טו דאס פאר מיר, קומ מיט מיר צו א דאק טאָר... נאָך אֶזְאָה מלחהַה, נאָך אֶזְוִיפֵּיל, אֶזְוִיפֵּיל... אֶפְּשֶׁר טוט דיר עפָּעַס ווֹיִי... דערצְיַיל...

— איך בין געזונט, געזונט ! — האב איך יעדעס מאל אַפְּגַעַנְטַפְּעַרְט, און אויפֵּן זְכַרְנוּ אַיִן מיר געקומען דאס ווַיְיַבְּ פָּוּן מִיכְאָל בַּעֲדָנָרָעָך, וואס אַיִן גַּאנְצַע טַעַג גַּעַלְעָג אַיִן בעט און האט אַרְוִיסְגַּעֲקוּקַט פָּוּן פַּעַנְצְּטַעַר.

וַיְיַגְּתָּ וַעֲנָעָן אֶלְעַגְּעָוָן צו מיר. אויך די באַקָּאנְטַע, וואס וענָעָן געקומען יעדן טאג און האבן מיר אלע מאל געבראָכַט מְתֻבּוֹת. אַיִן מִין שְׁטוּב אַיִן אֶלְץ גַּעַוְאָלַט אַיִינְגַּעַרְדַּנט אַיִן באַקְוּם. אַלְצַן האָבָן זַיִן מיר גַּעַוְאָלַט גַּעַבְּן ! די שְׁאָנָּק אַיִן גַּעַוְעָן פּוֹל מִיט בַּיְכָרָה. אַיִן ווַיְנַקְּל אַיִן גַּעַשְׁטַאָנָעָן אַקָּאָסְטַן מִיט פְּלָאָטָן. אַיִן מיר האָט זַיִן אוַיסְגַּעַוְיַן אַו דָּאָס אַיִן נָאָר אַ פִּילָּם, אַזְזַי דָּאָס בַּין נִישְׁתָּאָר. אַיִן דער אַרְוִיסְקַּוְקַט פָּוּן פַּעַנְצְּטַעַר פָּוּן כְּרָמְלָאָוִיפֵּן די בערג אַיִף דָּעַם יִם אַיִן אוּיך וַיְיַגְּתָּ אַיִן אַ פִּילָּם...

איך האב געווואָלַט צְרוּרִיק אַיִן קִיבּוֹץ. אַיִן מִין חַדֵּר צו מִילְעָקָן אַיִן צו אֶלְעַגְּעָוָן פָּוּן דער עלית הנָּעוּר, וואס וענָעָן געקומען מִיט מיר אַיִן דָּעַם „אַלְטַן קָאָסְטַן“.

— איך וועל אַסְכַּמְבָּאָס מאל קומען צו איך — האב איך געזאגט נאָך צוּוִי וואָכוּן, — איך מוֹזְדַּך פַּאֲרַעַנְדִּיקָן דאס לעזְזִינְיאָה. — האָב איך געזאגט, אַיִן געטראָכַט האָב איך וועגן נִיעַז צִיכְעָנוֹנָגָעָן פָּוּן באָרג אַוְן פָּוּן הַיּוּנָר אוּיפֵּן באָרג. — ווַיְלַסְטָו נִישְׁתָּאָר בְּלִיבָּן מִיט אָונְדוּ, מִיט דער משְׁפָחָה ? — האָט מִיט פַּאֲרַדְרוֹס גַּעַפְּרַעַגְטַּה די מָוּמָעַ לִזְאָה, — מִירָן

די' העלפן לערדנען. צי האסטו שוין עפער באשלאָסן?
וואָס ווילסטו איצט טאן?

דער פערטער מאקס האט זיך אַנגעההויבן וויכלען:
— אָפְשָׁר זאלּוּ מיר אַירְך אַרוּק אִין קִיבּוֹץ? וואָס
האָבָן מיר דאֶ צוּ זיַּצְנָאַן דעם לִידְיקָן הוֹיוֹן? טוֹ, חִימָל, וואָס
דוֹ ווַיְלַסְטָן, מירַן שוֹין צָוקְמוּעַן צוּ דִיר...

אַלְעַ האָבָן זיך גַּעֲפֵרִיַּת, ווֹעֵן זיך האָבָן מִיך ווַיְדַעַר
דערזען אִין חִדְרָאָוכָל. אַוְיך מיר אַיזְוִינְדְּרָעַר גַּעֲוֹוָאָרָן,
ווֹעֵן אַיך האָבָן דערזען אַלְעַ מענטשָׂן בַּיְדַי טִישָׂן. דַי הַיְזָעָר
אוַיסְגַּעַשְׁטַעַלְטָע אִין שָׂוָרָות, דַי קִינְדַּעַר אַרְומְלוּפָן אַיבָּעָרָן
וּוְעָג.

— בִּיסְט צְוִירִקְעַקְוּמָעַן פּוֹן כְּרֶמֶל אִין קִיבּוֹץ?
האָבָן זיך גַּעֲוֹוָנְדְּרָעַט דַי בְּחוּרִים, וואָס קָאנְעָן זיך נִישְׁתָּחַת
צְוִיגְעָוָוִינָעַן צָוֵם דָּאָרְפָּ אָוּן ווַיְלַן דּוּקָאָ קִיְּהָ חִיפָּה.
בָּאַלְדָּ נָאָכָן עָסָן אַיזְוִינְדְּרָעַט דַי אַיזְוִינְדְּרָעַט דִּינָה.
אַירְך פְּנִים אַיזְוִינְדְּרָעַט לְאַכְּעַדְקָה ווי אַלְעַמְּאָל, נָאָר דַי אַרְיָגָן
אַירְעַ האָבָן גַּעֲשִׁינְתָּה ווי קִינְמָאָל נִשְׁתָּחַת. עַס האָט מִיר
שְׁטָאָרָק אַנגְעָהוּבָן קְלָאָפָן דַּאָס הָאָרֶץ, ווֹעֵן אַיך האָבָן זיך
דערזען.

— דִּינָה, דִּינְהַלְעָ... — האָבָן אַיזְגַּעַרְוָפָן אָוּן צָוֵם
עַרְשָׁתָן מָאָל זיך אַרְומְגַעְנוּמוּמָעַן.
אַירְך האָבָן גַּעֲרַנִּישָׂת גַּעֲזָעָן, אָוּן אַוְיְפָן בְּעַנְקָל האָט זיך
אוּרְעַקְעַלְיִינְט אָבוּקָעַט בְּלוּמָעָן. זיך האָט גַּעֲזָוָכָט אָגְלָאָז
אַרְיִינְצּוּלִיְּגָן דַי בְּלוּמָעָן אָוּן האָט גַּעֲזָוָקָט:
— בַּיְיָ אָבָחָר אִין צִימָעָר אַיזְוִינְדְּרָעַט נִשְׁתָּאָ, אָפִילְוָ
נִשְׁתָּה ווֹו דַי בְּלוּמָעָן אַרְיִינְצּוּשְׁטָעָלָן. נָוּ, דַעְרַצְיָיל ווי אַיזְוִינְדְּרָעַט
דַּאָס גַּעֲזָעָן אִין חִיפָּה... — אָוּן מִיט פָּאַרְוּוֹרָף האָט זיך גַּעַר
פְּרָעָגָט: — פָּאַרְוּוֹאָס האָסְטוּ אָפִילְוָ אָפָר ווּרְטַעַר נִשְׁתָּחַת
גַּעֲשָׂרְבָּן? אָזְוִי טּוֹטָמָעָן? אָזְוִי?

איך האב נישט געווויסט וואס צו ענטפערן. געקוקט
אויף די בלומען און געטראכט : זאל נאר איצט נישט אריאני
קיהםען מרדכי און נישט קיינער פון דער חברה.
— וויטסxo פֿאַרוֹאָס איך האב ליב פֿעלְדּ-בלומען ? —
האט זי שטייל, מיט אַרְאָפְּגָנְלָאָזְטָעָ אַרְיָגָן, גַּפְּרָעָגָט, אַרְיָגָן
שְׁטַעַלְנְדִּיק זַי אֵין אַקְעַנְדָּל מִיט וּזְאַסְטָר. — איך האב ליב
פֿעלְדּ-בלומען, ווילְ, זַי וּוְאַסְטָן אַלְיָין...

(סוף)

